A. x. 0. 88.

FD 21

4/7/11

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30536972_0002

Hippocratis III

LIbrum hunc cui Titulus, HIPPOCRATIS de Morbis Popularibus Liber Primus, & Tertius, cum Novem Commentariis: digniſſimum cenſemus qui in publicum prodeat.

JOHANNES BATEMAN, Præſes.

RICHARDUS BLACKMORE,
GUIL. GIBBONS,
SALUSBURY CADE,
RICHARDUS MEAD, } Cenſores.

Datum ex Ædibus Collegii noſtri Decembris 7mo 1716.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ, ϰ᾽ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS

DE

MORBIS POPULARIBUS

Liber PRIMUS, & TERTIUS.

His accommodavit Novem

De *FEBRIBUS*

COMMENTARIOS

JOHANNES FREIND, M.D.

Coll. Med. Londin. & Soc^tis^. Reg. Socius.

LONDINI:

Impensis GUL. INNYS, ad Insignia Principis in Cœmeterio D. Pauli. MDCCXVII.

29603

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

Ricardo Frewin, M.D.

OXONIENSI,

JOHANNES FREIND

S. P. D.

CUM in otio jucundiſſimo, Domicilioque & ingeniis & literis florente, communia utriuſque noſtrûm ſtudia coleremus, perſæpe inter nos (quod Tu probè, Vir Amiciſſime, meminiſti) uti de univerſâ Medicinæ ratione, ita præcipuè de Veterum in hâc re ſcriptorum præſtantiâ, collocuti

collocuti ſumus. Qui quidem non in ſuâ modò arte verſatiſſimi, ſed omni doctrinæ genere eruditi atque exculti fuiſſe videbantur; & tum intelligendi, tum ſcribendi Authores graviſſimi ac magiſtri extitiſſe. Ii autem cùm omnia præclarè dixerint, hoc tamen in argumento, in quo medicum exercitatiſſimum eſſe oportet, potiſſimùm elaborârunt, ut morborum Hiſtorias accuratè deſcriberent, *ſignorumque* diſcrimen omne & ipſi diligenter notarent, & aliis diſertè diſtinctéque explicarent. Quare ii demum, qui diuturno uſu atque obſervatione morbis medendis operam dederunt, hæc Veterum monumenta & intelligunt facillimè, & maximè admirantur.

In hoc ſcriptionis genere excellere ſatis nôſti, principem inter *Latinos*, *Celſum*, virum haud mediocris ingenii; quem ſiquis ex Rhetorum Scholis profectum, & dicendi potiùs quàm medendi artificem putaverit, næ is in re Medicâ parum ſe eſſe intelligentem arguit: qui enim artem hanc noſtram penitiùs callent, illum non ſermonis elegantiâ magis, quàm curandi peritiâ inſignem ſentiunt. Vellem quidem *Cælium Aurelianum*

num libros ſuos non eâ loquendi barbarie inquinâſſe, quæ medicinæ ſtudioſos ferè à legendo deterreat; nam, præterquam quòd multa Veterum ſcripta, quæ haud alibi uſpiam extant, ei tanquam conſervatori debeamus, in notis morborum enarrandis diſcernendiſque & copioſus eſt & accuratus; inque opere ſuo diſponendo non ordinem ſolùm, ſed judicium adhibuit: certè, cùm *Latinè* ſcribere præ ſe tulerit, ſi linguæ *Romanæ* vim tenuiſſet, jure inter primos haberetur. *Græcorum* viam eandem inſiſtentium, licèt ætate ferè ex ultimis unum, (inter *Ætii* ſcilicet atque *Pauli* tempora interjectum) hâc tamen in laude haud infimum poſueris, *Alexandrum Trallianum*; qui, ſi ei, utpote longè latéque peregrinato, verba quædam extranea condonaveris, ſermone ſatis *brevi* ac *luculento*, quemadmodum de ſe ipſe pollicetur *, uſus eſſe videbitur: fortaſſe quædam in eo Empirica, quædam etiam ſuperſtitioſa, ne dicam Magica, reprehendes; ſed utcunque in Remediis tradendis fuerit longior, quippe qui emeritus atque admodum

* Præf. lib. 12.

ſenex

ſenex experimenta, quæ multo uſu atque exercitatione didiciſſet, in commentarios redegerit, ea tamen, quæ ad morbos internoſcendos pertinent, & diligenter perſecutus eſt, & dilucidè enarravit. Neſcio an in hoc numero recenſendus ſit, de re quidem Medicâ optimè meritus, *Galenus*: nam ille, cùm pleraque veterum, *Hippocratis* præſertim, more quodam profeſſorio (ornato illo quidem, &, ſubtili licèt, tamen minimè jejuno) auditoribus ſuis exponere inſtituerit, non eo ad ſcribendum animo videtur acceſſiſſe, ut hunc de morbis pertractandis locum uno aliquo opere abſolveret: tamen in his, quæ apud illum diſperſa atque confuſa habentur, Sylvam reliquit, unde maximâ ex parte volumina ſua ſatis operoſè contexuerunt, primùm *Oribaſius*, mox deinde *Ætius*, & tandem, utriſque junior, *Paulus*. Horum verò ſive diligentiam, ſive ſubtilitatem longè ſuperavit, licèt in doctorum manibus rarior ſit, Vir & peracuti ingenii & in arte medicâ haud inexercitatus, *Aretæus:* qui, nullius ſcrinia compilans, morbi cujuſq; tam acuti, quàm diuturni ſigna primus literis prodidit; eaque ſtylo concinno & enucleato

imprimis

imprimis, utpote *Hippocratis* elegantiâ tinctus, ita diſertè ac vividè deſcripſit, ut eum jam prope audeas perfectum ſcriptorem dicere. Nam planè perfectum, & cui nihil admodum deſit, omnium, quotquot ſecuti ſunt, parentem unicum, *Hippocratem* facilè dixeris; eundem & perbrevem, & perornatum. Horum in monumentis illa, quæ Antiquiſſimis quibuſcunque in ſuo genere Authoribus ferè propria eſt, elucet ſcribendi divina quædam cum ſimplicitate conjuncta vis; quam poſterorum plerique ita non attigere, ut ne perſpexerint quidem. Itaque intelligentium omnium judicio inter ſcriptores Medicos eundem, quem Poetas inter *Homerus* & *Virgilius*, aut inter Oratores *Cicero* & *Demoſthenes*, locum obtinent.

Quare cùm in veterum Medicorum ſcriptis verſati, quantò ſæpius & diligentiùs ea pervolvimus, tantò magis eorum præſtantiam ſuſpiceremus, tantò vehementiore legendi ſtudio ac delectatione teneremur, (quo potiſſimùm experimento veriſſimum fit de optimis quâvis in ſcientiâ ſcriptoribus judicium) mirari inter nos ſolebamus, quæ nobis adeò placuerint, illa à multis neglecta

eſſe, imò & præ *Recentiorum* quorundam libris omnino videri contemnenda, utpote ad medicinæ ſtudioſos parum opis allatura. Quaſi verò ii, quorum laus eſt non modò fundamenta artis noſtræ jeciſſe, ſed exædificâſſe id opus quod inſtituerant, ædificandi rationem nullam tenerent; iique, è quorum fontibus cuncta medentium gens ſuam, quæcunque ſit, hauſit ſcientiam, ipſi interim nihil ſcirent.

Enimvero ex ipſis *Recentioribus*, qui accuratiſſimè morborum enarrationem tradiderunt, veterum ferè veſtigia perſecuti ſunt; quemadmodum magno cum judicio fecit, in hoc ſcribendi genere facilè princeps, &, ſi unum excipias *Celſum*, author *Latinus* maximè, *Lommius*. Cæterorum, qui hos viæ duces atque authores relinquere, novamque & à priſcis minimè tritam ſemitam inire voluerunt, alii argumentum ipſum, de quo ſcribunt, haud ſatis percipiunt; alii id, quod uſu aſſecuti ſunt, literis tamen illuſtrare neſciunt: ita ut iis vel medendi facultatem, vel ſcribendi defuiſſe planè intelligas. Nec aliam cauſam reperio, cur in infinito penè ſcriptorum numero, qui his

duobus proximis ſeculis hunc de morbis locum attigerunt, tanta ſit bene ſcribentium paucitas; niſi quòd veterum ſcripta minùs verſaverint, ſtylumque vel ad nullam, vel ad *Recentiorum* quorundam normam effinxerint. Ad quæ ſanè exempla quicunque ſe nimiùm ſtudioſè componit, multa inde vitia, tum in ſcribendo, tum in judicando contrahet; priſcamque illam ſcriptionis Medicæ ſanitatem haud unquam aſſequetur.

Neque enim ſermonem ſolummodo inquinatum, & verborum quaſi monſtra *Recentiores* intulere; ſed morborum explicationem omnem ita commentis Philoſophicis referſere, ut fabulas potiùs Medicas, quàm Hiſtorias concinnâſſe videantur. Hinc fit, ut, ſi medendi ſcientiam ſpectes, vel futilia tradant præcepta, vel etiam, quod legentibus magis fraudi eſt, vitioſa: quippe quæ ut plurimùm ad ipſorum *Hypotheſes*, ita quippe loqui amant, accommodata ſunt & conficta. Multos, qui hoc vitio inſigniter laborant, facilè eſſet recenſere: unus omnium inſtar ſit, prægrandis libri author, *Sylvius Dele Boe*, quem quidem ut unicum,

qui Febrium rationem rectè tradiderit, ſcriptorem deprædicat *Etmullerus*. Quid tamen ex *Sylvii* lectione ad nos fructûs redundavit, quàm ut, quæ juvenes fortaſſe ſatis avidè arripuimus, nunc dediſcenda, perdendáque eſſe fateamur? Scilicet omnibus Medicinæ ſtudia colentibus id ferè accidit incommodi, ut longum tempus in hoc vel illo Authore legendo ſæpe conteramus, priuſquam id ſatis odorati ſimus, nos fruſtra legiſſe. Ex hâc eâdem vel tolerabilium ſcriptorum penuriâ fit, ut poſt renatas literas, licèt innumerabiles ferè rei Medicæ excolendæ incubuerint Scriptores, curandi tamen artem non æquis paſſibus provectam eſſe jure queramur.

Sed neque ſuam Recentioribus laudem detrahere velim; qui quidem in duabus rebus, ad medendi facultatem maximè pertinentibus, feliciter verſati ſunt: nam & Artem *Anatomicam* ſubtiliſſimè excoluerunt, inventiſque compluribus locupletârunt; & *Medicamentorum* vim omnem varietatemque incredibili induſtriâ perſecuti ſunt. Tamen his ipſis etiam in rebus eſt fortè, quod requiras; neque enim adhuc, poſtquam *Har-*

vêus

véus id jam tunc meditans fato ceſſerit, repertus eſt ſcriptor, qui ſatis aperuerit, quantum Medicinæ inſervire poſſint (& certè plurimùm poſſunt) rationes ex *Anatomiæ* fontibus depromptæ: neq; ingens illa *Remediorum* ſylva ita diſpoſita eſt atque diſtincta, ut non medicum aliquando implicitum teneat, ipſaque in medendo officiat ſupellectilis medicæ copia. Quam multi cùm ita uberem viderint, & ſemel hiſce medicamentorum formulis ſeſe ſatis inſtruxerint, protinus ad morbi genus omne pellendum ſibi videntur idonei accedere: cùm tamen longè aliud ſit in materiâ medicâ exercitatum eſſe, aliud mederi.

Quantum interim Veteres artis noſtræ Authores in ſcribendo excelluerint, haud aliàs clariùs patet, quàm ex his, quos quaſi munuſculum aliquod ad Te jam mitto, *Epidemiorum* libris: in quibus preſſè licet, ita plenè explicatur *Febrium* Hiſtoria, ut ſint qui, brevi hoc commentariolo paululùm immutato inque diffuſius volumen tradu&to, magnum ſibi nomen quæſiverint: ita tamen purè atque luculenter, ut nihil hic affe&tatum, nihil abſtruſum, nihil à communi

muni ſenſu longiùs remotum invenias. Scripſit nimirum *Hippocrates* non inani famæ inhians, ſed humani generis utilitati conſulens: non tam eum ut admirentur legentes, quàm ut intelligant. Tantum abfuit ab obſcurâ multorum diligentiâ, ut ſcriptor ille ſimplicitatis amantiſſimus, quæ ad *ſigna* febrium curationemque pertinent ſatis habens ediſſerere, de morbi *cauſis*, quæ fortaſſe nos latent latebuntque ſemper, ne verbum quidem fecerit. Itaque ſermone eleganti admodum atque ad rei naturam apoſito (quamvis contracto plurimùm ac conciſo) uſus, variam Cæli temperiem expoſuit, febriumque tum diverſitatem & multiplicem ſeriem, tum quendam inter ſe nexum & quaſi conſpirationem notavit; deinde vias, quibus eæ abigi ſolent, recenſuit; ultimo in loco, ut meliùs dirigi poſſet medentis judicium, ægrotantium hiſtorias ſubjunxit. *Obſervationes* * quidem *particulares in lucem datas non ita magnam, ſe judice, afferre utilitatem* exiſtimat *Sydenhamus:* quam tamen ſententiam à Te ita parum probari ſcio, ut facilè animadvertas *conſummatam*

* Præf. Morb. Acut.

illam

illam & fixam medendi methodum, pro quâ ille tantopere contendit, ex hâc ipſâ caſuum, ut aiunt, *Singularium* accuratâ conſideratione fuiſſe conſtructam. Certè ægrotantium *Hiſtoriæ* ſigillatim enarratæ, ſi cum fide & judicio pertractentur, id commodi habent, ut minutiſſima quæque morbi diſcrimina, in quibus internoſcendis maximè perſpicitur medici acumen, ob oculos nobis dilucidè ponant, certamque medendi rationem quaſi digito commonſtrent. Has ſummâ arte deſignavit *Hippocrates*; & iis tantùm, in quibus totius rei cardo vertebatur, immoratus, morbi formam & lineamenta in ægroto quolibet iis coloribus expreſſit, ut, quanquam ipſe de curandi viâ conticeſcat, qualis demum ea debeat eſſe via, intelligenti haud difficiliter appareat.

Vides, ut ſimplex omnino ac perſpicua ſit illa, quam *Hippocrates* ſecutus eſt, ſcribendi ratio: perpendamus paululùm, quam demum tenuerint, qui ſe omnem de febribus doctrinam expoliviſſe jactitant, *Recentiores*. Quorum hoc eſſe vitium commune advertis, quòd ita ſuo ingenio indulgent; ita commentitiam quandam philoſophiam ſectantur,

ut

ut ad quamcunque ſunt *Hypotheſin* quaſi tempeſtate delati, ad eam tanquam ad ſaxum adhæreſcant; ad eam tum Signorum omnium, tum Remediorum rationem detorqueant. Itaque apud eos cauſam *Febrium* deductam legimus, ab *humorum putredine*; *ab Archæi accenſione*; à *ſanguinis Fermentatione, ebullitione, efferveſcentiâ*; à *ſulphuris & nitri incendio*; à *turbatâ ſanguinis mixtione, & ſpirituum* ἀταξίᾳ; à *ſucci Pancreatici acore*; à *globulis rubris in motum excitatis*; à *ſpirituum vitalium expanſione*; à *miaſmate quodam deleterio, quod ſpiritus animales contaminat, inque eorum Syſtemate deliteſcit.* Horum ego nihil quicquam me intelligere poſſe planè profiteor, neque Tu credo intelligis. Etiam ipſe *Sydenhamus*, Vir in Philoſophando perparcus, dum rebus ſe philoſophicis immiſcet, in quandam quaſi obſcuritatis latebram delapſus eſſe videtur; neque enim ſatis aſſequor, quid illa velint, *maligna aura, humorum deſpumatio*, *ſanguinis commotio ob materiam quandam Heterogeneam, ſuccorum ſpecifica exaltatio*, ſive *ſpecificatio*, neque fortaſſe ipſe aſſecutus eſt. At, inquies, condonanda

eſt

eſt hæc in Cauſis *febrium* tradendis obſcuritas, de quibus fortè nulla ratio inſtitui poteſt, niſi commentitia & obſcura. Fateor; neque ſuas iis *Hypotheſes* inviderem, modò intra hos limites conſiſterent, & in curatione morborum explicandâ ſibi temperarent. Sed in hâc etiam re ſimiliter peccant; itaque ſi, quonam modo tractari oporteat febres, quæſiveris, hæc oraculorum more prolata reportabis; *mineram morbi eſſe eradicandam; confuſionem Archæi eſſe ſedandam, quod unicè facit Mercurius Diaphoreticus; deflagrationem rite eſſe peragendam, ſupprimendam flammam, ſulphur extinguendum, in quo quidem præ cæteris valet Diaceltateſſon: particulas ſalino-ſulphureas ſudoriferis excutiendas eſſe; Aciditatem medicamentis Aromaticis ſaleque volatili præditis corrigendam; Vapores noxios, quibus ſpiritus ſuffocantur, eliminandos; Antidotum fermento venenato, pro variâ veneni indole, eſſe adhibendum.* Vellem, qui Febrium originem *Microſcopiis* detexit, curationem aliquando oculis ſubjiceret. Indignor ferè hiſce fabulis, ſeu potiùs ineptiis enumerandis immorari: vides, certè, Vir optime,

tecumque omnes, qui quidem ſapiunt, facilè ſentiunt, quem exitum habitura ſit eorum de *Febribus* aut explicandis, aut ſanandis commentatio, qui ita in ipſo limine delirant.

Pergant hi Novatores ab antiquorum veſtigiis abhorrere, ſeque majorem inventionis & ingenii gloriam habituros putent, ſi vetuſtatem contemnere, & cum oratore *Antonio* ne nôſſe quidem *Græcos* videantur. Nos eorum caſtra, quorum ſub ſignis Tirones militavimus, ne temere deſeramus; præſertim cùm majores noſtros, qui in hâc *Inſulâ* inclaruerint, Medicos omnium ubicunque terrarum & gentium celeberrimos, memoriam recolamus. Horum enim ut erat quiſque ſuæ artis ſcientiſſimus, ita maximè ſolebat *Veterum* exemplaria reſpicere, & ſeſe ad eorum tum medendi tum ſcribendi normam diligentiùs conformare. Hinc ex ævi ſui obſcuritate emerſerunt, quaſi nova orbis noſtri lumina, *Linacrus* & *Caius*; qui, *Græcis* & *Latinis* literis eruditi, ad perlegenda Veterum monumenta viam nobis aperuerunt, artemque Medicam jacentem tum & prope intermortuam inſtaura-

verunt

verunt denuo, & ſcriptis illuſtrârunt. Id *Galeno*, rem *Anatomicam* tractanti, debet *Harvêus*, id *Hippocrati*, *Febrium Hiſtoriam* explicanti, *Sydenhamus*, quòd, dum ab illo deſcriptas corporis humani partes percurrimus, eas oculis ipſis uſurpare; dum ab hoc enarratos morborum proceſſus legimus, ipſis ægrotis præſentes aſſidere videamur. Eadem etiam & nobis tenenda eſt via, ſi anteceſſorum exemplis adjuti atq; accenſi, aut famæ noſtræ, aut noſtratium ſaluti conſulere avemus.

Quare Tu, Vir Integerrime ac Doctiſſime, qui apud *Academicos* multâ jamdiu cum laude verſaris, ab iiſque meritò coleris, pro eâ, quâ vales, gratiâ atque authoritate, Juvenes & Medicinæ & Tui ſtudioſos hortabere, ne, ut fieri ſolet, ad ediſcendum grande aliquod & univerſale rei Medicæ corpus præpropere ſeſe applicent, ſed Artis ſuæ magiſtris optimis & principibus ſtatim aſſueſcant; nec priùs ſitim ſuam rivis expleri ſinant, quàm fontes ipſos deguſtaverint. His adjumentis inſtructi *Academici*, magnum olim ornamentum noſtro apud *Londinenſes* Collegio allaturi ſunt. In quo id

jam à *Præſide* eruditiſſimo & celeberrimis *Sociis* ſtrenuè agitur, ut recaleſcere poſſint antiquæ laudis ſtudia, & ſuus utiliſſimæ ſcientiæ honos conſtare. Dum hæc præclara meditantur Viri, in omni doctrinæ genere exercitati, eorum conſiliis haudquaquam obeſſe videor, ſi poſſim fortè meis hiſce conatibus ad eadem ſtudia Juniorum animos commovere. Tu, Amice Chariſſime, inceptis meis, ut ſoles, favebis, eaque, ut potes, plurimùm adjuvabis, & *Hippocratis* & humaniorum literarum, &, ſi id adjicere liceat, mei, ut & ego viciſſim Tui, amantiſſimus.

Hæc ego, occupatior paulò quàm par eſt ei qui legentibus ſatisfacere velit, fortaſſe ſcripſi. Si cui interim ad rem Medicam uſui futura ſint, hoc quicquid erit commodi inde profectum eſſe lubens agnoſcam, quòd intra *Ædis Chriſti* parietes, domeſtica ſecutus exempla, *Veterum* ſcriptis perlegendis tempus maximè impenderim: ſtudiorumque rationem eam, quam jam optimam eſſe expertus didici, feliciter à primis tenuerim. Quare id temporis, quòd in illâ politioris literaturæ arce Tecum unà ſuaviſſimè traduxi, nunquam ſine voluptate maximâ

mâ in memoriam revoco. Quam cogitationem & Tibi esse scio pariter jucundam, licet istis à mænibus propiùs cùm absis, hanc oblectandi animi viam minùs requiras.

Jamque vale, & Matris *serva communis amorem.*

Dabam Cal.
Dec. 1716.

LECTORI

LECTORI S.

QUID *in hoc* Hippocratis *opuſculo à me præſtitum ſit*, Lector benevole, *paucis accipe. Hujus ſcripta, prout hactenus edita ſunt, mendis atque erroribus per omnes ferè paginas ſcatere comperi. Quippe* Veneta Aldi *editio, antiquiſſima quidem, ſed cùm manca imprimis, tum etiam in iis, quæ eduntur, admodum vitioſa eſt: Caſtigatior paulò* Froëbeniana; *quam* Hieronymus Mercurialis *ita in pleriſque ſecutus eſt, ut aliquando errores ipſos exſcripſerit:* Foëſiana, *vitio licet haud immunis, eſt tamen caſtigatiſſima. Nam* Lindanus, *uti multa ſuopte ingenio novavit, ita quædam ſatis pro*

imperio

imperio aut repudiavit, aut ſaltem omiſit: Charterius *verò ad id, quod ſuſceperat muneris, ita parum attendiſſe videtur, ut ſpecioſum illud quod exhibuit* Hippocratis *exemplar, ſit omnium, Editoris non inſcitiâ fortâſſe, ſed incuriâ ſaltem mendoſiſſimum. Id obiter animadvertere liceat, in his maximè* Epidemiorum *libris,* Charterii *operam deſiderari: nam neque* notulas, *neque* variantes lectiones, *ſicuti in cæteris* Hippocratis *ſcriptis, neſcio quam ob cauſam, attexuit.*

Quid in hâc re auxilii à Manuſcriptis *peti poſſit, haud ſatis ſcio: certè qui in* Angliâ *unicus eſt, quantum intelligo,* Epidemiorum *Codex* Baroccianus *non multùm nos adjuvat; nam licèt ſatis antiquus ſit, & cum libris quibuſcunque* Chartaceis *vetuſtate contendat, in pluribus locis tum mutilus eſt, tum vitioſus; eaſdemque ferè lectiones, quæ aut in* Manuſcriptis *à* Foëſii *memoratis, aut in Vulgatis editionibus,* Aldinâ *præſertim, habentur, repræſentat. Etiam ea, quæ in* Aldinâ *deſunt, in hoc itidem* Codice *deſiderantur, uti pag.* 25. *v.* 4. *p.* 29. *v.* 10. *p.* 32. *v.* 7. *p.* 48. *v.* 7. *p.* 78. *v.* 3. *Quicquid verò novi ſuggerat, quod ex re ſit, à*

cæteris

cæteris prætermiſſum, ad finem hujus opuſculi curioſus Lector reperiet.

Igitur cùm in uniùs cujuſcunque Editionis veſtigiis minimè mihi inſiſtendum eſſe ſentirem, id potiùs legentibus ex re fore arbitrabar, ut quid in quâque accuratiùs videretur, excerperem: relictâ enim aliis divinandi peritiâ, nihil, niſi præeunte authore aliquo, immutandum decrevi. Qualem in hâc re delectum adhibuerim, judicent ii, qui ſtyli Hippocratici *guſtum habent, quibuſque otium eſt variantes Lectiones penſitare. Sit hoc pro omnibus exemplum,* Περιεσηκὸς *lib.* 1. 22. *quam lectionem unus* Charterius *exhibuit; cæteri, vel* Περιεσικὸν, *vel* Περιεκτικὸν, *MSS.* Baroccianus *etiam* Περιεσηκὸν, *nullo prorſus ſenſu legunt.* Foëſius *quidem, tam in notis, quàm in* Hippocratis Oeconomiâ, Περιεσηκὸς *legendum eſſe docet; in ſuæ interim editionis textu* Περιεσικὸν *retinet. Id autem* Foëſii *conſilium ſæpe mirari ſoleo, quòd etiam ea, quæ ipſe non modò corrigi debere, ſed à ſe eſſe correcta typiſque commiſſa dicat, nequaquam tamen mutata ediderit. Itaque quicquid in Doctiſſimi Viri illius notis emendatius occurreret, in Textum haud dubitanter*

bitanter recepi. Ejuſdem quoque Foëſii *interpretationem* Latinam, *utpote ad* Hippocratis *mentem præ aliis accommodatam, pauciſſimis mutatis, exhibui.*

Hippocratem *linguâ* Ionicâ *ſcripſiſſe inter omnes conſtat: quare, cùm hos* Epidemiorum *libros edendos ſuſceperam, id tentare volui, num textus ad Dialecti iſtius regulam recudi poſſet. Sed tentanti conſilium illud uti fortaſſe non parum confidentiæ, ita & plurimum difficultatis habiturum videbatur. Id quod* Græcarum *literarum callentiſſimum percepiſſe video,* Wintertonum. *De* Hippocrate *enim locutus, hæc ſubjicit.* " * *Conſultis va-*
" *riis exemplaribus nullum inveni, in quod*
" *ſive tranſcriptorum* Atticorum *incuriâ,*
" *ſive Typographorum Oſcitantiâ, multis in*
" *locis lingua communis, aut Dialectus* Attica
" *in locum* Ionicæ, *id eſt,* Hippocraticæ
" *non irrepſerat; ut in hujuſmodi exemplis,*
" *(niſi me fallit mea conjectura)* ξυμφέρει,
" ξυμπλώσιας, ξυννοσέει *&c. pro* συμ--συν--χρῆ-
" σθαι, δεῖται, ἀποχωρεῦσαι, κινεῖν, ῆρ, ῆρος *&c.*
" *pro formâ incontractâ* χρέεσθαι *&c, ut pa-*

* Præfat. in Hippoc. Aphor.

" *tet in plurimis locis:* τοῖς, ταῖς, *pro* τοῖσι, τῇσι,
" *per Proſchematiſmum* Ionicum. *Longum*
" *eſſet omnia enumerare. Quid agerem?*
" *Solus ego meo uniius judicio confiſus omni-*
" *um authoritati refragarer? Scribendi ra-*
" *tionem immutarem? Typis ederem? Sunt*
" *fortaſſe, quibus id arrogantis, & novis*
" *rebus ſtudentis, videri poſſet.*

Neque aut communi aut Atticâ *ſolum, ſed &* Doricâ *interdum locutione,* Patriâ *ſcilicet, uſus eſt (ut vulgò editur)* Hippocrates; *uti, ne ad cætera ſcripta provocemus, in voce* νοσεῦνλα *lib.* 1. 11. φθίνευσιν *lib.* 1. 21. σκοπεύμενον *lib.* 1. 21. ἰδρῶνλες *lib.* 3. 15. ἡγεῦμαι *lib.* 3. 21. δωδέκαλος *lib.* 1. *&* 3. *quam quidem poſtremam voculam, ſi non* Doricam, *certè* Atticam, *in textum* Herodoti, *ſcriptoris maximè* Ionici, *loco* δυωδέκαλος *, à* Gronovio *receptam eſſe video,*

Lindanus, *contra exemplarium omnium fidem, ferè ubique* ξυν *pro* συν, *quamvis id ſit* Atticorum, *ponit. In cæteris, magis quàm Editores reliqui,* Ionicæ *linguæ tenorem eſt ſecutus. Nam præterquam quòd α*

---

* Lib. 3. p. 197.

per

per η plerumque efferat, inque quamplurimis formam incontractam eamque Ionicam *ſervet (ut κρίσιος, δύσιος, non κρίσεως, δύσεως, quemadmodum editores cæteri)* Dativos *plurales in οισι & ῃσι more* Ionum, *neſcio an ex Manuſcriptorum fide, an ſuâ authoritate, format. Atque eum quidem, quantum ad hæc attinet, ſequi non dubitabam.*

Sed hæc Dialectorum confuſio, non ad unicum Hippocratem, *ſed ad omnes ferè, qui Sermone* Ionico *ſcripſerunt, pertingit. De exemplaribus loquor, quæ ad manus noſtras pervenerunt. Idque verum eſſe ſentiet, quicunque vel* Aretæum, *vel* Arriani Indica, *vel* Herodotum *ipſum diligentiùs excuſſerit. Hâc ipſâ de re olim queſtus eſt* Henricus Stephanus *, *hancque in voculis ſcribendis inconſtantiam, quæ apud* Herodotum *ſæpius occurrit, notavit:* quam tamen non ſcriptori, ſed librariis imputat. *Etiam noviſſima* Herodoti *editio* Ionicam *locutionem haud ſemper æquè ſectatur: etenim, utcunque* Græciſmum remolliverit *atque* Ioniſmos bis mille reſtituerit *Vir Cl.* Gronovius, *multa*

* Præf. in Herodot.

tamen vocabula, quæ planè ad Ionum *normam expreſſa retinuerunt editiones reliquæ, ab eo rejecta eſſe video; aliaq; in eorum locum ſubſtituta, quæ tamen Dialecto* Ionicæ *minùs reſpondent. Id fortaſſe ſatis cum judicio factum: ſi modò id verum ſit, quod* * Æmilius Portus *notavit,* " Herodotum *non ſemper, nec* " *in omnibus, ac iiſdem nominibus, verbis,* " *aut locutionibus, eodem* Ιωνισμῷ *conſtanter* " *uti; ſed modò* Ionicam, *eamque variatam, modò* Atticam, *modò communem,* " Doricam *etiam linguam liberiùs uſurpare,* " *ita tamen ut in ejus ſcriptis* Ionica *inter* " *alias Dialectos palam emineat & dominetur. Unde factum, ut* Ionicè *locutus* " *cenſeatur.*

Notulas ſive Characteras, qui in libro tertio *leguntur Hiſtoriis ſubſcripti, de induſtriâ omiſi, utpote non ineptas minùs, quàm explicatu difficiles: quòd ſi cui libeat in* Græculorum *nugis, aut Ænigmatis potiùs, retexendis operam perdere,* Galenum *is &* Foëſium *adeat, qui has otioſorum hominum ineptias fuſiùs, atque etiam nimiùm patien-*

* Præf. Lex. Ionic.

ter, enarrare dignati ſunt. Eodem conſilio in textum minimè recipienda duxi, quæ tanquam morborum indicaturæ ſub Hiſtoriarum fine occurrunt, πυρε῾ὸς καῦσος *lib.* 3. *ſ.* 1. 10. καῦσος *lib.* 3. *ſ.* 2. 9. φρενῖ῾ιᾶια 10. φρενῖ῾ικὸς 13. φρενῖτις 14, 15, 16. *quippe quæ ſine dubio ſuppoſita ſint. Idem ſentio de* ὀξὺ *lib.* 3. *ſ.* 2, 6. *quanquam, me minùs advertente, in textum irrepſerit: nam eſt planè inconcinnum.*

Sed de his fortaſſe nimis multa. Neq; enim æquum eſt, Lectorem, ad res utiles maximè & ſalutares properantem, hujuſmodi minutiis recenſendis morari. Ea autem, quæ ad rem Medicam propiùs ſpectant, ad calcem hujus opuſculi collocanda arbitrabar: utpote quæ, Hippocrate *jam perlecto, meliùs intelligentur.*

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ

ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ

Τὸ ΠΡΩΤΟΝ, ἢ τὸ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS

DE

MORBIS POPULARIBUS

Liber PRIMUS, & TERTIUS.

[illegible] Galenus [illegible]
o eorum occasu, his verbis, ὅθι φθινοπώρου πέρας ἴδε καὶ αὐτὸς τὴν
δος δύσιν, ἣν διὰ συνθόμου φωνῆς ὀναμάζῃ καὶ Πλῃϊάδα, σαφως
εἰπὼν μετὰ τὸ προειπεῖν περὶ ἰσημερίην καὶ ὑπὸ Πλῃάδος.
φθινοπώρου περὶ ἰσημέριην καὶ δυοῖν μενων, οὐκ εὐθέως ἐπ' ἀρχῆς
ν ἡ γρημένη καθάστασις, ἀλλὰ περὶ τὴν ἰσημερίην ἤρξαθο καὶ
ἄχρι Πλῃάδος δύσεως ἡμέραις ὡς πενθήκονθα.
sur le Traité des Airs &c. par Coray. p. 198.

Étésiens (Ἐθησίαι) qui soufflaient après le solstice d'été et
le Canicule, étoient des vents du Nord vers Ouest pour les habi-
[illegible] occidentaux, et des vents de Nord vers Est pour ceux qui
des climats orientaux. Ils soufflaient pendant la nuit, et cessoient
le jour. Discours Prélimin: sur le Traité des Airs &c. par Coray p. 80.

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VULGARIBUS LIBER PRIMUS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Καʃάσασις Πρώτη.

1. ΕΝ Θάσῳ, φθινοπώρῳ, περὶ ἰσημερίην ἢ ὑπὸ Πληϊάδα, ὕδαʃα πολλὰ, ξυνεχέα, μαλθακὰ, ὡς ἐν νοʃίοισι. Χειμὼν νότιος· σμικρὰ πνεύμαʃα βόρεια· ἀυχμοί. Τὸ σύνολον εἰς γε χειμῶνα, ὁκοῖον ἦρ γίνεʃαι. Ηρ δὲ νότιον, ψυχινόν· μικρὰ

SECTIO PRIMA.

Status Primus.

1. IN Thaſo ad autumnum, circiter Æquinoctium & ſub Vergiliarum occaſum, pluviæ multæ, continentes, & leves fuerunt, non ſecus ac ſpirantibus auſtris. Hyems auſtrina, quæ flatus aquilonares parvos, & juſto majores ſiccitates habuit: atque etiam in totum veri ſimilis fuit. Ver autem auſtrinum, frigidum, par-

μικρὰ ὕσμαλα. Θέρος ὡς τὸ πολὺ ἐπινέφελον· ἀνυδρίαι. Ετησίαι, ὀλίγα, σμικρὰ, διεσπασμένως ἔπνευσαν. Γενομένης δὲ τῆς ἀγωγῆς ὅλης ἐπὶ τὰ νότια, ἢ μελὰ αὐχμῶν, πρωΐ μὲν τὸ ἦρος ἐκ τῆς πρόσθεν καταστάσιος ὑπεναντίης ἢ βορείᾳ γενομένης, ὀλίγοισιν ἐγένοντο Καῦσοι· ἢ τετέοισι πάνυ εὐσαθεῖς· ἢ ὀλίγοισιν ἡμορράγεεν· ᾗ δ' ἀπέθνησκον ἐκ τετέων. Επάρματα δὲ καὶ τὰ ὦτα, πολλοῖσιν ἑτερόρροπα· ἢ ἐξ ἀμφοτέρων τοῖσι πλείοισιν ἀπύρησιν ὀρθοστάδην. Εσι δὲ οἷσι ἢ μικρὰ ἐπεθερμαίνοντο· καὶ ἔσθη πᾶσιν ἀσινέως· ᾗ δ' ἐξεπύησεν ᾠδενὶ, ὥσπερ τὰ ἐξ ἄλλων προφασίων. Ην δὲ ὁ τρόπος αὐτέων, χαῦνα, μεγάλα, κεχυμένα, ᾗ μετὰ φλεγμονῆς, ἀνώδυνα, πᾶσιν ἀσήμως ἠφανίσθη. Εγένετο δὲ ταῦτα μειρακίοισι, νέοισιν

vas habens pluvias. Æstas ut plurimùm nubila, in quâ ab imbribus cessatio fuit. Anniversarii venti, (qui Etesiæ dicuntur) parum, tenuiter, disjunctim, segregatimque spiravere. Existente igitur toto nos ambientis aeris statu austrino & ad magnas siccitates vergente, ante ver quidem, quòd superior status subcontrarius & aquilonius factus fuerit, paucis febres ardentes contigerunt, eæque valde mites & facillimè consistentes, quæ neque sanguinis ex naribus profusionem nisi paucis, neque mortem attulerunt. Multis verò aurium tumores subnascebantur, qui in alteram partem vergebant, plerisque etiam in utramque, iisque febre vacuis & in erectum stantibus nec decumbentibus, etsi nonnullis pauliſper incalescerent. Omnibus absque noxâ extincti sunt, neque cuiquam, velut ii, qui alias sui ortus causas habent, suppurationem fecerunt. Horum autem ea fuit natura, ut molles & laxi essent, magni, diffusi aut sparsi, sine inflammatione & dolore, omnibusque sensim & sine ullâ significatione evanescerent. Fiebant ista quidem

οἷσιν,

οισιν, ἀκμάζουσι· καὶ τούτων τοῖσι περὶ παλαίστρην καὶ γυμνάσια πλείστοισι· γυναιξὶ δὲ ὀλίγῃσιν ἐγένετο. Πλείστοισι δὲ βῆχες ξηραί· βήσσουσι, καὶ οὐδὲν ἀνάγουσι· καὶ φωναὶ βραγχώδεες, ἃ μετὰ πολύ. Τοῖσι δὲ καὶ μετὰ χρόνον φλεγμοναὶ μετ' ὀδύνης ἐς ὄρχιν ἐτερόῤῥοπαι· τοῖσι δὲ ἐπ' ἀμφοτέρους. Πυρετοὶ, τοῖσι μὲν, τοῖσι δ' οὔ· ἐπιπόνως ταῦτα τοῖσι πλείστοισι· τὰ δ' ἄλλα, ὁκόσα κατ' ἰητρεῖον, ἀνόσως διῆγον.

2. Πρωΐ δὲ τοῦ θέρεος ἀρξαμένου, καὶ διὰ θέρεος καὶ κατὰ χειμῶνα, πολλοὶ τῶν ἤδη πολὺν χρόνον ὑποφθειρομένων, φθινώδεες καλεκλίθησαν· ἐπεὶ καὶ τοῖσιν ἐνδοιασῶς ἔχουσι, πολλοῖσιν ἐβεβαίωσε τότε. Ἐσὶ δ' οἷσιν ἤρξατο πρῶτον, τουτέοισιν ἔῤῥεπεν ἡ φύσις ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Ἀπέθανον δὲ πολλοὶ καὶ πλεῖστοι τουτέων· καὶ τῶν καλακλιθέντων οὐκ οἶδ', εἴ τις καὶ μέ-

dem adoleſcentibus, juvenibus, ætate florentibus, atque horum plurimis, qui in palæſtrâ & gymnaſiis exercebantur; mulieribus verò paucis contingebant. Multis tuſſes aridæ & inanes, quibus cum tuſſi nihil educebatur, nec ita multò pòſt voces rauceſcebant. Quibuſdam verò ex temporis intervallo inflammationes cum dolore in alterum teſtem erumpebant, quibuſdam etiam in utroſque. Alii quidem febribus corripiebantur, nonnulli verò ſine febre perſiſtebant. Atque adeò hæc ipſa plurimis gravia & moleſta fuere. De reliquo autem quod ad ea attinet, quæ ad Chirurgiam ſpectant, in his inculpatè habebant.

2. Ante verò æſtatis initium, & per ipſam æſtatem, atque etiam ad hyemem, eorum multi, qui jam longo intervallo conſumpti erant, tabefacti decubuerunt, ſiquidem & multis de tabe in dubium venientibus, ipſa tunc eſt confirmata. Eſt ubi etiam eos, qui naturâ erant ad tabem promptè comparatâ, tum primùm occupavit. Ex his multi atque etiam plurimi interierunt. Atque haud ſcio, ſi quis ex decumbentibus etiam modi-

τριον χρόνον διεγένετο. Απέθνησκον δὲ ὀξυτέρως, ἢ ὡς εἴθισαι διάγειν τὰ τοιαῦτα· ὡς τά γε ἄλλα καὶ μακρότερα ἐν τοῖσι πυρετοῖσιν ἐόντα εὐφόρως ἤνεικαν, καὶ ὅκα ἀπέθνησκον, περὶ ὧν γεγράψεται. Μέγιστον γὰρ καὶ μέγιστον τῶν τότε γενομένων νοσημάτων, τὸς πολλὸς τὸ φθινῶδες ἔκτεινεν.

3. Ην δὲ τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων τὰ παθήματα τοιάδε· Φρικώδεες πυρετοὶ, ξυνεχέες, ὀξέες· τὸ μὲν ὅλον ἀεὶ διαλείποντες. Ο δὲ τρόπος, ἡμιτριταῖος· τὴν μίην καθ' ἑκάστην, τῇ δ' ἑτέρῃ ἐπιπαροξυνόμενοι· καὶ τὸ ὅλον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες. Ιδρῶτες δὲ αἰεὶ, ἀεὶ δι' ὅλου· ψύξις ἀκρέων πολλὴ, καὶ μόλις ἀναθερμαινόμενα. Κοιλίαι ταραχώδεες, χολώδεσιν, ὀλίγοισιν, ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι· πυκνὰ ἀνίσαντο. Οὖρα δὲ ἦν λεπτὰ καὶ ἄχροα, καὶ ἄπεπτα, καὶ ὀλίγα, ἢ πάχος ἔχοντα καὶ μικρὴν ὑπόστασιν, ἀεὶ καλῶς καθιστάμενα,

formam et orbis proprium

ται τὰς οἷον ειν δοὺς παροξυνο-

nic diaeraque leg: et ad eacrementi quo modo et etiam λεπτοῖσι m.s. vetustissimus

intell: a κρίνη

eo tempore ſuperfuit. Celeriùs verò interierunt, quàm talia tranſigi ſoleant, præſertim cùm alios & diuturniores & cum febribus conjunctos pertulerunt, nec interierunt, de quibus paulò pòſt ſcribetur. Solus namque & eorum qui tunc viguerunt maximus Morbus, multos tabes ipſa peremit.

3. Eorum autem plurimis hujuſmodi affectus aderant, febres horroris ſenſu inſignes, aſſiduæ & acutæ, in totum quidem non deſinentes, ſed quæ erant ex ſemitertianarum genere, uno die leviores, altero verò inſuper ingraveſcentes, omninoque vehementiùs increſcentes. Sudores autem perpetui, non tamen per totum corpus diffuſi, extremorum refrigeratio multa, quæ vix quidem incaleſcebant. Alvi conturbatæ bilioſa, pauca, ſincera, tenuia, mordacia egeſſerunt, crebróque aſſurrexerunt. Urinæ tenues, crudæ, decolores atque paucæ, aut craſſitudinem & paucum quod deſideret habentes, neque probè conſiſtentes,

ſed

μενα, ἀλλ' ὠμῇ τινι καὶ ἀκαίρῳ ὑποστάσει. Εβησσον δὲ μικρὰ, καὶ πυκνά· πέπονα, κατ' ὀλίγον, μόλις ἀνάγοντες. Οἷσι δὲ τὰ βιαιότατα ξυμπίπτοι, οὐδ' ἐς ὀλίγον πεπασμὸς ἦν, ἀλλὰ διετέλεον ὠμὰ πτύοντες. Φάρυγγες δὲ πλείστοισι τούτων, ἐξ ἀρχῆς καὶ διὰ τέλεος, ἐπώδυνον εἶχον, ἔχοντες ἔρευθος μετὰ φλεγμονῆς· ῥεύματα σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα· ταχὺ τηκόμενοι, καὶ κακούμενοι· ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διὰ τέλεος, ἄδιψοι· καὶ παράληροι πουλλοὶ περὶ θάνατον. Περὶ μὲν τὰ φθινώδεα, ταῦτα.

4. Κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ φθινόπωρον, πυρετοὶ πολλοὶ, καὶ ξυνεχέες, οὐ βίαιοι· μακρὰ δὲ νοσέουσιν, οὐ δὲ περὶ τὰ ἄλλα δυσφόρως διάγουσιν, ἐγένοντο. Κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι πάνυ εὐφόρως, καὶ οὐδὲν ἄξιον λόγου προσέβλαπτον. Οὖρα τὲ τοῖσι πλείστοισιν, εὔχροα μὲν, καὶ καθαρά· λεπτὰ δὲ, καὶ μετὰ χρόνον,

sed in quibus ea, quæ subsidebant, cruda & intempestiva erant. Tussiendo verò pauca, densa, concocta rejiciebant, & quæ paulatim, ac non nisi ægrè educerentur. Qui autem violentissimè conflictabantur, iis ne parva quidem concoctio adfuit, sed perpetuò cruda expuebant. Horum etiam plurimis fauces statim & ad extremum usque rubore & inflammatione affectæ doluerunt, fluxionibusque parvis, tenuibus & acribus tentati, cito consumpti maleque vexati sunt, perpetuò cibos omnes aversabantur, neque siti capiebantur, multique circa mortem delirabant. Atque ista quidem tabidis contigerunt.

4. Jam verò ad æstatem & autumnum febres multæ, assiduæ, neque violentæ prehendebant, istaque diu laborantibus, non his, qui cætera molestè habebant, contigerunt. Alvi plurimis valde placidè conturbatæ sunt, nihilque effatu dignæ noxæ attulerunt; urinæque plurimis boni quidem coloris & puræ aderant, sed tenues, & quæ tandem judi-

χρόνον, περὶ κρίσιν πεπαινόμενα. Βηχώδεες δ' λίην, δδὲ τὰ βησσόμενα δυσκόλως· δ' δ' ἀπόσιοι, ἀλλὰ κὴ διδόναι πάνυ ἐνεδέχετο. Τὸ μὲν ὅν ὅλον, ὑπενόσεον οἱ φθινώδεες, δ' τὸν φθινώδεα τρόπον· πυρετοῖσι φρικώδεσι σμικρὰ ἐφιδροῦντες, ἄλλοτε ἄλλοι ὡς παροξυνόμενοι πεπλανημένως· τὸ μὲν ὅλον, δκ ἐκλείποντες· παροξυνόμενοι δὲ, τριταιοφυέα τρόπον. Ἐκρίνετο δὲ τετέων, οἷσι τὰ βραχύτατα γένοιτο, περὶ εἰκοστὴν ἡμέρην· τοῖσι δὲ πλείοσι, περὶ τεσσαρακοστήν· πολλοῖσι δὲ, περὶ ὀγδοηκοστήν· ἔστι δὲ οἷσιν, δδ' ἔτως, ἀλλὰ πεπλανημένως τε κὴ ἀκρίτως ἐξέλιπον. Τετέων δὲ τοῖσι πλείοσιν, δ πολὺν διαλείποντες χρόνον, ὑπέστρεψαν οἱ πυρετοὶ πάλιν· ἐκ δὲ τῶν ὑποστροφέων ἐν τῇσιν αὐτῇσι περιόδοισιν ἐκρίνοντο. Πολλοὶ δὲ αὐτέων ἀνήγαγον, ὥστε κὴ ὑπὸ χειμῶνα

cationis tempore concoquebantur. Hi non admodum tuſſiculoſi erant, neque ea quæ tuſſi rejiciuntur negotium exhibebant, neque cibum non averſabantur modò, verum etiam exhibendi illius facilem faciebant copiam. In ſummâ igitur, afficiebantur qui tabeſcebant, non quomodo cæteri tabidi ſolent; ſed febribus cum horroris ſenſu correpti parum inſudabant, interdum alii vagas quodammodo & errabundas acceſſiones habebant, neque in totum febres deſinebant, ſed quæ in ſpeciem tertianarum inſultus facerent. Inter eos autem, quibus erant breviſſimi morbi, ii ad vigeſimum diem judicatione ſolvebantur; pleriſque verò ad quadrageſimum, nonnullis etiam ad octogeſimum. Eſt ubi ne ſic quidem, ſed errabundè & nullâ obſervatâ judicatione quibuſdam deſinerent. Horum quoque plurimis, quæ non longo poſt intervallo remiſerant febres reverſiones fecerunt, iiſdemque dierum ambitibus poſt ipſas reverſiones judicabantur, earumque nonnullæ ægros ita pro-

μῶνα νοσέειν. Ἐκ πάντων δὲ τῶν ὑποτεταμμένων ἐν τῇ καλασάσει ταύτῃ, μόνοισι τοῖσι φθινώδεσι θανατώδεα ξυνέπεσεν· ἐπὶ τοῖσι δὲ ἄλλοισι πυρετοῖσιν οὐκ ἐγένοντο.

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Κάλασασις Δευτέρα.

5. ΕΝ Θάσῳ, πρωὶ τοῦ φθινοπώρου, χειμῶνες οὐ κατὰ καιρὸν· ἀλλ' ἐξαίφνης, ἐν βορείοισι καὶ νοτίοισι πολλοῖσιν, ὑγροὶ καὶ προσκεκαυμένοι. Ταῦτα δὴ ἐγένετο τοιαῦτα, μέχρι Πλειάδος δύσιος, καὶ ὑπὸ Πλειάδα. Χειμὼν δὲ βόρειος· ὕδατα πολλὰ, λαῦρα, μεγάλα· χιόνες· μιξαίθρια τὰ πλεῖστα. Ταῦτα δὲ ἐγένοντο μὲν πάντα, οὐ λίην δὲ ἀκαίρως τὰ τῶν ψυχέων. Ἡδὴ δὲ μεθ' ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς, καὶ ἡνίκα Ζέφυρος πνέειν ἄρχεται, ὀπισθοχειμῶνες

duxerunt, ut ſub hyemem affligerentur. Ex his autem omnibus, qui in hâc ſtatus conditione deſcripti ſunt, ſolis tabidis lethalia contigerunt, in aliis verò febribus nequaquam obvenere.

SECTIO SECUNDA.

Status Secundus.

5. ANTE Autumnum in Thaſo tempeſtates non tempeſtivæ, ſed cum multis auſtris & aquilonibus repentinæ & humidæ prorupere. Taliaque ad Vergiliarum occaſum uſque, & ſub Vergilias ipſas extitere. Hyems autem aquilonia, aquæ multæ, vehementes, magnæ, nives, hiſque intermixta ut plurimùm aeris ſerenitas. Atque iſta omnia contingebant, nec certè admodum inopportuna erant frigora. Jam verò poſt brumale ſolſtitium, eoque tempore quo ſpirare incipit Favonius, extremæ hyemis frigora magna

χειμῶνες μεγάλοι· βόρεια πολλά· χιὼν, καὶ ὕδατα ξυνεχῶς πολλά· καὶ ἀνεμος λαιλαπώδης, καὶ ἐπινέφελος· ταῦτα δὲ ξυνέτεινε, καὶ ἐς ἀνίει μέχρις ἰσημερίης. Ηρ δὲ ψυχρόν, βόρειον, ὑδατῶδες, ἐπινέφελον. Θέρος δ' λίην καυματῶδες ἐγίνετο. Ετησίαι ξυνεχῶς ἔπνευσαν· ταχὺ δὲ περὶ Αρκτοῦρον, ἐν βορείοισι πολλὰ πάλιν ὕδατα. Γενομένου δὲ τοῦ ἔτεος ὅλου ὑγροῦ, καὶ ψυχροῦ, καὶ βορείου, κατὰ χειμῶνα μὲν ὑγιηρῶς εἶχον τὰ πλεῖστα· πρωὶ δὲ τοῦ ἦρος, πολλοί τινες καὶ οἱ πλεῖστοι διῆγον ἐπινόσως.

6. Ηρξαντο μὲν ὧν τὸ πρῶτον ὀφθαλμίαι ῥοώδεες, ὀδυνώδεες, ὑγραὶ, ἄπεπτοι· σμικραὶ λημίαι πολλοῖσι δυσκόλως ἐῤῥηγνύμεναι, τοῖσι πλείστοισιν ὑπέστρεφον· ἀπέλιπον, ὀψὲ πρὸς τὸ φθινόπωρον. Κατὰ δὲ θέρος ἤδη καὶ τὸ φθινόπωρον, δυσεντεριώδεες, καὶ τεινεσμοὶ, καὶ λειεντεριώδεες, καὶ διάῤῥοιαι χολώδεες, λεπτοῖσι,

gna fuere, aquilones multi, nives & pluviæ continenter multæ, cœlumque cum ventorum turbine nimboſum & nubilum, eaque ipſa non remiſerunt, ſed ſe ad æquinoctium extenderunt. Ver autem frigidum, aquilonium, pluvioſum nubilumque, neque admodum æſtuans æſtas fuit. Venti anniverſarii continenter ſpiravere, ſtatimque ad Arcturum perflantibus Aquilonibus aquæ admodum multæ. Exiſtente igitur anno toto humido, frigido & aquilonio, ad hyemem quidem ut plurimùm bene valuerunt, ante ver autem plerique omnes moleſtè & graviter vitam traduxerunt.

6. Primùm itaque lippitudines fluentes, cum dolore, humentes & crudæ obortæ ſunt, ſordes in oculis concretæ (quas lemias vocant) parvæ, nec ſine difficultate multis erumpebant, quæ cùm plurimis revertiſſent, tandem ad autumnum reliquerunt. Jam verò per æſtatem & autumnum, ex inteſtinorum lævitate & torminibus, continuâque & inani egerendi cupiditate laborarunt, alvique fluidæ, bilioſa, tenuia

λεπ]οῖσι, πολλοῖσιν, ὠμοῖσι, κ) δακνώδεσιν· ἔσι δ' οἷσι κ) ὑδα]ώδεες. Πολλοῖσι δὲ κ) περίῤῥοιαι με]ὰ πόνϐ χολώδεες, ὑδα]ώδεες, ξυσμα]ώδεες, πυώδεες, σραγ]ϐριώδεες· ϐ νεφρί]ικαὶ, ἀλλὰ τϐτέοισιν ἄντ' ἄλλων ἄλλα. Εμέ]οι χολώδεες, φλεγμα]ώδεες· κ) σιτίων ἀπέπτων ἀνα]ωγαί. Ιδρῶτες· πᾶσι πάν]οθεν πϐλὺς ὁ πλάδος. Εγένε]ο δὲ ταῦτα πϐλλοῖσιν, ὀρθοσάδην ἀπύροισιν· πολλοῖσι δὲ πυρέτ]ϐσι, περὶ ὧν γε]ράψε]αι. Εν οἷσι δὲ τε ἐπεφαίνον]ο πάντα τὰ ὑπογε]αμμένα, μετὰ πόνϐ φθινώδεες. Ηδη δὲ φθινοπώρϐ κ) ὑπὸ χειμῶνα πυρε]οὶ ξυνεχέες· κ) τοῖσιν αὐτέων ὀλίγοισι καυσώδεες· ἡμερινοί, νυκ]ερινοὶ, ἡμιτριταῖοι, τριταῖοι ἀκριϐέες, τεταρταῖοι, πλάνητες.

7. Εκασοι δὲ τῶν ὑπογε]αμμένων πυρε]ῶν πολλοῖσιν ἐγένον]ο. Οἱ μὲν ἓν καῦσοι, ἐλαχίσοισί τε ἐγί-

tenuia multa cruda & mordacia, nonnunquam etiam aquoſa dejecerunt. Pleriſque etiam circumflui non ſine dolore humorum affluxus contigere, bilioſi, aquoſi, ſtrigmentoſi, purulenti, & qui urinæ difficultatem facerent, non ex proprio aliquo renum vitio, ſed quod iſtis alia in aliorum vicem ſuccederent. Vomitiones pituitoſæ, bilioſæ, & crudorum ciborum eductiones, ac ſudores aderant, atque omnibus undiquaque diffluebat humiditas multa. Multis autem hæc fiebant, qui erecti & ſtantes à febribus erant vacui, pleriſque etiam febre correptis, de quibus mox ſcribetur. In quibus verò deſcripta omnia deprehendebantur, ii non ſine labore tabidi evadebant. Jam quidem ad autumnum & ſub hyemem febres erant aſſiduæ, atque eorum paucis quibuſdam ardentes, diurnæ, nocturnæ, ſemitertianæ, tertianæ exquiſitæ, quartanæ, erraticæ.

7. Atque enumeratarum febrium ſingulæ multis oboriebantur, ardentes verò omnino paucis, iique ex ægrotantibus

ἐγίνοντο, καὶ ἥκιστα τῶν καμνόντων ὅτοι ἐπόνησαν· ὅτε γὰρ αἱμορραγίαι, εἰ μὴ πάνυ σμικραὶ καὶ ὀλίγοισιν, ὅτε οἱ παράληροι· τότε ἄλλα πάντα εὐφόρως. Ἐκρίνετο δὲ τοτέοισι πάνυ εὐτάκτως· τοῖσι πλείστοισι ξὺν τῇσι διαλιπούσῃσιν ἐν ἑπταικαίδεκα ἡμέρῃσιν. Οὐδὲ ἀποθανόντα οὐδένα οἶδα τότε ἐν καύσῳ· οὐδὲ φρενιτικὰ τότε γινόμενα. Οἱ δὲ τριταῖοι, πλείους μὲν τῶν καύσων καὶ ἐπιπονώτεροι· εὐτάκτως δὲ τούτοισι πᾶσιν ἀπὸ τῆς πρώτης λήψιος, τέσσαρας περιόδους· ἐν ἑπτὰ δὲ τελέως ἐκρίνοντο· οὐδ' ὑπέστρεψαν οὐδενὶ τούτων. Οἱ δὲ τεταρταῖοι, πολλοῖσι μὲν ἐξ ἀρχῆς, ἐν τάξει τεταρταίου, ἤρξαντο· ἔστι δ' οἷσιν οὐκ ὀλίγοισιν ἐξ ἄλλων πυρετῶν καὶ νουσημάτων ἀποστάσιες ἐς τεταρταίους ἐγένοντο· μακρὰ δὲ καὶ ὡς εἰώθασι τοῖσι, καὶ ἔτι μακρότερα ξυνέπιπτεν. Ἀμφημερινοὶ δὲ

καὶ

minimùm laborarunt. Nam neque ſanguis ex naribus niſi paucus admodum, iiſque paucis profluxit, neque delirârunt, cæteraque omnia placidè tulere. Horum plurimis bene admodum conſtituto & compoſito judicationis ordine, febris ardens cum intermiſſione in ſeptendecim diebus ſolvebatur, atque haud ſcio an quiſquam tunc ex hâc ipsâ interierit, aut ad phrenitim devenerit. At verò tertianæ plures quidem quam ardentes & laborioſiores fuerunt, atque in his omnibus rite & ordine à primo inſultu ad quaternos circuitus proceſſere, in ſeptem verò abſolutè judicabantur, neque horum cuiquam reverterunt. Quartanæ autem multis per initia certo & rato quartanæ tenore cœperunt, quibuſdam verò non paucis ex aliis febribus & morbis ſeceſſus in quartanas fiebant, longæque his pro conſuetudine, atque etiam interdum longiores contingebant. Sed & quotidianæ nocturnæque & errantes multæ

diuque

καὶ νυκτερινοὶ, καὶ πλάνητες πολλοῖσι πολλοὶ, καὶ πολὺν χρόνον παρέμενον· ὀρθοσάδην τε, καὶ καταικειμένοισι. Τοῖσι πλείστοισι τουτέων ὑπὸ πληϊάδα καὶ μέχρι χειμῶνος οἱ πυρετοὶ παρείποντο. Σπασμοὶ δὲ παιδίοισιν ἐξ ἀρχῆς· καὶ ἐπύρεσσον, καὶ ἐπὶ πυρετοῖσιν ἐγίνοντο σπασμοί. Χρόνια μὲν τοῖσι πλείστοισι τουτέων, ἀβλαβέα δὲ, εἰ μὴ τοῖσι καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πάντων ὀλεθρίως ἔχουσιν.

8. Οἱ δὲ ξυνεχέες μὲν τὸ ὅλον, καὶ οὐδὲν ἐκλείποντες, παροξυνόμενοι δὲ πᾶσι τριταιοφυέα τρόπον· μίην ὑποκαθίζοντες, καὶ μίην παροξυνόμενοι, πάντων βιαιόταται τῶν τότε γενομένων καὶ μακρότατοι, καὶ μετὰ πόνων μεγίστων γενόμενοι· περαίως ἀρχόμενοι, τὸ ὅλον ἐπιδιδόντες αἰεὶ, καὶ παροξυνόμενοι ἐν κρισίμοισι, καὶ ἀνάγοντες ἐπὶ τὸ κάκιον· σμικρὰ διακαθίζοντες· καὶ ταχὺ πάλιν ἐξ ἐπισχέσιος, βιαιοτέρως παροξυνόμενοι

diuque pleriſque perſeveravere, tum erectis, tum decumbentibus; horumque plurimos febres ſub Vergilias & in hyemem uſque comitabantur. Multos autem ſtatim ab initio præcipuéque pueros convulſiones cum febre tentabant, quæ etiam febribus ſuccedebant, erantque hæc plurimis diuturna quidem, innoxia tamen, niſi ſi quibus cætera omnia perniciem adferrent.

8. At verò continuæ quidem omnino febres erant nihilque intermittebant, ſed omnes invadebant earum febrium more, quæ ad tertianarum naturam propius accederent; uno quidem die leviores, altero verò vehementiores, omnium quæ tunc contingerent violentiſſimæ, longiſſimæ & laborioſiſſimæ; per initia leves & in totum perpetuò increſcentes diebus judicatoriis inſultus habebant, & in deterius procedebant. Quæ etiam cùm parvam allevâſſent, celeriter rurſus ex intermiſſione vehementiùs invadebant, & die-

bus

μενοι ἐν κρισίμοισιν, ὡς ἐπὶ τὸ πȣλὺ κακȣ́μενοι. Ρίγεα δὲ πᾶσι μὲν ἀτάκτως ϗ πεπλανημένως ἐγίνετο· ἐλάχιςα δὲ ϗ ἥκιςα τȣτέοισιν, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἄλλων πυρετῶν μείζω. Ιδρῶτες πολλοί· τȣτέοισι δὲ ἐλάχιςοι, κȣφίζοντες ȣ̓δὲν, ἀλλ' ὑπεναντίον, βλάβας φέροντες. Ψύξις πολλὴ τȣτέοισιν ἀκρέων, ϗ μόλις ἀναθερμαινόμενα· ȣ̓δὲ ἄγρυπνοι τὸ σύνολον· μάλιςα δ' ȣ̃τοι ϗ πάλιν κωματώδεες. Κοιλίαι πᾶσι μὲν ταραχώδεες ϗ κακαὶ, πολὺ δὲ τȣτέοισι κάκιςαι. Οὖρα δὲ τοῖσι πλείςοισι τȣτέων, ἢ λεπτὰ, ϗ ὠμὰ, ϗ ἄχροα, ϗ μετὰ χρόνον σμικρὰ πεπαινόμενα κρισίμως, ἢ πάχος μὴ ἔχοντα· θολερὰ δὲ ϗ ȣ̓δὲν καθιςάμενα, ȣ̓δ' ὑφιςάμενα· ȣ̓ δὲ πεπαινόμενα, ἢ σμικρὰ, ϗ κακὰ, ϗ ὠμὰ τὰ ὑφιςάμενα· κάκιςα δὲ ταῦτα πάντα. Βῆχες μὲν παρείποντο τοῖσι πυρετοῖσι· γράψαι δὲ ȣ̓κ ἔχω βλάβην, ȣ̓δ' ὠφελείην

bus judicatoriis magnâ ex parte deteriùs affligebant. In his omnibus rigores incompositè & errabundè contingebant, paucissimique & minimi, verùm in cæteris febribus majores, ut & sudores multi, his verò perpauci nihilque allevantes, sed contra noxiam afferentes. His magna extremorum perfrictio, quæ vix etiam recalescerent. Neque penitus pervigiles erant, maximè verò hi etiam vicissim sopore gravabantur. Alvi omnibus quidem conturbatæ erant maléque affectæ, istis verò multò pessimè. Horum autem plurimis urinæ aut tenues erant crudæque & decolores, aliquantoque post intervallo nonnihil concoctæ, non sine judicatoriis signis, aut crassitudine quidem præditæ, verùm turbidæ, nihil consistentes aut subsidentes, neque concoctæ, aut paucæ, vitiosæ, crudæ, subsidentes, & in summâ pessimæ omnes. Tusses quidem febres comitabantur, sed neque quam utilitatem aut noxiam tunc tussis attulerit,

 licet

ὠφελείην γενομένην διὰ βηχὸς τότε. Χρόνια μὲν ἦν καὶ δυσχερέα, καὶ πάνυ ἀτάκτως καὶ πεπλανημένως, καὶ ἀκρίτως τὰ πλεῖστα τουτέων διετέλει γινόμενα, καὶ τοῖσι πάνυ ὀλεθρίως ἔχουσι, καὶ τοῖσι μή. Εἰ γάρ τινας αὐτέων διαλίποιεν σμικρὸν, ταχὺ πάλιν ὑπέστρεφον· ἔστι δὲ οἷσιν ἔκρινον αὐτέων ὀλίγοισιν, οἷσι τὰ βραχύτατα γένοιτο, περὶ ὀγδοηκοστὴν ἑβδόμην, καὶ τουτέων ἐνίοισιν ὑπέστρεφον, ὥστε κατὰ χειμῶνα τὰς πλείστας αὐτέων ἔτι νοσέειν· τοῖσι δὲ πλείστοισιν ἀκρίτως ἐξέλιπον. Ομοίως δὲ ταῦτα συνέπιπτε τοῖσι περιγινομένοισι, καὶ τοῖσιν ἄλλοις.

9. Πολλῆς δέ τινος γενομένης ἀκρισίης, καὶ ποικίλης ἐκ τῶν νοσημάτων, καὶ μεγίστας μὲν σημείας καὶ κακίστας διὰ τέλεος παρεπομένας, τοῖσι πλείστοισιν, ἀποσίτους εἶναι πάντων γευμάτων, μάλιστα δὲ τουτέων, οἷσι καὶ τ' ἄλλα ὀλεθρίως ἔχοι. Διψώδεες δὲ λίην ἀκαίρως

licet ſcribere. Diuturna itaque & difficilia hæc erant, valdéque incompoſitè & errabundè atque citra ſolutionem horum plurima, tum his qui exitialiter valdè, tum his qui nequaquàm ità ſe haberent, permanebant. Si quibus enim aliquantulùm intermitterent, in iis celeriter reverſiones faciebant. Eſt ubi quibuſdam iiſque paucis, ad octogeſimum diem cùm breviſſimè judicatione ſolverentur, nonnullis repeterent, ut etiam in hyemem eorum plurimi ægrotarent. Pleroſque verò omnes abſque judicatione deſerebant. Hæc autem tum his qui ſuperſtites erant, tum iis qui moriebantur ex æquo contigerunt.

9. Cúmque multa eaque varia eſſet in morbis judicationis ceſſatio, maximum ſanè & peſſimum ſignum pleroſque omnes ad extremum uſque proſecutum eſt, quod cibos omnes averſarentur, iique maximè qui cætera quoque exitialiter haberent. In his verò febribus non admodùm inopportunè ſiticulo-

ϱως ἦσαν ἐπὶ πυρε]οῖσι τύτοισι. Γενομένων δὲ χρόνων μακρῶν, κ᾽ πόνων πολλῶν, κ᾽ κακῆς ξυν]ήξιος, ἐπὶ τυτέοισιν ἀποσάσιες ἐγένον]ο, ἢ μείζυς, ὥςε ὑποφέρειν μὴ δύνασθαι, ἢ μείυς, ὥςε μηδὲν ὠφελέειν· ἀλλὰ ταχὺ παλινδρομέειν, κ᾽ ξυνεπείγειν ἐπὶ τὸ κάκιον. Ην δὲ τυτέοισι τὰ γινόμενα δυσεν]εριώδεα, κ᾽ τεινεσμοί, κ᾽ λειεν]ερίαι, κ᾽ ῥοώδεες· ἔςι δ᾽ οἷσι κ᾽ ὕδρωπες, μετὰ τύτων κ᾽ ἄνευ τύτων· ἄσαι. Ο,τι δὲ παραγένοι]ο τύτων βιαίως, ταχὺ ξυνήρει, ἢ πάλιν ἐπὶ τὸ μηδὲν ὠφελέειν. Εξανθήμα]α μικρὰ, κ᾽ ὄκ ἀξίως τῆς περιβολῆς τῶν νοσημάτων, κ᾽ ταχὺ πάλιν ἀφανιζόμενα· ἢ παρὰ τὰ ὦτα οἰδήματα μωλυόμενα, κ᾽ ὄδὲν ἀποσημαίνον]α. Εςι δ᾽ οἷσιν ἐς ἄρθρα, μάλισα δὲ κατὰ τὸ ἰσχίον, ὀλίγοισι κρισίμως ἀπολιπόν]α· κ᾽ ταχὺ πάλιν ἐπικρα]ευόμενα ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἕξιν.

fi erant. Longo autem progreſſu temporis, cùm & labores multi malaque corporis extenuatio fieret, his humorum ſeceſſus aut viribus ſuperiores, aut minores quàm ut prodeſſent quicquam, ſuccedebant, ſed qui confeſtim intrò recurrerent & in deterius contenderent. Atque his aderant inteſtinorum tormina, crebræ & inanes egerendi cupidines, inteſtinorum lævores & alvi fluentes, nonnullis etiam aqua inter cutem cum ejuſmodi enumeratis caſibus, aut ſine his contingebat: Stomachi faſtidia. Ex his verò quicquid violenter urgebat, aut ſtatim è medio tollebat, aut prorſus nihil conferebat. Papulæ parvæ, quæ nec ſatis pro dignitate morborum excretioni reſpondebant, ſed contrà celeriter diſparebant, aut aurium tumores oboriebantur qui ſenſim, & ſine ullâ ſignificatione evaneſcebant. Nonnullis ad articulos præcipuéque ad coxendicem decumbebant, paucis decretoriè deſinebant, ſed celeriter rurſus priſtinum habitum aſſequebantur.

Εθνη-

10. Ex

10. Εθνησκον δὲ, ἐκ πάντων μὲν, πλεῖστοι δὲ ἐκ τετέων παιδία, ὅσα ἀπὸ γάλακτος ἤδη, καὶ πρεσβύτερα ὀκταετέα καὶ δεκαετέα, καὶ ὅσα πρὸ ἥβης. Εγίνετο δὲ τέτοισι ταῦτα, ὧν ἄνευ τῶν πρώτων γεγραμμένων· τὰ δὲ πρῶτα πολλοῖσιν, ἄνευ τετέων. Μέγιστον δὲ χρηστὸν καὶ μέγιστον τῶν γινομένων σημείων, καὶ πλείστους ἐρρύσατο τῶν ἄλλων ἐπὶ τοῖσι μεγίστοισι κινδύνοισιν, οἷσιν ἐπὶ τὸ στραγγουριῶδες ἐτράπετο, καὶ ἐς τοῦτο ἀποστάσιες ἐγίνοντο. Ξυνέπιπτε δὲ καὶ ἐν τοῖσι πλείστοισι τὸ στραγγουριῶδες τῇσιν ἡλικίῃσι ταύτῃσι γίνεσθαι μάλιστα. Εγίνετο δὲ καὶ τῶν ἄλλων πολλοῖσιν ὀρθοστάδην, καὶ ἐπὶ τῶν νοσημάτων. Ταχὺ δὲ καὶ μεγάλη τις ἡ μεταβολὴ τέτοισι πάντων ἐγίνετο· κοιλίαι τε γὰρ, εἰ καὶ τύχοιεν ἐφυστραινόμεναι, κακοήθεα τρόπον ταχὺ ξυνίστατο· γεύμασί τε πᾶσιν ἡδέως εἶχον· οἵτε πυρετοὶ πρηέες μετὰ ταῦτα.

Χρόνια

10. Ex quovis autem hominum genere interibant quidem, atque ex his plurimi pueri jam à lacte depulsi, iique quibus ætas paulùm processerat, octennes aut decennes, nec dum etiam puberes. Atque ista quidem his non sine superiùs descriptis, multis verò superiora absque his contingebant. Quibus autem ad urinæ difficultatem res tota se converterat, in eamque humorum secessus fierent, iis hoc unum utile omniumque efficacissimum signum fuit, quod etiam plerosque omnes ab imminenti maximo discrimine vindicavit. Accidit verò plurimis urinæ difficultatem potissimúmque his ætatibus fieri, itemque aliis multis, qui etiam in morbis erecti obambulabant. Hic quoque subita quædam & magna omnium mutatio aderat. Alvos namque si contigissent fusas fuisse, eæ confestim pessimè cogebantur, & ad omnes cibos alacres erant, posteaque placidæ febres tentabant. Verùm quæ ad urinæ difficultatem

Χρόνια δὲ τετέοισι τὰ περὶ τὴν σραγγαλίην, ἢ ἐπίπονα ἦν. Οὖρα δὲ τετέοισιν εἴη πολλὰ, παχέα, ἢ ποικίλα, ἢ ἐρυθρὰ, μιξόπυα μετ' ὀδύνης. Περιεγένοντο δὲ πάντες ἕτοι, ἢ ὐδένα τετέων οἶδα ἀποθανόντα.

11. Ὁκόσα δὲ ἀκινδύνως, πεπασμὲς τῶν ἀπιόντων πάντας πάντοθεν ἐπικαίρως, ἢ καλὰς ἢ κρισίμως ἀποσάσιας, σκοπέεσθαι. Πεπασμοὶ ταχυτῆτα κρίσιος ἢ ἀσφαλίην ὑγιεινὴν σημαίνουσιν· ὠμὰ δὲ ἢ ἄπεπτα, ἢ ἐς κακὰς ἀποσάσιας τρεπόμενα, ἀκρισίας, ἢ πόνους, ἢ χρόνους, ἢ θανάτους, ἢ τῶν αὐτῶν ὑποσροφάς. Ο, τι δὲ τετέων ἔσαι μάλισα, σκεπτέον ἐξ ἄλλων. Λέγειν τὰ προγινόμενα, γινώσκειν τὰ παρέοντα, προλέγειν τὰ ἐσόμενα, μελετᾶν ταῦτα. Ασκεῖν περὶ τὰ νοσήματα δύο, ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν. Η τέχνη διὰ τριῶν, τὸ νόσημα,

tem ſpectabant, ea his diuturna & moleſta fuere, urinæque copioſæ, craſſæ, & variantes & rubræ, partimque cum dolore purulentæ. Atque hi omnes ſuperſtites evaſere, neque eorum quenquam interiiſſe cognovi.

11. In quibus verò caſibus nullum periculum ſuſpectum eſt, eorum quæ exeunt maturationes omnes, num undique tempeſtivè procedant, conſiderandæ ſunt. In quibus etiam num abſceſſus bono ſint, aut cum judicatione fiant videndum eſt. Concoctiones judicationem brevi fore, & certam ſalubritatem portendunt. Cruda verò & incocta, quæque in malos abſceſſus vertunt, aut judicationis ceſſationem, aut dolorem, aut diuturnitatem, aut mortem, aut eorundem reverſiones ſignificant. Horum autem quodcunque maximè futurum ſit, ex aliis conſiderandum. Summâ curâ anniti oportet, ut præterita enarres, præſentia cognoſcas, & futura prædicas. Duoque iſta elaboranda ſunt, ut in morbis commodes, aut ne quid offendas. Artem tria iſta circumſcribunt,

σημα, ὁ νοσέων, καὶ ὁ ἰητρός· ὁ ἰητρὸς, ὑπηρέτης τῆς τέχνης· ὑπεναντιοῦσθαι τῷ νοσήματι, τὸν νοσοῦντα μετὰ τοῦ ἰητροῦ χρή.

12. Τὰ περὶ κεφαλὴν καὶ τράχηλον ἀλγήματα καὶ βαρέα μετ' ὀδύνης, ἄνευ πυρετῶν, καὶ σὺν πυρετοῖσι. Φρενιτικοῖσι μὲν σπασμοί· καὶ ἰώδεα ἐπανεμέουσιν· ἔνιοι ταχυθάνατοι τούτων. Ἐν καύσοισι δὲ καὶ τοῖσιν ἄλλοισι πυρετοῖσιν, οἷσι μὲν τραχήλου πόνος, καὶ κροτάφων βάρος, καὶ σκοτώδεα περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ὑποχονδρίου ξύνταsις ἢ μέτ' ὀδύνης γίγνεται, τελέοισιν αἱμορραγέει διὰ ῥινῶν. Οἷσι δὲ βαρέα μὲν ὅλης τῆς κεφαλῆς, καρδιωγμοὶ δὲ καὶ ἀσσώδεές εἰσιν, ἐπανεμέουσι χολώδεα καὶ φλεγματώδεα· τὸ πολὺ δὲ παιδίοισιν· ἐν τελέοισι γὰρ οἱ σπασμοὶ μάλισα. Γυναιξὶ δὲ καὶ ταῦτα, καὶ ἀπὸ ὑστερέων πόνοι. Πρεσβυτέροισι δὲ, καὶ ὅσοισιν ἤδη τὸ θερμὸν

cumſcribunt, morbus, æger, & medicus, qui artis eſt adminiſter, ægrumque oportet unà cum medico morbo reluctari.

12. Capitis & cervicis dolores & gravitates ſi febres comitentur, aut ſine iis accidant, phrenitide quidem laborantibus ad convulſiones deſinunt, præſertim ubi æruginoſa vomitione refuderint: Sed & eorum nonnulli celeriter intereunt. Qui febribus ardentibus aliiſve conflictantur cum cervicis dolore & temporum gravitate, ſi tenebricoſa caligo oculis obverſatur, præcordiorumque contentio ſine doloris ſenſu affuerit, iis ſanguis è naribus profunditur. Qui verò toto capite gravitatem ſentiunt, cum oris ventriculi morſu, & ſtomachi faſtidio, ii bilioſa & pituitoſa vomitione rejiciunt. Quibus in caſibus plerunque pueris convulſiones maximè fiunt. Eadem etiam mulieribus contingunt, prætereáque obſcœnorum locorum dolores. Grandioribus autem natu, & quos jam

θερμὸν κραῖέῖαι, παραπληκῖικὰ, ἢ μανικὰ, ἢ ςερήσιες ὀφθαλμῶν.

Καῖάςασις Τριτη.

13. ΕΝ Θάσῳ, πρὸ Αρκῖύρυ ὀλίγον, κὴ ἐπ' Αρκῖύρῳ, ὕδαῖα πολλὰ, μεγάλα, ἐν βορείοισι· περὶ δὲ ἰσημερίην κὴ μέχρι Πληϊάδος, νότια ὕσμαῖα ὀλίγα. Χειμὼν βόρειος· αὐχμοί· ψυχρὰ πνεύμαῖα, μεγάλαι χιόνες· περὶ δὲ ἰσημερίην χειμῶνες μέγισοι. Ηρ βόρειον· αὐχμοί· ὕσμαῖα ὀλίγα, ψύχεα. Περὶ δὲ ἡλίυ τροπὰς θερινὰς, ὕδαῖα ὀλίγα· μεγάλα ψύχεα μέχρι Κυνός. Μεῖὰ δὲ Κύνα, μέχρις Αρκῖύρυ, θέρος θερμόν· καύμαῖα μεγάλα, ὃκ ἐκ προσαγωγῆς, ἀλλὰ συνεχέα, κὴ βίαια· ὕδωρ ὃκ ἐγένεῖο· Ετησίαι ἔπνευσαν. Περὶ Αρκῖύρον, ὕσμαῖα νότια μέχρις ἰσημερίης. Εν τῇ καῖασάσει

calor defecit, partium reſolutiones, aut inſaniæ, aut cæcitates.

Status Tertius.

13. PAulò ante Arcturum, ſub ipſoque Arcturo, imbres copioſi & magni ſpirantibus Aquilonibus in Thaſo fuerunt. Circa Æquinoctium autem & ad Vergilias uſque, parvæ & modicæ pluviæ auſtrinæ. Hyems aquilonibus perflata juſto majores ſiccitates, frigidos ventos, & magnas nives habuit. Ad æquinoctium autem maxima frigora. Ver aquilonium, exuperantes ſiccitates, modicæ pluviæ & frigidæ. Circa æſtivum ſolſtitium aquæ paucæ, frigora magna ad Canem uſque. Poſt Canem verò ad Arcturum uſque, per calidam æſtatem æſtus magni, qui non per intervalla aut ſenſim fierent, ſed tum perpetui, tum vehementes. Non pluebat, anniverſarii venti ſpiravêre. Ad Arcturum autem pluviæ auſtrinæ ad æquinoctium uſque. In hâc temporis conditione

καλασάσει ταύτῃ, καλὰ χειμῶνα μὲν ἤρξανλο παραπληγίαι, ϗ πολλοῖσιν ἐγίνονλο· καί τινες αὐτέων ἔθνησκον διὰ ταχέων· ϗ γὰρ ἄλις τὸ νόσημα ἐπίδημον ἦν. Τάτ' ἄλλα διελέλεον ἄνοσοι. Πρωὶ δὲ τῦ ἦρος, ἤρξανλο καῦσοι, ϗ διελέλεον μέχρις ἰσημερίης, ϗ πρὸς τὸ θέρος. Οσοι μὲν ἓν ἦρος ϗ θέρεος ἀρξαμένῳ αὐτίκα νοσέειν ἤρξανλο, οἱ πλεῖσοι διεσώζονλο· ὀλίγοι δέ τινες ἔθνησκον. Ηδὴ δὲ τῦ φθινοπώρῳ καὶ τῶν ὑσμάτων γενομένων θανατώδεες ἦσαν, ϗ πλείῳς ἀπώλλυνλο.

14. Ην δὲ τὰ παθήμαλα τῶν καύσων, οἷσι μὲν καλῶς ϗ δαψιλέως ἐκ ῥινῶν ἡμορῥάγησε, διὰ τῦτο μάλισα σώζεσθαι· ϗ ὀδένα οἶδα, εἰ καλῶς αἱμορῥαγήσειεν, ἐν τῇ καλασάσει ταύτῃ ἀποθανόνλα. Φιλίσκῳ γὰρ, ϗ Επαμίνωνι, ϗ Σιλήνῳ τελαρλαίῳ ϗ πεμπλαίῳ σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσαξε, ϗ ἀπέθανον.

Οἱ

tione ad hyemem partium reſolutiones cœperunt multoſque invaſerunt, ex quibus nonnulli celeriter interierunt, mirè quippè vulgariter graſſabatur hic morbus, cætera verò integrè degebant. Febres autem ardentes ante ver cœperunt, & ad æquinoctium uſque & ad æſtatem perſeveraverunt. Quos itaque ſtatim ſub ipſa veris & æſtatis primordia morbus invaſit, plerique omnes ſuperſtites evaſeſerunt, paucique interierunt. Cùm verò autumnus eſſet pluviæque impeterent, lethales erant, pluresque peribant.

14. Inerant verò in febribus ardentibus affectiones hujuſmodi, ut qui benè & largiter ſanguinem è naribus profudiſſent, ii vel ex eo maximè ſervati viderentur, neque ullum, cui modò ſanguis bene profluxiſſet, hoc in ſtatu mortuum videre licuit. Philiſcus ſiquidem & Epaminon ac Silenus, quòd his quarto die & quinto de naribus parùm ſtillaverit, mortem obierunt. Plerique igitur omnes

ægri

Οἱ μὲν ἓν πλεῖσοι τῶν νοσησάντων περὶ κρίσιν ἐπερρίγεον, καὶ μάλισα οἷσι μὴ αἱμορραγίαι· ἐπερρίγων δὲ καὶ ἕτοι, καὶ ἐφίδρων. Εσι δ' οἷσιν ἴκτεροι ἐκλαίοισι· ἀλλὰ τούτοισιν ἡ καλὰ κύσιν κάθαρσις, ἢ κοιλίη ἐκλαραχθεῖσα ὠφέλησεν, ἢ δαψιλὴς αἱμορραγίη· οἷον Ηραλείδης, ὃς κατέκειτο παρὰ Αριστοκύδη. Καὶ τοι τούτῳ καὶ ἐκ ῥινῶν ἡμορράγησε, καὶ ἡ κοιλίη ἐπεταράχθη, καὶ τὰ καλὰ κύσιν ἐκαθήρατο· ἐκρίθη εἰκοσαῖος· ὀχ οἷον ὁ Φαναγόρεω οἰκέτης, ᾧ ὀδὲν τοιοῦτον ἐγένετο, ἀπέθανεν. Αιμορράγεε δὲ τοῖσι πλεῖστοισι, μάλισα δὲ μειρακίοισι, καὶ ἀκμάζουσι· καὶ ἔθνησκον πλείστοι τοιούτων, οἷσι μὴ αἱμορράγει. Πρεσβυτέροισι δὲ ἐς ἴκτερος, ἢ κοιλίαι ταραχώδεες ἢ δυσεντεριώδεες, οἷον Βίωνι, τῷ παρὰ Σιληνὸν κατακειμένῳ. Επεδήμησαν δὲ καὶ δυσεντερίαι, καὶ θέρος· καί τι-

σι

ægri appetente judicatione rigore corripiebantur, iique potiſſimùm qui ſanguinem è naribus non profudiſſent, atque hi inſuper novo ſuborto rigore exudârunt. Quoſdam etiam ſexto die morbus regius prehendit, verùm iſtos per veſicam expurgatio, aut commota aluus, aut larga ſanguinis è naribus profuſio ſublevavit, quale quid Heraclidæ, qui apud Ariſtocyden decumbebat, contigit, quippe qui largum è naribus ſanguinem profudit, & aluum conturbatam habuit, & per veſicam perpurgatus eſt. Vigeſimo autem die judicatione eſt liberatus, non quomodò Phanagoræ famulus, qui, cùm ipſi nihil horum quicquam eveniſſet, periit. Plurimis ſanguis è naribus erumpebat, præcipuè tamen adoleſcentibus & ætate florentibus, atque eorum bona pars periit, qui ſanguinem è naribus non profuderunt. Ætate autem provectioribus, res ſeſe in morbum arquatum vertebat, aut iis alvi commotæ, aut inteſtinorum difficultates aderant, quale quid Bioni, qui ad Silenum decumbebat, contigit. Æſtate etiam inteſtinorum difficultates popu-

lariter

σι ἢ τῶν διανοσησάντων, οἷσι ἢ αἱμορῤῥαγίαι ἐγένοντο, ἐς δυσεντεριώδεα ἐτελεύτησαν· οἷον τῷ Ερατωνος τῷ παιδὶ, ἢ Μύλλῳ· πολλῆς αἱμορῤῥαγίης γενομένης, ἐς δυσεντεριώδεα κατάσασιν περιεγένοντο.

15. Πολὺς μὲν ὢν μάλισα ὁ χυμὸς ὅτος ἐπεπόλασεν· ἐπεὶ ἢ οἷσι περὶ κρίσιν ὐχ ἡμορῤῥάγησεν, ἀλλὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐπανασάντα ἠφανίσθη. Τούτων δὲ ἀφανισθέντων παρὰ τὸν κενεῶνα βάρος τὸν ἀριστερὸν, ἢ ἐς ἄκρον ἰσχίον· ἀλγημάτων δὲ μετὰ κρίσιν γενομένων, ἢ ὕρων λεπτῶν διεξιόντων, αἱμορῤῥαγέειν σμικρὰ ἤρξαντο. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, ἐγένοντο ἐς αἱμορῤῥαγίην ἀποστάσιες, Αντιφῶντι τῷ Κριτοβούλου· ἐπεπαύσατο, ἢ ἐκρίθη τελέως περὶ τεσσαρακοστήν. Γυναῖκες δὲ ἐνόσησαν μὲν πολλαὶ, ἐλάσσους δὲ ἢ ἄνδρες· ἢ ἔθνησκον ἧσσους· ἐδυσκόεον

δὲ

lariter vagatæ ſunt, & quidam eorum qui morbis conflictabantur, quibus etiam ſanguis è naribus eruperat, hunc exitum habuerunt, ut in difficultatem inteſtinorum inciderent, quale quid Eratonis puero & Myllo accidit, qui poſt multam ſanguinis è naribus profuſionem, in difficultatem inteſtinorum delapſi ſunt & periculo exempti.

15. Copioſus igitur præcipuéque hic humor fluitabat. Siquidem nonnullis impendente judicatione ſanguis è naribus non profluxit, ſed ad aures enati tumores diſparuerunt. Quibus evaneſcentibus ad ſiniſtri lateris inanitatem ſummamque coxendicem gravitas decubuit, doloribuſque poſt judicationem obortis, atque urinis tenuibus prodeuntibus, paucum è naribus ſanguinem profundere cœperunt. Ac circiter quartum & vigeſimum diem Antiphonti Critobuli filio, humores in ſanguinis è naribus profluvium ſeceſſerunt, quod ubi deſiit, integrè circa quadrageſimum diem judicio eſt abſolutus. Mulieres prætereà multæ ægrotârunt, minùs tamen quàm viri, nec ita multæ obierunt. Plurimæ au-

δὲ πλείσαι, ἢ μετὰ τὰς τόκας ἐπενόσεον· ἢ ἔθνησκον αὗται μάλισα, οἷον Τελεβόλα θυγάτηρ, ἀπέθανεν ἑπταίη ἐκ τόκα. Τῇσι μὲν δὴ πλείςῃσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι γυναικεῖα ἐπεφαίνετο· ἔςι δὲ ἧσιν ἐκ ῥινῶν ἡμορῥάγησε, ἢ παρθένοισι πολλῇσι τότε πρῶτον ἐγένετο. Εςι δ' ἧσι ἢ ἐκ ῥινῶν, ἢ τὰ γυναικεῖά τισιν ἐπεφαίνετο· οἷον τῇ Δαϊθαρσέως θυγατρὶ παρθένῳ ἐπεφάνη τότε πρῶτον, ἢ ἐκ ῥινῶν λαῦρον ἐῤῥύη. Καὶ ἀδεμίην οἶδα ἀποθανέσαν, ἧσι τάτων τι καλῶς γένοιτο. Ησι δὲ συνεκύρησεν ἐν γαςρὶ ἐχούσῃσι νοσῆσαι, πᾶσαι ἀπέφθειραν, ἃς ἢ ἐγὼ οἶδα. Οὖρα δὲ τοῖσι πλείσοισιν ἔυχροα μὲν, λεπτὰ δὲ, ἢ ὑποςάσιας ὀλίγας ἔχοντα, διαχωρήμασι λεπτοῖσι, ἢ χολώδεσι. Πολλοῖσι δὲ τῶν ἄλλων κεκριμένων ἐς δυσεντερίας ἐτελεύτα, οἷον Ξενοφάνει, καὶ Κριτίᾳ. Οὖρα ὑδατώδεα πολλὰ, καθαρὰ,

ἢ

tem difficulter partum ediderunt, atqne à partu inſuper laborarunt, ipſæque potiſſimùm obierunt, non ſecus ac Telebuli filia, quæ ſexto à partu die interiit. In febribus itaque plurimis menſes apparuerunt, nonnullis etiam ſanguis ex naribus profluxit, multiſque virginibus id tum primùm contigit. Eſt ubi etiam ſanguis è naribus, quibuſdam verò menſtruæ purgationes erumperent, quale quid in Daïtharſis filiâ virgine tum primùm apparuit, cum largâ ſanguinis è naribus profuſione. Atque haud ſcio, quibus horum quicquam rite evenerit, an ex iis quæquam perierit. In quas verò prægnantes morbus fortè incidit, hæ omnes, quod ſciam, abortionibus periclitatæ ſunt. Plurimus verò urinæ bene quidem coloratæ, tenues autem & pauca habentes ſubſidentia, cum dejectionibus tenuibus & biliоſis. Pleriſque verò alioqui judicatis, morbus in inteſtinorum tormina deſiit, quale quid Xenophani, & Critiæ accidit. Urinæ etiam quibuſdam dilutæ, multæ, liquidæ, tenues

poſt

ϰ̀ λεπτὰ, ϰ̀ μετὰ κρίσιν, ϰ̀ ὑποςάσιος πολλῆς γινομένης. Καὶ τῶν ἄλλων καλῶς κεκριμένων ἀναμνήσομαι, οἷσιν ἐγένετο· Βίωνι, ὃς κατέκειτο παρὰ Σιληνόν· Κρατίῃ τῇ παρὰ Ξενοφάνȣς, Αρέτωνος παιδὶ, Μνησιςράτȣ γυναικί. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσεντεριώδεες ἐγένοντο ȣ̃τοι πάντες· ἦ ράγε, ὅτι ȣ̓ρησαν ὑδατώδεα, σκεπτέον.

16. Περὶ δὲ ἀρκτȣ̃ρον, ἑνδεκαταίοισι πȣλλοῖσιν ἔκρινε· ϰ̀ τȣτέοισιν ȣ̓θ', αἱ κατὰ λὸγον γενόμεναι ὑποςροφαὶ, ὑπέςρεφον. Ησαν δὲ κωματώδεες περὶ τὸν χρόνον τȣ̃τον· πλείω δὲ παιδία, ϰ̀ ἔθνησκον ἥκιςα ȣ̃τοι πάντων. Περὶ δὲ ἰσημερίην, ϰ̀ μέχρι Πληϊάδος ϰ̀ ὑπὸ χειμῶνα, παρείποντο μὲν οἱ καῦσοι. Ατὰρ ϰ̀ φρενιτικοὶ πλεῖςοι τηνικαῦτα ἐγένοντο, ϰ̀ ἔθνησκον τȣ́των οἱ πλεῖςοι· ἐγένοντο δὲ ϰ̀ κατὰ θέ-

ρος

post judicationem fuerunt, in quibus cùm reliqua etiam probè jndicata forent, multa subsedere. Atque hoc quidem recensere æquum videtur, in quibus fuere: Bion qui apud Silenum decumbebat, Cratia quæ cum Xenophane versabatur, Aretonis puer, & Mnesistrati uxor. Qui omnes posteà in difficultatem intestinorum delapsi sunt. An verò idcirco id contigerit, quòd urinæ dilutæ prodierunt, animadversione dignum est.

16. Multi circa Arcturum undecimo die judicatione absoluti sunt, neque his, quæ ob justam causam fieri solent morborum reversiones, recurrerunt. Sub hoc tempus autem sopore opprimebantur, atque inter hos plures pueri, qui omnium vel maximè morte exempti sunt. Ad æquinoctium verò & ad Vergilias usque, & sub hyemem, febres ardentes accidebant. Quinetiam tunc plurimi perpetuò cum febribus delirio corripiebantur, atque ex his plerique omnes moriebantur, æstate autem pauci tales evadebant.

ρος ὀλίγοι. Τοῖσι μὲν ȣ̃ν καυσώδεσιν ἀρχομένοισιν ἐπεσήμαινεν, οἷσι τὰ ὀλέθρια ξυνέπιπτεν. Αὐτίκα γὰρ ἀρχομένοισι πυρετὸς ὀξύς· ἐπερρίγȣν σμικρὰ, ἄγρυπνοι, ἀδήμονες, διψώδεες, ἀσσώδεες· σμικρὰ ἐφίδρȣν, περὶ τὸ μέτωπον ϗ κληίδας, ȣ̓δεὶς δἰ ὅλȣ· πολλὰ παρέλεγον· φόβοι, δυσθυμίαι· ἄκρεα ὑπόψυχρα, πόδες ἄκροι, μάλιστα δὲ ϗ τὰ περὶ χεῖρας. Οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσι· τοῖσι δὲ πλείστοισι τεταρταίοισιν οἱ πόνοι μέγιστοι· ϗ ἱδρῶτες ἐπὶ πλεῖστον ὑπόψυχροι· ϗ ἄκρεα ȣ̓κ ἔτι ἐθερμαίνοντο, ἀλλ' ἦσαν πελιδνὰ ϗ ψυχρά· ϗ ȣ̓ δ' ἐδίψων ἐπὶ τȣ́τοισιν. Ουρα τȣ́τοις μέλανα, ὀλίγα, λεπτά· ϗ κοιλίαι ἐφίσαντο. Ου δ' ᾑμορράγησεν ἐκ ῥινῶν, ȣ̓δὲ τοῖσιν οἷσι ταῦτα ξυμπίπτοι, ἀλλὰ σμικρὰ ἔσταξεν· ȣ̓ δὲ ἐς ὑποστροφὴν ȣ̓δενὶ τȣ́των ἦλθεν, ἀλλ' ἑκταῖοι ἀπέθνησκον,

bant. Invadentes itaque febres ardentes, quibus præsens immineret pernicies, satis indicabant. Nempè statim ab initio febris acuta cum modico insuper rigore prehendebat, vigiles erant, impotentes animi, sitibundi, æstuatione & corporis incontinenti jactatione conflictabantur, cum paruo tenuique sudore circa frontem & claviculas oborto, nullo tamen per totum corpus diffuso, multùm deliri erant, timore & omni mœrore confecti, ac velut animum despondentes, extrema paulatim frigus concipiebant, pedes summi, maximéque manuum summitates, diebus paribus accessiones contingebant. Plerisque verò omnibus maximi labores die quarto aderant, sudoresque longissimè subfrigidi nec extrema ampliùs recalescebant, sed livida & frigida permanebant, neque ampliùs sitiebant. Urinæ his erant nigræ, tenues & paucæ, alvique restiterunt, ac ne his quidem, quibus hæc acciderent, sanguis è naribus profluxit, sed paucus stillavit, neque horum cuiquam res ad recidivam devenit,

θνησκον, ξὺν ἱδρῶτι. Τοῖσι δὲ φρενιτικοῖσι ξυνέπιπτε μὲν ὰ τὰ ὑποπεγραμμένα πάντα· ἐκρίνετο δὲ τετράδεσιν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑνδεκαταίοισιν· ἔσι δ' οἷσι καὶ εἰκοσαίοισιν. Οἷσιν ἐυθὺς ὰπ ἐξ ἀρχῆς ἡ φρενῖτις ἤρξατο περὶ τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέρην, ἀλλὰ μετρίως ἔχουσιν ἐν τῷ πρώτῳ χρόνῳ, περὶ τὴν ἑβδόμην εἰς ὀξύτητα τὸ νόσημα μετέπεσε.

17. Πλῆθος μὲν οὖν τῶν νοσημάτων ἐγένετο· ἐκ δὲ τῶν καμνόντων ἀπέθνησκον μάλιστα μειράκια, νέοι, ἀκμάζοντες, λεῖοι, ὑπολευκοχρῶτες, ἰθύτριχες, μελανότριχες, μελανόφθαλμοι, οἱ ἡσυχῇ καὶ ἐπὶ τὸ ῥάθυμον βεβιωκότες, ὑψόφωνοι, ἰσχνόφωνοι, τηχύφωνοι, τραυλοὶ, ὀργίλοι· γυναῖκες δὲ πλεῖσαι ἐκ τοτέου τοῦ εἴδεος ἀπέθνησκον. Ἐν δὲ τῇ καθαρσίῃ ταύτῃ ἐπὶ σημείων μάλιστα τεσσάρων διεσώζοντο· οἷσι γὰρ ἢ διὰ ῥινῶν αἱμορράγησεν, ἢ καθὰ κύστιν ἕρα

devenit, verùm ſexto die cum ſudore perierunt. Phreniticis autem contigerunt quidem deſcripta non omnia, ſed his ferè undecimo die, quibuſdam etiam vigeſimo, judicatione ſolvebantur. Quos ſtatim ab initio circa tertium aut quartum diem phrenitis non prehenderat, ſed primo tempore moderatè ſe habebant, iis circa ſeptimum diem morbus ad vehementiam devenit.

17. Magnus itaque fuit mororum numerus, atque ex ægris præcipuè interibant adoleſcentes, juvenes, ætate florentes, quique erant glabro corpore, cute ſubalbidâ, extenſo & nigro capillitio, & nigris oculis, otioſè & ſegniter vitam degentes, voce altâ, exili, aſperâ, balbi, iræ præcipitis & acerbæ, plurimæque hujuſce generis mulieres peribant. At verò hoc in ſtatu ex quatuor maximè ſignis ſervabantur ii, quibus aut ex naribus bene ſanguis profluxiſſet; aut urina multa, in quâ quod deſidebat copioſum & laudabile

erat,

ἕρα πολλὰ, ἢ πολλὴν ὑπόσασιν ἢ καλὴν ἔχονλα ἔλθοι· ἢ καλὰ κοιλίην ταραχώδεα, χολώδεα ἐπικαίρως· ἢ δυσεν[illegible]ερικὰ γενοίατο. Πολλοῖσι δὲ ξυνέπιπ[illegible]ε μὴ ἐφ' ἑνὸς κρίνεσθαι τῶν ὑπογεγραμμένων σημείων, ἀλλὰ διεξιέναι διὰ πάν[illegible]ων τοῖσι πλείοισι· ἢ δοκέειν μὲν ἔχειν ὀχληρο[illegible]έρως· διεσώζον[illegible]ο δὲ παντες, οἷσι ταῦτα ξυνέπιπ[illegible]ε. Γυναιξὶ δὲ ἢ παρθένοισι, ξυνέπιπ[illegible]ε μὲν ἢ τὰ ὑπογεγραμμένα σημεῖα πάν[illegible]α. Ησι δὲ ἢ τύτων τι καλῶς γένοι[illegible]ο, ἢ τὰ γυναικεῖα δαψιλῶς ἐπιφανείη, διὰ τε[illegible]έων ἐσώζον[illegible]ο· ἢ ἔκρινε. Καὶ ὀδεμίαν οἶδα ἀπολλυμένην, ᾗσι τύτων τι καλῶς γένοι[illegible]ο. Φίλωνος γὰρ τῇ θυγατρὶ ἐκ ῥινῶν λαῦρον ἐῤῥύη, ἑβδομαίη δὲ ὅσα ἐδείπνησεν ἀκαιρο[illegible]έρως· ἀπεθανεν.

18. Οἷσιν ἐν πυρε[illegible]οῖσιν ὀξέσι μᾶλλον καυσώδεσιν, ἀκέσια δάκρυα παραῤῥεῖ, τύτοισιν ἀπὸ ῥινῶν αἱμορ-

erat, per veſicam proceſſiſſet; quique aut per alvum turbulenta, bilioſa, tempeſtivè demitterent; aut in difficultatem inteſtinorum delaberentur. Multiſque uſu venit ut non ab uno ex deſcriptis ſignis judicarentur, ſed ut plurimi per omnia percurrerent, & graviùs habere viderentur. Sed hi omnes, quibus iſta contingerent, incolumes evaſerunt. Mulieribus item & virgunculis evenerunt paulò antè memorata ſigna omnia. Decernebat autem, ſi quibus aut horum quippiam optimè fieret, aut liberaliter muliebria apparerent, nullaque (quod ſciam) ex his quibus horum quid optimè factum eſſet, interiit. Philonis namque filia, cùm liberaliter ex naribus ſanguis effluxiſſet, quòd ſeptimo die intempeſtiviùs cœnâſſet, mortem obiit.

18. Quibus invitis per febres acutas atque adeò ardentes lachrymæ effluunt, in his, dum cætera exitialiter non ſe habe-

ant,

αἱμοῤῥαγίην προσδέχεσθαι, ἢν ϗ τ' ἄλλα μὴ ὀλεθρίως ἔχωσιν· ἐπεὶ τοῖσγε φλαύρως ἔχȣσιν, ȣ̓χ αἱμοῤῥαγίην, ἀλλὰ θάνατον σημαίνει. Τὰ παρὰ τὰ ὦτα ἐν πυρέττȣσιν ἐπαιρόμενα μετ' ὀδύνης, ἔςιν οἷσιν, ἐκλείποντος τȣ̃ πυρετȣ̃, κρισίμως ȣ̓̔τε καθίςατο, ȣ̓̔τε ἐξεπύει· τȣτέοισι διάῤῥοια χολωδέων, ἢ δυσεντερίη, ἢ παχέων ȣ̓̔ρων ὑπόςασις γενομένη λύει, οἷον Ερμίππῳ τῷ Κλαζομενίῳ. Τὰ δὲ περὶ τὰς κρίσιας, ἐξ ὧν ϗ διαγινώσκομεν, ἢ ὅμοια, ἢ ἀνόμοια· οἷον οἱ δύο ἀδελφεοὶ, οἱ κατέκειντο παρὰ τὸ θέατρον Επιγένεος, ϗ ἤρξαντο ὁμȣ̃ τὴν αὐτὴν ὥρην νοσέειν· τȣτέων τῷ πρεσβυτέρῳ, ἔκρινεν ἕκτῃ· τῷ δὲ νεωτέρῳ, ἑβδόμῃ· ὑπέςρεψεν ἀμφοτέροισιν ὁμȣ̃ τὴν αὐτὴν ὥρην, ϗ διέλιπεν ἡμέρας πέντε· ἐκ δὲ τῆς ὑποςροφῆς, ἐκρίθη ἀμφοτέροισιν ὁμȣ̃ τὸ ξύμπαν ἑπτακαιδεκαταίοισιν. Εκρινε δὲ τοῖσι πλείςοισι πέμπτῃ·

ant, ſanguinis ex naribus profluvium expectandum eſt. In his ſiquidem, qui malè habent, non ſanguinis eruptionem, verùm mortem portendunt. Quibus febre judicatoriè deſinente, tumores ad aures in febribus cum dolore ſuborti, neque conquieſcunt, neque ſuppurantur, eos, bilioſum alvi profluvium, aut inteſtinorum difficultas, aut quod in urinis craſſis ſubſidet, liberat, quale quid Hermippo Clazomenio evenit. Quod verò ad judicia attinet, ea, ut ſatis perſpicere licet, aut ſunt inter ſe ſimilia aut diſſimilia. Velut in duobus fratribus apparuit, qui ad theatrum Epigenis habitabant, quibus, cùm eâdem ſimul horâ morbus cœpiſſet, ætate provectiori ſexto die, juniori verò ſeptimo decrevit; reverſus utrique eâdem ſimul horâ, dies quinque intermiſit, atque ex reverſione uterque ſimul in totum die decimo ſeptimo eſt judicatione liberatus. Plurimis

πέμπ]η· διέλιπεν ἑβδόμ]η· ἐκ δὲ τῶν ὑποτροφέων, ἔκρινε πεμπ]αίοισιν. Οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἑβδόμ]η· ἐκ δὲ τῆς ὑποτροφῆς, ἔκρινε τρίτ]η· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διαλιπόν]ας τὴν τρίτην ἔκρινεν ἑβδόμ]η· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἑκ]αίοισι, διαλιπόν]ας ἕκ]ην ἐλάμβανε τρίτ]η· οἷσι δὲ ἔλιπε πρώτ]η, ἐλάμβανε κ]ὴ ἔκρινε πρώτ]η, οἷον Εὐάγον]ι τῷ Δαϊθάρσε]ς· οἷσι δὲ ἔκρινεν ἕκ]η, διέλιπεν ἑβδόμ]η· ἐκ δὲ τῆς ὑποτροφῆς, ἔκρινε τε]άρ]η, οἷον τῇ Αγλαΐδ]ι θυγα]ρί. Οἱ μὲν δὴ πλεῖστοι τῶν νοσησάντων, ἐν τῇ κα]ασάσει ταύτ]η, τούτῳ τῷ τρόπῳ διενόσησαν· κ]ὴ ἐδένα οἶδα τῶν περιγενομένων, ᾧτινι ἐχ ὑπέστρεψαν, κα]ὰ λόγον αἱ ὑποτροφαὶ γενόμεναι. Καὶ διεσώζον]ο πάν]ες ὃς ἐγὼ οἶδα, οἵσιν ἂν ὑποτροφαὶ, διὰ τ]ὸ εἶδος τ]ούτ]ου γενοία]ο· ἐδὲ τῶν διαγνοσησάν]ων διὰ τ]ούτ]ου τ]ὸ τρόπ]ου ἐδενὶ οἶδα ὑποτροφὴν γενομένην

rimis autem quinto die decrevit, ſeptem intermiſit & poſt reditum die quinto judicatio facta eſt. Quibuſdam etiam ſeptimo die decrevit, diebus ſeptem intermiſit, & ex recidivâ die tertio judicatio facta eſt. Nonnullis quoque morbus die ſeptimo judicatus eſt, cùmque diebus tribus intermiſiſſet, ſeptimo decrevit. Aliquibus die ſexto morbus decrevit, atque ubi dies ſex intermiſiſſet tribus diebus prehendit, quos etiam ubi uno die reliquiſſet, altero rurſùs prehendit & judicatus eſt, quemadmodum Evagonti Daïtharſis filio contigit. Aliis ſexto die decrevit, ſeptem intermiſit, & ex repetitione die quarto judicatus eſt, quale quid Aglaidæ filiæ uſuvenit. Plurimi igitur eorum qui tunc ægrotârunt hunc habuerunt morbi tenorem, atque haud ſcio an eorum cuiquam qui ſuperfuerunt ritè factæ morborum reverſiones non recurrerent, omneſque, quod ſciam ſervabantur quibus hoc recidivæ genus contigit, neque hoc modo ægrotantium cuiquam morbum rur-

γενομένην πάλιν. Εθνησκον δὲ ἐν τοῖσι νοσήμασι τούτοισιν οἱ πλεῖστοι, ἑκταῖοι· οἷον Επαμινώνδας, καὶ Σιληνὸς, καὶ Φιλίσκος ὁ Ανταγόρεω.

19. Οἷσι δὲ τὰ παρὰ τὰ ὦτα γενοίατο, ἔκρινε μὲν εἰκοσταίοισι· καλέσθη δὲ πᾶσιν, οἷσιν οὐκ ἐξεπύησεν, ἀλλ' ἐπὶ κύστιν ἐτράπετο. Κρατιστώνακτι, ὃς παρὰ Ηρακλεῖ ᾤκει, καὶ Σκύμνου τοῦ γναφέως θεραπαίνῃ, ἐξεπύησεν· ἀπέθανον. Οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἐννέα· ὑπέστρεφεν· ἔκρινεν ἐκ τῆς ὑποστροφῆς τεταρταίοισι. Οἷσι δ' ἔκρινεν ἑβδομαίοισι, διέλιπεν ἓξ, εἶθ' ὑπέστρεψε, καὶ ἑβδομαίοισιν ἔκρινεν, οἷον Φανοκρίτῳ, ὃς κατέκειτο παρὰ Γνάθωνι τῷ γραφεῖ. Υπὸ δὲ χειμῶνα περὶ ἡλίου τροπὰς χειμερινὰς καὶ μέχρις ἰσημερίης, παρέμενον μὲν οἱ καῦσοι καὶ τὰ φρενιτικά· καὶ ἔθνησκον πολλοί. Αἱ μέντοι κρίσιες μετέπεσον· καὶ ἐκρίνετο τοῖσι πλείστοισιν ἐξ ἀρχῆς

fùs repetiviſſe memini. Moriebantnr autem plurimi ex his morbis ſexto die, velut Epaminondas, Silenus, & Philiſcus Antagoræ filius.

19. Quibus tubercula ad aures enaſcebantur, ea die vigeſimo decernebant. Sedata autem ſunt iis omnibus, quibus non ſuppurârunt, ad veſicam tamen ſeſe converterunt. Cratiſtonacti, qui ad Heraclium decumbebat, & Scymni fullonis ancillæ ſuppurârunt; & perierunt. Nonnullis verò morbus die ſeptimo decrevit, novem intermiſit diebus, reverſus eſt, & ex recidivâ quarto die judicatus eſt. Phanocritus, qui apud Gnathonem pictorem decumbebat, ſeptimo die judicatione eſt abſolutus. Sub hyemem verò circa brumale ſolſtitium ad æquinoctium uſque, febres ardentes & phrenitides perdurabant, multique peribant. Judicationes tamen variè ceciderunt, plurimiſque quinto ab initio die morbus decrevit, quarto intermiſit, repetiit, & ex recidivâ quinto

 die

χῆς πεμπ]αίοισι· διέλιπε τε]αρ]αίοισι· ὑπέσρεψεν· ἐκ δὲ τῆς ὑποσροφῆς, ἔκρινε πεμπ]αίοισι· τὸ δὲ ξύμπαν τεσσαρεσκαιδεκα]αίοισι. Ἔκρινε δὲ παιδίοισιν ἔτω τοῖσι πλείσοισιν, ἀτὰρ κ] πσεσβυ]έροισιν. Ἔσι δ' οἷσιν ἔκρινεν ἑνδεκα]αίοισι, ὑπέσρεφε τεσσαρεσκαιδεκάτῃ· ἔκρινε τελείως εἰκοσ]ῇ. Εἰ δέ τινες ἐπερρίγων περὶ τὴν εἰκοσὴν, τ]έοισιν ἔκρινε τεσσαρακοσ]ῇ. Ἐπερρίγων δ' οἱ πλεῖσοι περὶ κρίσιν τὴν ἐξ ἀρχῆς· οἱ δ' ἐπιρριγώσαν]ες ἐξ ἀρχῆς περὶ κρίσιν, κ] ἐν τῇσιν ὑποσροφῇσιν ἅμα κρίσει ἐπερρίγων. Ἐπερρίγων δ' ἐλάχισοι μὲν τ] ἦρος, θέρεος πλείους, φθινοπώρ] ἔτι πλείους, ὑπὸ δὲ χειμῶνα πολὺ πλεῖσοι. Αἱ δ' αἱμορραγίαι ὑπέληγον.

TMHMA

die judicatio facta eſt, omnino diebus quatuordecim. Atque hunc in modum pueris plurimis, quinetiam natu grandioribus judicatio facta eſt. Nonnullis verò undecimo die morbus decrevit, decimo quarto repetiit, perfectéque vigeſimo judicatus eſt. Quòd ſi qui vigeſimo novo inſuper rigore corriperentur, iis quadrageſimo die morbus decrevit. Plerique autem omnes ſub primam judicationem denuo rigebant. Quinetiam quidam per exordia ſub judicium ipſum novo rigore correpti, adhuc in ipſis morborum reverſionibus unà cum judicatione riguerunt. Vere autem rigebant omnino pauci, æſtate plures, per autumnum adhuc plures, ſub hyemem longè plurimi. At ſanguinis è naribus profluvia ceſſârunt.

SECTIO

ΤΜΗΜΑ ΤΡΙΤΟΝ.

20. Τὰ δὲ περὶ τὰ νοσήμαῖα, ἐξ ὧν διεγινώσκομεν μαθόνῖες ἐκ τῆς κοινῆς φύσιος ἀπάνῖων, κὴ τῆς ἰδίης ἑκάςȣ, ἐκ τȣ̃ νοσήμαῖος, ἐκ τȣ̃ νοσέονῖος, ἐκ τῶν προσφερομένων, ἐκ τȣ̃ προσφέρονῖος (ἐπὶ τὸ ῥᾷον γὰρ κὴ χαλεπώτερον, ἐκ τȣ́των) ἐκ τῆς καῖασάσιος ὅλης, κὴ καῖὰ μέρεα τῶν ἀρανίων κὴ χώρης ἑκάςης, ἐκ τȣ̃ ἔθεος, ἐκ τῆς διαίτης, ἐκ τῶν ἐπῖηδευμάτων, ἐκ τῆς ἡλικίης ἑκάςȣ· λόγοισι, τρόποισι, σιγῇ, διανοήμασιν, ὕπνοισιν, ȣ̓χ ὕπνοισιν, ἐνυπνίοισί τισι, κὴ ὅτε τιλμοῖσι, κνησμοῖσι, δακρύοισιν· ἐκ τῶν παροξυσμῶν· διαχωρήμασιν, ἔροισι, πȣ́αλοισιν, ἐμέτοισι. Καὶ ὅσαι ἐξ οἵων εἰς οἷα διαδοχαὶ νοσημά-

τωv

SECTIO TERTIA.

20. QUænam in his, quæ ad morbos ſpectant, dignotio facienda ſit facilè diſcemus, ex communi omnium & cuiuſque propriâ naturâ, ex morbo & ægroto, ex his, quæ offeruntur, & eo, qui offert. Nam & ex his meliùs vel graviùs ſe habent. Præterea ex univerſali ac particulari aeris conditione, & regionis cuiuſque, ex conſuetudine, victûs ratione, vitæ genere, ex cuiuſque ætate, ægri ſermonibus, moribus, ſilentio, imaginationibus, ſomnis, vigiliis, ex inſomniis, quæ qualia & quando obveniant videndum eſt, vellicationibus, pruritibus, lachrymis, ex acceſſionibus, dejectionibus, urinis, ſputis, vomitionibus. Videndæ ſunt etiam quæcunque fiunt morborum viciſſitudines, & ex quibus in quos ſuccedant, & quinam abſceſſus perniciem aut ſolutionem portendant. Sed & ſudor, rigor, perfrictio,

των, καὶ ἀποσάσιες ἐπὶ τὸ ὀλέθριον καὶ κρίσιμον· ἱδρὼς, ψύξις, ῥῖγος, βὴξ, πταρμοὶ, λυγμοὶ, πνεύμαται, ἐρεύξιες· φύσαι σιγώδεες, ψοφώδεες· αἱμορραγίαι, αἱμορροΐδες· ἐκ τούτων, καὶ ὅσα διὰ τούτων, σκεπτέον.

21. Πυρετοὶ ξυνεχέες· οἱ μὲν ἡμέρην ἔχουσι, νύκτα διαλείπουσι· οἱδὲ νύκτα ἔχουσιν, ἡμέρην διαλείπουσιν. Ημιτριταῖοι, τριταῖοι, τεταρταῖοι, πεμπταῖοι, ἑβδομαῖοι, ἐναταῖοι. Εισὶ δὲ ὀξυτάται μὲν καὶ μέγισαι καὶ χαλεπώτατοι νοῦσοι, καὶ θανατωδέστατοι, ἐν τῷ ξυνεχεῖ πυρετῷ. Ασφαλέστατος δὲ πάντων, καὶ ῥηϊτος καὶ μακρότατος ὁ τεταρταῖος· οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς ἀφ' ἑωυτοῦ τοιοῦτός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ νοσημάτων μεγάλων ἄλλων ῥύεται. Εν δὲ τῷ ἡμιτριταίῳ καλεομένῳ, ξυμπίπτει μὲν καὶ ὀξέα νοσήματα γίνεσθαι· καὶ ἔστι τῶν λοιπῶν ἧττος θανατωδέστατος. Ατὰρ καὶ φθινώδεες,

perfrictio, tuſſis, ſternutationes, ſingultus, ſpiritus, eructationes, flatus ſilentes, ſtrepitum cientes, ſanguinis eruptiones, ora venarum ex ano ſanguinem fundere ſolita, (Græci hæmorrhoidas dicunt.) Atque ex his quæ per hæc contingunt conſideranda ſunt.

21. Febrium hæ quidem ſunt continuæ, quæ quidem interdiu prehendunt, noctu intermittunt, aut noctu prehendunt, interdiu intermittunt. Sunt & ſemitertianæ, tertianæ, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ & nonanæ. In febre autem continuâ morbi ſunt valde præcipites, maximi & graviſſimi, præcipuéque lethales. At omnium eſt tutiſſima quartana, placidiſſima & longiſſima. Non enim ſolum per ſe ipſa talis eſt, verùm etiam ab aliis magnis morbis vindicat. In eâ verò quæ ſemitertiana dicitur, tum morbi acuti accidunt, tum etiam præter cæteras iſta præcipuè lethalis eſt.

φθινώδεες, ἢ ὅσα ἄλλα μακρότερα νοσήμαλα νοσέ-
ουσιν, ἐπὶ τούτῳ μάλισα νοσέουσι. Νυκλερινὸς ὁ λίην
θαναλώδης, μακρὸς δέ· ἡμερινὸς μακρότερος· ἔσι
δὲ οἷσι ῥέπει ἢ ἐπὶ τὸ φθινῶδες. Ἑβδομαῖος μα-
κρὸς, ὁ θαναλώδης· ἐναλαῖος μακρότερος, ἢ ὁ θα-
ναλώδης. Τριλαῖος ἀκριβὴς ταχυκρίσιμος, ἢ ὁ
θαναλώδης. Ὁ δὲ γε πεμπλαῖος, πάνλων μὲν κά-
κισος· ἢ γὰρ πρὸ φθίσιος, ἢ ἤδη φθίνευσιν ἐπιγι-
νόμενος, κλείνει.

22. Εἰσὶ δὲ τρόποι ἢ καλασάσιες, ἢ παροξυσμοὶ
τουλέων ἑκάσου τῶν πυρελῶν, ὁμοίως ξυνεχέων ἢ δια-
λιπόνλων· αὐτίκα γὰρ ξυνεχής ἐσιν, οἷσιν ἀρχόμε-
νος ἀνθεῖ ἢ ἀκμάζει μάλισα, ἢ ἀνάγει ἐπὶ τὸ χαλε-
πώτερον· περὶ δὲ κρίσιν, ἢ ἅμα κρίσει, ἀπολε-
πτύνεται. Εσι δὲ οἷσιν ἄρχεται μαλακῶς, ἢ ὑπο-
βρύχιος· ἐπαναδιδοῖ δὲ ἢ παροξύνεται καθ' ἡμέρην
ἑκάσην·

Quinetiam tabes & quicunque alii morbi longi affligunt, in hâc potiſſimùm detinent. Nocturna non admodum lethalis eſt, longa tamen. Diurna longior, nonnullis autem ad tabem vergit. Septimana longa eſt, non tamen lethalis. Nonana hâc adhuc longior, ſed non lethalis. Tertiana exacta celerem habet judicationem, neque lethalis eſt. Quintana autem omnium eſt peſſima. Hæc nempe ante tabem, aut jam contabeſcentibus ubi ſupervenerit, perimit.

22. Inſunt autem in ſingulis hiſce febribus, tum continuis, tum intermittentibus, formæ, conſtitutiones,& acceſſiones hujuſcemodi. Videlicet quidem continua quibuſdam, ubi incœpit, floret & viget maximè, & in gravius tendit, circa judicium verò in ipſoque judicio extenuatur. Nonnullis verò leniter ac latenter incipit, increſcit autem in dies exacerbatur-

que,

ἑκάσην· περὶ δὲ κρίσιν, ἢ ἅμα κρίσει, ἄλις ἐξελαμψεν. Εσιν οἷσιν ἀρχόμενος πρηέως ἐπιδιδοῖ ἢ παροξύνεται, ἢ μέχρί τινος ἀκμάσας, πάλιν ὑφίησι μέχρι κρίσιος, ἢ περὶ κρίσιν. Ξυμπίπτει δὲ ταῦτα γίνεσθαι ἐπὶ παντὸς πυρετοῦ, ἢ παντὸς νοσήματος. Δεῖ δὲ τὰ διαιτήματα σκοπεύμενον ἐκ τούτων προσφέρειν. Πολλὰ δὲ ἢ ἄλλα ἐπίκαιρα σημεῖα τούτοισίν ἐσιν ἠδελφισμένα· περὶ ὧν τὰ μέν πᾳ γέγραπται, τὰ δὲ γεγράψεται. Πρὸς ἃ δεῖ διαλογιζόμενον δοκιμάζειν ἢ σκοπεῖσθαι, τίνι τελέων ὀξὺ ἢ θανατώδες, ἢ περιεσηκὸς, ἢ τίνι προσαρτέον, ἢ ὅ, ἢ πότε, ἢ πόσον, ἢ τί τὸ προσφερόμενον ἔσαι.

23. Τὰ δὲ παροξυνόμενα ἐν ἀρτίῃσι, κρίνεται ἐν ἀρτίῃσιν· ὧν δὲ οἱ παροξυσμοὶ ἐν περισσῇσι, κρίνεται ἐν περισσῇσιν. Εσι δὲ πρώτη κρίσιμος τῶν περιόδων

que, ſed ſub judicium in ipſoque judicio abunde emicat. Eſt ubi ex moderatis initiis augeſcit & exacerbatur, & ſimulatque aliquantiſper vigorem acceperit, ad judicium uſque ſub ipſumque judicium rurſus ſe remittit. Atque hæc in omnem febrem, omnemque morbum cadere ſolent. Ex his autem bene ſubductâ ratione victum offerre neceſſe eſt. Jam quoque multa alia præcipua ſigna his ſunt cognata, de quibus partim aliquando ſcriptum eſt, partim verò ſcribetur. Quæ tecum animo reputanti, perpendendum conſiderandumque quodnam præceps periculum & mortem portendat, aut quodnam ſuperſtitem ægrum fore indicet, & cuinam admovendus cibus, necne, & quando, & quantus, & quinam cibus futurus ſit.

23. Quæ diebus paribus invaſiones habent, ea diebus paribus decernunt. Quorum verò acceſſiones imparibus diebus fiunt, ea imparibus judicantur. Circuituum autem qui diebus paribus

περιόδων, ἐν τῇσιν ἀρξίῃσι κρινεσῶν, δ'. ς'. ή. ι. ιδ'. κή. λ'. λδ'. μή. ξ'. π'. ρ'. Τῶν δὲ ἐν τῇσι περισσῇσι κρινεσῶν περιόδων πρώτη, γ'. έ. ζ'. θ'. ιά. ιζ'. κά. κζ'. λά. Εἰδέναι δὲ χρὴ, ὅ, τι ἦν ἄλλως κριθῇ ἔξω τῶν προγεγραμμένων, ἐσομένας ὑποσροφὰς σημαίνοιο, κὴ γένοιο ἂν ὀλέθρια. Δεῖ δὲ προσέχειν τὸν νῶν, κὴ εἰδέναι ἐν τοῖσι χρόνοισι τούτοισι, τὰς κρίσιας ἐσομένας ἐπὶ σωτηρίην, ἢ ὀλέθριον, ἢ ῥοπὰς ἐπὶ τὸ ἄμεινον, ἢ τὸ χεῖρον. Πλανῆτες δὲ πυρετοὶ, κὴ τεταρταῖοι, κὴ πεμπταῖοι, κὴ ἑβδομαῖοι, κὴ ἐναταῖοι, ἐν ᾗσι περιόδοισι κρίνονται, σκεπτέον.

ΑΡΡΩΣΤΟΙ

paribus judicant, primus eſt decretorius quartus, ſextus, octavus, decimus, decimus quartus, vigeſimus octavus, trigeſimus, trigeſimus quartus, quadrageſimus octavus, ſexageſimus, octogeſimus, & centeſimus. Circuituum verò qui diebus impariibus judicant, primus eſt tertius, quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimus ſeptimus, primus & vigeſimus, ſeptimus & vigeſimus, & trigeſimus primus. Conſiderandum autem eſt quòd ſi quid aliter extra hos præſcriptos dies decernat, recidivas fore perniciemque portendi. Animumque advertere & nôſſe oportet, his in temporibus futuras judicationes ad ſalutem aut perniciem tendere, vel momenta in melius aut deterius facere. Prætereaque videndum eſt, quibuſnam circuitibus febres errantes, quartanæ, quintanæ, ſeptimanæ, nonanæ, judicationes ſubeant.

ÆGROTI

ΑΡΡΩΣΤΟΙ ΤΕΣΣΑΡΕΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑ.

Πρῶτος.

24. Φιλίσκος ᾤκει παρὰ τὸ τεῖχος· καὶ ἐκλίθη τῇ πρώτῃ· πυρετὸς ὀξύς· ἱδρωσεν ἐν νύκτι ἐπιπόνως. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη· ὀψὲ δὲ ἀπὸ κλυσματίου καλῶς διῆλθε· νύκτα δι' ἡσυχίης. Τρίτῃ πρωὶ, καὶ μέχρι μέσου ἡμέρης, ἔδοξε γενέσθαι ἀπύρετος· πρὸς δείλην δὲ πυρετὸς ὀξύς, μετὰ ἱδρῶτος· διψώδης· γλῶσσα δὴ ἐπεξηραίνετο· μέλαινα ἔρησεν· νύκτα δυσφόρως· οὐκ ἐκοιμήθη· πάντα παρέκρουσε. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη· ὦρα μέλαινα· νύκτα εὐφορωτέρην· ὦρα εὐχρούστερα. Πέμπτῃ, περὶ μέσον ἡμέρης, μικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσταξεν ἄκρητον· ὦρα δὲ ποικίλα, ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα, γονοειδέα, διεσπαρμένα· οὐχ ἵδρυτο. Προσθεμένῳ

ÆGROTI QUATUORDECIM.

Primus.

24. PHiliſcus, qui propter mœnia habitabat, primo die decubuit, eumque febris acuta prehendit, cum ſudoribus & nocte laborioſâ. Poſtridie ingraveſcentibus omnibus, ex alvi dilutione meliuſculè habuit, cum nocte quietâ. Die tertio, mane & ad meridiem uſque, liber à febre eſſe viſus eſt, ad veſperam verò febris acuta invaſit cum ſudore & ſiti, lingua inaruit, nigrum lotium reddidit, nox gravis & moleſta fuit, non dormivit prorſuſque deliravit. Quarto, graviora evaſerunt omnia, urinæ nigræ, nox facilior fuit, & urinæ melius coloratæ. Quinto, circa meridiem parum idque ſincerum è naribus ſtillavit, urinæ variæ, in quibus ſublimia quædam innatantia rotunda, genitali ſemini ſimilia, diſperſa inerant, neque reſidebant. Huic

μένῳ δὲ βάλανον, φυσώδεα σμικρὰ διῆλθε· νύκτα ἐπιπόνως· ὕπνοι σμικροί· λόγοι· λῆρος· ἄκρεα πάντοθεν ψυχρὰ, κὴ ὀκ ἔτι ἐπαναθερμαινόμενα· ἔρησε μέλανα· ἐκοιμήθη σμικρά· πρὸς ἡμέρην ἄφωνος· ἱδρωσε ψυχρόν· ἄκρεα πελιδνά. Περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἐκλαῖος ἀπέθανε. Τελέῳ πνεῦμα διὰ τέλεος, ὥσπερ ἀναπαλσμένῳ, ἀραιὸν, μέγα· σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι· ἱδρῶτες ψυχροὶ διὰ τέλεος. Οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

25. Σιληνὸς ᾤκει ἐπὶ τῷ Πλαταμῶνος, πλησίον τῶν Εὐαλκίδεος· ἐκ κόπων κὴ πότων, κὴ γυμνασίων ἀκαίρων, πῦρ ἔλαβε. Ηρξατο δὲ πονέειν κὴ ὀσφὺν, κὴ κεφαλὴν εἶχε βάρος· κὴ τραχήλῳ

suppositâ glande, flatuosa pauca prodierunt, nox gravis fuit, somni parvi, verba cum delirio, extrema undiquaque frigida, quæ nec etiam ad calorem ampliùs revocari poterant, urinam nigram reddidit, aliquantulùm dormivit, sub diem vox defecit, sudor frigidus obortus est, summitates livescebant. Die sexto circa meridiem obiit. Spiratio huic perpetuò quasi intro revocanti & ingeminanti rara & magna fuit; lien in gibbositatem rotundam sublatus est, & ad finem usque sudores frigidi perseverârunt. Accessiones diebus paribus invaserunt.

ÆGER SECUNDUS.

25. SIlenum, qui in Platamone habitabat, juxta Eualcidis ædes, ex laboribus, compotationibus, & exercitationibus intempestivis, ignis, hoc est, febris vehementissima prehendit. Cœpit autem ex lumbis laborare, & capitis gravitate teneri, cum cervicis distensione. Primo

χήλε ἦν ξύγλασις. Απὸ δὲ κοιλίης, τῇ πρώτῃ, χολώδεα, ἄκρηλα, ἔπαφρα, καλακορέα πολλὰ διῆλθεν· ἕρα μέλανα, μέλαιναν τὴν ὑπόστασιν ἔχοντα· διψώδης· γλῶσσα ἐπίξηρος· νυκτὸς ὐδὲν ἐκοιμήθη. Δευτέρῃ, πυρετὸς ὀξύς· διαχωρήματα πλείω, λεπτότερα, ἔπαφρα· ἕρα μέλανα· νύκτα δυσφόρως· μικρὰ παρέκρισε. Τρίτῃ, πάντα παρωξύνθη· ὑποχονδρίε ξύγλασις ἐξ ἀμφοῖν παραμήκης πρὸς ὀμφαλὸν, ὑπολάπαρος· διαχωρήματα λεπτὰ, ὑπομέλανα· ἕρα θολερὰ, ὑπομέλανα· νυκτὸς ὐδὲν ἐκοιμήθη· λόγοι πολλοὶ, γέλως, ᾠδή· καὶ ἔχειν ὐκ ἠδύνατο. Τετάρτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Πέμπτῃ, διαχωρήματα ἄκρηλα, χολώδεα, λεῖα, λιπαρά· ἕρα λεπτὰ, διαφανέα· σμικρὰ καθενόει. Ἕκτῃ, περὶ κεφαλὴν σμικρὰ ἐφίδρωσεν· ἄκρεα ψυχρά, πελιδνά· πολὺς βλησρισμός· ἀπὸ κοιλίης ὐδὲν διῆλθεν· ἕρα

mo die ex alvo biliosa, syncera, spumantia, abunde saturata & affatim colorata multa prodiêre. Urinæ nigræ, in quibus nigra subsidebant, sitibundus erat, lingua insuper arida, nocte nihil dormivit. Altero die, febris acuta fuit, dejectiones plures, tenuiores, spumantes, urinæ nigræ, nox inquies & gravis, aliquantulum deliravit. Tertio, omnia graviora evasêre, præcordiorum contentio utrimque ad umbilicum promissa, submollis, dejectiones tenues, nigricantes, urinæ turbidæ, nigræ, nox insomnis, verba multa, risus, cantus, continere se non potuit. Quarto, eadem affligebant omnia. Quinto, per alvum secessêre syncera, biliosa, lævia, pinguia, urinæ tenues, pellucidæ, paulùm ad intelligentiam rediit. Sexto, circa caput tenuis & paucus sudor obortus est cum extremorum frigore & livore, multa corporis incontinentia & jactatio, nihil demisit alvus,

ἕρα ἐπέσῃ· πυρετὸς ὀξύς. Ἑβδόμῃ, ἄφωνος· ἄκρεα ἀκ ἔτι ἀνεθερμαίνετο· ἔρησεν ἀδέν. Ογδόῃ, ἱδρωσε δὶ ὅλε ψυχρόν· ἐξανθήματα μετὰ ἱδρῶτος ἐρυθρὰ, στογγύλα, σμικρὰ, οἷον ἵονθοι, παρέμενεν· ἀκ ἀφίστατο. Απὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ σμικρῷ κόπρανα λεπτὰ, οἷα ἄπεπτα, πολλὰ διῄει μετὰ πόνε· ἔρει μετὰ ὀδύνης δακνώδεα· ἄκρεα σμικρὰ ἀνεθερμαίνετο· ὕπνοι λεπτοὶ, κωματώδεες· ἄφωνος· ἕρα λεπτὰ, διαφανέα. Ενάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτῃ, πότὰ ἀκ ἐδέχετο· κωματώδης· οἱ δὲ ὕπνοι λεπτοί· ἀπὸ δὲ κοιλίης ὅμοια· ἔρησεν ἀθρόον, ὑποπαχὺ, κείμενον· ὑπόστασις κριμνώδης, λευκή· ἄκρεα πάλιν ψυχρά. Ενδεκάτῃ, ἀπέθανεν. Εξ ἀρχῆς τέτῳ διὰ τέλεος, πνεῦμα μέγα, ἀραιόν· ὑ-

πορχονδρίε

alvus, urinæ reſtiterunt, febris acuta. Septimo, voce defectus eſt, corporis ſumma non ampliùs ad calorem revocari poterant, nihil minxit. Octavo, ſudor frigidus per omnia membra diffuſus eſt, cum puſtulis rubentibus, rotundis, parvis, varis non abſimilibus, quæ permanebant, neque abſceſſum faciebant. Alvus verò parum concitata, ſtercora tenuia, crudis ſimilia, multa non ſine labore demiſit, urina cum dolore mordax reddebatur, corporis ſumma pauliſper ad calorem reducebantur, ſomni exigui erant ac veluti ſopores, vox defecit, urinæ tenues & perſpicuæ. Nono eadem fere omnia. Decimo potum non capiebat, ſopore detinebatur, ſomni autem exigui erant. Ab alvo ſimilia prodibant, minxit affatim ſubcraſſum in matellâ depoſitum. Quod ſubſederat, hordei toſti non exactè moliti craſſioribus fruſtulis ſimile erat, album, ſumma corporis iterum frigida. Undecimo die, obiit. Huic per exordia ad extremum uſque ſpiratio magna & rara fuit, & con-

tinens

ποχονδρίθ παλμὸς ξυνεχής. Ηλικίη, ὡς περὶ ἔτεα εἴκοσι.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

26. Ηροφῶνι πυρετὸς ὀξύς. Ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, τεινεσμώδεα κατ' ἀρχάς· μετὰ δὲ ταῦτα λεπτὰ διήει, χολώδεα, ὑπόσυχνα· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν· ἕδρα μέλαινα, λεπτά. Πέμπτῃ, πρωὶ κώφωσις· παρωξύνθη πάντα· σπλὴν ἐπήρθη· ὑποχονδρίθ ξύντασις· ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, μέλαινα διῆλθε· παρεφρόνησεν. Ἑκτῇ, ἐλήρει· ἐς νύκτα ἱδρώς· ψύξις· λῆρος παρέμενεν. Ἑβδόμῃ, περιέψυκτο· διψώδης· παρέκρουσε· εἰς νύκτα καθενόει· καθεκοιμήθη. Ογδόῃ, ἐπύρεσσε· σπλὴν ἐμείετο· καθενόει πάντα· ἤλγησε καὶ βουβῶνα· ἔπαρμα τὸ πρῶτον σπληνὸς

tinens præcordiorum palpitatio. Ætatis annum agebat ferè vigeſimum.

ÆGER TERTIUS.

26. Herophontem febris acuta prehendit, alvus circa initia pauca, & cujuſmodi in crebrâ & inani egerendi voluntate ſolent, demiſit, deinde verò tenuia, bilioſa & copioſa. Somnum nullum capiebat, urinæ nigræ & tenues erant. Quinto die, mane ſurditas obvenit, exaſperata ſunt omnia, lien ſublatus intumuit, cum præcordiorum contentione, ex alvo pauca & nigra percurrebant, deſipuit. Sexto, delirabat, ſub noctem ſudor obortus eſt, frigus, delirium perſeverabat. Septimo, corporis ſumma perfrixerunt, ſiticuloſus fuit, deliravit, ſub noctem ad mentem rediit, dormivit. Octavo, febricitavit, lien imminuebatur, prorſùs ad intelligentiam rediit. Ad

σπληνὸς κατ' ἴξιν, ἔπειτα οἱ πόνοι ἐς ἀμφοτέρας κνήμας· νύκτα εὐφόρως· ὧρα εὐχρέστερα, ὑπόστασιν εἶχε σμικρὴν λευκήν. Ἐνάτῃ, ἵδρωσεν· ἐκρίθη· διέλιπε. Πέμπτῃ, ὑπέστρεψεν· αὐτίκα δὲ σπλὴν ἐπήρθη· πυρετὸς ὀξύς· κώφωσις πάλιν. Μετὰ δὲ τὴν ὑποστροφὴν, τρίτῃ, σπλὴν ἐμείωτο· κώφωσις ἧσσον· σκέλεα ἐπωδύνως· νύκτα ἵδρωσεν. Ἐκρίθη ἑπταικαιδεκάτῃ, ὠδὲ παρέκρουσεν ἐπὶ τῇ ὑποστροφῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

27. Ἐν Θάσῳ Φιλίνου γυναῖκα, θυγατέρα τεκοῦσαν, ᾗ καὶ φύσιν καθάρσιος γινομένης, ᾗ ἄλλα κόφως διάγουσαν, τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐοῦσαν μετὰ τὸν τόκον, πῦρ ἔλαβε μετὰ ῥίγεος.

guen doluit, primùmque ei tumor ſubortus eſt, quà lieni è directo reſpondebat, deinde dolor ad utramque tibiam tranſiit, nox facilis, urinæ meliùs coloratæ, in quibus quædam alba ſubſidebant. Die nono, ſudore oborto morbus decrevit, intermiſit. Quinto pòſt reverſus eſt die, ſimulque lien in tumorem ſublatus eſt, febris acuta, rurſuſque ſurditas. Tertio poſt recidivam die imminuebatur lienis tumor, minorque ſurditas erat, dolor crura invaſit, noctu ſudore oborto ad decimum ſeptimum diem judicatus eſt, neque in morbi reverſione deliravit.

ÆGER QUARTUS.

27. PHilini uxorem in Thaſo, quæ filiam pepererat, cùm ex naturæ præſcripto purgationes procederent, cæteraque leviter haberet, decimo quarto poſt partum die, ignis, hoc eſt, febris vehementiſſima,

γεος. Ηλγεε δὲ ἀρχομένη καρδίην, ἢ ὑποχόνδριον δεξιόν· γυναικείων πόνοι· κάθαρσις ἐπαύσαλο· προσθεμένη δὲ, ταῦτα μὲν ἐκαφίσθη. Κεφαλῆς δὲ, ἢ τραχήλα, ἢ ὀσφύος πόνοι παρέμενον· ὕπνοι ἀκ ἐνῆσαν· ἄκρεα ψυχρά· διψώδης· κοιλίη ξυνεκαύθη· σμικρὰ διήει ἕρα λεπλὰ, ἄχροα κατ' ἀρχάς. Εκταίη ἐς νύκλα παρέκρασε πολλὰ, ἢ πάλιν καλενόει. Εβδόμη, διψώδης· διαχωρήμαλα χολώδεα, καλακορέα. Ογδόη, ἐπερρίγωσε· πυρελὸς ὀξύς· σπασμοὶ πολλοὶ, μελὰ πόνα· πολλὰ παρέλεγεν· ἐξανίσαλο βάλανον προσθεμένη. Πολλὰ διῆλθε μελὰ περιῤῥόα χολώδεος· ὕπνοι ἀκ ἐνῆσαν. Ενάτη, σπασμοί. Δεκάτη, σμικρὰ καλενόει. Ενδεκάτη, ἐκοιμήθη· πάντων ἀνεμνήσθη, ταχὺ δὲ πάλιν παρέκρασεν. Ουρει δὲ μελὰ σπασμῶν ἀθρόον, πακὺ, ὀλιγάκις ἀναμιμνησκόντων,

cum rigore prehendit. Huic circa exordia oris ventriculi dolor contigit & præcordiorum dextrorum, locorum muliebrium dolores, purgatio defecit. Ex ſubdito autem peſſo iſta quidem allevata ſunt, capitis verò & cervicis lumborumque dolores perſeverabant, ſomni non aderant, extrema frigida, ſitibunda erat, alvus aduſta pauca demittebat. Urinæ tenues, & per initia decolores. Sexto die ad noctem multùm deliravit, rurſuſque ad intelligentiam rediit. Septimo ſiticuloſa, dejectiones bilioſæ, in plenum & affatim coloratæ. Octavo, novo rigore ſuborto febris acuta prehendit, convulſiones multæ non ſine dolore, multùm deliravit. Glande ſubditâ ad deſidendum exſurrexit, multaque prodierunt cum bilioſo affluxu. Somnum capere non poterat. Nono convulſiones, decimo aliquantulùm mente conſtabat, undecimo dormivit, omnia in memoriam ſubierunt, ſed ſtatim rurſus deliravit. Convulſa autem urinam confertim multam reddidit, rarò ab iis qui aſſidebant admonita,

σκόντων, παχὺ, λευκόν· οἷον γίνεσθαι ἐκ τῶν καθισαμένων, ὅταν ἀναθαραχθῇ κείμενον πολὺν χρόνον· ὃ καθίζαλο· χρῶμα, ἢ πάχος ἴκελον οἷον γίνεσθαι ὑποζυγίῳ· τοιαῦτα ἔρει, οἷα κἀγὼ εἶδον. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην ἐόσῃ, παλμοὶ δὶ ὅλω τῷ σώματος· λόγοι πολλοί· σμικρὰ καλενόει, διὰ ταχέων δὲ πάλιν παρεκρόσε. Περὶ δὲ ἑπταικαιδεκάτην ἐοῦσα ἦν ἄφωνος. Εἴκοσῇ, ἀπέθανε.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

28. Ἐπικράτεος γυναῖκα, ἣ καλέκειτο παρὰ Ἀρχιγέτην, περὶ τόκον ἤδη ἐοῦσαν, ῥίγος ἔλαβε ἰσχυρῶς· ὀκ ἐθερμάνθη, ὡς ἔλεγον· ἢ τῇ ὑστεραίῃ τοιαῦτα. Τρίτῃ δὲ, ἔτεκε θυγατέρα, ἢ τ' ἄλλα πάντα καλὰ λόγον ἦλθε. Δευτέρῃ μετὰ τόκον,

nita, craſſam, albam (quale quid in ſubſidentibus urinis viſitur, quæ longo intervallo in matulâ depoſitæ & reſervatæ returbantur) eaque non ſubſidebat, ſed colore & craſſitudine veterini generis urinas referebat. Atque iſtiuſmodi fuerunt urinæ, quas videre licuit. Ad decimum quartum diem totum corpus palpitationes occupârunt, multùm loquebatur, aliquantulùm mente conſtabat, ſed confeſtim rurſus deſipuit. Circa decimum ſeptimum voce defecta eſt, vigeſimo obiit.

ÆGER QUINTUS.

28. Epicratis uxor, quæ apud Archigeten decumbebat, cùm jam partus inſtaret, vehementi rigore correpta eſt, nec (ut aiebant) incaluit, & poſtridie eadem adfuerunt. Tertio die filiam peperit, cæteraque omnia rite atque ordine proceſſerunt. Altero à partu die eam

febris

τόκον, ἔλαβε πυρετὸς ὀξύς· καρδίης πόνος, καὶ γυναικείων. Προσθεμένη δὲ, ταῦτα μὲν ἐκαφίσθη· κεφαλῆς δὲ, καὶ τραχήλου, καὶ ὀσφύος πόνος· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν. Ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀλίγα, χολώδεα, λεπτὰ διῄει ἄκρητα· ἔρα λεπτὰ ὑπομέλανα. Ἀφ' ἧς δὲ ἐλάμβανε πῦρ, ἐς νύκτα ἑκταίη παρεκρούσε. Ἑβδόμῃ, πάντα παρωξύνθη· ἄγρυπνος· παρέκρουσε· διψώδης· διαχωρήματα πάντα χολώδεα, καὶ ἀκορέα. Ὀγδόῃ ἐπερρίγωσεν· ἐκοιμήθη πλείω. Ἐνάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτῃ, σκέλεα ἐπιπόνως ἤλγει· καρδίης πάλιν ὀδύνη· καρηβαρίη· καὶ παρέκρουσεν· ἐκοιμᾶτο μᾶλλον. κοιλίῃ ἐπέσχε. Ἐνδεκάτῃ, ἔρρησεν εὐχροώτερα, συχνὴν ὑπόστασιν ἔχοντα· διῆγε κακόφορον. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς. Πεντεκαιδεκάτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα· ἴδρωσεν ἄπυρος· ἐς νύκτα δὲ πυρετὸς

febris acuta prehendit, cum oris ventriculi & locorum muliebrium dolore. Quæ quidem omnia ex ſubdito peſſo allevata ſunt, ſed tum capitis, tum cervicis ac lumborum dolor invaſit, neque ſomni ulli aderant. Ex alvo pauca, bilioſa, tenuia & ſincera demiſit, cum urinis tenuibus & nigricantibus. Sexto poſtquam febris corripuit die, ſub noctem deliravit. Septimo, exaſperata ſunt omnia, cum pervigilio deſipuit, ſitibunda fuit, ex alvo bilioſa omnia abunde- que colorata ſeceſſerunt. Octavo, rurſus ſuborto rigore liberaliùs quievit. Nono, iiſdem perſeverantibus; decimo moleſtus crurum rurſuſque oris ventriculi dolor invaſit cum capitis gravitate & abſque delirio, aliquantò plus dormivit, alvus ſubſtitit. Undecimo, meliùs coloratas urinas cum copioſo ſedimento reddidit, leviùs habuit. Decimo quarto, ſuborto novo rigore febris acuta prehendit. Decimo quinto, bilioſa, flava, ſubfrequentia vomitione refu-

ſa

ρεῖὸς ὀξὺς· ἕρα πάχος ἔχονῖα· ὑπόϛασις λευκή. Ἐξκαιδεκάτῃ, παρωξύνθη νύκῖα, κὴ δυσφόρως· ϰχ ὕπνωσε· παρέκρουσεν. Ὀκῖωκαιδεκάτῃ, διψώδης· γλῶσσα ἐπεκαύθη· ϰχ ὕπνωσε, παρέκρουσε πολλά· σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε· περὶ δὲ εἰκοσὴν, πρωῒ σμικρὰ ἐπερρίγωσε· κωμαῖώδης· δῖ ἡσυχίης ὕπνωσε· ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, μέλαινα· ἐς νύκῖα κώφωσις. Περὶ δὲ πρώτην κὴ εἰκοσὴν, πλευρᾶ ἀριϛερᾶ βάρος δῖ ὅλϖ μετ' ὀδύνης· σμικρὰ ἐπέϐησσεν. Οὖρα δὲ πάχος ἔχονῖα, ϑολερὰ, ὑπέρυθρα· κεῖμενα ϰ καθίϛαῖο· τὰ δ' ἄλλα κϖφοῖέρως· ϰκ ἄπυρος. Αὖθις ἐξ ἀρχῆς φάρυγγα ἐπωδύνως· ἔρευθος· κίων ἀνεσπασμένος· ῥεῦμα δριμὺ, δακνῶδες, ἁλμυρῶδες διὰ τέλεος παρέμενε. Περὶ δὲ εἰκοσὴν ἑϐδόμην, ἄπυρος· ἕροισιν ὑπόσασις· πλευρὸν ὑπῆλγε.

ſa ſunt, ex ſudore febris reliquit. Sub noctem febris acuta, urinæ craſſæ, quæ album habebant ſedimentum. Quibus decimo ſexto ad noctem ingraveſcentibus, moleſtè habuit, non dormivit, deliravit. Decimo octavo, ſitibunda fuit, lingua retorrida, non dormivit, multùm deliravit, crurum dolor infeſtavit. Ad vigeſimum, mane parvo ſuborto rigore ſopor tenuit, placidè dormivit, bilioſa pauca, nigra vomuit, ſub noctem ſurditas oborta eſt. Circiter verò vigeſimum primum, ſiniſtrum latus undique gravitas cum dolore occupavit, parvâ inſuper ſubortâ tuſſi; urinæ craſſæ, turbulentæ, ſubrubræ, quæ depoſitæ non ſubſederunt. Cætera verò leviùs habuit, neque à febre immunis fuit. Statim per exordia faucium dolor & rubor adfuit, columella contracta fuit, fluxio acris, mordax & ſalſa ad extremum perſeveravit. Ad vigeſimum ſeptimum diem, febre libera, urinæ cum ſedimento aderant, latus

ὑπῆλγε. Περὶ δὲ τετάρτην καὶ τριακοστὴν, πῦρ ἐλάβετο· κοιλίη χολώδεσιν ὑπεταράχθη. Ημεσε τῇ τεσσαρακοστῇ ὀλίγα χολώδεα. Εκρίθη· τελέως ἄπυρος τῇ ὀγδοηκοστῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

29. Κλεονακτίδην, ὃς κατέκειτο ἐπάνω τοῦ Ηρακλείου, πῦρ ἔλαβε πεπλανημένως· ἤλγει δὲ καὶ κεφαλὴν ἐξ ἀρχῆς, καὶ πλευρὸν ἀριστερόν· καὶ τῶν ἄλλων πόνοι, κοπιώδεα τρόπον. Οἱ πυρετοὶ παροξυνόμενοι, ἄλλοτε * ἀλλοίως ἀτάκτως· ἱδρῶτες, ὅτε μὲν, ὅτε δ' οὔ. Τὰ μὲν πλεῖστα ἐπεσήμαινον οἱ παροξυσμοὶ, ἐν κρισίμοισι μᾶλλον. Περὶ δὲ εἰκοστὴν τετάρτην, χεῖρας ἄκρας ἐψύχετο· ἤμεσε χολώδεα,

aliquantulùm doluit. Ad trigesimum verò quartum febris corripuit, alvum biliosa conturbârunt. Quadragesimo, pauca biliosa vomuit. Octogesimo, judicatione prorsus est absoluta & febre liberata.

ÆGER SEXTUS.

29. CLeonactidem, qui supra Heraclium decumbebat, ignis, hoc est, febris vehemens, vago & incerto quodam ordine prehendit. Capitis & lateris sinistri circa initia dolor adfuit, cæterorumq; membrorum perinde ac ex lassitudine labores. Febrium accessiones aliæ subinde absque ullo ordine, & nunc quidem sudores, nunc verò minimè. Febrium insultus, ut plurimùm, diebus decretoriis ferè invadebant. Ad vigesimum quartum diem extremæ manus frigescebant, vomitione refusa sunt

* Legunt omnes, ἀλλοίως. Etiam cap. 4. p. 6. ubi cæteri legunt ἄλλοι ὡς, Lindanus habet ἀλλοίως. Quæ fortasse verior est Lectio.

λώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα, μετ' ὀλίγον δὲ ἰώδεα· πάνλων ἐκκριθη. Περὶ δὲ τριακοστὴν ἐόνλι, ἤρξαλο ἀπὸ ῥινῶν αἱμορῤῥαγεῖν ἐξ ἀμφολέρων, κὴ ταῦτα πεπλανημένως κάτ' ὀλίγον μέχρι κρίσιος· ὐκ ἀπόσιλος δέ, ὐδὲ διψώδης παρὰ πάνλα τὸν χρόνον, ὐδε ἄγρυπνος· ἕρα δὲ λεπλὰ, ὐκ ἄχροα. Περὶ δὲ τεσσαρακοστὴν ἐὼν, ἔρησεν ὑπέρυθρα, ὑπόσασιν πολλὴν, ἐρυθρὴν ἔχονλα· ἐκκριθη· μετὰ δὲ ταῦτα ποικίλως τὰ τῶν ἔρων, ὅτε μὲν ὑπόσασιν εἶχεν, ὅτε δὲ ὄ. Εξηκοστῇ, ἔροισιν ὑπόσασις πολλὴ, κὴ λευκὴ, κὴ λείη· ξυνέδωκε πάνλα· πυρελοὶ διέλιπον· ἕρα δὲ πάλιν λεπλὰ μὲν, εὔχροα δέ. Εβδομηκοστῇ ἄπυρος, διέλιπεν ἡμέρας δέκα. Ογδοηκοστῇ, ἐπερρίγωσε· πυρελὸς ὀξὺς ἔλαβεν· ἱδρωσε πολλῷ· ἔροισιν ὑπόσασις ἐρυθρὴ, λείη. Τελείως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

ſunt biliòſa, flava, ſubfrequentia, non longè verò pòſt, virulenta, quibus omnibus levatus eſt. Circiter trigeſimum, ſanguis fluere ex utrâque nare cœpit, idque inconſtanter paulatim ad judicationem uſque, ſed nec cibum averſabatur, nec ſiticuloſus toto tempore fuit, neque verò inſomniâ torquebatur, urinæ tenues, non tamen decolores erant. Ad quadrageſimum verò, ſubrubra minxit, cum ſedimento multo rubro, leviùs habuit. Poſt quæ variè ſe habuerunt urinæ, ut quæ interdum ſedimentum haberent, interdum verò nequaquam. Sexageſimo, urinis ſedimentum multum, album & læve adfuit, remiſſa ſunt omnia, febris intermiſit. Urinæ verò iterum tenues quidem, boni coloris tamen. Die ſeptuageſimo à febre liber fuit, quæ dies decem intermiſit. Octogeſimo, rigore oborto febris acuta prehendit, ſudor multus, urinis ſedimentum rubrum, læve adfuit. Quibus perfecta judicatio ſucceſſit.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

30. Μετωνα πῦρ ἔλαβεν· ὀσφύος βάρος ἐπώδυνον. Δευτέρῃ, ὕδωρ πιόνῃι ὑπόσυχνον, ἀπὸ κοιλίης καλῶς διῆλθε. Τρίτῃ, κεφαλῆς βάρος· διαχωρήματα λεπτὰ, χολώδεα, ὑπέρυθρα. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη· ἐῤῥύη ἀπὸ δεξιῆς μυκτῆρος αἷμα δὶς κατ' ὀλίγον· νύκτα δυσφόρως· διαχωρήματα ὅμοια τῇ τρίτῃ· ξῆρα ὑπομέλανα εἶχεν ἐναιώρημα ὑπόμελαν ἐὸν, διεσπασμένον· ἤχ ἱδρύετο. Πέμπτῃ, ἐῤῥύη λαῦρον ἐξ ἀριστερῆς ἄκρηπον· ἵδρωσεν· ἐκρίθη. Μετὰ δὲ κρίσιν, ἄγρυπνος παρέλεγεν· ξῆρα λεπτὰ, ὑπομέλανα. Λαμπροῖσιν ἐχρήσατο καὶ κεφαλῆς· ἐκοιμήθη· κατενόει.

ÆGER SEPTIMUS.

30. Metonem ignis, hoc eſt, febris vehemens, prehendit cum lumborum gravitate & dolore. Poſtridie ex liberaliore aquæ potu alvus rectè demiſit. Tertio, capitis gravitas tenuit, dejectiones tenues, bilioſæ, aliquantulùm rubentes prodierunt. Quarto, exaſperata ſunt omnia, bis ex nare dextrâ ſanguis paulatim effluxit, nox laborioſa, dejectiones eædem, quæ die tertio, urinæ nigricantes, quæ ſublime quiddam in medio innatans, ſubnigrum divulſum, nec ſubſiſtens habebant. Quinto die ex nare ſiniſtrâ liberaliter ſanguis ſincerus effluxit, ſudore oborto judicatus eſt. Poſt judicationem autem cum pervigilio præter rationem loquebatur, urinæ tenues & nigricantes erant. Poſt capitis perfuſiones quievit, mente conſtitit. Huic morbus non

revertit

τενόει. Τότῳ ὀχ ὑπέστρεψεν· ἀλλ' ἠμορράγησε πολλάκις, ἢ μελὰ κρίσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

31. ΕΡασινὸν, ὃς ὤκει παρὰ Βοώτῳ χαράδρην, πῦρ ἔλαβε μελὰ δεῖπνον· νύκλα, ταραχώδης. Ημέρην τὴν πρώτην, δι' ἡσυχίης· νύκλα, ἐπιπόνως. Δευτέρη, πάντα παρωξύνθη· ἐς νύκλα παρέκρισε. Τρίτη, ἐπιπόνως· παρέκρισε πολλά. Τετάρτη, δυσφορώταλα· ἐς δὲ τὴν νύκλα ὀδὲν ἐκοιμήθη· ἐνύπνια, ἢ λογισμοί· ἔπειτα χείρω, μεγάλα, ἢ ἐπίκαιρα· φόβος, δυσφορίη. Πέμπτη, πρωῒ καθήρητο, ἢ καλενόει πάντα· πτολὺ δὲ πρὸ μέσου ἡμέρης ἐξεμάνη· καλέχειν ὀκ ἠδύνατο· ἄκρεα ψυχρὰ ὑποπέλια· ἔρα ἄπεπτα. Απέθανε περὶ ἡλίου δυσμάς.

revertit, verùm etiam poſt judicationem crebrò ſanguis è naribus erupit.

ÆGER OCTAVUS.

31. ERaſinum, qui ad Bootæ torrentem habitabat, febris à cœnâ vehemens corripuit, noctem turbulentam tranſegit. Primus dies quietus fuit, nox laborioſa. Poſtridi e,ingraveſcentibus omnibus ſub noctem deliravit. Tertio die, laborioſè habuit, multùm deliravit. Quarto, graviſſimè, per noctem verò nihil dormivit, ſomnia aderant & ratiocinationes, deinde deteriora, magna & imprimis animadvertenda, timor & magna corporis incontinentia. Quinto, manè compoſitus erat, omninoque ad intelligentiam redierat. Ad meridiem verò valdè inſanivit, neque ſe cohibere poterat, ſumma corporis frigida & liventia, urinæ crudæ, ſub ſolis occaſum defunctus eſt.

δυσμάς. Τότῳ οἱ πυρετοὶ διὰ τέλεος ξὺν ἱδρῶτι· ὑποχόνδρια μετέωρα· ξύνταsις μετ' ὀδύνης. Ουρα δὲ μέλανα, ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα· ἀχ ἱδρύετο· ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διήει· δίψα διὰ τέλεος ἀλίην· σπασμοὶ δὲ πολλοὶ ξὺν ἱδρῶτι, περὶ θάνατον.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

32. Κρίτωνι ἐν Θάσῳ, ποδὸς ὀδύνη ἤρξατο ἰσχυρὴ, ἀπὸ δακτύλου τοῦ μεγάλου, ὀρθοστάδην περιϊόντι· κατεκλίθη αὐθημερόν· φρικώδης, ἀσώδης, μικρὰ ὑποθερμαινόμενος· νύκτα παρεφρόνησε. Δευτέρῃ, οἴδημα δὶ ὅλου τοῦ ποδὸς καὶ περὶ σφυρὸν ὑπέρυθρον μετὰ ξυντάσιος· φλυκταινίδια μέλανα· πυρετὸς ὀξύς· ἐξεμάνη· ἀπὸ δὲ κοιλίης, ἄκρητα, χολώδεα,

Huic ad extremum uſque febres cum ſudore aderant, præcordiorum tumor & contenſio non ſine dolore. Urinæ verò nigræ, ſublimia quædam in medio innatantia rotunda habebant, neque ſubſidebant, & ex alvo ſtercora demiſſa ſunt. Sitis continua non magna tamen. Convulſiones cum ſudore ſub mortem multæ.

ÆGER NONUS.

32. IN Thaſo, Critoni erecto & obmabulanti pes vehementer dolere ex pollice cœpit, eodem die decubuit cum horrore & ſtomachi faſtidio aliquantulùm incaleſcens, ſub noctem deſipuit. Poſtridie per totum pedem & ad talum tumor ſubruber & contenſus, puſtulæ parvæ nigræ, febris acuta, inſaniâ correptus eſt. Ex alvo merè

χολώδεα, ὑπόσυχνα διῆλθεν. Απέθανεν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς δευτεραῖος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

33. Τον Κλαζομένιον, ὃς καλέκειτο παρὰ τὸ Φρυνιχίδεω φρέαρ, πῦρ ἔλαβεν· ἤλγει δὲ κεφαλὴν, τράχηλον, ὀσφὺν ἐξ ἀρχῆς. Αὐλικὰ δὲ κώφωσις· ὕπνοι δκ ἐνῆσαν· πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβεν· ὑποχόνδριον ἐπῆρτο μετ' ὄγκου· ἡ λίην σύντασις· γλῶσσα ξηρή. Τετάρτῃ, ἐς νύκτα παρεφρόνησε. Πέμπτῃ ἐπιπόνως, κὴ πάντα παρωξύνθη. Περὶ δὲ ἑνδεκάτην, σμικρὰ ἐνέδωκεν. Από δὲ κοιλίης ἐξ ἀρχῆς κὴ μέχρι τεσσαρεσκαιδεκάτης λεπτὰ, πολλὰ, ὑδατόχροα διῄει. Εὐφόρως τὰ περὶ διαχωρήσιν διῆγεν· ἔπειτα κοιλίη ἐπέσχη. Ουρα διὰ τέλεος

rè biliosa plurima processerunt. Postridie, ex quo laborare cœperat, mortuus est.

ÆGER DECIMUS.

33. CLazomenius qui ad Phrynichidæ puteum decumbebat, igne, h. e. vehementissimâ febre correptus, per exordia ex capite, cervice & lumbis dolere cœpit. Confestim surditas invasit, neque somni aderant, febris acuta prehendit, præcordium in tumorem sublatum fuit, neque valde contensum, lingua arida. Die quarto, sub noctem deliravit. Quinto, cum molestiâ exasperata sunt omnia, ad undecimum verò aliquantulùm remiserunt, alvus ab initio ad decimum quartum usque, multa, tenuia, aquæ similia transmittebat. Quod ad dejectiones attinet, commodè habebat, deinde alvus suppressa est. Urinæ per totum morbum tenues quidem, boni tamen coloris

τέλεος λεπτὰ μὲν, εὔχροα δὲ, καὶ πολὺ εἶχεν ἐναιώρημα ὑποδιεσπασμένον· οὐχ ἱδρύετο. Περὶ δὲ ἕκτην καὶ δεκάτην, οὔρησεν ὀλίγῳ παχύτερα· εἶχε σμικρὴν ὑπόστασιν· ἐκούφισεν ὀλίγῳ· κατενόει μᾶλλον. Επτακαιδεκάτῃ δὲ, πάλιν λεπτά· παρὰ δὲ τὰ οὔατα ἀμφότερα, ἐπῄρθη ξὺν ὀδύνῃ· ὕπνοι οὐκ ἐνῆσαν· παρελήρει· περὶ δὲ τὰ σκέλεα ἐπωδύνως εἶχε. Εικοστῇ ἄπυρος, ἐκρίθη· οὐχ ἵδρωσε· πάντα κατενόει. Περὶ δὲ ἑβδόμην καὶ εἰκοστὴν, ἰσχίου ὀδύνη δεξιοῦ ἰσχυρῶς, διὰ ταχέων ἐπαύσατο. Τὰ δὲ παρὰ τὰ οὔατα, οὔτε καθίστατο, οὔτε ἐξεπύει, ἤλγεε δέ. Περὶ δὲ τὴν πρώτην καὶ τριακοστὴν, διάῤῥοια πολλοῖσιν ὑδατώδεσι μετὰ δυσεντεριωδέων· οὖρα παχέα οὔρει· κατέστη τὰ παρὰ τὰ ὦτα. Περὶ δὲ τὴν τεσσαρακοστὴν, ὀφθαλμὸν δεξιὸν ἤλγει· ἀμβλύτερον ἑώρα· κατέστη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

loris erant, & ſublime quiddam in medio innatans multum, non nihil diſperſum habebant, neque ſubſidebant. Ad decimum ſextum, paulò craſſiores urinas reddidit, quibus paulum inerat ſedimenti, non nihil allevatus eſt, meliúſque ſibi conſtabat. Decimo ſeptimo, rurſùs tenues profluxerunt, ſecundum utramque aurem tumor cum dolore ſubortus eſt, ſomni non aderant, delirabat, crurum dolore vexabatur. Vigeſimo, judicatione à febre vindicatus eſt, non ſudavit, omninoque ad intelligentiam rediit. Circa vigeſimum ſeptimum, vehemens coxendicis dolor obortus ſtatimque ſedatus eſt. Quæ autem ad aures erant tubercula neque conquieſcebant, neque ſuppurabant, verum dolebant. Ad trigeſimum primum, ex alvi profluvio, aquoſa excrementa multa & cujuſmodi in difficultate inteſtinorum eſſe ſolent, prodierunt, craſſas urinas reddidit, tubercula circa aures conquieverunt. Circa quadrageſimum verò, oculi dextri dolor ſubortus eſt, hebetior viſus fuit, conſtitit.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

34. Τὴν Δρομεάδεω γυναῖκα, θυγατέρα τεκεῖσαν, καὶ τῶν ἄλλων πάντων γενομένων καλὰ λόγον, δευτεραίην ἐοῦσαν, ῥῖγος ἔλαβε· πυρετὸς ὀξύς. Ἠρξατο δὲ πονέειν τὴν πρώτην, περὶ ὑποχόνδριον· ἀσώδης, φρικώδης, ἀλύουσα, καὶ τὰς ἐχομένας οὐκ ὕπνωσε· πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, αὐτίκα ἀνεσπασμένον. Δευτέρῃ, ἀφ' ἧς ἐρρίγωσεν, ἀπὸ κοιλίης καλῶς κόπρανα διῆλθεν· ἔρα παχέα, λευκὰ, θολερά· οἷα γίνεται ἐκ τῶν καθισαμένων, ὅταν ἀναταραχθῇ κείμενα χρόνον πολύν· ἐκ καθίστατο· νύκτα οὐκ ἐκοιμήθη. Τρίτῃ, περὶ μέσον ἡμέρης ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἔρα ὅμοια· ὑποχονδρίου πόνος· ἀσώδης· νύκτα δυσφόρως, οὐκ ἐκοιμήθη· ἴδρωσε δὲ ὅλου ὑπόψυχρα,

ÆGER UNDECIMUS.

34. DRomeadæ conjugem poſtquam filiam peperiſſet, cæteraque omnia rite atque ordine procederent, poſtridie rigor cum febre acutâ prehendit. Primo ſtatim die præcordii dolor invaſit, non ſine ſtomachi faſtidio, horrore, magnâque corporis incontinentiâ, neque iis, qui poſt conſecuti ſunt, diebus ſomnum capere potuit. Spiratio rara, magna, ſubitóque revulſa, ac velut retracta fuit. Poſtridie ejus diei quo rigor cepit, ex alvo commodè ſtercora proceſſerunt, urinæ, craſſæ, albæ, turbulentæ, cujuſmodi eſſe ſolent quæ ſubſederunt, ubi in matellâ multo tempore depoſitæ returbantur, neque ſubſidebant, nocte nihil dormivit. Tertio, ad meridiem novo ſuborto rigore febris acuta prehendit, urinæ ſimiles, præcordii dolor, ſtomachi faſtidium & nauſea aderant, nox difficilis fuit, neque dor-

ὑπόψυχρα, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Τεῖάρῃ, περὶ μὲν ὑποχόνδρια, μικρὰ ἐκκρίσθη· κεφαλῆς δὲ βάρος μετ' ὀδύνης ὑπεκαρώθη· ἔσαξε μικρὰ ἀπὸ ῥινῶν· γλῶσσα ἐπίξηρος, διψώδης· ἕρα λεπτὰ, ἐλαιώδεα· σμικρὰ ἐκοιμήθη. Πέμπτῃ, διψώδης, ἀσώδης· ἕρα ὅμοια· ἀπὸ κοιλίης ἀδέν· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, πολλὰ παρέκρεσε, κἠ πάλιν ταχὺ σμικρὰ καῖενόει· ἀνισαμένη ὑπεκαρώθη· ψύξις μικρά· νυκτὸς ἐκοιμήθη· παρέκρεσεν. Ἕκτῃ, πρωῒ ἐπερρίγωσε, ταχὺ δὲ διεθερμάνθη· ἵδρωσε δὶ ὅλε· ἄκρεα ψυχρά· παρέκρεσε· πνεῦμα μέγα, ἀραιόν. Μετ' ὀλίγον σπασμοὶ ἀπὸ κεφαλῆς ἤρξανῖο· ταχὺ ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

mivit, ſudor per totum corpus frigidus diffuſus eſt, ſtatim tamen rurſus ad calorem rediit. Quarto, præcordii dolor aliquantùm remiſit, ſed unà cum dolore capitis gravitas adfuit, ſopore nonnihil detenta eſt, nares paucum ſtillârunt ſanguinem, lingua valde reſiccata, ſitibunda fuit, urinæ tenues, oleoſæ, parum dormivit. Quinto, ſiticuloſa, nauſeabunda, urinæ eædem, ex alvo nihil ſeceſſit, circa meridiem valde deliravit. Confeſtimque rurſus parum ad intelligentiam rediit, ubi ſurrexiſſet ſopore detenta eſt, paulùm perfrixit, nocte dormivit, deliravit. Sexto, die mane novus ſubortus eſt rigor celeriterque recaluit, ſudor toto corpore dimanavit, extrema frigeſcebant, deliravit, ſpiratio magna & rara fuit. Paulò pòſt convulſionibus à capite ſubortis celeriter defuncta eſt.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

35. Ἄνθρωπος θερμαινόμενος ἐδείπνησε, κὴ ἔπιε πλέον· ἤμεσε πάντα νυκτὸς· πυρετὸς ὀξύς· ὑποχονδρίῳ δεξιῷ πόνος· φλεγμονὴ ὑπολάπαρος ἐκ τοῦ εἴσω μέρεος· νύκτα δυσφόρως. Οὖρα δὲ κατ' ἀρχὰς πάχος ἔχοντα, ἐρυθρὰ, κείμενα δ' καθίσαντο· γλῶσσα ἐπίξηρος· δ' λίην διψώδης. Τετάρτη, πυρετὸς ὀξύς· πόνοι πάντων. Πέμπτη, ἔρρησε λεῖον, ἐλαιῶδες, πολύ· πυρετὸς ὀξύς. Ἕκτη, δείλης πολλὰ παρέκρουσεν, δὲ ἐς νύκτα ἐκοιμήθη. Ἑβδόμη, πάντα παρωξύνθη· ῥηα ὅμοια· λόγοι πολλοί· καὶ ἔχειν δ' κ' ἠδύνατο. Ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐρεθισμῷ ὑγρὰ ταραχώδεα διῆλθε, μετὰ ἑλμίνθων. Νύκτα ὁμοίως ἐπιπόνως· πρωὶ δὲ ἐρρίγωσε· πυρετὸς ὀξὺς

ÆGER DUODECIMUS.

35. INcaleſcens quidam cœnavit bibitque largiùs, nocte omnibus vomitu refuſis febris acuta prehendit cum præcordii dextri dolore, inflammatio ſubinanis ad interna vergebat, nox moleſta & difficilis fuit. Urinæ verò per initia craſſæ, rubræ, quæ in matulâ depoſitæ non ſubſidebant, lingua valde reſiccata, non admodum erat ſiticuloſus. Quarto die, febris acuta invaſit, undique dolores urgebant. Quinto, minxit læve, oleoſum, multum, febris acuta detinebat. Sexto, ad veſperam plurimùm deliravit, neque nocte dormivit. Septimo, exaſperata ſunt omnia, urinæ ſimiles erant, verba multa profundebat, neque ſe continere poterat. Ex alvo irritata, liquida & turbulenta cum lumbricis ſeceſſerunt, nox perinde laborioſa fuit. Manè verò ex rigore

ὀξύς· ἱδρωσε θερμῷ· ἄπυρος ἔδοξε γενέσθαι· ἀ πολὺ ἐκοιμήθη· ἐξ ὕπνα, ψύξις, πυαλισμός· δείλης πολλὰ παρέκρουσε. Μετ' ὀλίγον δὲ ἤμεσε μέλαινα, ὀλίγα χολώδεα. Ενάτῃ, ψύξις· παρελήρει πολλά· ἀχ ὕπνωσε. Δεκάτῃ, σκέλεα ἐπωδύνως· πάντα παρωξύνθη· παρελήρει. Ενδεκάτῃ, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

36. Γυναῖκα, ἣ καλέκειτο ἐν ἀκτῇ, τρίμηνον πρὸς ἑωυτὴν ἔχουσα, πῦρ ἔλαβε· αὐτίκά τε ἤρξατο πονέειν ὀσφύν. Τρίτῃ, πόνος τραχήλου, κεφαλῆς, καὶ ἀριστερὴν χεῖρα δεξιήν. Διὰ ταχέων δὲ γλῶσσα ἠφώνει· δεξιὴ χεὶρ παρέθη μετὰ σπασμοῦ, παραπληκτικὸν τρόπον· παρελήρει πάντα· νύκτα

gore febris prehendit acuta, ſudor calidus ſubſecutus eſt, ex quo ſine febre eſſe viſus eſt, non multùm quievit. Ex ſomno perfrictio, crebra ſputatio, ad veſperam multùm deliravit. Paulò pòſt verò nigrorum, paucorum bilioſorum vomitus eſt ſubſecutus. Nono, perfrictio, magnum delirium, neque dormivit. Decimo, crurum dolor invaſit, ingraveſcebant omnia, deſipuit. Undecimo mortuus eſt.

ÆGER DECIMUS TERTIUS.

36. MUlier quædam quæ in littore decumbebat, trimeſtri fœtu gravida, igne, hoc eſt, vehemente febre, correpta eſt, ſtatimque ex lumbis dolor invaſit. Die tertio, cervicem, caput, circa jugulum manumque dextram dolor occupavit. Celeriter verò lingua voce defecta eſt, manus dextra non ſine convulſione elanguit, quale quid in partium reſolutionibus

νύκ]α δυσφόρως· ὐκ ἐκοιμήθη. Κοιλίη ἐταράχθη, χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὀλίγοισι. Τε]άρ]η, γλῶσσα φωνῆς ἐλύθη· σπασμοὶ τῶν αὐτῶν· πόνοι πάντων παρέμενον· κα]ὰ ὑποχόνδριον ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ· ὐκ ἐκοιμᾶτυ· παρέκρυσε πάν]α· κοιλίη ταραχώδης· ξ̃ρα λεπ]ὰ, ὐκ εὔχροα. Πέμπ]η, πυρε]ὸς ὀξύς· ὑποχονδρίυ πόνος· παρέκρυσε πάν]α· διαχωρήμα]α χολώδεα· ἐς νύκ]α ἵδρωσεν, ἄπυρος. Εκ]η, κα]ενόει· πάν]ων ἐκυφίσθη· περὶ δὲ κλη]ίδα ἀριστερὴν, πόνος παρέμενε· διψώδης· ξ̃ρα λεπ]ά· ὐκ ἐκοιμήθη. Εβδόμ]η, τρόμος· ὑπεκαρώθη· σμικρὰ παρέκρυσεν· ἀλγήμα]α κα]ὰ κλη]ίδα, κ] βραχίονα ἀριστερὸν παρέμενε· τὰ δ' ἄλλα διεκύφισε· πάν]α κα]ενόει· τρὶς δὲ διέλιπεν ἄπυρος. Ενδεκάτ]η, ὑπέστρεψεν·

levibuſque ſiderationibus contingere ſolet, deliravit prorſus, nox difficilis & laborioſa fuit, neque dormivit, ex conturbatâ alvo bilioſa, ſincera & pauca ſeceſſerunt. Quarto, linguæ vox ſoluta, eorundem convulſiones & undique dolores perdurabant, præcordia cum tumore dolor occupavit, ſomnum non capiebat, prorſus deliravit, alvi perturbatio aderat, urinæque tenues nec probati coloris reddebantur. Quinto, febris acuta prehendit cum præcordiorum dolore, penitus deliravit, alvi recrementa bilioſa erant, ſub noctem ſudor obortus eſt & à febre vindicata. Sexto, ad mentem rediit, allevârunt omnia, ad jugulum verò ſiniſtrum perſeverabat dolor, ſitibunda erat, urinas tenues reddidit, neque quievit. Septimo, tremor corripuit, aliquantulùm ſoporata eſt, nonnihil deliravit, juguli & brachii ſiniſtri dolores perſeveraverunt, cætera verò allevârunt, ad ſe planè rediit. Tribus autem diebus defecit febris ab eâque immunis viſa eſt, undecimo rediit, & novo inſu-

ὑπέςρεψεν· ἐπερρίγωσε· πῦρ ἔλαβε. Περὶ δὲ τεσσάρεσκαιδεκάτην, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα· ἱδρωσεν· ἄπυρος ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

37. ΜΕλιδίη, ἣ καλέκειλο παρὰ τὸ τῆς Ηρης ἱερὸν, ἤρξαλο κεφαλῆς, καὶ τραχήλε, καὶ σήθεος πόνος ἰσχυρός· αὐτίκα δὲ πυρελὸς ὀξὺς ἔλαβε. Γυναικεῖα δὲ σμικρὰ ἐπεφαίνελο· πόνοι τελέων πάνλων ξυνεχέες. Εκλη, κωμαλώδης, ἀσώδης, φρικώδης· ἐρύθημα ἐπὶ γνάθων· σμικρὰ παρέκρυσεν. Εβδόμη, ἱδρωσε· πυρελὸς διέλιπεν· οἱ πόνοι παρέμενον· ὑπέςρεψεν· ὕπνοι σμικροί. Ουρα διὰ τέλεος, εὔχροα μὲν, λεπλὰ δέ· διαχωρήμαλα λεπλὰ, χολώδεα, δακνώδεα, καρλα ὀλίγα, μέλανα, δυσώδεα

per orto rigore febris vehemens corripuit. Ad decimum verò quartum diem, bilioſa, flava, crebrâ vomitione ſunt refuſa, obortoque ſudore à febre judicatione eſt liberata.

ÆGER DECIMUS QUARTUS.

37. MElidia, quæ ad Junonis ædem decumbebat, ex capite, cervice, & pectore vehementer dolere cœpit, confeſtimque febris acuta prehendit. Menſtruæ verò purgationes paucæ viſæ ſunt, horumque omnium continentes erant dolores. Sexto die, profundus eam ſopor corripuit, ſtomachi faſtidium & æſtuatio, horror, malarum rubor, deliravit. Septimo, profuſo ſudore febris intermiſit, dolores perſeverabant, febris rediit, ſomni parvi aderant. Urinæ per totum morbum laudabilis fuêre coloris, cæterum tenues. Alvi recrementa tenuia, bilioſa, mordacia

δεα διῆλθεν. Ουροισιν ὑπόστασις λευκή, λεία· ἵδρωσεν. Εκρίθη τελέως ἑνδεκαταίη.

cia admodum pauca, nigra, graveolentia prodierunt. In urinis subsederunt alba & lævia, sudor dimanavit, die undecimo judicatione integrè est absoluta.

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΔΗΜΙΩΝ ΤΟ ΤΡΙΤΟΝ.

HIPPOCRATIS DE MORBIS VULGARIBUS LIBER TERTIUS.

ΤΜΗΜΑ ΠΡΩΤΟΝ.

Ἀρρωστος Πρῶτος.

1. Πυθίων, ὃς ᾤκει παρὰ Γῆς ἱερὸν· ἤρξατο τρόμος ἀπὸ χειρῶν. Τῇ πρώτῃ, πυρετὸς ὀξύς, λῆρος. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη. Τρίτῃ, τὰ αὐτά. Τετάρτῃ, ἀπὸ κοιλίης ὀλίγα, ἄκρητα, χολώδεα διῆλθε. Πέμπτῃ, πάντα παρωξύνθη·

SECTIO PRIMA.

Æger Primus.

1. PYthio ad Telluris ædem habitabat. Huic ſtatim primo die tremor ex manibus, febris acuta, & mentis vacillatio cœpit. Quæ omnia poſtridie exaſperata ſunt, & tertio eadem perſeveravêre. Quarto, ex alvo pauca, ſincera, bilioſa tranſmiſſa ſunt. Quinto, in-

valuerunt

ξύνθη· ὕπνοι λεπτοί· κοιλίη ἔση. Ἑκτῃ, πτύελα ποικίλα, ὑπέρυθρα. Ἑβδόμῃ, στόμα παρειρύσθη. Ὀγδόῃ, πάντα παρωξύνθη· τρόμοι καὶ πάλιν παρέμενον· ἔρα δὲ καταρχὰς μὲν καὶ μέχρι τῆς ὀγδόης, λεπτὰ, ἄχροα, ἐναιώρημα εἶχον ἐπινέφελον. Δεκάτῃ, ἵδρωσε· πτύελα ὑποπέπονα· ἐκρίθη. Καὶ ἔρα ὑπόλεπτα περὶ κρίσιν. Μετὰ δὲ κρίσιν, τεσσαρακοστῇ ἡμέρῃ ὕστερον ἐμπύημα περὶ ἕδρην, καὶ στραγγουριώδης ἐγένετο ἀπόστασις.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

2. Ἑρμοκράτην, ὃς κατέκειτο παρὰ τὸ καινὸν τεῖχος, πῦρ ἔλαβεν. Ἤρξατο δὲ ἀλγέειν κεφαλὴν, ὀσφύν· ὑποχονδρίῳ ἔντασις ὑπολάπαρος· γλῶσσα

valuerunt omnia, tremores perſeverârunt, ſomni exigui aderant, alvus conſtitit. Sexto, ſputa fuerunt varia, aliquantulùm rubra. Septimo, os perperam diſtractum eſt. Octavo, ingraveſcentibus omnibus etiamnum tremores permanebant. Urinæ verò à principio quidem & ad octavum uſque diem tenues, decolores, ſublime quiddam in medio innatans nubilum habebant. Decimo, ſudoribus provocatis paulúmque maturioribus redditis ſputis judicatus eſt, & ſub judicium ipſum urinæ aliquantiſper tenues viſæ ſunt. Poſt judicationem verò, quadrageſimo tandem die, circa ſedem ſuppuratio facta eſt, & in ſtranguriam abſceſſus tranſiit.

ÆGER SECUNDUS.

2. HErmocrates qui ſecundum novum murum decumbebat, igne, hoc eſt, vehementiſſimâ febre correptus eſt. Cœpit ex capite lumbiſque dolere, præcordia molliter contendebantur. Lingua verò per exordia deuſta fuit, confeſtim-

γλῶσσα δὲ ἀρχομένῳ ἐπεκαύθη· κώφωσις αὐτίκα· ὕπνοι δι ἐνῆσαν· διψώδης δ' λίαν. Οὖρα παχέα, ἐρυθρὰ, κείμενα δ' καθίσανλο· ἀπὸ δὲ κοιλίης δι ὀλίγα ξυγκεκαυμένα διήει. Πέμπῃ, ἔρησε λεπλά· εἶχεν ἐναιώρημα· δχ ἵδρυλο· ἐς νύκλα παρέκρισε. Ἑκλῃ, ἰκλεριώδης· πάνλα παρωξύνθη· δ' καλενόει. Ἑβδόμῃ, δυσφόρως· ἕρα λεπλὰ, ὅμοια· ταῖς ἑπομέναις παραπλησίως. Περὶ δὲ ἑνδεκάτην ἐόνλι, πάνλα ἔδοξε κκφισθῆναι· κῶμα ἤρξαλο· ἕρα παχύτερα, ὑπέρυθρα, κάτω λεπλὰ, δ' καθίσαλο· ἡσυχῇ καλενόει. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, ἄπυρος· δχ ἵδρωσεν· ἐκοιμήθη· καλενόει πάνλα· ἕρα παραπλήσια. Περὶ ἑπλακαιδεκάτην ἐόνλι, ὑπέςρεψεν· ἐθερμάνθη· τὰς ἑπομένας, πυρελὸς ὀξύς· ἕρα λεπτά. Παλιν δὲ εἰκοσῇ ἐκρίθη, ἄπυρος· δχ ἵδρωσεν.

que ſurditas obnata eſt, ſomni non aderant, ſed nec admodum ſitibundus erat. Urinas craſſas, rubras, quæ in matellâ depoſitæ non ſubſidebant, reddidit. Ex alvo verò exuſta non pauca demiſſa ſunt. Quinto die, urinas minxit tenues, ſuſpenſum quid in medio habentes, neque ſubſidentes. Sub noctem deſipuit. Sexto, aurigine tentatus eſt, ingraveſcebant omnia, neque ſibi ſatis conſtabat. Septimo, moleſtè habuit, urinæ tenues, ſimiles erant, identidem ſubſequentibus diebus ſe geſſit. Ad undecimum autem diem allevari omnia viſa ſunt. Sopor cœpit, urinæ craſſiores, ſubrubræ, deorſum tenues erant, neque ſubſidebant. Pauliſper ad intelligentiam rediit. Decimo quarto, à febre immunis fuit, non ſudavit, dormivit, prorſus mente conſtabat, urinæ eædem. Ad decimum ſeptimum, revertit morbus, incaluit, deinceps febris erat acuta, urinæ tenues. Rurſus autem vigeſimo die judicatus eſt, à febre immunis fuit,

σεν. Απόσιτος παρὰ πάντα τὸν χρόνον· καπενόει· διαλέγεσθαι ὀκ ἐδύνατο· γλῶσσα ἐπίξηρος· ὀκ ἐδίψη· καπεκοιμᾶτο μικρὰ κωματώδης. Περὶ δὲ εἰκοστὴν κὴ τετάρτην, ἐπεθερμάνθη· κοιλίη ὑγρὴ, πολλοῖσι, λεπτοῖσι ῥέουσα· κὴ τὰς ἑπομένας, πυρετὸς ὀξύς· γλῶσσα ξυνεκαύθη. Εβδόμη κὴ εἰκοστῇ, ἀπέθανε. Τούτῳ κώφωσις διὰ τέλεος παρέμενεν· ὄρεα παχέα, κὴ ἐρυθρὰ, ὑ καθιζάμενα, ἢ λεπτὰ κὴ ἄχροα, κὴ ἐναιώρημα ἔχοντα· γεύεσθαι δὲ ὀκ ἠδύνατο.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

3. Ο κατακείμενος ἐν τῷ Δεάλκους κήπῳ, κεφαλῆς βάρος, κὴ κρόταφον δεξιὸν ἐπωδύνως εἶχε χρόνου πολύν· μετὰ δὲ προφάσιος, πῦρ ἔλαβε· κατεκλίθη. Δευτέρῃ, ἐξ ἀριστερᾶ ὀλίγον ἄκρητον ἐρρύη

it, neque sudavit. Hoc toto tempore cibum aversabatur, mente constabat, loqui non valebat, lingua reliccabatur, non sitiebat, sopore tentatus aliquantulùm dormivit. Circiter verò quartum & vigesimum, denuo incaluit, alvus fluida, liquida & tenuia multa demisit, & proximis deinceps diebus febris acuta prehendit, lingua exusta est. Septimo & vigesimo obiit. Huic per totum morbum surditas permansit, urinæ crassæ & rubræ non subsidebant,

ÆGER TERTIUS.

3. QUidam in Dealcis hortis decumbens, ex longo intervallo capitis gravitate & temporis dextri dolore conflictatus, ex levi verò occasione, igne, hoc est, vehementi febre, correptus decubuit. Postridie ex sinistrâ nare paucus sincerus

aut tenues & decolores, & suspensum quid in medio innatans habebant. Cibum verò capere non valebat.

sanguis

ἐῤῥύη αἷμα· ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα καλῶς διῆλθεν· ὄῤρα λεπτὰ, ποικίλα, ἐναιωρήματα ἔχοντα σμικρὰ, οἷον κριμνα, γονοειδέα. Τρίτῃ, πυρετὸς ὀξύς· διαχωρήματα μέλανα, λεπτὰ, ἔπαφρα· ὑπόστασις πελιδνὴ διαχωρήμασιν· ὑπεκαρδίτο· ἐδυσφόρει περὶ τὰς ἀναστάσιας· ὄῤροις ὑπόστασις πελιδνὴ, ὑπόγλισχρος. Τετάρτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα· διαλιπὼν ὀλίγον, ἰώδεα. Ἐξ ἀριστερῆ ὀλίγον ἄκρητον ἐῤῥύη· διαχωρήματα ὅμοια, ὄῤρα ὅμοια· ἐφίδρωσε περὶ κεφαλὴν, καὶ κληῖδα· σπλὴν ἐπήρθη· μηρῆ ὀδύνη κατ' ἴξιν· ὑποχονδρίῳ δεξιῷ ξύνταστις ὑπολάπαρος· νυκτὸς ὀκ ἐκοιμήθη, παρέκρουσε σμικρά. Πέμπτῃ, διαχωρήματα πλείω, μέλανα, ἔπαφρα· ὑπόστασις μέλαινα διαχωρήμασι· νύκτα ὀχ ὕπνωσε, παρέκρουσε. Ἕκτῃ, διαχωρήματα μέλανα, λιπαρὰ,

ſanguis effluxit. Alvus autem ſtercora probè demiſit. Urinæ tenues, in quibus varia inerant ſuſpenſa quædam in medio innatantia, hordei toſti non exacte moliti craſſioribus fruſtulis ferè ſimilia, genitaleque ſemen referentia. Tertio die, febris acuta prehendit, dejectiones nigræ, tenues, ſpumantes proceſſere, & quæ in iis ſeceſſibus ſubſidebant, livida erant, ſopore aliquantulùm premebatur; cùm deſurgeret, moleſtè habebat. Quæ in urinis ſubſidebant livida & aliquantiſper glutinoſa erant. Quarto, bilioſa, flava, pauca, vomitione rejecit, paulúmque intermittens, virulenta. Ex nare ſiniſtrâ paucus ſincerus ſanguis defluxit, dejectiones eædem urinæque erant, paucus tenuiſque ſudor circa caput & jugulum obortus eſt, lien ſublatus intumuit, femur è directo reſpondens dolor prehendit. Præcordiorum dextrorum contenſio ſubmollis fuit, nocte non dormivit, aliquantulùm deliravit. Quinto, dejectiones fuere copioſiores, nigræ, ſpumantes, in quibus ſubſidebant nigra, nocte nihil dormivit, deſipuit. Sexto, dejecti-

ones

λιπαρὰ, γλίσχρα, δυσώδεα· ὕπνωσε· καλενόει μᾶλλον. Εβδόμῃ, γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης· ὀκ ἐκοιμήθη· παρέκρωσεν· ὄρα λεπτὰ, ὀκ εὔχροα. Ογδόῃ, διαχωρήματα μέλανα, ὀλίγα, συνεσηκότα· ὕπνωσε· καλενόει· διψώδης ὀ λίην. Ενάτῃ, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσε· ψύξις· παρέκρωσε δεξιῷ ἴλλαινε· γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης, ἄγρυπνος. Δεκάτῃ, περὶ τὰ αὐτά. Ενδεκάτῃ, καλενόει δι' ὅλω πάνλα· ἄπυρος· ἵδρωσεν· ὄρα λεπτὰ, περὶ κρίσιν. Δύο διέλιπεν, ἄπυρος· ὑπέστρεψεν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ. Αυλίκα δὲ νύκλα ὀκ ἐκοιμήθη, πάνλα παρέκρωσε. Πενλεκαιδεκάτῃ, ὄρον θολερὸν, οἷον ἐκ τῶν καθεσηκότων γίνεσθαι, ὅταν ἀναλαραχθῇ· πυρετὸς ὀξύς· πάνλα παρέκρωσεν· ὀκ ἐκοιμήθη· γόνατα κὴ κνήμας ἐπώδυνα εἶχεν· ἀπὸ δὲ κοιλίης βάλανον.

ones nigræ, pingues, glutinoſæ, fœtidæ erant, dormivit, meliúſque mente conſtabat. Septimo, lingua valde reſiccata, ſitibundus erat, non dormivit, deliravit, urinas tenues neque probe coloratas reddidit. Octavo, alvi recrementa nigra, pauca, coacta; quievit, ad ſeſe rediit, neque valde ſiticuloſus fuit. Nono, oborto rigore febris acuta invaſit, inſudavit, perfrixit, deliravit, dexter oculus perverſus eſt, lingua reſiccata, ſiticuloſus erat & inſomnis. Decimo, in iiſdem verſabatur. Undecimo, prorſus per omnia mente conſtabat, febre liber, inſudavit, urinæ tenues ad judicationem viſæ ſunt. Duos dies à febre integer remanſit, quæ decimo quarto repetiit, mox verò nocte non quievit, omnino deſipuit. Decimo quinto, urinam turbidam reddidit, cujuſmodi ſit ex his quæ ubi ſubſederunt, commoventur, febris acuta prehendit, penitus deſipuit, non quievit, genua & tibias dolor occupavit. Ab alvo

βάλανον προσθεμένῳ, μέλανα κόπρανα διῆλθεν. Εξκαιδεκάτῃ, ȣ̃ρα λεπτὰ, εἶχε δὲ ἐναιώρημα ἐπινέφελον· παρέκρȣσεν. Επτακαιδεκάτῃ, πρωῒ ἄκρεα ψυχρά· περιεςέλλετο· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσε δὶ ὅλȣ· ἐκȣφίσθη. Κατενόει μᾶλλον· ȣ̓κ ἄπυρος· διψώδης· ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὀλίγα. Απὸ δὲ κοιλίης κόπρανα διῆλθε, μετ' ὀλίγον δὲ μέλανα, ὀλίγα, λεπτά· ȣ̃ρα λεπτὰ, ȣ̓κ εὔχροα. Οκτωκαιδεκάτῃ, ȣ̓ κατενόει· κωματώδης. Εννεακαιδεκάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ȣ̃ρα λεπτά. Εἰκοςῇ, ὕπνωσε· κατενόει πάντα· ἵδρωσεν ἄπυρος· ȣ̓κ ἐδίψα· ȣ̃ρα δὲ λεπτά. Εἰκοςῇ πρώτῃ, σμικρὰ παρέκρȣσεν· ὑπεδίψα· ὑποχονδρίȣ πόνος, κ̀ περὶ ὀμφαλὸν παλμὸς διὰ τέλεος. Εἰκοςῇ τετάρτῃ, ȣ̓ροισιν ὑπόςασις· κατενόει πάντα. Εἰκοςῇ ἑβδόμῃ, ἰσχίȣ δεξιȣ̃ ὀδύνη· ȣ̃ρα λεπτὰ, κ̀ εἶχον

autem ex glande ſuppoſitâ, ſtercora nigra exierunt. Decimo ſexto, urinæ tenues ſunt redditæ, quæ ſuſpenſum quiddam in medio innatans nubiloſum habebant, deliravit. Decimo ſeptimo, mane extrema frigeſcebant, tegumentis convolutus eſt, graviter febricitavit, ſudore per totum corpus dimanante allevatus eſt, paulò plus intelligebat, neque febre liber, ſitibundus erat. Vomitione refuſa ſunt bilioſa, flava, pauca. Ex alvo verò ſtercora prodierunt, ac mox paulò nigra, pauca, tenuia. Urinæ tenues, neque laudabilis erant coloris. Decimo octavo, ſopore detentus eſt, neque ad intelligentiam redierat. Decimo nono, eadem perſeveraverunt, urinæ tenues erant. Vigeſimo, dormivit, in totum mente conſtabat, ſudore correptus à febre immunis fuit, nec ſitivit. Urinæ verò tenues erant. Altero & vigeſimo, paululùm deſipuit, nonnihil ſitivit, præcordiorum dolor & continens ad umbilicum palpitatio occupavit. Quarto & vigeſimo, in urinis ſubſidentia inerant, penitus mente conſtabat. Vigeſimo ſeptimo, coxendicis dextri

εἶχον ὑπόσασιν· τὰ δ' ἄλλα εἶχεν ἐπιεικέσ]α. Περὶ δὲ εἰκοσὴν ἐνάτην, ὀφθαλμῷ δεξιῷ ὀδύνη· ἕ]ρα λεπ]ά. Τεσσαρακοσῇ, διεχώρησε φλεγμα]ώδεα, λευκὰ, ὑπόσυχνα· ἱδρωσε πολλῷ δι' ὅλε· τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

* 4. ΕΝ Θάσῳ, Φιλίσης κεφαλὴν ἐπόνεε χρόνον πολύν· καίπο]ε κ᾽ ὑποκαρωθεὶς, κα]εκλίθη. Εκ δὲ πότων πυρε]ῶν ξυνεχέων γενομένων, ὁ πόνος παρωξύνθη· νυκτὸς ἐπεθερμάνθη τὸ πρῶτον. Τῇ πρώτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ὀλίγα, ξανθὰ τὸ πρῶτον· μετὰ δὲ ταῦτα, ἰώδεα πλέιω· ἀπὸ δὲ κοιλίης κόπρανα

dolor cepit, urinas tenues reddidit in quibus ſubſidentia inerant, de reliquo verò placidiſſimè habuit. Ad vigeſimum nonum, oculus dexter doluit, urinæ tenues redditæ ſunt. Quadrageſimo, pituitoſa, alba, copioſa, alvus dejecit, ſudore multo ex toto corpore diffluente, perfectâ judicatione eſt abſolutus.

ÆGER QUARTUS.

4. PHiliſtes in Thaſo ex longo intervallo capite dolebat, tandemque etiam altiſſimo ſopore aliquantulùm correptus decubuit. Obortis autem ex comeſſationibus febribus aſſiduis, ingraveſcebat dolor, nocte primùm incaluit. Primo die, bilioſa, pauca, vomitione refudit, flava primùm, deinde verò æruginoſa plurima. Ab alvo autem ſtercora exierunt, nox

* Inter ægrotum *tertium* & *quartum* libri omnes interpoſitum habent, Τμῆμα δεύτερον: cui nullum hîc eſſe locum nemo non videt.

κόπραναδιῆλθε· νύκτα δυσφόρως. Δευτέρῃ, κώφωσις· πυρετὸς ὀξύς· ὑποχόνδριον δεξιὸν συνετάθη· ἔῤῥεπεν ἐς τὰ ἔσω· ἦρα λεπτὰ, διαφανέα, εἶχεν ἐναιώρημα γονοειδὲς, σμικρὸν· ἐξεμάνη, περὶ μέσον ἡμέρης. Τρίτῃ, δυσφόρως. Τετάρτῃ, σπασμοί· παρωξύνθη πάντα. Πέμπτῃ, πρωὶ ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

5. Χαιρίωνα, ὃς κατέκειτο παρὰ Δημαινέτῳ, ἐκ ποτοῦ πῦρ ἔλαβεν· αὐτίκα δὲ κεφαλῆς βάρος ἐπώδυνον· οὐκ ἐκοιμᾶτο· κοιλίη ταραχώδης, λεπτοῖσιν, ὑποχολώδεσι. Τρίτῃ, πυρετὸς ὀξύς· κεφαλῆς τρόμος, μάλιστα δὲ χείλεος τοῦ κάτω· μετ' ὀλίγον δὲ, ῥίγος, σπασμοί· πάντα παρέκρωσε.

nox implacida fuit. Poſtridie, ſurditas obvenit, febris acuta cum præcordiorum dextrorum contenſione, quæ intro vergebant. Urinas tenues & perſpicuas reddidit, in quibus ſuſpenſum quiddam in medio innatans paucum, ſemini genitali ſimile inerat. Circa meridiem vehementer inſanivit. Die tertio, permoleſtè habuit. Quarto, convulſionibus exagitatus eſt, exaſperata ſunt omnia. Quinto, ſub tempus matutinum defunctus eſt.

ÆGER QUINTUS.

5. CHærion, qui apud Demænetum decumbebat, ex potu, igne, hoc eſt, febre vehementiſſimâ correptus eſt, ſtatimque capitis gravitas cum dolore occupavit, non dormivit, alvus perturbata feceſſus tenues & aliquantulùm bilioſos demiſit. Tertio die, febris acuta invaſit & capitis tremor, præcipuè verò labri inferioris, paulóque pòſt rigor, convulſiones, omnino

σε· νύκτα δυσφόρως. Τετάρτῃ, δι' ἡσυχίης· μικρὰ ἐκοιμήθη· παρέλεγε. Πέμπτῃ, ἐπιπόνως· πάντα παρωξύνθη· λῆρος· νύκτα δυσφόρως· οὐκ ἐκοιμήθη. Ἕκτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Ἑβδόμῃ, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσε δι' ὅλου· ἐκρίθη. Τούτῳ διὰ τέλεος ἀπὸ κοιλίης διαχωρήματα χολώδεα, ὀλίγα, ἄκρητα· ξηρὰ λεπτὰ, εὔχροα, ἐναιώρημα ἐπινέφελον ἔχοντα. Περὶ ἡγδόην, ἔρησεν εὐχροώτερα, ἔχοντα ὑπόστασιν λευκὴν, ὀλίγην· καθενόει· ἀπύρετος, διέλιπεν. Ἐνάτῃ, ὑπέστρεψε. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσεν. Ἑξκαιδεκάτῃ, ἤμεσε χολώδεα, ξανθὰ, ὑπόσυχνα. Ἑπταικαιδεκάτῃ, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· ἵδρωσεν· ἄπυρος, ἐκρίθη. Οὖρα μετὰ ὑποστροφὴν κρίσιν, εὐχροώτερα, ὑπόστασιν ἔχοντα. Οὐδὲ παρέκρισεν

omnino deſipuit, nox moleſta fuit. Quarto, quievit, pauliſper dormivit, deliravit. Quinto, laborioſè habuit, exaſperata ſunt omnia, delirium, nox moleſta, non dormivit. Sexto, eadem perſeveravere. Septimo, novo ſuborto rigore febris acuta prehendit, & per omnia membra diffuſo ſudore judicatus eſt. Huic per totum morbum ex alvo dejectiones bilioſæ, paucæ, ſinceræ prodierunt. Urinæ tenues erant, boni coloris, quæ ſublime quiddam in medio innatans nubiloſum habebant. Ad octavum, urinas melioris coloris, in quibus ſubſidentia inerant candida & pauca, reddidit, ad intelligentiam rediit, à febre immunis fuit, quæ nono repetiit. Ad decimum quartum autem, graviter febricitavit, inſudavit. Decimo ſexto, bilioſa, flava, copioſa, vomitione rejecit. Decimo ſeptimo, novo deſuper orto rigore febris acuta invaſit, & ſudore dimanante à febre judicatione abſolutus eſt. Urinæ poſt morbi reverſionem & judicationem melioris erant coloris, atque in

ρέκρωσεν ἐν τῇ ὑποσροφῇ. Ογδωκαιδεκάτῃ, ἐθερμάινε]ο σμικρά· ἐπεδίψα· ὄρα λεπ]ὰ, ἐναιώρημα ἐπινέφελον· σμικρὰ παρέκρωσε. Περὶ ἐννεακαιδεκάτην, ἄπυρος· τράχηλον ἐπωδύνως εἶχεν· ὄροισιν ὑπόσασις. Τελέως ἐκρίθη εἰκοσῇ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

6. Τὴν Εὐρυάνακ]ος θυγα]έρα παρθένον, πῦρ ἔλαβεν. Ην δὲ ἄδιψος διὰ τέλεος· γεύμα]α δ᾽ προσεδέχε]ο· ἀπὸ δὲ κοιλίης σμικρὰ διῄει· ὄρα λεπ]ὰ, ὀλίγα, δκ εὔχροα. Αρχομένῳ δὲ τ῅ πυρε]ῷ, περὶ ἕδρην ἐπόνεεν. Εκ]άιη δὲ ἐ῅σα, ἄπυρος· δχ ἵδρωσεν· ἐκρίθη· τὸ δὲ περὶ τὴν ἕδρην σμικρὰ ἐξεπύησεν, ἐῤῥάγη ἅμα κρίσει. Με]ὰ δὲ κρίσιν,

his ſubſidentia inerant, neque per recidivam mentis alienatio adfuit. Decimo octavo, paulùm incaluit, atque inſuper ſitibundus; urinæ tenues, ſublime quiddam in medio innatans nubiloſum habebant; aliquantulùm deliravit. Ad decimum nonum, à febre immunis fuit, cervicis dolor occupavit, urinis ſubſidentia inerant. Vigeſimo, perfectâ judicatione abſolutus eſt.

ÆGER SEXTUS.

6. EUryanactis filiam virginem, ignis, hoc, eſt febris vehementiſſima prehendit. Sine ſiti autem perpetuò permanſit, neque cibos ullos admittebat. Alvus pauca demiſit, urinæ tenues, paucæ, neque probi coloris erant. Incipiente autem febre, ad ſedem dolor erat. Sexto verò die, à febre immunis fuit, non ſudavit, judicata eſt. Quod ad ſedem enatum erat paululùm ſuppuravit,

κρίσιν, ἑβδομάιη ἑῶσα, ἐῤῥίγωσε· σμικρὰ ἐπεθερμάνθη· ἱδρωσε. Μετὰ δὲ κρίσιν ὀγδοαίη ἑῶσα, ἐῤῥίγωσεν ἀ πολλά· ὕστερον δὲ ἄκρεα ψυχρὰ αἰεί. Περὶ δεκάτην, μετὰ τὸν ἱδρῶτα τὸν γενόμενον, παρέκρωσε· κ᾽ πάλιν ταχὺ καπνόει. Ελεγον δὲ γευσαμένην βότρυος, ταῦτα παθεῖν. Διαλιπῶσα δὲ δυωκαιδεκάτην, πάλιν πολλὰ παρελήρει· κοιλίη ἐταράχθη χολώδεσιν, ὀλίγοισι, κ᾽ ἀκρήτοισι, λεπτοῖσι, δακνώδεσι· πυκνὰ ἀνίσταλο. Αφ᾽ ἧς δὲ παρέκρωσε τὸ ὕστερον, ἀπέθανεν ἑβδόμη. Αυλη ἀρχομένῳ τῷ νοσήματος, ἤλγεε φάρυγγα, κ᾽ διὰ τέλεος ἔρευθος εἶχε· κ᾽ γαργαρεὼν ἀνεσπασμένος· ῥεύματα πολλὰ, σμικρὰ, λεπτὰ, δριμέα· ἔβησσε· πέπονα ὠδὲν* ἀνῆγε· ἀπόσιτος πάντων, παρὰ πάντα

τὸν

vit, ſimulque judicatione diſruptum eſt. A judicatione ſeptimo die, rigore correpta aliquantulùm incaluit, ſudavit. Octavo verò poſt judicationem die, non admodum riguit, poſteáque extremorum frigus ſemper adfuit. Ad decimum, poſt eum quem habuerat ſudorem, deliravit, rurſuſque ſtatim ad mentem rediit. Iſta autem (ut ferebant) ex deguſtatâ uvâ huic contigerant. Ubi autem duodecimum diem intermiſiſſet, plurimùm rurſus deſipiebat. Alvus conturbata, bilioſa, pauca & ſincera, tenuia, mordacia reddidit, crebrò deſurgebat. Septimo verò die, ex quo poſtremùm deliràſſet, mortua eſt. Hæc ab ipſo morbi exordio ex faucibus doluit, & continuum ruborem habuit, gurgulioque retractus eſt, deſtillationes multæ, parvæ, tenues, acres aderant. Tuſſiebat, neq; concoctum quicquam educebat. Toto morbi tempore omnis generis cibos averſata eſt, neque quicquam appetivit, non ſitiit, neque quicquam

* Πέπονα ὠδὲν, ita habent omnes impreſſi. Quid ſi legamus, πέπον ὠδὲν.

τὸν χρόνον, ὐδ' ἐπεθύμησεν ὐδενός· ἄδιψος, ὐδ' ἔπινεν ὐδὲν ἄξιον λόγυ· σιγῶσα, ὐδὲν διελέγετο· δυσθυμίη ἀνελπίςως ἐῶυτῆς εἶχεν. Ην δέ τι καὶ ξυγγενικὸν, φθινῶδες.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

7. Κυναγχικὴ, ἡ παρὰ τὰ Αριςιῶνος ἦν, πρῶτον ἀπὸ γλώσσης ἤρξατο· ἀσαφὴς ἡ φωνή· γλῶσσα ἐρυθρὴ, ἐπεξηράνθη. Τῇ πρώτῃ, φρικώδης, ἐπεθερμάνθη. Τριτῃ, ῥίγος, πυρετὸς ὀξύς· οἴδημα ὑπέρυθρον, σκληρὸν, τραχήλυ καὶ ἐπὶ ςῆθος ἐξ ἀμφοτέρων· ἄκρεα ψυχρὰ, πελιδνά· πνεῦμα μετέωρον· ποτὸν διὰ ῥινῶν ἐχεῖτο· καταπίνειν ὐκ ἠδύνατο· τὰ διαχωρήματα, καὶ ἕρα ἐπέςη. Τετάρτῃ, πάντα παρωξύνθη. Πέμπτῃ, ἀπέθανε, κυναγχικὴ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

quam effatu dignum bibit, taciturna erat, nihil loquebatur, mœror & animi desperatio inerat. Erat autem nativa quædam ac congenita ad tabem propensio.

ÆGER SEPTIMUS.

7. QUæ apud Aristionem erat & anginâ conflictabatur, primùm & linguâ labore cœpit. Vox obscurè se prodebat, lingua rubens & resiccata erat. Primo die, horruit, incaluit. Tertio, rigor, febris acuta prehendit, colli tumor subruber, durus, & in pectus utrâque ex parte imminebat, extrema frigida, livida, spiratio sublimis, potus per nares refluebat, neque devorare quicquam poterat, dejectiones & urinæ restiterunt. Quarto, exasperata sunt omnia. Quinto, anginâ periit.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

8. Το μειράκιον, ὃ καὶ ἐκεῖνο ἐπὶ Ψευδέων ἀγορῇ, πῦρ ἔλαβεν ἐκ κόπων καὶ πόνων, καὶ δρόμων παρὰ τὸ ἔθος. Τῇ πρώτῃ, κοιλίη ταραχώδης, χολώδεσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν· ὦρα λεπτὰ, ὑπομέλανα· οὐχ ὕπνωσε· διψώδης. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη· διαχωρήματα πλείω ἀκαιρότερα· οὐχ ὕπνωσε· τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· σμικρὰ ὑφίδρωσε. Τρίτῃ, δυσφόρως· διψώδης, ἀσώδης· πτυὸς βλησρισμὸς, ἀπορίη· παρέκρωσεν· ἄκρεα πελιδνὰ, καὶ ψυχρά· ὑποχονδρίου ἔντασις ὑπολάπαρος ἐξ ἀμφοτέρων. Τετάρτῃ, οὐχ ὕπνωσεν· ἐπὶ τὸ χεῖρον. Ἑβδόμῃ, ἀπέθανεν. Ηλικίη περὶ ἔτεα εἴκοσι.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

ÆGER OCTAVUS.

8. QUi ad Mendacium forum decumbebat adoleſcens, ex laſſitudinibus, laboribus ac curſibus præter conſuetudinem, igne, hoc eſt, febre vehementiſſimâ, correptus eſt. Primo die, conturbata alvus, bilioſa, tenuia, multa reddidit. Urinæ tenues & nigricantes erant, ſomnum non cepit, ſitibundus fuit. Poſtridie, exaſperata ſunt omnia; dejectiones plures erant & importuniores, neque dormivit, mens perturbata fuit, aliquantulùm inſudavit. Tertio, inquietè habuit, ſitibundus, nauſeabundus, multa corporis jactatio & anguſtia, deliravit; extrema livida & frigida, præcordiorum contenſio ſubmollis utrinque. Quarto, ſomnum non cepit, pejus habuit, ſeptimo obiit. Ætas erat annorum prope viginti.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

9. Η παρὰ Τισαμένῳ γυνὴ καλέκειλο, ἣ τὰ εἰλεώδεα δυσφόρως ὤρμησεν· ἔμεῖοι πολλοί· τὸ πολὺν καλέχειν ὀκ ἠδύναλο· πόνοι περὶ ὑποχόνδρια· κὴ ἐν τοῖσι κάτω καλὰ κοιλίην, πόνοι· ςρόφοι ξυνεχέες· ὁ διψώδης· ἐπεθερμαίνελο· ἄκρεα ψυχρὰ διὰ τέλεος· ἀσώδης, ἄγρυπνος· ἕρα ὀλίγα, λεπλά· διαχωρήμαλα, ὠμὰ, λεπλὰ, ὀλίγα· ὠφελέειν ὀκ ἔτι ἠδύναλο. Απέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

10. Γυναῖκα, ἐξ ἀποφθορῆς νηπίου, τῶν περὶ Παντιμίδην, τῇ πρώτῃ πῦρ ἔλαβεν· ἡ γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης, ἀσώδης, ἄγρυπνος· κοιλίη

ÆGER NONUS.

9. MUlier ad Tiſamenum moleſtis volvuli caſibus appetita fuit, multis vomitionibus conflictabatur, potum connere non poterat. Dolores circa præcordia aderant, qui in inferioribus ſecundùm ventrem locis cum torminibus aſſiduis urgebant. Non ſitiebat, incaleſcebat, extrema perpetuò frigeſcebant, ſtomachi faſtidio laborabat, vigil erat. Urinas paucas, tenues reddidit. Alvi recrementa cruda, tenuia, pauca. Nil ampliùs juvare poterat; defuncta eſt.

ÆGER DECIMUS.

10. EX his quæ circa Pantimiden erant, mulier quædam ex infantuli fœtûs abortione, primo die igne, hoc eſt, febre vehementiſſimâ, correpta eſt. Lingua reſiccata, ſiticuloſa

λίη ταραχώδης λεπτοῖσι, πολλοῖσιν, ὠμοῖσι. Δευτέρῃ, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξὺς· ἀπὸ κοιλίης πολλά· ὀχ ὕπνωσε. Τρίτῃ, μείζας οἱ πόνοι. Τετάρτῃ, παρέκρεσεν. Ἑβδόμῃ, ἀπέθανεν. Ἡ κοιλίη διὰ παντὸς ὑγρὴ, διαχωρήμασι πολλοῖσι, λεπτοῖσιν, ὠμοῖσιν· ὖρα ὀλίγα, λεπτά.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

11. Ἑτέρην, ἐξ ἀποφθορῆς περὶ πεντάμηνον, πῦρ ἔλαβεν. Ἀρχομένη δὲ, κωμαλώδης ἦν, καὶ ἄγρυπνος πάλιν· ὀσφὺς ὀδύνη, κεφαλῆς βάρος. Δευτέρῃ, κοιλίη ἐπεταράχθη ὀλίγοισι, λεπτοῖσιν, ἀκρήτοισι τὸ πρῶτον. Τρίτῃ, πλείω, χείρω· νυκτὸς ὀκ ἐκοιμήθη. Τετάρτῃ, παρέκρεσε· φόβος, δυσθυμίη,

culosa erat, æstuabunda cum insomniâ. Alvus conturbata ex multis tenuibus & crudis. Postridie, novo oborto rigore, febris acuta prehendit, venter multa reddidit, non dormivit. Tertio die, inaugebantur dolores: quarto, deliravit: septimo, defuncta est. Alvus per totum morbum recrementis multis tenuibus, crudis fluxit, urinæ paucæ, tenues erant.

ÆGER UNDECIMUS.

11. Alteram ex obortivo fœtu circiter quintum mensem, ignis, hoc est, febris vehementissima, prehendit. Per exordia verò sopore rursusque insomniâ detinebatur cum lumborum dolore & capitis gravitate. Secundo die, alvus turbata est, primumque pauca, tenuia & sincera dejecit. Tertio, plura & pejora, nocte nihil dormivit. Quarto, mens emo-

ta.

δυσθυμίη, δεξιῷ ἴλλαινεν· ἵδρωσε, περὶ κεφαλὴν, ὀλίγῳ ψυχρῷ· ἄκρεα ψυχρά. Πέμπ]η, πάν]α παρωξύνθη· πολλὰ παρέλεγε, κ᾽ πάλιν ταχὺ κα]ενόει· δίψος· ἄγρυπνος· κοιλίη πϐλλοῖσιν ἀκαίροισι διὰ τέλεος· ἕρα ὀλίγα, λεπ]ὰ, ὑπομέλανα· ἄκρεα ψυχρὰ, ὑποπέλιδνα. Εκ]η, διὰ τῶν αὐτῶν. Εϐδόμη, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

12. Γυναῖκα, ἥ τις κα]έκει]ο ἐπὶ Ψευδέων ἀγορῇ, τότε τεκϐσαν πρῶτον ἐπιπόνως ἄρσεν, πῦρ ἔλαϐεν. Αὐτίκα ἀρχομένη, διψώδης, ἀσώδης· καρδίην ὑπήλγει· γλῶσσα ἐπίξηρος· κοιλίη ἐπε]αράχθη λεπ]οῖσιν, ὀλίγοισιν· ϗχ ὕπνωσε. Δευ]έρῃ, σμικρὰ ἐπερρίγωσε· πυρε]ὸς ὀξύς· μικρὰ περὶ

ta fuit, metus atque animi ægritudo inerat, dexter oculus perverſus eſt, ſudor paucus & frigidus circa caput dimanavit, extremitates frigidæ. Quinto, exaſperata ſunt omnia, multùm deliravit confeſtimque rurſus ad intelligentiam rediit; ſiticuloſa erat, inſomnis. Alvus per totum morbum multis & intempeſtivis fluxit. Urinæ paucæ, tenues, nigreſcentes erant: extrema frigida, ſublivida. Sexto, eadem perſeverârunt. Septimo, extincta eſt.

ÆGER DUODECIMUS.

12. QUæ in Mendacium foro decumbebat, tum primùm laborioſè maſculum enixa, igne, hoc eſt, febre vehementiſſimâ, correpta eſt. Statim per exordia ſitibunda, ex ſtomachi faſtidio & oris ventriculi dolore laborabat, lingua reſiccata erat, alvus tenuibus, paucis, perturbata fuit, neque ſomnum cepit. Poſtridie, novo aliquantulùm ſuborto rigore febris

περὶ κεφαλὴν ἵδρωσε ψυχρῷ. Τρίτῃ, ἐπιπόνως ἀπὸ κοιλίης ὠμὰ, λεπτὰ, πολλὰ διήει. Τετάρτῃ, ἐπερρίγωσε· πάντα παρωξύνθη· ἄγρυπνος. Πέμπτῃ, ἐπιπόνως. Ἕκτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ἀπὸ κοιλίης δὲ ἦλθε ὑγρὰ πολλά. Ἑβδόμῃ, ἐπερρίγωσε· πυρετὸς ὀξύς· δίψα πολλή· βληχρισμός· περὶ δείλην, ἵδρωσε δι' ὅλου ψυχρῷ· ψύξις· ἄκρεα ψυχρὰ, οὐκ ἔτι ἀνεθερμαίνετο· οὐ πάλιν εἰς νύκτα ἐπερρίγωσεν· ἄκρεα οὐκ ἀνεθερμαίνοντο· οὐχ ὕπνωσε· σμικρὰ παρέκρουσε, οὐ πάλιν ταχὺ καθενόει. Ὀγδόῃ, περὶ μέσον ἡμέρης ἀνεθερμάνθη· διψώδης, κωματώδης, ἀσωδης· ἤμεσε χολώδεα, μικρὰ, ὑπόξανθα· νύκτα δυσφόρως· οὐκ ἐκοιμήθη· ἔρησε πολὺ ἀθρόον, οὐκ εἰδυῖα. Ἐνάτῃ, ξυνέδωκε πάντα· κωματώδης πρὸς δείλην· σμικρὰ ἐπερρίγωσεν· ἤμεσε μικρὰ,

bris acuta prehendit, modicus circa caput ſudor frigidus dimanavit. Tertio, non ſine dolore ab alvo cruda, tenuia, multa demiſſa ſunt. Quarto, novus obortus eſt rigor, exaſperata ſunt omnia, pervigil fuit. Quinto, moleſtè habuit. Sexto, eadem perſeverârunt. Ex alvo verò liquida multa feceſſere. Septimo, novo ſuborto rigore febris acuta corripuit, ſitis multa aderat, & incontinens corporis jactatio. Ad veſperam frigidus toto corpore diffuſus eſt ſudor, perfrixit, extremorum frigus, quæ nec jam ad calorem revocari poterant. Iterumque ſub noctem oborto rigore extrema non recaleſcebant, neque dormivit, aliquantulùm deliravit, confeſtimque rurſus ad intelligentiam rediit. Octavo, circa meridiem recaluit, ſitivit, ſopore oppreſſa fuit, nauſeabunda. Bilioſa, pauca, nonnihil flava vomitione refudit, nox inquies, non dormivit, multùm confertas urinas reddidit idque non ſentiens. Nono, remiſſa ſunt omnia, ſopore detenta eſt ad occaſum, ſuborto

μικρὰ, χολώδεα. Δεκάτῃ, ῥίγος· πυρετὸς παρωξύνθη· οὐχ ὕπνωσεν οὐδέν· πρωΐ, ἔρησε πολὺ, ὑπόσασιν οὐκ ἔχον· ἄκρεα ἀνεθερμάνθη. Ενδεκάτῃ, ἤμεσεν ἰώδεα, χολώδεα· ἐπερρίγωσεν οὐ μετὰ πολὺ, καὶ πάλιν ἄκρεα ψυχρά· ἐς δείλην, ἱδρὼς, ῥίγος· ἤμεσε πολλά· νύκτα, ἐπιπόνως. Δωδεκάτῃ, ἤμεσε πολλὰ, μέλανα, δυσώδεα· λυγμὸς πολύς· δίψος ἐπιπόνως. Τρισκαιδεκάτῃ, μέλανα, δυσώδεα, πολλὰ ἤμεσε· ῥίγος· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἄφωνος. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, αἷμα διὰ ῥινῶν· ἀπέθανε. Ταύτῃ διὰ τέλεος, κοιλίη ὑγρή· φρικώδης. Ηλικίη, περὶ ἔτεα ἑπταικαίδεκα.

TMHMA

aliquantulùm rigore, pauca, bilioſa, vomuit. Decimo rigor, febrilis inſultus, neque quicquam quievit. Mane urinam multam, in quâ nulla ſubſidentia inerant, reddidit, extrema recaluerunt. Undecimo, vomuit virulenta, bilioſa, non ita multò pòſt rigore correpta eſt, rurſuſque extrema frigeſcebant. Sub occaſum ſudor, rigor, vomuit multum, noctem moleſtè tulit. Duodecimo, multa, nigra, fœtida vomuit, ſingultus multus adfuit, & ſitis moleſta. Decimo tertio, rigore correpta, nigra, graveolentia, multa vomitu effudit. Circa meridiem verò voce defecta eſt. Decimo quarto, ſanguis per nares effluxit; defuncta eſt. Huic per totum morbum alvus lubrica, & horroris ſenſus adfuit. Ætas erat annorum ferè ſeptendecim.

SECTIO

ΤΜΗΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Καλάσασις Λοιμώδης*.

13. ΕΤος νότιον, ἔπομβρον· ἄπνοια διὰ τέλεος· αὐχμῶν δὲ γενομένων, τὰς ὑπόπροσθεν χρόνας ἐπ' ἐνιαυλὸν, ἐν νοσίοισι, περὶ Αρκτοῦρον, ὕδαλα πολλά. Φθινόπωρον, σκιῶδες, ἐπινέφελον· ὑδάτων πλήθεα. Χειμὼν νότιος, ὑγρὸς, μαλακός. Μεταὶ δὲ ἡλίου τροπὰς ὕστερον πολλῷ, πλησίον ἰσημερίης, ὀπισθοχειμῶνες· ἢ ἤδη περὶ ἰσημερίην, βόρεια, χιονώδεα, ὀλίγον χρόνον. Εαρ πάλιν νότιον, ἄπνοον· ὕδαλα πολλὰ διὰ τέλεος μέχρι

SECTIO SECUNDA.

Status Peſtilens.

13. ANnus Auſtrinus, imbribus abundans, atque in totum à ventis tranquillus fuit. Quum autem paulò ſuperioribus anni temporibus, juſtò majores ficcicates viguiſſent, ſub Arcturum, ſpirantibus auſtris, multùm pluit. Autumnus obſcurus, nebuloſus, cum aquarum abundantiâ, hyems auſtrina, humida & levis. Longo verò poſt Solis converſionem intervallo, juxta æquinoctium, extremæ hyemis frigora adfuerunt, jamque ſub Æquinoctium ipſum Aquilonares venti cum nivibus non ita diu ſpiravere. Ver rurſus auſtrinum, à flatibus quietum, aquæ multæ & continentes

* Λοιμώδης hîc non eſt propriè *peſtilens* & *contagioſus*, ſiquidem in his morbis ab *Hippocrate* deſcriptis nullum eſt *contagii* veſtigium: ſed ut *Galenus* innuit, aliud non eſt, quàm Επιδημία ὀλέθρια. Quicunque enim uno in loco morbus multos ſimul invaſerit, ſimulque hoc habeat ut multos perimat, *peſtis* fit. Com. 3. in 3. Epid. Sed ipſe Titulus *Galeno* paululùm ſuſpectus eſt.

μέχρι Κυνός. Θέρος, αἴθριον, θερμόν· πνίγεα μεγάλα. Ετησιάιζε σμικρὰ, διεσπασμένως ἔπνευσαν· πάλιν δὲ περὶ Αρκ]τον ἐν βορείοισιν ὕδα]α πολλά. Γενομένυ δὲ τ῀ ἔτεος ὅλυ νο]ίυ, κ᾽ ὑγρ῀, κ᾽ μαλθακ῀, κα]ὰ μὲν τὸν χειμῶνα, διῆγον ὑγιηρῶς, πλὴν τῶν φθινωδέων, περὶ ὧν γε]ράψε]αι.

14. Πρὸ δὲ τ῀ ἦρος ἅμα τοῖσι γενομένοισι ψύχεσιν, ἐρυσιπέλα]α πολλὰ, τοῖσι κ᾽ με]ὰ προφάσιος, τοῖσι δ᾽ ἄ· κακοήθεα, πολλὰς ἔκ]ειναν. Πολλοὶ φάρυγ]ας ἐπόνησαν· φωναὶ κακόμεναι· καῦσοι φρενί]ικοί· σό μα]α ἀφθώδεα· αἰδοίοις φύμα]α· ὀφθαλμίαι· ἄνθρακες. Κοιλίαι ταραχώδεες· ἀπόσιτοι, διψώδεες· οἱ μὲν, οἱ δ᾽ ἄ· ἕ῀ρα ταραχώδεα, πυλλὰ, κακά. Κωμα]ώδεες ἐπὶ πυλῦ, κ᾽ πάλιν ἄγρυπνοι· ἀκρισίαι πυλλαί· δύσκρι]α· ὕδρωπες· φθινώδεες

tes ad Canem uſque. Æſtas ſerena, calida, æſtus præfocantes magni. Anniverſarii venti (Eteſias vocant) pauci disjunctim ſpiravere. Sub Arcturum rurſus ſpirantibus Aquilonibus, aquæ multæ. Exiſtente igitur anno auſtrino, humido & leni, hyeme quidem ſalubriter agebant, præter tabidos, de quibus mox ſcribetur.

14. Ante ver autem unà cum frigoribus conſecutis ignes ſacri plurimi, partim quidem aliquâ de cauſâ, partim quidem ſine eâ contingebant, atque hi maligni quidem multos ſuſtulerunt. Multi ex faucibus laborabant, voces vitiatæ erant, febres ardentes unà cum phrenitide, ſerpentia oris ulcera, pudendorum tubercula, lippitudines, carbunculi. Alvi perturbatæ, cibos averſabantur, & hi quidem partim ſiticuloſi, partim ſine ſiti erant. Urinæ turbulentæ, multæ, malæ reddebantur. Sopore ut plurimùm detinebantur, rurſuſque pervigiles. Morborum ſolutiones prorſus

φθινώδεες πολλοί. Τὰ μὲν ἐπιδημήσαντα νοσήματα, ταῦτα. Ἑκάστου δὲ τῶν ὑποτεταγμένων εἰδέων, ἦσαν οἱ κάμνοντες, καὶ ἔθνησκον πολλοί· ξυνέπιπτε δὲ ἐφ' ἑκάστοισι τοιάδε. Πολλοῖσι μὲν τὸ ἐρυσίπελας μετὰ προφάσιος ἐπὶ τοῖσι τυχοῦσι, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖσι τραυματίοισιν, ἐφ' ὅλῳ τῷ σώματι· μάλιστα δὲ, τοῖσι περὶ ἐξήκοντα ἔτεα περὶ κεφαλὴν, εἰ καὶ σμικρὸν ἀμεληθείη. Πολλοῖσι δὲ καὶ ἐν θεραπείῃ ἐοῦσι, μεγάλαι φλεγμοναὶ ἐγίνοντο· καὶ τὸ ἐρυσίπελας, πολὺ, ταχὺ πάντοθεν ἐπενέμετο. Τοῖσι μὲν οὖν πλείστοισιν αὐτῶν ἀποστάσιες ἐς ἐμπυήματα συνέπιπτον· σαρκῶν, καὶ νεύρων, καὶ ὀστέων ἐκπτώσιες μεγάλαι. Ην δὲ καὶ τὸ ῥεῦμα τὸ ξυνιστάμενον ἀπ' πύῳ ἴκελον, ἀλλὰ σηπεδών τις ἄλλη, καὶ ῥεῦμα πολὺ καὶ ποικίλον. Οἷσι μὲν οὖν περὶ κεφαλὴν τριχέων τι ξυμπίπτοι γίνεσθαι, μαδίσιές τε ὅλης τῆς

nullæ partimque difficiles, aquæ inter cutem, tabidi multi. Atq; hi quidem morbi populariter vulgabantur. Ex enumeratorum autem generum unoquoq; laborabant multi & moriebantur plurimi, eorumque ſingulis hunc in modum accidit. Multis certè ignis ſacri occaſio ex contemnendis valdeque parvis ulcuſculis toto corpore oblata eſt, præcipuè verò ſexagenariis circum caput, vel ſi quid paululum negligeretur. Nonnullis autem, etiam inter curationes ipſas, magnæ inflammationes contingebant, multuſque ignis ſacer celeriter ubique populabatur. Horum igitur plurimis abſceſſus ad ſuppurationes vertebant, carniumque & oſſium ac nervorum ex decidentiâ mutilationes magnæ fiebant. Neq; verò contracta fluxio puri erat affinis, ſed aliud quoddam putredinis & fluxionis multæ ac variæ genus. Quibus itaque circa caput hujuſmodi aliquid contigit, totius capitis & menti glabrationes, oſſiumque denu-

τῆς κεφαλῆς ἐγίνοντο, καὶ τῶ γενείῳ· καὶ ὀσέων ψιλώματα, καὶ ἐκπλώσιες, καὶ πολλὰ ῥεύματα. Εν πυρετοῖσι τὲ ταῦτα, καὶ ἄνευ πυρετῶν· ἦν δὲ ταῦτα φοβερώτερα, ἢ κακίω. Οἷσι γὰρ ἐς ἐμπύημα ὁ τῶν τοιούτων ἀφίκοιτο πεπασμὸς, οἱ πλεῖστοι τούτων ἐσώζοντο· οἷσι δὲ ἡ μὲν φλεγμονὴ καὶ τὸ ἐρυσίπελας ἀπέλθοι, τοιαύτην δὲ ἀπόστασιν μηδεμίαν ποιήσαιτο, τούτων ἀπώλλυντο πολλοί. Ομοίως δὲ καὶ ὅποι ἄλλῃ τῶ σώματος πλανηθῇ, ξυνέπιπτε ταῦτα. Πολλοῖσι μὲν γὰρ βραχίων, καὶ πῆχυς ὅλος περιερρύη· οἷσι δ' ἐπὶ τὰ πλευρὰ ταῦτα ἐκακοῦτο, ἢ τῶν ἔμπροσθέν τι ἢ τῶν ὄπισθεν· οἷσι δὲ ὅλος ὁ μηρὸς, ἢ τὰ περὶ κνήμην ἐψιλοῦτο, καὶ ποῦς ὅλος. Ην δὲ πάντων χαλεπώτατον τῶν τοιούτων, ὅτε περὶ ἥβην καὶ αἰδοῖα γενοίατο. Καὶ τὰ μὲν περὶ ἕλκεα καὶ μετὰ προφάσιος τοιαῦτα. Πολλοῖσι δὲ ἐν πυρετοῖσι καὶ πρὸ

dationes & prolapſus acciderunt, multæque fluxiones fiebant, iſtaque partim in febribus, partim ſine his aderant. Atque hæc terrorem potiùs quam periculum denunciabant. Quibus nanque talium maturatione res ad ſuppurationem devenit, eorum plerique ſuperſtites evadebant. At verò quos inflammatio quidem ſacerq; ignis reliquerat, nullumq; hujuſmodi abſceſſum creaverat, ii frequentes periere. Similiter quoque & quâcunque corporis parte oberrârunt, iſta contigerunt. Multis ſiquidem brachium ac cubitus totus defluebat. Nonnullis verò iſta latera malè vexabant, aut anteriorum aut poſteriorum aliquid. Eſt ubi etiam femur integrum, aut tibia, aut pes totus denudabantur. Horum autem omnium graviſſimè urgebant quæ circum pubem pudendaque contingebant. Atque ea quidem fuit eorum, quæ cum ulcere aut occaſione aliquâ externâ contigerunt, conditio. Multis autem unà cum febribus ipſis, aut ante

febrem,

πρὸ πυρε῀ϑ, ἢ ἐπὶ πυρε῀οῖσι ξυνέπιπ῀εν. Ην δὲ ἢ τϑτων ὅσα μὲν ἀπόσασιν ποιήσαι῀ο διὰ τ῀ ἐκπυήμα῀ος, ἢ κα῀ὰ κοιλίην ταραχή τις ἐπίκαιρος, ἢ χρησῶν ἄρων διάδοσις γένοι῀ο, διὰ τϑτων λελύσθαι· οἷσι δὲ μηδὲν τϑτων ξυμπίπ῀οι, ἀσήμως δὲ ἀφανιζομένων, θανα῀ώδεα γίνεσθαι. Πολὺ μὲν ἓν τοῖσι πλείσοισι ξυνέπιπ῀ε τὰ περὶ τὸ ἐρυσίπελας, τ῀ ἦρος· παρείπε῀ο δὲ ἢ διὰ τ῀ θέρεος, ἢ ὑπὸ φθινόπωρον. Πολλὴ δὲ ταραχή τισι, ἢ τὰ περὶ τὸν φάρυγγα φύμα῀α, ἢ φλεγμοναὶ γλώσσης, ἢ τὰ παῤ ὀδόν῀ας ἀποσήμα῀α. Φωναί τε πολλοῖσιν ἐπεσήμαινον, κακϑμεναι ἢ κατίλλϑσαι*· πρῶτον μὲν φθινώδεσιν ἀρχομένοισιν, ἀτὰρ ἢ τοῖσι καυσώδεσι, ἢ τοῖσι φρενι῀ικοῖσιν.

febrem, atque etiam poſt febres ipſas inciderunt. Illud verò ipſis inerat, ut quæcunque per ſuppurationem abſcederent, ſi vel inſignis aliqua alvi perturbatio, aut probarum urinarum tranſmiſſio extitiſſet, per ea ipſa ſolutio procederet: ſin quibuſdam nihil horum contigiſſet, temereque & ſine ullâ ſolutionis ſignificatione evaneſcerent, ea mortem inferebant. Longè igitur plurimos ſacer ignis verè appetivit, qui & per æſtatem & ſub autumnum conſequebatur. Magna verò perturbatio quibuſdam inerat, & ad fauces tubercula, linguæque inflammationes, & quæ ſecundùm dentes abſcederent. Multiſque vocis vitiatæ & præpeditæ facta eſt ſignificatio, potiſſimè quidem his qui tabeſcere cœpiſſent, atque etiam febre ardente detentis & phreneticis.

15. Cœ-

* Alii legunt καλαλίλϑσαι, aut κατιλλαίνϑσαι, alii καλειλῆσαι. Vide Foëſium.

15. Ηρξαντο μὲν ὧν οἱ καῦσοι, πρὸ τοῦ ἦρος, καὶ τὰ φρενιτικὰ, μετὰ τὰ γενόμενα ψύχεα· καὶ πλεῖστοι τηνικαῦτα διενόσησαν· ὀξέα δὲ τούτοισι καὶ θανατώδεα, ξυνέπιπτεν. Ην δὲ ἡ κατάστασις τῶν γενομένων καύσων, ὧδε· ἀρχόμενοι κωματώδεες, ἀσώδεες, φρικώδεες· πυρετὸς ὀξύς· ὑπὸ διψώδεες λίην, ὑπὸ παραλήροι· ἀπὸ ῥινῶν ἔσαξε μικρά. Οἱ παροξυσμοὶ τοῖσι πλείστοισιν, ἐν ἀρτίῃσι. Περὶ δὲ τοὺς παροξυσμοὺς, λήθη, καὶ ἄφεσις, καὶ ἀφωνίη· ἄκρεά τε τούτοισιν, ἀεὶ μὲν ψυχρότερα ποδῶν καὶ χειρῶν, πολὺ δὲ περὶ τοὺς παροξυσμοὺς μάλιστα· πάλιν τε βραδέως, καὶ ὑπὸ καλῶς ἀνεθερμαίνοντο· καὶ πάλιν καταινόσεν καὶ διελέγοντο. Κατεῖχε δὲ ἢ τὸ κῶμα ξυνεχὲς, ὑχ ὑπνώδες· ἢ μετὰ πόνων ἄγρυπνοι. Κοιλίαι ταραχώδεες τοῖσι πλείστοισι τούτων, διαχωρήμασιν

15. Cœperunt itaque febres ardentes & phrenitides ante ver, poſt ea quæ præceſſerunt frigora, plurimique tunc diu ægrotârunt gravibuſque & lethalibus caſibus conflictati ſunt. Erat autem febrium ardentium quæ obvenerant conſtitutio hujuſmodi. Per initia ſopore detinebantur cum ſtomachi faſtidio & horroris ſenſu, febris acuta, neque magnopere ſitiebant aut delirabant. Ex naribus paucus ſtillavit ſanguis. Plurimos acceſſiones diebus paribus invadebant. Atque ſub ipſas acceſſiones oblivio, membrorum exolutio & vocis defectio contingebant. His quidem pedes ſummi & manus frigidiores evadebant, multóque maximè circa acceſſiones; deinde verò lentè nec probè recaleſcebant, rurſuſque ad intelligentiam redibant & loquebantur. Eos autem aut perpetuus ſopor non ſomnolentus detinebat, aut vigiliæ cum laboribus. Horum pleriſque alvus retrimentis crudis, tenuibus, multis turbaba-

ρήμασιν ὠμοῖσι, λεπτοῖσι, πολλοῖσιν· ὄρα πολλὰ, λεπτὰ, κρίσιμον ὐδὲ χρηστὸν ὐδὲν ἔχοντα. Ουδὲ ἄλλο κρίσιμον ὐδὲν τοῖσιν ὅτως ἔχουσιν ἐγένετο, ὅτε γὰρ ἡμορῤῥάγει καλῶς, ὅτέ τις ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόστασις ἐγίνετο κρίσιμος· ἔθνησκόν τε ἕκαστος, ὡς τύχοι πεπλανημένως τὰ πολλὰ, περὶ τὰς κρίσιας. Εκ πολλῶ δέ τινες ἄφωνοι, ἰδρῶντες πολλοί. Τοῖσι μὲν ὀλεθρίως ἔχουσι, ξυνέπιπτε ταῦτα. Παραπλήσια δὲ κὴ τοῖσι φρενιτικοῖσιν· ἄδιψοι δὲ πάνυ ὅτοι ἦσαν· ὐδ' ἐξεμάνη τῶν φρενιτικῶν ὐδείς, ὥσπερ ἐπ' ἄλλοισιν· ἀλλ' ἄλλη τινὶ καταφορῇ κακῇ νωθρῇ, βαρέως ἀπώλλυντο.

16. Ησαν δὲ κὴ ἄλλοι πυρετοὶ, περὶ ὧν γεγράψεται. Στόματα πολλοῖσιν ἀφθώδεα, ἑλκώδεα· ῥεύματα περὶ τὰ αἰδοῖα πολλά· ἑλκώματα, φύμα-

τα,

tur. Urinæ multæ, tenues, neque judicatorii neque boni quicquam habebant. Neque aliud quicquam in ita affectis decernebat, neque enim rite ſanguis è naribus profluebat, neq; aliud quicquam eorum, quæ abſcedere nata ſunt, judicatione tentabatur, moriebaturque unuſquiſque, uti ſors ferebat, vago & incerto ordine, plerunque circa judicationes, quidam verò longius producti cum vocis defectione, nonnulli etiam cum ſudoribus. Quæ quidem his, qui pernicioſè haberent, contingebant. Quin & ſimilia phreneticis fiebant. Atque hi omnino ſine ſiti erant. Neque phreneticorum quiſpiam vehementer inſanivit, ſicut in cæteris uſuvenire ſolet, ſed ex malâ aliâ quâdam & languidâ in ſomnum degravatione graviter peribant.

16. Aliæ inſuper etiam febres viguerunt, de quibus mox ſcribetur. Multis os ſerpentibus ulceribus affectum ulceroſumve fuit, fluxiones ad pudenda multæ, exulcerationes, tubercula

τα, ἔξωθεν, ἔσωθεν· τὰ περὶ βυβῶνας· ὀφθαλμίαι ὑγραὶ, μακροχρόνιαι, μετὰ πόνων· ἐπιφύσιες βλεφάρων ἔξωθεν, ἔσωθεν, πολλῶν φρεῖρον τὰς ὄψιας, ἃς Σῦκα ἐπονομάζουσιν. Ἐφύετο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἑλκέων πολλὰ καὶ αἰδοίοισιν· ἄνθρακες πολλοὶ καὶ θέρος, καὶ ἄλλα, ἃ σὴψ καλέεται, ἐκθύματα μεγάλα· ἕρπητες πολλοῖσι μεγάλοι. Τὰ δὲ καὶ κοιλίην πολλοῖσι πολλὰ, καὶ βλαβερὰ συνέβαινε. Πρῶτον μὲν τεινεσμοὶ πολλοῖσιν ἐπιπόνως· πλείστοισι δὲ παιδίοισι, καὶ πᾶσιν, ὅσοι πρὸ ἥβης· καὶ ἀπώλλυντο τὰ πλεῖστα τούτων. Δυσεντερικοὶ πολλοὶ, δυσεντερικοί· ἃ δ' ἔτοι λίην ἐπιπόνως· τὰ δὲ χολώδεα, καὶ λιπαρὰ, καὶ λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα. Πολλοῖσι μὲν αὐτὸ τὸ νόσημα ἐς τοῦτο καταέσκηψεν, ἄνευ τε πυρετῶν, καὶ ἐν πυρετοῖσι. Μετὰ πόνων στρόφοι, καὶ ἀνειλήσιες

intus & extra circum inguina. Lippitudines humentes, longæ, diuturnæ, non ſine doloribus, palpebris foris & intus adnaſcebantur quædam, quæ multorum aciem perderent, Ficos nominant. Enaſcebantur verò cùm aliis in ulceribus multa, tum in pudendis. Carbunculi æſtate multi, atque alia quæ putredinis nomine donantur, puſtulæ magnæ. Serpentia ulcera pleriſque magna. Quantum autem ad alvum ſpectabat, pleriſque circa eam multa & noxia evenere. Primum quidem crebræ & inanes egerendi voluntates multis moleſtæ, imprimis verò pueris atque iis omnibus qui pubertatem nondum attigerant, eorumque plurimi peribant. Multi inteſtinorum lævitate vexabantur, quidam difficultate inteſtinorum, neque hi admodum moleſtè. Alvus autem bilioſa, & pinguia, & tenuia, & liquida demittebat, ac multis quidem eo morbus ipſe decubuit, tum circa febres, tum in febribus. Tormina cum doloribus aderant,

ἀνειλήσιες κακοήθεες· τῶν πολλῶν ἐνόντων τε καὶ ἐπισχόντων διέξοδοι· τά τε διεξιόντα, πόνος δὲ λύοντα. Τοῖσι δὲ προσφερομένοισι δυσκόλως ὑπακόοντα· καὶ γὰρ αἱ καθάρσιες τὰς πλείστας προσέβλαπτον. Τῶν δὲ ἔτως ἐχόντων, πολλοὶ μὲν ὀξέως ἀπώλλυντο· πολλοῖσι δὲ καὶ μακρότερα διῆγεν. Ως δ' ἐν κεφαλαίῳ εἰρῆσθαι, πάντες καὶ οἱ τὰ μακρὰ νοσέοντες καὶ οἱ τὰ ὀξέα, ἐκ τῶν κατὰ κοιλίην ἀπέθνησκον μάλιστα· πάντας γὰρ, κοιλίη συναπήνεικεν. Απόστοι δὲ πάντες μὲν ἐγένοντο καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖσι προγεγραμμένοισιν, οἷς ἐγὼ ὠδεπώποτε ἐνέτυχον· πολλοὶ δὲ μάλιστα αὐτοὶ, καὶ οἱ ἐκ τοιούτων· καὶ ἐκ τῶν ἄλλων δὲ, οἱ καὶ ὀλεθρίως ἔχοιεν. Διψώδεες, οἱ μὲν, οἱ δὲ οὔ· τῶν ἐν πυρετοῖσι καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, ὀδεὶς ἀκαίρως, ἀλλ' ἦν κατὰ ποτὸν διαιτᾶν ὡς ἤθελες. Οὖρα δὲ πολλὰ μὲν, τὰ διεξιόντα ἦν, ὀκ

ἐκ

rant, itemque convolutiones malignæ. Multis in corpore exiſtentibus ac ſuppreſſis exitus. At neque exeuntia dolores tollebant. Atque ad ea quæ adhibebantur non facilè habebant. Purgationes nempe plurimos magis offendebant. Eorum verò qui ita habebant plerique quidem ſubitò moriebantur, multi etiam diutiùs perdurabant. Atque ut ſemel abſolvam, tum qui diuturnis, tum qui acutis tentabantur morbis, ex ventris vitio omnes ferè periere. Omnes nanque venter pariter ſuſtulit. Omnes autem in quos ſanè incidi, ob præſcriptos omnes morbos quibus vexabantur, cibos equidem averſabantur. Plerique verò præcipuéq; hi ipſi, & qui eodem modo affecti erant, ſed & ex aliis qui etiam perniciosè haberent. Siticuloſi partim quidem erant, partim verò ſiti vacui. Ex his quos febris aliaque vexabant, nullus intempeſtivè potum ſumpſit, ſed quoad potionem, licebat eam inſtituere vivendi rationem

ἐκ τῶν προσφερομένων ποτῶν, ἀλλὰ πολλὸν ὑπερβάλλοντα. Πολλὴ δέ τις καὶ τῶν ἕρων κακότης ἦν τῶν ἀπιόντων· ὅτε γὰρ πάχος, ὅτε πεπασμὸς, ὅτε καθάρσιας χρησὰς εἶχεν. Επὶ πολλοῖσι γὰρ αἱ κατὰ κύσιν καθάρσιες χρησαὶ γενόμεναι, ἀγαθόν· ἐσήμαινον δὲ τοῖσι πλείσοισι, σύντηξιν, καὶ ταραχὴν, καὶ πόνους, καὶ χρόνους, καὶ ἀκρισίας. Κωματώδεες δε μάλισα οἱ Φρενιτικοὶ, καὶ οἱ καυσώδεες ἦσαν· ἀτὰρ καὶ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασι πᾶσι τοῖσι μεγίσοισιν, ὅτι μετὰ πυρετῦ γίνοιτο. Διὰ παντὸς δὲ τοῖσι πλείσοισιν, ἢ βάρυ κῶμα παρείπετο, ἢ μικρὸς καὶ λεπτὸς ὕπνος κοιμᾶσθαι.

17. Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πυρετῶν ἐπεδήμεσεν εἴδεα, τριταίων, τεταρταίων, νυκτερινῶν, ξυνεχέων, μακρῶν, πεπλανημένων, ἀσωδέων, ἀκαταστάτων· ἅπαντες δὲ ἔτοι, μετὰ πολλῆς ἐγίνοντο ταραχῆς. Κοιλίαι

tionem quam velles. Urinæ autem copioſæ prodibant, neque potioni ingeſtæ reſpondebant, verum plurimùm ſuperabant, multúmque etiam vitioſæ erant urinæ redditæ. Nam neque craſſitudinem, neque concoctionem habebant, neque probè expurgabantur. In multis nanque probæ per veſicam expurgationes bono ſunt. Plurimis verò colliquationem perturbationemque, & dolores, & moram, & judicationis ceſſationem portendebant. Sopore autem detinebantur, imprimis quidem phrenitici & qui febre ardente laborabant, quinetiam cæteris in omnibus maximis morbis, quòd cum febre contingerent. Omnino verò pleroſque aut gravis ſopor comitabatur, aut tenues & parvi ſomni.

17. Multa alia præterea paſſim vulgata ſunt febrium genera, tertianæ, quaternæ, nocturnæ, aſſiduæ, diuturnæ, incertæ & vagæ, implacidæ, inconſtantes. Atque hæ omnes non ſi-

Κοιλίαι τε γὰρ τοῖσι πλείσοισι ταραχώδεες· φρενιτώδεες· ἰδρῶτες δ' κρίσιμοι· κὴ τὰ τῶν ὕρων, ὡς ὑπογέγραπται. Μακρὰ δὲ τοῖσι πλείσοισι τετέων· δδὲ γὰρ αἱ γινόμεναι τελέοισιν ἀποσάσιες ἔκρινον, ὥσπερ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι. Δύσκρι[α μὲν πᾶσι πάν[α ἐγίνε[ο, κὴ ἀκρισίαι, κὴ χρόνια· πολὺ δὲ μάλισα τύτοισιν. Ἔκρινε δὲ τε[έων ὀλίγοισι, περὶ ὀγδοήκον[α· τοῖσι δὲ πλείσοισιν, ὡς ἔτυχεν, ἐξέλιπεν. Εθνησκον δὲ τετέων ὀλίγοι ὑπὸ ὕδρωπος, ὀρθοσάδην. Πολλοῖσι δὲ κὴ ἐπὶ τοῖσιν ἄλλοισι νοσήμασιν, οἰδήμα[α παρώχλει· πολὺ δὲ μάλισα τοῖσι φθινώδεσι.

18. Μέγισον δὲ κὴ χαλεπώτα[ον, κὴ πλείσης ἔκ[εινε τὸ φθινῶδες· πολλοὶ γάρ τινες ἀρξάμενοι κα[ὰ χειμῶνα, πολλοὶ μὲν κα[εκλίθησαν· οἱ δὲ αὐτέων ὀρθοσάδην ὑπέφερον. Τὸ πρωὶ δὲ τῆ

ne multâ perturbatione contingebant. Pleriſque etenim alvus cum horroris ſenſu turbabatur, ſudores nihil decernebant, urinæque, quales ſupra deſcripſimus. Eorum verò pleriſque hæc erant diuturna. Neque enim decernebant quæ iis ipſis abſcedebant, quod cæteris uſu venire ſolet. Omnino quidem omnibus difficiles erant judicationes, autnullæ, aut diuturnæ, his verò quàm maximè. Atque horum pauci circa octogeſimum diem judicatione abſolvebantur, magnâ autem ex parte iis temerè defecerunt. Horum etiam pauci ex aquâ inter cutem moriebantur erecti & ſtantes. Pleroſque verò etiam præter alios morbos tumores agitabant, ac præ cæteris tabidos.

18. Maximè autem & graviſſimè afflixit tabes, plurimoſq; interemit. Nempe cùm multis ad hyemem cœpiſſet, hi magnâ ex parte decubuerunt, partim verò erecti & ſtantes pertulerunt. Ineunte autem vere eorum qui decubuerant plerique perierunt, reliquorum verò nullum tuſſes reliquerunt,

ἦρος ἔθνησκον οἱ πλεῖστοι τῶν καλαχλιθέντων· τῶν δὲ ἄλλων, ἐξέλιπον μὲν αἱ βῆχες ὀδενὶ, ὑφίεσαν δὲ καὶ ἀθέρος· ὑπὸ δὲ τὸ φθινόπωρον, καὶ ἐκλίθησαν πάντες, καὶ πολλοὶ ἔθνησκον· μακρὰ δὲ τούτων οἱ πλεῖστοι διενόσεον. Ηρξαντο μὲν ὧν τοῖσι πλείστοισι τούτων ἐξαίφνης ἐκ τούτων, κακῶσθαι· φρικώδεες πυκναί· πολλάκις πυρετοὶ ξυνεχέες, ὀξέες· ἱδρῶτές τε ἄκαιροι· πολλοὶ ψυχροὶ διὰ τέλεος, πολλὴ ψύξις· καὶ μόλις πάλιν ἀναθερμαινόμενοι. Κοιλίαι ποικίλως ἐφεσάμεναι, καὶ πάλιν ταχὺ καθυγραινόμεναι· καὶ τῶν περὶ πλεύμονα πάντων, διάδοσις κάτω. Πλῆθος ὄρεων ὀχρεῶν· ξυντήξιες κακαί· αἱ δὲ βῆχες ἐνῆσαν μὲν διὰ τέλεος πολλαὶ, καὶ πολλὰ ἀνάγεσαι, πέπονα καὶ ὑγρὰ, μετὰ πόνων δὲ ὀλίγα. Αλλ' εἰ καὶ ὑπεπόνεον, πάνυ περιέως πᾶσιν ἡ κάθαρσις ἀπὸ πλεύμονος ἐγίνετο· φάρυγγες ὀλίγην δακνώδεες,

verùm æstate remiserunt. At sub Autumnum omnes decubuerunt, multique interierunt, eorum verò plerique diu traxerunt. Horum itaque plurimi, ex his derepente pessimè affligi cœperunt, crebri erant horrores, plerumque febres assiduæ, acutæ, sudores etiam intempestivi, multi, continenter frigidi, refrigeratio multa, vixque recalescebant. Alvi variis modis subsistentes, rursusque illico lubricæ, atque eorum quæ pulmones offendebant per inferna transmissio. Urinarum illaudatarum abundantia, corporis extenuationes malæ. Tussis autem omninò quidem multæ aderant, multaque cocta & liquida educebant, neque verò admodum laborioſè. Quod si etiam quadantenus laborarent, rursus tamen valde placidè & molliter omnis ex pulmone purgatio procedebat, fauces non admodum mordebantur, neque salsugines quicquam infestabant. Viscida nihilominùs & alba, liquidaque & spumosa multa

νώδεες, ὐδὲ ἀλμυρίδες ὐδὲν ἠνώχλεον· τὰ μέν]οι γλίσχρα, κ᾽ λευκὰ, κ᾽ ὑγρὰ, κ᾽ ἀφρώδεα πολλὰ ἀπὸ κεφαλῆς κα]ήει. Πολὺ δὲ μέγιστον κακὸν παρείπε]ο κ᾽ τούτοισι κ᾽ τοῖσιν ἄλλοισι τὰ περὶ τὴν ἀποσι]ίην, καθάπερ ὑποτέγραπ]αι· ὐδὲ γὰρ πότων με]ὰ τρο- φ. 1, p. 6.
φῆς ἡδέως εἶχον, ἀλλὰ πάνυ διῆγον ἀδίψως. Βά- ρος σώμα]ος· κωμα]ώδεες· τοῖσι πλείστοισιν αὐτέων οἴδημα, κ᾽ ἐς ὕδρωπα περιί]αν]ο· φρικώδεες· πα- ρά]ηροι περὶ θάνα]ον.

19. Εἶδος δὲ τῶν φθινωδέων ἦν, τὸ λεῖον, τὸ ὑπόλευκον, τὸ φακῶδες, τὸ ὑπέρυθρον, τὸ χαρο- πὸν, λευκοφλεγμα]ίαι, πτερυγώδεες, κ᾽ γυναῖκες ὅτω· τὸ μελαγχολικόν τε, κ᾽ ὔφαιμον. Οἱ καῦσοι, κ᾽ τὰ φρενί]ικὰ, κ᾽ τὰ δυσεν]ερικώδεα τῶτων ἤπ]ε]ο· τεινεσμοὶ νέοισι· φλεγμα]ώδεσιν αἱ μακραὶ διάῤ- ῥοιαι·

multa ex capite deſcendebant. Longè verò maximum malum tum hos tum etiam cæteros comitabatur, ciborum faſtidium, uti paulò antè ſcriptum eſt. Nam neque ad potionem neque ad cibum alacriter habebant, ſed valde ſiti vacui degebant. Corporis gravitas inerat, & ſopore detinebantur. Ac ferè omnes tumoribus corripiebantur, & in aquam inter cutem evadebant. Horrore concutiebantur, & ſub mortem delirabant.

19. Erat autem tabidorum ſpecies ex iis qui glabri erant, ſubalbidi, lentis colorem referentes, ſubrubri, cæſiis oculis, pituitâ albâ redundantes, & quibus ſcoptula operta alarum inſtar à tergo extabant atque prominebant, muliereſque eodem modo ſe habebant. Itidem & qui ad atram bilem generandam eſſent idonei, & ſubſanguinei. Atque hos febres ardentes & phrenitides, & inteſtinorum difficultates tentabant. Juvenes crebræ & inanes egerendi cupiditates,

ῥοιαι· ϗ τὰ δριμέα διαχωρήματα, ϗ λιπαρὰ πικροχόλοισιν.

20. Ην δε πᾶσι τοῖσιν ὑπογεγραμμένοισι, χαλεπώταλον μὲν, τὸ ἔαρ, ϗ πλείστας ἀπέκλεινε· τὸ δὲ θέρος ῥηϊστον, ϗ ἐλάχιστοι ἀπώλλυντο· τῷ δὲ φθινοπώρῳ, ϗ ὑπὸ Πληϊάδα πάλιν ἔθνησκον οἱ πολλοὶ τεταρταῖοι. Δοκέοι δέ μοι προσωφελῆσαι καὶ λόγον τὸ γενόμενον θέρος· τὰς γὰρ θερινὰς νόσους χειμὼν ἐπιγενόμενος λύει, ϗ τὰς χειμερινὰς θέρος ἐπιγενόμενον μεθίστησι. Καί τοι αὐτόγε ἐπὶ ἑωυτῷ τὸ γενόμενον θέρος, οὐκ εὐσταθὲς ἐγένετο, ἀλλ' ἐξαίφνης θερμὸν, ϗ νότιον, ϗ ἄπνοον· ἀλλ' ὅμως πρὸς τὴν ἄλλην κατάστασιν μεταλλάξαν, ὠφέλησεν.

21. Μέγα δὲ μέρος ἡγεῦμαι τῆς τέχνης εἶναι τὸ δύνασθαι σκοπεῖν, ϗ περὶ τῶν γεγραμμένων ὀρθῶς· ὁ γὰρ γνοὺς ϗ χρεόμενος τούτοις, οὐκ ἄν μοι δοκέῃ μέγα

tates, pituitoſos longa alvi profluvia, acria & pinguia ventris recrementa bilioſos vexabant.

20. Omnibus autem quos paulò ſuprà deſcripſimus, ver quidem erat moleſtiſſimum plurimoſq; ſuſtulit. Æſtas verò placidiſſima, miniméque multi perierunt. Per autumnum rurſus & ſub Vergilias, multi interierunt quartanâ febre detenti. Mihi porrò videtur æſtas illa meritò multùm profuiſſe. Æſtivos namque morbos ſuccedens bruma ſolvit, & brumales adveniens æſtas dimovit. Quamquam quæ tunc fuit æſtas ex ſeſe non ſatis ſuæ naturæ conſtabat, verùm derepente calida, auſtrina, & à ventis ſilens fuit, nihilominus tamen ad aliam temporis conditionem mutata profuit.

21. Per verò magni in arte æſtimo poſſe de iis, quæ ſcripſimus, cogitationem rectè ſuſcipere. Eorum namque uſum qui calluerit, is mihi non mag-

nopere

μέγα σφάλλεσθαι ἐν τῇ τέχνῃ. Δεῖ δὲ καὶαμανθάνειν ἀκριβῶς τὴν καὶάσασιν τῶν ὡρέων ἑκάσην, καὶ τὸ νόσημα· ἀγαθὸν ὅ,τι κοινὸν ἐν τῇ καὶασάσει, ἢ ἐν τῇ νόσῳ· κακὸν ὅ,τι κοινὸν ἐν τῇ καὶασάσει, ἢ ἐν τῇ νόσῳ· μακρὸν ὅ,τι νόσημα, καὶ θανάσιμον· μακρὸν ὅ,τι, καὶ περιεσηκός· ὀξὺ, ὅ,τι θανάσιμον· ὀξὺ, ὅ,τι περιεσηκός· τάξιν τῶν κρισίμων· ἐκ τούτων σκοπεῖσθαι, καὶ προλέγειν ἐκ τούτων εὐπορεῖται. Εἰδότι περὶ τούτων ἔστιν εἰδέναι, ὃς, καὶ ὅτε, καὶ ὡς δεῖ διαιτᾶν.

nopere videtur in arte aberrare posse. Exactè autem tenere oportet propriam cujusque temporum anni conditionem, & statum, morbumque ipsum, & quidnam boni commune sit constitutioni cum morbo, quidnam & mali constitutio, aut morbus inter se commune habeant. Et quisnam morbus diuturnus sit & exitium afferat, aut quisnam diuturnus & ex quo ægri evadant: Et quisnam præceps & exitialis, aut quisnam præceps & salutaris. Atque ex his ipsis tum judicatoriorum dierum series observanda est, tum etiam prædicendi facultas suppetit. Ac in his exercitato proclive est instituendæ victûs rationis tempus & modum cognoscere, & quibusnam ea præscribenda sit.

ΕΚΚΑΙΔΕΚΑ ΑΡΡΩΣΤΟΙ.

Πρῶτος.

22. ΕΝ Θάσῳ τὸν τῦ Παρίωνος, ὃς καὶ ἐκεῖτο ὑπὲρ Ἀρτεμισίᾳ, πυρετὸς ἔλαβεν ὀξύς· κατ' ἀρχὰς δὲ ξυνεχής· καυσώδης, διψώδης· ἀρχόμενος κωματώδης, καὶ αὖθις ἄγρυπνος· κοιλίη ταραχώδης ἐν ἀρχῇσιν· ἕδρα λευκά. Ἑκτῇ, ἔρησεν ἐλαιώδες· παρέκρισεν. Ἑβδόμῃ, παρωξύνθη πάντα· οὐδὲν ἐκοιμήθη· ἀλλ' ἕδρα τε ὅμοια, καὶ τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· ἀπὸ δὲ κοιλίης, χολώδεα, λιπαρὰ διῆλθεν. Εἶτα τῇ ὀγδόῃ, σμικρὸν ἀπὸ ῥινῶν ἔσαξεν· ἤμεσεν ἰώδεα, ὀλίγα· σμικρὰ ἐκοιμήθη. Ἐνάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν. Δεκάτῃ, πάντα ξυνέδωκεν. Ἑνδεκάτῃ, ἵδρωσεν, οὐ δι' ὅλου· περιέψυξε

ÆGROTI SEXDECIM.

Primus.

22. PArii filius in Thaſo, qui ſupra Dianæ fanum decumbebat, febre acutâ correptus eſt, ſtatim quidem aſſiduâ, ardente, ſiticuloſâ. Per exordia ſopore detinebatur, rurſuſque vigiliis vexabatur. Alvus inter initia turbulenta, urinæ albæ. Die ſexto, oleoſam urinam reddidit, deliravit. Septimo, exacerbata ſunt omnia, non dormivit. Quin & urinæ ſimiles & mens perturbata. Ex alvo verò bilioſa & pinguia prodiere. Octavo deinceps, parum ex naribus ſtillavit, vomitione refuſa ſunt virulenta, pauca, aliquantulùm quievit. Nono, eadem perſeveravere. Decimo, cuncta remiſerunt. Undecimo, ſudor, ſed non toto

corpore

ψυξε μὲν, ταχὺ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Δωδεκάτῃ, πυρετὸς ὀξύς, διαχωρήματα χολώδεα, λεπτὰ, πολλά· ἔρωσιν, ἐναιώρημα· παρέκρουσεν. Επταικαιδεκάτῃ, ἐπιπόνως· ἔτε γὰρ ὕπνοι, ὅτε πυρετὸς ἐπέτεινεν. Εικοστῇ, ἴδρωσε δι' ὅλε· ἄγρυπνος· διαχωρήματα χολώδεα· ἀπόσιτος, κωματώδης. Εικοστῇ καὶ τεταρτῇ, ὑπέστρεψε. Τριακοστῇ καὶ τεταρτῇ, ἄπυρος· κοιλίη δ' συνίσταλο· καὶ πάλιν ἀνεθερμάνθη. Τεσσαρακοστῇ, ἄπυρος· κοιλίη ξυνέστη χρόνον δ' συχνόν· ἀπόσιτος· σμικρὰ πάλιν ἐπύρεξε, καὶ διὰ παντὸς πεπλανημένως· ἄπυρος, τὰ μὲν, τὰ δ' ἔ. Εἰ γὰρ τοι διαλείποι καὶ διακαθίσειεν, πάλιν ὑπέστρεφε. Σιταρίοισί τε πολλοῖσι, καὶ φακύλοισι προσεχρῆτο· ὕπνοι κακοὶ περὶ τὰς ὑποστροφάς· παρέκρουσεν. Οὖρα πάχος μὲν ἔχοντα ἔρρει τηνικαῦτα, ταραχώδεα

corpore dimanavit. Corporis quidem ſumma perfrixerunt, ſed mox recaluit. Duodecimo, graviter febricitavit, alvi recrementa bilioſa, tenuia, copioſa. In urinis ſuſpenſum quid in medio innatans inerat, deliravit. Decimo ſeptimo, permoleſtè habuit. Nam neque ſomni aderant, & febris intendebatur. Vigeſimo, ſudor undique profluxit, pervigil fuit, dejectiones bilioſæ, cibum averſabatur, ſopore detentus eſt. Vigeſimo quarto, recidiva contigit. Trigeſimo quarto, à febre immunis fuit, alvus non ſubſtitit, moxq; recaluit. Quadrageſimo, ſine febre, alvus non diu ſubſtitit, cibum averſabatur, rurſus aliquantulùm febricitavit, idque perpetuò inordinatè, partim quidem à febre liber, partim verò non. Nam ſi quando intermitteret allevaretque, ſtatim repetebat. Cibariis etiam multis, vilibus & vitioſis utebatur. Circa recidivas ſomni mali, deliravit. Urinas tunc reddebat craſſas quidem, verùm turbulentas & pravas. Ex alvo coacta, moxque diffluentia demittebantur.

ταραχώδεα δὲ, ἢ πονηρά· ἢ καὶ ἀ κοιλίην συνισά-
μενα, ἢ πάλιν διαλυόμενα· πυρέτια ξυνεχέα· δια-
χωρήματα πολλὰ, λεπτά. Εν δὲ τῇ ἑκαίτῃ ἢ
εἰκοστῇ ἡμέρῃ, ἀπέθανε. Τούτῳ κοιλίη ξυνεχέως ἀπὸ
τῆς πρώτης ὑγρὴ χολώδεσιν, ὑγροῖσι, πολλοῖσιν
ἦν, ἢ ξυνισαμένη ἐν ζέουσι ἢ ἀπέπτοισιν· ἔρα διὰ
τέλεος κακά· ἀκρατώδεα τὰ πλεῖστα μετὰ πόνων·
ἄγρυπνος, ἀπόσιτος· συνεχέως Καῦσος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

23. ΕΝ Θάσῳ, τὴν καλακειμένην παρὰ τὸ ψυ-
χρὸν, ἐκ τοῦ τόκου θυλατέρα τεκοῦσαν, ἢ
καθάρσιος μὴ γινομένης, πυρετὸς ὀξὺς φρικώδης
τριταίην ἔλαβεν. Εκ χρόνου δὲ πολλοῦ πρὸ τοῦ τόκου,
πυρετώδης ἦν καθεκτικὸς, ἀπόσιτος· μετὰ δὲ τὸ γε-
νόμενον ῥῖγος, ξυνεχέες, ὀξέες, φρικώδεες οἱ πυρε-
τοὶ·

tebantur. Febriculæ aſſiduæ aderant, dejectiones multæ, tenues. Centeſimo & vigeſimo die, defunctus eſt. Huic alvus ab initio continenter bilioſis, liquidis, multis diffluebat, aut ſi conſiſteret, fervida & cruda dejiciebat. Urinæ per totum morbum malæ. Sopore fere detinebatur, nec ſine doloribus, eratque inſomnis, cibos averſabatur, aſſiduéque febris ardens vexabat.

ÆGER SECUNDUS.

23. QUæ in Thaſo ad frigidam decumbebat, ubi filiam enixa eſt, nec purgationes irent, eam tertio die, febris acuta cum horroris ſenſu corripuit. Ex longo tamen ante partum intervallo ex febre decumbebat, cibumque faſtidiebat. Poſt rigorem autem febres fuerunt aſſiduæ, acutæ, cum horrore.

τοί· Ογδόῃ, πολλὰ παρέκρωσε, κὴ τὰς ἐχομένας, κὴ ταχὺ πάλιν καλενόει· κοιλίη ταραχώδης, πολλοῖσι, λεπτοῖσιν, ὑδαλοχόλοισιν· ἄδιψος. Ενδεκάτῃ, καλενόει· κωμαλώδης δὲ ἦν· ἕρα πολλὰ, λεπτὰ, κὴ μέλανα· ἄγρυπνος. Εικοσῇ, σμικρὰ περιέψυξε, κὴ ταχὺ πάλιν ἀνεθερμάνθη· σμικρὰ παρέλεγεν· ἄγρυπνος· τὰ κάτω κοιλίης, ἐπὶ τῶν αὐτῶν· ἕρα ὑδατώδεα, πολλά. Εξδόμῃ κὴ εἰκοσῇ, ἄπυρος· κοιλίη ξυνέση· ὑ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕσερον, ἰσχίῳ δεξιῷ ὀδύνη ἰσχυρὴ, χρόνον πολύν· πυρετοὶ πάλιν παρείπονλο, κὴ ἕρα ὑδαλώδεα. Τεσσαρακοσῇ, τὰ μὲν περὶ τὸ ἰσχίον, ἐπεκύφισε· βῆχες δὲ ξυνεχέες, ὑγραὶ, πολλαί· κοιλίη ξυνέση· ἀπόσιλος· ἕρα ἐπὶ τῶν αὐτῶν· οἱ δὲ πυρετοὶ, τὸ μὲν ὅλον ὑκ ἐκλείπονλες, πεπλανημένως δὲ παροξυνόμενοι, τὰ μὲν,

horrore. Octavo, proximiſque diebus multùm deliravit, ſtatimque ad intelligentiam rediit. Alvus perturbata, multa, tenuia, aquoſa, bile permixta demiſit, abſque ſiti erat. Undecimo, mente conſtabat, ſopore tamen detinebatur, urinas multas, tenues & nigras reddidit, pervigil erat. Vigeſimo, corporis ſumma paulùm perfrixerunt, moxque calor rediit, nonnihil mente mota eſt, pervigilavit. Alvi dejectiones eædem perſeverârunt, urinæ dilutæ, multæ. Vigeſimo ſeptimo, à febre immunis fuit, alvus ſubſtitit. Non longè verò pòſt ad coxendicem dextram vehemens enatus dolor diu tenuit, febres rurſus ſubſecutæ, & urinæ aquoſæ. Quadrageſimo, circa coxendicem dolores allevârunt, ſed tuſſes aſſiduæ, humidæ, multæ tenuerunt, alvus ſuppreſſa eſt, cibum faſtidiebat, urinæ eædem. Febres verò in totum quidem non deſinebant, ſed errabundas & incertas habebant acceſſiones, & partim quidem ſic, partim ve-

μὲν, τὰ δ' ὄ. Ἑξηκοσῇ, αἱ μὲν βῆχες ἀσήμως ἐξέλιπον, ὅτε γάρ τις πλυάλων πεπασμὸς ἐγίνετο, ὅτε ἄλλη τῶν εἰθισμένων ἀπόσασις. Σιαγὼν δὲ, ἡ ἐκ τῶν ἐπὶ δεξιὰ, καὶεσπάσθη· κωμαλώδης· παρέλεγε πάλιν, καὶ ταχὺ καὶενόει· πρὸς δὲ τὰ γεύματα, ἀπονενοημένως εἶχεν· ἡ σιαγὼν μὲν ἐπανῆκεν· ἡ κοιλίη δὲ, χολώδεα σμικρὰ διέδωκεν· ἐπύρεσεν ὀξυτέρως· φρικώδης· καὶ τὰς ἐχομένας ἄφωνος· καὶ πάλιν καὶενόει, καὶ διελέγετο. Καὶ ὀγδοηκοσῇ, ἀπέθανε. Ταύτῃ τὰ τῶν ὄρων διὰ τέλεος ἦν μέλανα, καὶ λεπτὰ, καὶ ὑδατώδεα· καὶ κῶμα παρείπετο· ἄσιτος, ἄθυμος, ἄγρυπνος· ὀργαὶ, δυσφορίαι, τὰ περὶ τὴν γνώμην μελαγχολικά

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

rò non prehendebant. Sexagesimo, tusses absque ulla judicationis significatione defecerant. Neque enim ulla sputorum concoctio extitit, neque aliud quicquam eorum, quæ abscedere solent. Maxilla dextra convulsa est, sopore detinebatur, rursus deliravit, statimque ad mentem rediit. Cæterùm à cibis aversò erat animo, maxilla quidem loco restituta est, alvus autem bilioſa pauca transmisit, febris intensior fuit, nec sine horrore, proximisque diebus voce defecta est, rursusque ad intelligentiam rediit & sermocinata est, octogesimoque expiravit. Urinæ huic perpetuò nigræ, tenues & dilutæ fuerunt, soporque comitabatur, cibos non sumebat, animum despondebat, pervigil, iracunda, implacida, mens atrâ bile tentabatur.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

24. ΕΝ Θάσῳ, Πυθίωνα, ὃς καὶ ἐκείτο ὑπεράνω τοῦ Ηρακλείου, ἐκ πόνων καὶ κόπων καὶ διαίτης γενομένης ἀμελοῦς, ῥίγος μέγα, καὶ πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. Γλῶσσα ἐπίξηρος· διψώδης, χολώδης· οὐκ ὕπνωσεν· ἕδρα ὑπομέλανα, ἐναιώρημα μετέωρον· οὐκ ἴδρυτο. Δευτέρῃ, περὶ μέσον ἡμέρης, ψύξις ἀκρέων, τὰ περὶ χεῖρας καὶ κεφαλὴν μᾶλλον· ἄνυδος, ἄφωνος, βραχύπνοος ἐπὶ χρόνον πολὺν· ἀνεθερμάνθη· δίψα· νύκτα δι' ἡσυχίης· ἵδρωσε περὶ κεφαλὴν σμικρά. Τρίτῃ, ἡμέρῃ δι' ἡσυχίης, ὀψὲ περὶ ἡλίου δυσμὰς, ὑπεψύχθη σμικρά· ταραχὴ νυκτὸς ἐπιπόνως· οὐδὲν ὕπνωσεν· ἀπὸ δὲ κοιλίης, μιχρὰ, ξυνεσηκότα κόπρανα διῆλθε. Τετάρτῃ, πρωὶ δι'

ÆGER TERTIUS.

24. PYthionem in Thaſo, qui ſupra Herculis fanum decumbebat, ex laboribus & laſſitudinibus negligenterque ſubductâ victus ratione, rigor vehemens & febris acuta prehendit. Lingua reſiccata erat, ſiticuloſus, bile abundans, ſomnum non cepit. Urinæ nigricantes, ſublime quid in medio ſuſpenſum habebant, neque ſubſidebant. Altero ſub meridiem die corporis extremorum frigus cepit, præcipuéque circa manus & caput, ſermone & voce defectus eſt, longo intervallo brevem ſpiritum traxit, revocatus eſt calor, ſitiit, noctem quietam duxit, ſudor circa caput parum motus eſt. Tertio die, quietè habuit, ad veſperam verò ſub Solis occaſum aliquantulùm perfrixit, perturbatio cum nocte laborioſâ, nihil dormivit. Ex alvo verò pauca ſtercora coacta tranſmiſſa ſunt. Quarto, mane quievit, ſub meridiem autem

δι ἡσυχίης, περὶ δὲ μέσον ἡμέρης πάνλα παρωξύνθη· ψύξις· ἄναυδος, ἄφωνος· ἐπὶ τὸ χεῖρον· ἀνεθερμάνθη· μελὰ χρόνον, ἔρησε μέλανα, ἐναιώρημα ἔχονλα· νύκλα δι ἡσυχίης· ἐκοιμήθη. Πέμπλῃ, ἔδοξε κεφισθῆναι· καλὰ δὲ κοιλίην, βάρος μελὰ πόνε· διψώδης· νύκλα ἐπιπόνως. Ἑκλῃ, πρωὶ μὲν δι ἡσυχίης, δείλης δὲ οἱ πόνοι μείζες· παρωξύνθη· ἀπὸ δὲ κοιλίης ὀψὲ κλυσμαλίῳ καλῶς διῆλθε· νυκλὸς, ἐκοιμήθη. Ἑβδόμῃ, ἡμέρῃ, ἀσώδης, ὑπεδυσφόρει· ἔρησεν ἐλαιῶδες· νυκλὸς ταραχὴ πολλή· παρέλεγεν· ὀδὲν ἐκοιμᾶτο. Ογδόῃ, πρωὶ μὲν, ἐκοιμήθη σμικρά· ταχὺ δὲ, ψύξις, ἀφωνίη, λεπλὸν πνεῦμα κὴ μινυθῶδες· ὀψὲ δὲ πάλιν ἀνεθερμάνθη· παρέκρεσεν· ἤδη δὲ πρὸς ἡμέρην σμικρὰ ἐκεφίσθη· διαχωρήμαλα ἄκρηλα, σμικρὰ, χολώδεα. Ενάτῃ·

autem exaſperata ſunt omnia, perfrixit, ſermone & voce deſtitutus eſt, deteriùs habuit, tandem recaluit. Urinas reddidit nigras ſuſpenſum quiddam in medio innatans habentes, noctu placidè habuit, & ſomnum cepit. Quinto, allevari viſus eſt, cæterùm in ventre gravitas cum dolore tenuit, ſitibundus fuit, nox moleſta. Sexto, mane quidem placidè ſe geſſit, ſub occaſum verò dolores intenderunt, graviùs habuit. Veſperi autem ex parvo per alvum infuſo venter probè reddidit, nocte ſomnum cepit. Septimo die, magnâ corporis æſtuatione & ſtomachi faſtidio conflictabatur, & quâdam corporis implaciditate tentabatur, oleoſam urinam reddidit, noctu turbatio multa, delirabat, ſomnum nullum capiebat. Octavo, mane quidem aliquantulùm dormivit, confeſtimque perfrixio cepit & vocis defectio, ſpiratio exilis & imminuta, ad veſperam autem calor rurſus rediit, deliravit. Jam verò appetente die paulò leviùs habuit, alvi recrementa ſincera, pauca, bilioſa. Nono,

Ενάτῃ, κωμαλώδης, ἀσώδης· ὅτε διεξείροιλο, ἀλίην διψώδης· περὶ δὲ ἡλίᾳ δυσμὰς, ἐδυσφόρει, παρέλεξε· νύκλα κακήν. Δεκάτῃ, πρωΐ, ἄφωνος· πολλὴ ψύξις, πυρεὸς ὀξὺς, πολὺς ἱδρώς· ἔθανεν. Εν ἀρλίῃσιν οἱ πόνοι τάτῳ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

25. Ο Φρενιλικὸς τῇ πρώτῃ καλακλιθεὶς, ἤμεσεν ἰώδεα, πολλὰ, λεπλά· πυρεὸς φρικώδης· πολὺς ἱδρὼς, ξυνεχὴς, δι' ὅλα· κεφαλῆς κὴ τραχήλα βάρος, μετ' ὀδύνης· ξρα λεπλά· ἐναιωρήμαλα σμικρὰ, διεσπασμένα· ἀχ ἱδρυλο· ἀπὸ δὲ κοιλίης ἐξεκόπρισεν ἀθρόα· πολλὰ παρέκρασεν· ἀδὲν ὕπνωσε. Δευλέρῃ, πρωΐ, ἄφωνος· πυρεὸς ὀξύς· ἱδρωσεν· ἀ διέλιπε· παλμοὶ δι' ὅλα τᾶ σώμαλος·

ſopore detinebatur, æſtuatione & ſtomachi faſtidio tentabatur cùm excitaretur, neque valde ſitibundus erat. Sub Solis autem occaſum magna corporis inquiete tenebatur, deliravit, nox prava. Decimo mane vox defecit, frigus multum, febris acuta, magna ſudoris copia; defunctus eſt. Hic diebus paribus graviùs habebat.

ÆGER QUARTUS.

25. QUi ex Phrenitide laborans primo die decubuit æruginoſa & virulenta, multa, tenuia, vomitione refudit, febris horroris ſenſu inſignis prehendit, ſudor copioſus, aſſiduus, toto corpore dimanavit, capitis & cervicis gravitas non ſine dolore. Urinæ tenues, in quibus ſùblimia quædam in medio ſuſpenſa, parva, diſperſa inerant, neque ſubſiſtebant. Ex alvo ſtercora affatim prodierunt, multùm deliravit, nihil dormivit. Poſtridie mane vox defecit, febris accuta invaſit, ſudavit, non intermiſit. Totum corpus palpitationes occu-

 parunt,

μαλος· νυκτὸς, σπασμοί. Τρίτῃ, παρωξύνθη πάντα. Τελάρτῃ, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΜΠΤΟΣ.

26, ΕΝ Λαρίσσῃ, φλαικρὸς μηρὸν δεξιὸν ἐπόνησεν ἐξαίφνης· τῶν δὲ προσφερομένων ὐδὲν ὠφέλει. Τῇ πρώτῃ, πυρετὸς ὀξὺς, καυσώδης· ἀτρεμέως εἶχεν· οἱ δὲ πόνοι παρειπον̃το. Δευτέρῃ, τὸ μηρὸ μὲν ὐφίεσαν οἱ πόνοι, ὁ δὲ πυρετὸς ἐπέτεινεν· ὑπεδυσφόρει· ὐκ ἐκοιμᾶτο· ἄκρεα ψυχρά· ἔρων πλῆθος διῄει ὐ χρηςῶν. Τρίτῃ, τὸ μηρὸ μὲν ὁ πόνος ἐπαύσατο· παρακοπὴ δὲ τῆς γνώμης, κὴ ταραχὴ, κὴ πολὺς βλησρισμός. Τετάρτῃ, περὶ μέσον ἡμέρης, ἔθανεν ὀξυτάτως.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

parunt, nocte convulſiones. Tertio die, graviora evaſerunt omnia. Quarto, mortuus eſt.

ÆGER QUINTUS.

26. CAlvum in Lariſſa, ex femore dextro dolor derepente occupavit, nihilque adhibitis remediis eſt profectum. Primo die, febris acuta, ardens, ſenſim prehendit, comitabanturq; dolores. Poſtridie fœmoris quidem dolores remiſerunt, febris autem intenſa eſt, implaciditate quâdam corporis tenebatur, ſomnum non capiebat, corporis ſumma frigebant, urinarum copia profluxit, ſed nec eæ laudabiles erant. Tertio die, femoris quidem dolor ceſſavit, verùm mentis alienatio perturbatioque adfuit. & multa corporis incontinentia jactatioque. Quarto, ſub meridiem celerrimè periit.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΤΟΣ.

27. ΕΝ Αβδήροισι, Περικλέα νοῦσος ἔλαβεν ὀξὺς, ξυνεχὴς, μελὰ πόνῳ· δίψα πολλὴ, ἄσῃ· πολὺν καὶ ἔχειν ὐκ ἠδύνατο· ἦν δὲ ὑπόσπληνός τε, καὶ καρηβαρικός. Τῇ πρώτῃ, ἡμορῤῥάγησεν ἐξ ἀριστερῆς πτυὸς· ὁ μέν τοι πυρετὸς ἐπέτεινεν· ἔρησε πολὺ, θολερὸν, λευκόν· κείμενον δ' καθίσατο. Δευτέρῃ, πάντα παρωξύνθη· τὰ μέντοι ἕρα, παχέα μὲν ἦν, ἱδρυμένα δὲ μᾶλλον· καὶ τὰ περὶ τὴν ἄσην ἐκάθισεν· ἐκοιμήθη. Τρίτῃ, πυρετὸς ἐμαλάχθη· ἔρων πλῆθος, πέπονα, πολλὴν ὑπόστασιν ἔχοντα· νύκτα δι' ἡσυχίης. Τεταρτῇ, περὶ μέσον ἡμέρης ἱδρωσε πολλῷ θερμῷ, δι' ὅλου· ἄπυρος, ἐκρίθη· ὐκ ὑπέστρεψεν. Οξύ.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ.

ÆGER SEXTUS.

27. ABderæ Periclem febris acuta, continua, cum dolore prehendit, ſitis multa, æſtuatio & ſtomachi faſtidium aderat, potum continere non valebat. Aliquantulùm autem tum ex liene tum ex capitis gravitate laborabat. Primo die, ſanguis multus ex nare ſiniſtrâ profluxit. Febris tamen intenſior erat, urinas reddidit multas, turbulentas, albas, quæ nec depoſitæ ſubſidebant. Poſtridie graviora evaſerunt omnia. Ac certè urinæ quidem craſſæ erant, verùm quæ magis ſubſiderent, ſtomachi faſtidium & æſtuatio allevata eſt, dormivit. Tertio die, febris remiſſa eſt, urinæ copioſæ, concoctæ, in quibus multum ſubſidebat, profluxerunt, noctem quietam habuit. Quarto, ſub meridiem ſudor multus, calidus toto corpore dimanavit, à febre judicatione eſt abſolutus, nec recidivam paſſus eſt. Morbus erat acutus.

ÆGER

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ.

28. ΕΝ Αεδήροισι τὴν παρθένον, ἡ καὶ ἐκείλο ἐπὶ τῆς ἱερῆς ὁδῦ, πυρετὸς καυσώδης ἔλαβεν· ἦν δὲ διψώδης, καὶ ἄγρυπνος· καὶ ἔδη δὲ τὰ γυναικεῖα πρῶτον αὐτῇ. Ἑβδόμῃ, ἄσῃ πολλὴ, ἔρευθος· φρικώδης, ἀλύουσα. Ἑβδόμῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ἕρα λεπτὰ μὲν, εὔχροα δέ· τὰ περὶ τὴν κοιλίην ἐκ ἠνώχλει. Ογδόῃ, κώφωσις, πυρετὸς ὀξύς· ἄγρυπνος, ἀσώδης, φρικώδης· καὶενόει· ἕρα ὅμοια. Ενάτῃ, διὰ τῶν αὐτῶν, καὶ τὰς ἑπομένας· ἔτω ἡ κώφωσις παρέμενε. Τεσσαρεσδεκάτῃ, τὰ τῆς γνώμης ταραχώδεα· ὁ πυρετὸς ξυνέδωκεν. Επταικαιδεκάτῃ, διὰ τῶν ῥινῶν ἐρρύη πολύ· ἡ κώφωσις, σμικρὰ ξυνέδωκε· καὶ τὰς ἑπομένας, ἄσῃ· κωφότης

ÆGER SEPTIMUS.

28. ABderæ, virginem, quæ ad viam ſacram decumbebat, febris ardens prehendit. Sitibunda autem erat & pervigil, eique tum primùm muliebria profluxerunt. Sexto die, vehemens ſtomachi faſtidium adfuit, rubor, horror, cùm moleſtâ corporis jactatione. Septimo, eadem perſeveraverunt. Urinæ tenues quidem, verùm probati coloris erant, alvus commodè habebat. Octavo, ſurditas, febris acuta cepit, inſomnis, æſtuabunda, cum horroris ſenſu, mentis erat compos, urinæ eædem. Nono, ac proximis diebus eadem perſeverarunt, atq; adeò permanſit ſurditas. Decimo quarto, mentis perturbatio, febris remiſſio. Decimo ſeptimo, multum ex naribus profluxit, ſurditas nonnihil eſt levata, proximiſque diebus ſtomachi faſtidium & ſurditas aderat, & de-

της ἐνῆν, ἡ παράληρος. Εικοστῇ, ποδῶν ὀδύνη, κωφότης, παράληρος· ἀπέλιπεν· ἡμορῤῥάγησε μικρὰ διὰ ῥινῶν· ἵδρωσεν, ἄπυρος. Εικοστῇ ἡ τετάρτη, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψε· κώφωσις πάλιν· ποδῶν ὀδύνη· παρέμεινε παρακοπή. Εικοστῇ ἡ ἑβδόμῃ, ἵδρωσε πολλά· ἄπυρος· ἡ κώφωσις ἐξέλιπεν· ἡ τῶν ποδῶν ὑπέμενεν ὀδύνη. Τὰ δ' ἄλλα τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ.

29. Ἐν Ἀβδήροισιν, Ἀναξίωνα, ὃς κατέκειτο παρὰ τὰς Θρηϊκίας πύλας, πυρετὸς ὀξὺς ἔλαβε. Πλευρῇ ὀδύνη δεξιῇ συνεχής· ἔβησσε ξηρὰ, δ' ἔπτυε τὰς πρώτας· διψώδης, ἄγρυπνος· ἕρα εὔχροα, πολλὰ, λεπτά. Ἑπτῇ, παράληρος· πρὸς δὲ τὰ θερμάσματα, ὀδὲν ἐνεδίδου. Ἐξδόμῃ, ἐπι-

lira erat. Vigeſimo, pedum dolor cepit, ſurditas & delirium intermiſit, paucus ex naribus ſanguis prorupit, ſudoribus à febre liberata eſt. Quarto & vigeſimo, febris repetiit, rurſuſque ſurditas, pedum dolor perſeveravit, mens emota eſt. Septimo & vigeſimo, copioſis obortis ſudoribus, à febre immunis fuit, ſurditas reliquit, pedum dolor aliquantulùm tenuit. In reliquo verò, perfectâ judicatione abſoluta eſt.

ÆGER OCTAVUS.

29. Abderæ Anaxionem ad Threicias portas decumbentem, febris acuta prehendit, lateris dextri dolor continens tenebat, tuſſis erat ſicca, neque quicquam primis diebus expuebat. Siti cruciabatur atque inſomniâ, urinæ probè coloratæ erant, copioſæ & tenues. Sexto die, deliravit. Fotus verò nihil profecerunt. Septi-

ἐπιπόνως· ὁ γὰρ πυρετὸς ἐπέτεινεν, οἵτε πόνοι ξ̓ ξυνεδίδοσαν, αἵτε βῆχες ἠνώχλεν· δύσπνοός τε ἦν. Ογδόῃ, ἀγκῶνα ἔτεμον· ἐῤῥύει πολλὸν, οἷον δεῖ· ξυνέδωκαν μὲν οἱ πόνοι, αἱ μέν τοι βῆχες ξηραὶ παρείποντο. Ενδεκάτῃ, ξυνέδωκαν οἱ πυρετοί· σμικρὰ περὶ κεφαλὴν ἵδρωσεν· ἔτι βῆχες, κ̓ τὰ ἀπὸ πνεύμονος ὑγρότερα. Επταικαιδεκάτῃ, ἤρξατο σμικρὰ, πέπονα, πτύειν· ἐκκρίσθη. Εικοστῇ, ἵδρωσεν, ἄπυρος· μετὰ δὲ κρίσιν ἐκκρίσθη· διψώδης δὲ ἦν, κ̓ τῶν ἀπὸ πλεύμονος ξ̓ χρηταὶ αἱ καθάρσιες. Εικοστῇ ἑβδόμῃ, ὁ πυρετὸς ὑπέστρεψεν· ἔβηξεν, ἀνῆγε πέπονα πολλά· ὄρθροισιν ὑπόστασις πολλὴ, λευκή· ἄδιψος ἐγένετο, εὔπνοος. Τριηκοστῇ τελάστῃ, ἵδρωσε δι ὅλου, ἄπυρος· ἐκρίθη πάντα.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

mo, moleſtè habuit. Nam & febris intendebatur, neque dolores remiſerant, & tuſſes infeſtabant, & difficilis ſpiratio inerat. Octavo, ſecta in cubito vena, multus ſanguis, prout debuit, effluxit, dolores certè remiſerunt, verùm tuſſes ſiccæ perſeverarunt. Undecimo, leniores fuerunt febres, paucus ſudor circa caput prodiit, etiamnum tuſſes tenebant, & quæ ex pulmone prodibant liquidiora erant. Decimo ſeptimo, cœpit pauca & concocta expuere, allevatus eſt. Vigeſimo, ſudore oborto febre liber fuit, à judicatione verò meliùs habuit. Sitis autem vexabat, nec probæ pulmonis expurgationes erant. Septimo & vigeſimo, rediit febris, tuſſivit, concocta plurima eduxit, in urinis alba, multa ſubſidebant, ſine ſiti erat, bene ſpirans. Trigeſimo quarto, ſudore per totum corpus diffuſo, febre liberatus, & prorſus eſt judicatione abſolutus.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ.

30. ΕΝ Αβδήροις Ηρόπυθος, κεφαλὴν ὀρθοσάδην ἐπιπόνως εἶχεν· ὀ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, καλεκλίθη· ὤκει πλησίον τῆς ἄνω ἀγωγῆς. Πυρετὸς ἔλαβε καυσώδης, ὀξύς· ἔμετοι τὸ κατ' ἀρχὰς, πολλῶν χολωδέων· διψώδης· πολλὴ δυσφορίη· ἕδρα λεπτὰ, μέλανα· ἐναιώρημα μετέωρον, ὅτε μὲν, ὅτε δ' οὔ· νύκτα ἐπιπόνως· πυρετὸς ἄλλοτε ἀλλοίως παροξυνόμενος· τὰ πλεῖστα ἀτάκτως. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, κώφωσις· οἱ πυρετοὶ ἐξέτεινον· ἕδρα διὰ τῶν αὐτῶν. Εικοστῇ, πολλὰ παρέκρισε, κὴ τὰς ἑπομένας. Τεσσαρακοστῇ, διὰ ῥινῶν ἡμορράγησε πολὺ, κὴ κατενόει μᾶλλον· ἡ κώφωσις ἐνῆν μὲν, ἧσσον δέ· οἱ πυρετοὶ ξύνεδωκαν· ἡμορ-

ÆGER NONUS.

30. ABderæ, Heropythus rectus & obambulans ex capite doluit, neque verò multò pòst decubuit. Is habitabat ad ſuperiorem tractum, febris erat ardens, acuta. Statim initio plurima bilioſa vomitione refuſa ſunt, ſitis aderat & magna corporis jactatio & incontinentia. Urinæ tenues, nigræ, in quibus interdum quidem ſuſpenſum quiddam in medio innatans ſublime erat, interdum verò non. Nox laborioſa, febrium acceſſiones ſubinde variæ, ac plerumque inordinatæ. Sub decimum verò quartum diem obſurduit, febres intendebantur, urinæ eædem. Vigeſimo, itemque proximis diebus permultùm deliravit. Quadrageſimo, multus è naribus ſanguis erupit, magiſque ad ſeſe rediit, ſurditas inerat quidem, verùm minùs vexabat, remiſerunt febres. Conſe-

ἡμορῤῥάγει τὰς ἑπομένας, πυκνὰ, καὶ κατ' ὀλίγον. Περὶ δὲ τὴν ἑξηκοστὴν, αἱ μὲν αἱμορῤῥαγίαι ἀπεπαύσαντο· ἰσχίῳ δὲ δεξιῷ ὀδύνη ἰσχυρὴ, καὶ οἱ πυρετοὶ ἐπέτεινον· ὀ πολλῷ δὲ χρόνῳ ὕστερον, πόνοι τῶν κάτω πάντων. Ξυνέπιπτε δὲ ἢ τὸς πυρετὸς εἶναι μείζους, καὶ τὴν κώφωσιν πολλήν· ἢ ταῦτα μὲν ὑφιέναι καὶ κωφίζειν, τῶν δὲ κάτω περὶ ἰσχία μείζους εἶναι τὸς πόνους. Ηδη δὲ περὶ τὴν ὀγδοηκοστὴν, ξυνέδωκε μὲν πάντα· ξυνέλιπε δὲ ὀδέν· ὅρα τὲ γὰρ εὔχροα, καὶ πλείους ὑποσάσιας ἔχοντα καθέβαινεν· οἱ παράληροί τε μείους ἦσαν. Περὶ δὲ ἑκατοστὴν, κοιλίη πολλοῖσι χολώδεσιν ἐπεταράχθη· καὶ ἦει χρόνον ὀκ ὀλίγον πολλὰ τοιαῦτα· καὶ πάλιν δυσεντεριώδεα μετὰ πόνου, τῶν δὲ ἄλλων ῥασώνη. Τὸ δὲ σύνολον, οἵ τε πυρετοὶ ἐξέλιπον, καὶ ἡ κώφωσις ἐπαύσατο.

Conſequentibus diebus crebrò & paulatim ſanguis è naribus profluxit. Ad ſexageſimum verò diem, deſierunt quidem ſanguinis è naribus eruptiones, verùm coxendicis dextræ vehemens dolor tenuit, ac febres intendebantur Neque verò multò pòſt, inferiorum omnium partium dolores exorti ſunt. Contigit autem ut aut febres majores eſſent, ſurditaſque juncta, aut iſta quidem remitterent & allevarent, verùm inferiorum ad coxendices partium gravio-

res fierent dolores. Jam verò ad octogeſimum remiſerunt quidem omnia, verùm nihil dereliquit. Nam & urinæ probati coloris, in quibus plura ſubſidebant, prodierunt, & deliria ſunt imminuta. Circiter centeſimum, alvus bilioſis multis perturbata eſt, nec pauco tempore talia multa procedebant, tandemque inteſtinorum difficultas cum dolore vexavit, cætera commodè habebant. In totum autem, tum febres reliquerunt, tum ſurditas deſiit.

ἐπαύσαλο. Εν ἑκαλοσῇ εἰκοσῇ, τελέως ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ.

31. ΕΝ Αξδήροισι, Νικόδημον, ἐξ ἀφροδισίων κὴ πολῶν, πῦρ ἔλαξεν. Αρχόμενος δὲ ἦν ἀσώδης, κὴ καρδιαλγικὸς, διψώδης· γλῶσσα ἐπεκαύθη· ὄρα λεπλὰ, μέλανα. Δευλέρῃ, ὁ πυρελὸς παρωξύνθη· φρικώδης, ἀσώδης· ὀδὲν ἐκοιμήθη· ἤμεσε χολώδεα, ξανθά· ὄρα ὅμοια· νύκλα δι ἡσυχίης· ὕπνωσε. Τρίτῃ, ὑφῆκε πάνλα, ῥασώνη δὲ ἦν· περὶ ἡλίῳ δυσμὰς, πάλιν ὑπεδυσφόρει· νύκλα ἐπιπόνως. Τελάρλῃ, ῥίγος, πυρελὸς πολὺς, πόνοι πάνλων· ὄρα λεπλά· ἐναιώρημα. Εκλῃ, παρέκρουσε πολλά. Εβδόμῃ, ῥασώνη. Ογδόῃ, τὰ ἄλλα ξυνέδωκε

Centeſimo vigeſimo, prorſus eſt judicatione abſolutus eſt. Febris erat ardens.

ÆGER DECIMUS.

31. ABderæ, Nicodemus ex venere & potu febre correptus eſt. Per initia autem, ſtomachi faſtidio & oris ventriculi dolore cum ſiti conflictabatur. Lingua exuſta eſt, urinæ tenues ac nigræ. Poſtridie febris invaſit cum horroris ſenſu & ſtomachi faſtidio, nihil dormivit, bilioſa, flava, vomitione ſunt refuſa, urinæ eædem perſeverabant, noctem quietam tranſegit, ſomnum cepit. Tertio die, imminuta ſunt omnia, & tranquillitas adfuit. Sub Solis occaſum rurſus corporis implaciditate aliquantulùm tentatus eſt, noctem permoleſtè tulit. Quarto, rigor cepit, febris magna omnium dolores aderant, urinæ tenues erant, ac ſuſpenſum quiddam in medio innatans habebant. Sexto, multùm deliravit. Septimo, alle-

νέδωκε πάντα. Δεκάτῃ, καὶ τὰς ἑπομένας, ἐνῆσαν μὲν οἱ πόνοι, ἧσσον δὲ πάντες. Οἱ δὲ παροξυσμοὶ, καὶ οἱ πόνοι τελέως διὰ τέλεος ἐν ἀρτίοισιν ἦσαν μᾶλλον. Εἰκοστῇ, ἔρησε λευκὸν, πάχος εἶχε, κείμενον ὑπὸ καθίσταλο· ἵδρωσε πολλά· ἔδοξεν ἄπυρος γενέσθαι, δείλης δὲ πάλιν ἐθερμάνθη, καὶ οἱ αὐτοὶ πόνοι· φρίκη, δίψα· σμικρὰ παρέκρουσεν. Εἰκοστῇ τελάρτῃ, ἔρησε πολὺ, λευκὸν, πολλὴν ὑπόστασιν ἔχον· ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι' ὅλου. Απυρος, ἐκρίθη.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΝΔΕΚΑΤΟΣ.

32. Ἐν Θάσῳ, γυνὴ δυσήνιος, ἐκ λύπης μετὰ προφάσιος ὀρθοστάδην ἐγένετο ἄγρυπνός τε, καὶ ἄσιτος· καὶ διψώδης ἦν, καὶ ἀσώδης· ὤκει δὲ πλησίον

vatio fuit. Octavo, cætera remiſerunt omnia. Decimo, ſequentibuſq; diebus dolores quidem tenuerunt, verum leviores erant. Acceſſiones verò & dolores hunc perpetuò diebus ferè paribus invaſerunt. Vigeſimo, urinam reddidit albam, cui craſſitudo inerat, nec depoſita ſubſidebat, copioſo ſudore profuſo viſus à febre liber eſſe. Sub veſperam autem rurſus incaluit, iidemque dolores vexarunt, horror adfuit, ſitis, nonnihil deliravit. Quarto & vigeſimo, copioſam urinam albam reddidit, in quâ multa ſubſidebant. Sudore calido copioſo per totum corpus diffuſo, à febre judicatione eſt abſolutus.

ÆGER UNDECIMUS.

32. Mulier quædam in Thaſo auſtera & aſpera, ex mœrore manifeſto recta adhuc & obambulans, inſomniâ & ciborum faſtidio tentata eſt, ſiti & magnâ corporis æſtuatione premebatur. Habitabat autem

ad

πλησίον τῦ Πυλάδυ, ἐπὶ τῦ Λείυ. Τῇ πρώτῃ, ἀρχομένης νυκτὸς, φόβοι, λόγοι πολλοὶ, δυσθυμίη, πυρέτιον λεπτόν· πρωΐ, σπασμοὶ πολλοί· ὅτε δὲ διαλίποιεν οἱ σπασμοὶ οἱ πολλοὶ, παρέλεγεν, ἠσχρομύθει· πολλοὶ πόνοι, μεγάλοι, ξυνεχέες. Δευτέρῃ, διὰ τῶν αὐτῶν· ὑδὲν ἐκοιμᾶτο· πυρετὸς ὀξύτερος. Τρίτῃ, οἱ μὲν σπασμοὶ ἀπέλιπον, κῶμα δὲ καὶ ἀφορὴ, καὶ πάλιν ἔγερσις· ἀνήϊσσε, καὶέχειν ὑκ ἠδύνατο, παρέλεγε πολλά· πυρετὸς ὀξύς. Ες νύκτα δὲ ταύτην ἵδρωσε πολλῷ θερμῷ δι ὅλυ· ἄπυρος· ὕπνωσε, πάντα καλενόει, ἐκρίθη. Περὶ δὲ τὴν τρίτην ἡμέρην, ὖρα μέλανα, λεπτά· ἐναιώρημα δὲ ἐπὶ πολὺ στρογγύλον· ὐχ ἵδρυτο. Περὶ δὲ κρίσιν, γυναικεῖα πολλὰ καὶέδη.

ad Pyladis ædes in Plano. Primo die, appetente nocte, metus, ſermones multi, animi ægritudo, febricula levis cepit, mane convulſiones multæ vexârunt. Ac ſicubi convulſiones illæ multæ intermitterent, delirabat, obſcœna loquebatur, dolores multi, vehementes & continentes aderant. Poſtridie eadem perſeverarunt, ſomnum non cepit, febris ingraveſcebat. Tertio, convulſiones certè ceſſarunt, ſopor verò atq; in ſomnum degravatio tenuit, rurſumque expergefacta eſt, exiliit, neque ſeſe continere poterat, multum delirabat, febris erat acuta. Eâdem autem nocte ſudor copioſus, calidus, toto corpore dimanavit, à febre immunis fuit, ſomnum cepit, omnino ad ſeſe rediit, judicatione eſt abſoluta. Ad tertium verò diem, urinæ nigræ, tenues erant, habebantque in medio ſuſpenſum quiddam innatans, rotundum admodum; neque ſubſidebat. Sub judicium autem muliebria copioſa profluxerunt.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΔΩΔΕΚΑΤΟΣ.

33. Εν Λαρίσσῃ, παρθένον πυρετὸς ἔλαβε καυσώδης, ὀξύς· ἄγρυπνος, διψώδης· γλῶσσα λιγνυώδης, ξηρή· ὄρα εὔχροα μὲν, λεπτὰ δέ. Δευτέρῃ, ἐπιπόνως· οὐχ ὕπνωσε. Τρίτῃ, πολλὰ διῆλθεν ἀπὸ κοιλίης, ὑδατόχροα· κὴ τὰς ἑπομένας διήει τοιαῦτα εὐφόρως. Τετάρτῃ, ἔρησε λεπτὸν, ὀλίγον· εἶχεν ἐναιώρημα μετέωρον, οὐχ ἱδρυτο· παρέκρισεν ἐς νύκτα. Εκτῃ, διὰ ῥινῶν λαῦρον ἐρρύη πολύ· φρίξασα, ἱδρωσε πολλῷ θερμῷ δι ὅλε· ἄπυρος, ἐκρίθη. Εν δὲ τοῖσι πυρετοῖσι, κὴ ἤδη κεκριμένων, γυναικεῖα καλέεη τότε πρῶτον· παρθένος γὰρ ἦν. Ην δὲ διὰ παντὸς ἀσώδης, φρικώδης· ἔρευθος

ÆGER DUODECIMUS.

33. LAriſſæ, virginem quandam febris ardens & acuta prehendit, pervigil erat, ſitibunda, lingua fuliginoſa, arida. Urinas probati quidem coloris reddidit, tenues tamen. Poſtridie moleſtè habuit, non dormivit. Tertio die, alvus aquoſa multa tranſmiſit, proximiſque diebus talia commodè prodierunt. Quarto, urinam tenuem, paucam reddidit, quæ ſuſpenſum quid in medio innatans ſublime habebat, neque ſubſidebat, ſub noctem deliravit. Sexto, ex naribus ſanguis abunde multus effluxit, atque ubi inhorruiſſet, ſudore copioſo calido per totum corpus diffluente, ex febre immunis judicatione liberata eſt. In febribus autem, jamque peractâ judicatione, tum primùm muliebria deſcenderunt, quòd illibatæ virginitatis eſſet. Prorſus verò ſtomachi faſtidio laborabat, horrebat, faciei rubor aderat, oculo-

rum

ἔρευθος προσώπε, ὀμμάτων ὀδύνη· καρηβαρική. Ταύτῃ ὀχ ὑπέστρεψεν, ἀλλ' ἐκρίθη. Οἱ πόνοι ἐν ἀρξίψσιν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΡΙΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

34. Ἀπολλώνιος, ἐν Ἀβδήροισιν, ὀρθοστάδην ὑπέφερε χρόνον πολύν. Ἦν δὲ μεγαλόσπλαγχνος· ἢ περὶ ἦπαρ ξυνήθης ὀδύνη χρόνον πολὺν παρείπετο, ἢ δὴ τότε ἢ ἱκτερώδης ἐγένετο· φυσώδης, χροιῆς τῆς ὑπολεύκε. Φαγὼν δὲ βόειον, ἢ πιὼν ἀκαιροτέρως, ἐθερμάνθη σμικρὰ τὸ πρῶτον, κατεκλίθη· γάλακτι δὲ χρησάμενος ἑφθοῖσι ἢ ὠμοῖσι, πολλοῖσιν, αἰγείοισι ἢ μηλείοισι, ἢ διαίτῃ κακῇ, πάντων αἱ βλάβαι μεγάλαι. Οἵτε γὰρ πυρετοὶ παρωξύνθησαν, κοιλίη τε τῶν προσενεχθέντων ὀδὲν διέδωκεν ἄξιον λόγε· ἔρα τε λεπτὰ, ἢ ὀλίγα διῄει·

rum dolor & capitis gravitas. Huic morbus non repetiit, ſed iudicatione eſt abſoluta. Dolores diebus paribus invadebant.

ÆGER DECIMUS TERTIUS.

34. Abderæ Apollonius, diu rectus & obambulans morbum ſuſtinuit. In tumorem autem ei elata erant viſcera, & conſuetus hepatis dolor longo tempore perſeveravit, ac tunc ſanè etiam auriginoſus factus eſt, flatibus abundabat, & colore erat ſubalbido. Ex intempeſtiviore verò potu & bubulæ eſu, aliquantulùm primum incaluit, decubuit. Deinde cùm lacte uſus eſſet copioſo crudo & cocto, caprillo & ovillo, vitioſâque victus ratione, inſignes omnes offenſiones factæ ſunt. Nam & febres exaſperatæ ſunt, neque memorabile aliquid ex ingeſtis alvus reddidit, urinæ tenues & paucæ, neque ſomnum capiebat, mala inflatio aderat, ſitis multa, ſo-

διήει· ὕπνοι ϑκ ἐνῆσαν· ἐμφύσημα κακὸν, πϑλὺ δίψος· κωμαλώδης· ὑποχονδρίϑ δεξιᾷ ἔπαρμα ξὺν ὀδύνῃ, ἄκρεα πάνλοθεν ὑπόψυχρα· σμικρὰ παρέλεγε· λήθη πάνλων, ὅ,τι λέγοι· παρεφέρελο. Περὶ δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτην, ἀφ' ἧς ῥιγώσας ἀπεθερμάνθη, καλεκλίθη, κὴ ἐξεμάνη*· βοὴ, ταραχὴ, λόγοι πολλοὶ, κὴ πάλιν ἴδρυσις· κὴ τὸ κῶμα τηνικαῦτα προσῆλθε. Μελὰ δὲ ταῦτα, κοιλίη ταραχώδης, πολλοῖσι, χολώδεσιν, ἀκρήτοισιν, ὠμοῖσιν· ϗρα μέλανα, σμικρὰ, λεπλά· πολλὴ δυσφορίη· τὰ τῶν διαχωρημάτων ποικίλως· ἢ γὰρ μέλανα, κὴ σμικρὰ, κὴ ἰώδεα, ἢ λιπαρὰ, κὴ ὠμὰ, κὴ δακνώδεα· καλὰ δὲ χρόνϑς ἐδόκεε κὴ γαλακλώδεα δεδόναι. Περὶ δὲ εἰκοσὴν τελάρλην, διὰ παρηγορίης, τὰ μὲν ἄλλα ἐπὶ τῶν αὐτῶν· σμικρὰ δὲ καλενόησεν (ἐξ ϗ δὲ κατεκλίθη,

pore detinebatur, præcordia dextra cum dolore intumuerant, extrema, undiquaque frigeſcebant, aliquantulùm delirabat, omnium quæ dixiſſet capiebat oblivio, mente emovebatur. Ad decimum quartum diem, ex quo ſuborto rigore incaluit, decubuit, vehementer inſanivit, clamor, perturbatio, ſermo multus, mox contrà repreſſus eſt, atque tum ſopor invaſit. Deinde verò alvus perturbata, copioſa, bilioſa, ſincera & cruda demiſit, urinæ nigræ, paucæ, tenues erant, magna corporis implaciditas, alvi recrementa varia. Nempe vel nigra, pauca & virulenta, vel pinguia, cruda & mordacia dejecit, ac tandem etiam lacti ſimilia reddere viſus eſt. Sub vigeſimum quartum diem, allevatio fuit, in reliquo quidem eadem perſeveravere, verum aliquantulùm ad intelligentiam rediit (ex quo namque

* Ita vulgò legitur. Sed certè iis, quæ in principio hujuſce Hiſtoriæ narrantur, meliùs reſponderet, ſi ſic legatur, ἀφ' ἧς ῥιγώσας ἐπεθερμάνθη κὴ καλεκλίθη, ἐξεμάνη.

τεκλίθη, ὑδενὸς ἐμνήσθη·) πάλιν δὲ ταχὺ παρενόει· ὥρμηο πάνα ἐπὶ τὸ χεῖρον. Περὶ δὲ τριηκοσὴν, πυρετὸς ὀξύς· διαχωρήματα πολλὰ, λεπτά· παράληρος, ἄκρεα ψυχρά· ἄφωνος. Τριηκοστῇ τελάρτῃ, ἀπέθανε. Τελέῳ διὰ τέλεος, ἐξ ὃ κὴ ἐγὼ οἶδα, κοιλίη ταραχώδης, ὗρα λεπτὰ, μέλανα· κωματώδης, ἄγρυπνος· ἄκρεα ψυχρά· παράληρος διὰ τέλεος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΤΕΣΣΑΡΕΣΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

35. ΕΝ Κυζίκῳ, γυναικὶ θυγατέρας τεκούσῃ δι-
δύμας, κὴ δυσοκησάσῃ, κὴ ὑ πάνυ καθαρθείσῃ, τὸ μὲν πρῶτον ἐπῆλθε πυρετὸς φρικώδης, ὀξύς· κεφαλῆς κὴ τραχήλου βάρος μετ' ὀδύνης. Ἀγρυπνος ἐξ ἀρχῆς, σιγῶσα δὲ, κὴ σκυθρωπὴ, κὴ

ὑ

namque decubuerat, nihil meminit) ſtarinique rurſus deſipiebat, atque in deterius omnia tendebant. Circa trigeſimum verò diem, febris acuta invaſit, alvi recrementa copioſa & tenuia, delirus fuit, extrema perfrixerunt, vox defecit. Quarto & trigeſimo, vitâ defunctus eſt. Ex quo eum vidi, huic perpetuò alvus turbulenta fuit, urinæ tenues, nigræ, ſopore detentus & inſomnis, extremitates frigidæ, per totum morbum deliravit.

ÆGER DECIMUS QUARTUS.

35. MUlierem in Cyzico, gemellas laborioſè enixam, cùm non admodum partus purgamenta proceſſiſſent, primùm quidem febris corripuit horroris ſenſu inſignis & acuta, capitis & cervicis gravitas non ſine dolore tenuit. Inter exordia inſomniâ vexata eſt, taciturna autem erat, tetrico & ſupercilioſo vultu, & quæ nullis perſuaſionibus flecti poterat. Urinas

ὑ πειθομένη· ὄρα λεπτὰ, καὶ ἄχροα· διψώδης, ἀσώδης τὸ πολύ· κοιλίη πεπλανημένως ταραχώδης, καὶ πάλιν ξυνισαμένη. Ἑκτῃ, ἐς νύκτα πολλὰ παρέλεγεν· ὑδὲν ἐκοιμήθη. Περὶ δὲ ἐνδεκάτην ἔδοσα, ἐξεμάνη, καὶ πάλιν κατενόει· ὄρα μέλανα, λεπτὰ, καὶ πάλιν διαλείποντα, ἐλαιώδεα· καὶ κοιλίη πολλοῖσι, λεπτοῖσι, ταραχώδεσι. Τεσσαρακοστῇ, σπασμοὶ πολλοὶ, ἄκρεα ψυχρά· ὑδὲν ἔτι κατενόει· ὄρχ ἐπέση. Ἑκτῃ καὶ δεκάτῃ, ἄφωνος. Ἑπταικαιδεκάτῃ, ἀπέθανεν.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΠΕΝΤΕΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

36. Ἐν Θάσῳ, Δεάλκης γυναῖκα, ἣ κατέκειτο ἐπὶ τῷ Λείῳ, πυρετὸς φρικώδης,, ὀξὺς, ἐκ λύπης ἔλαξεν. Ἐξ ἀρχῆς δὲ περιεστέλλετο· καὶ διὰ

nas tenues & decolores reddidit, ſiti premebatur, ac ut plurimùm ſtomachi faſtidio laborabat, alvus inordinatè quidem & inconſtanter perturbabatur, rurſuſque conſiſtebat. Sexto die, ſub noctem multùm deliravit, ſomnum non cepit, circaq; undecimum vehementer inſaniit, ac rurſus ad intelligentiam rediit. Urinas nigras, tenues, moxque ubi aliquantulùm intermiſiſſent, oleoſas reddidit, & ab alvo multa, tenuia & turbulenta prodiere. Decimo quarto, convulſionibus multis appetita eſt, extrema erant frigida, neque ampliùs ad mentem rediit. Urinæ reſtiterunt. Decimo ſexto, voce defecta eſt. Decimo ſeptimo, periit.

ÆGER DECIMUS QUINTUS.

36. DEalcis uxorem in Thaſo, quæ in Plano decumbebat, febris horroris ſenſu inſignis & acuta ex mœrore prehendit. Ab initio autem pannis contegebatur, & ad finem

διὰ τέλεος ἀιεὶ σιγῶσα, ἐψηλάφα, ἔτιλλεν, ἔγλυφεν, ἐτριχολόγει· δάκρυα, ϗ πάλιν γέλως· ϗ ἐκοιμᾶτο. Απὸ κοιλίης ἐρεθισμοὶ, ϗδὲν διήει· μικρὰ ὑπομιμνησκόντων, ἔπινεν· ξῆρα λεπτὰ, σμικρά· πυρετοὶ πρὸς χεῖρα λεπτοὶ, ἀκρέων ψύξις. Ενάτῃ, πολλὰ παρέλεγε, ϗ πάλιν ἱδρύνθη σιγῶσα. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνϗ, ϗ πάλιν βραχύπνοος. Επταικαιδεκάτῃ, ἀπὸ κοιλίης ἐρεθισμὸς ταραχώδης· ἔπειτα αὐτὰ τὰ ποτὰ διήει, ϗδὲν συνίσατο· ἀναισθήτως εἶχε πάντων· δέρματος περίτασις καρφαλέϗ. Εικοστῇ, λόγοι πολλοὶ, ϗ πάλιν ἱδρύνθη· ἄφωνος, βραχύπνοος. Εικοστῇ πρώτῃ, ἀπέθανεν. Ην ταύτῃ διὰ τέλεος, πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα· ἀναισθήτως πάντων εἶχεν· ἀιεὶ περιεσέλλετο· ἢ λόγοι πολλοὶ, ἢ σιγῶσα διὰ τέλεος.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ

uſque ſemper taciturna fuit, manibus palpabat, evellebat, ſcalpebat, floccos legebat, lachrymas fundebat: moxque ridebat, ſomnum non capiebat, alvus irritata nihil demittebat, parum nec niſi commonefacta bibebat. Urinæ tenues & paucæ erant, febres ad manûs contactum leves apparebant, ſumma corporis frigeſcebant. Nono die, multùm deliravit, ac mox compoſita fuit & taciturna. Decimo quarto, ſpiratio rara, magna, longo tempore renuit, rurſuſq; brevis. Decimo ſeptimo, irritatione turbulentâ commota eſt alvus, deinde potus ipſi pertranſibant, neque conſiſtebant, omnium ſenſum perdiderat, cutis erat diſtenta & arida. Vigeſimo, multùm obloquebatur, ac mox compoſita fuit, vox defecit, & brevem ſpiritum trahebat. Primo & vigeſimo, defuncta eſt. Huic perpetuò ad finem uſque ſpiratio rara & magna aderat, nihil omnino ſentiebat, ſemper pannis contegebatur, aut ſermones multos fundebat, aut ferè uſque taciturna erat.

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΕΚΚΑΙΔΕΚΑΤΟΣ.

37. Ἐν Μελιβοίῃ, νεηνίσκος, ἐκ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων πολλῶν πολὺν χρόνον θερμανθείς, κατεκλίθη· φρικώδης δὲ καὶ ἀσώδης ἦν, ἄγρυπνος, καὶ ἄδιψος. Ἀπὸ δὲ κοιλίης, τῇ πρώτῃ, πολλὰ κόπρανα διῆλθε, σὺν περιῤῥόῳ πολλῷ· καὶ τὰς ἑπομένας, ὑδαλόχολα πολλὰ διῄει. Οὖρα λεπτὰ, ὀλίγα, ἄχροα· πνεῦμα ἀραιὸν, μέγα, διὰ χρόνου· ὑποχονδρίου ἔνπασις ὑπολάπαρος, παραμήκης ἐξ ἀμφοτέρων· καρδίης παλμὸς, διὰ τέλεος ξυνεχής· ἔρπησεν ἐλαιῶδες· παρέκρισεν ἀτρεμέως, κόσμιός τε, καὶ ἥσυχος· δέρμα καρφαλέον, καὶ περιπεφλεγμένον· διαχωρήματα πολλὰ, καὶ λεπτὰ, ἢ χολώδεα, λιπαρά. Τεσσαρεσκαιδεκάτῃ, πάντα παρωξύνθη· παρεκρέσθη,

ÆGER DECIMUS SEXTUS.

37. MElibœæ, adoleſcens quidam, ex comeſſationibus, liberaliore potu ac venere, longo tempore incaluit & decubuit. Horrorem autem ſentiebat & æſtuabundus erat, pervigil, neque ſiti premebatur. Alvus primo die, ſtercora multa demiſit cum magno humorum affluxu, proximiſq; diebus aquæ ſimilia plurima prodiere. Urinas reddidit tenues, paucas, decolores. Spiratio erat rara, magna, ex longis intervallis. Præcordiorum contenſio ſubmollis aderat, vtrinque promiſſa, perpetua & continens cordis palpitatio, urinam minxit oleoſam. Decimo, paulatim mente motus eſt, compoſituſq; erat & taciturnus, cutis reſiccata & diſtenta, alvi recrementa vel multa & tenuia, vel bilioſa & pinguia. Decimo quarto, exaſperata ſunt omnia, mente

θη, πολλὰ παρέλεγεν. Εικοστῇ, ἐξεμάνη· βληστρισμός· ἀδὲν ἔρει· μικρὰ πολὰ καὶείχετο. Τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ, ἀπέθανε. *

motus eſt, valde deliravit. Vigeſimo, vehementer inſanivit, corporis incontinentia & jactatio aderat, nihil minxit, potionem vix continebat. Quarto & vigeſimo, periit.

---

* Hos *ſedecim* ægrotos, non morbis iis, qui in *ſtatu Peſtilentiali* ſuprà enarrati ſunt, ſed plurimùm diverſis laborâſſe ſcribit *Galenus*. In quo certè fallitur: quippe omnes, ne excepto quidem *Pleuritico* cap. 29, *Febre ardente*, aut *Phrenitide* correpti ſunt; quod utrumque morbi genus *Hippocrates* cap. 15, 16, 17. verbis diſertiſſimis explicuit.

Id etiam obiter notandum, multos eoſque haud ſanè ineruditos homines in eâ fuiſſe opinione, quòd hâc *ſecundâ ſectione* non modò *Peſtilentiam* propriè dictam, ſed illam etiam ipſam, quæ eâ ætate *Athenas* pervaſit, deſcribendam ſuſceperit *Hippocrates*. Quos in hanc fortè ſententiam induxit *Titulus* ille, quem hæc præ ſe fert, ab *Hippocrate* deſcripta, *Conſtitutio*. Sed quanto ii in errore verſentur, cùm aliàs, tum hinc maximè percipi poteſt, ſiquis cum *Thucydide*, qui *Peſtem Athenienſem* literis mandavit, hunc *Hippocratis* locum contulerit: nam utriſque perlectis, quod quidem ad morbi ſpeciem pertineat, nihil quicquam inter eos commune eſſe videbit. Imò facilè ſentiet, *Peſtis* illius Hiſtoriam ita parum eſſe ab *Hippocrate* pertractatam, ut is nullâ quidem de *Peſte* his in libris ſermonem habuerit.

Præli Errata quædam levia ſic corrigantur.

LIB. I.

Cap. 4. ἐκλείπονλες 8. πάχος μὲν 11. παρεόνλα 14. πλεῖσοι, πλείσοισι 15. πλεῖσαι 23. πλάνηλες 28. ἢ 32. ἀυθήμερον

LIB. III.

Cap. 13. Ετησίαιλε 14. πυρελοῖσίτε 15. πάλινλε 16. φθείρονλες 20. ῥήισον 21. ἐσὶν 23. ἐπύρεσσιν 26. παρείπονλο

Vari-

Variantes quædam Lectiones ex MSS. *Barocciano* excerptæ.

Pag. 3. v. 4. φωναὶ δὲ βραγχώδεες.
10. v. ult. ἀφημέενοι.
13. v. ult. ἔχει.
16. v. 2. ἦει πολλὰ. rectissimè.
v. 6. δὲ διακινδύνους πειρασμούς.
21. v. 2. Ερμίωνος παιδὶ συμύλῳ.
v, 14. πολλαὶ.
v. ult. οἱ ἄνδρες.
26. v. 11. ὀδεμίην.
34. v. 3. ἀφίησι.
35. v. 8. ἢ τὸ ὀλέθεον. rectè.
43. v. 6. πολλοὶ.
46. v. 10. ἄλλοτε ἀλλοίως.
49. v. 1. ἡμορράγει πολλάκις.
61. v. pen. τὴν κεφαλήν.
77. v. 5. ἦλθε πολλὰ.
79. v. 5. Καλάσασις Λοιμώδης, deest.
81. v. 1. τοιαῦτα.
v. 3. πολλοὶ.
v. 10. πάντοθεν ἐπεμαίνετο.
85. v. 7. ἰδρῶτες πολλοί.
86. v. 3. φθείρονται. Ita & *Aldus*: fortasse rectiùs.
v. 11. πολλοὶ.
87. v. 13. πολὺ δὲ.
v. 16. διαιτῆν.
95. v. 12. εἰγάρτι.
96. v. 5. πολλοῖσιν.
v, 7. καματώδης.
99. v. pen. σμικρὰ.
102. v. 8. ἠφίεσαν.

Johannis

Johannis Freind, M.D.

DE

FEBRIBUS

COMMENTARII NOVEM,

AD

LIBRUM EPIDEMIORUM

PRIMUM & TERTIUM accommodati.

Index Commentariorum.

Com. 1. *De Ratione Scribendi, quam in Epidemiorum Libris tenuit* Hippocrates. p. 3.

Com. 2. *De Sanguinis Missione, præsertim de Venarum Jugularium Sectione.* p. 18.

Com. 3. *De Sudoribus.* p. 43.

Com. 4. *De Vomitione.* p. 47.

Com. 5. *De Excreatione purulentâ: De Pleuritide item, & Peripneumoniâ.* p. 52.

Com. 6. *De Abscessu: Deque Coli & Vesicæ Ulcere.* p. 67.

Com. 7. *De Purgatione : Quam vim habeat in febre putridâ, quæ Variolis confluentibus supervenit, inq; capitis Erysipelate. Quædam etiam de Excretione Intestinali.* p. 74.

Com. 8. *De Urinæ profluvio.* p. 153.

Com. 9. *De Vesicantibus, quæ Cantharidas recipiunt.* p. 156.

COMMENTARIUS I.

De Ratione Scribendi, quam in Epidemiorum Libris tenuit Hippocrates.

HIppocrates, uti omnia ſcripſit egregiè, ita nihil his *Epidemiorum* libris reliquit, vel ad lectionem jucundius, vel ad uſum aptius. Etenim in his tantummodo ſcriptis ſingulares morborum hiſtorias perſequitur; quos quidem ita exquiſitè deſignat, ut legentes & ægrotis aſſidere, & quid in quoque natura indicet, quaſi præſentes intueri videantur.

Morborum in genere deſcriptio, ampla utcunque ſit & accurata, conjecturis de me-

dendi ratione formandis eò minùs inſervit, quòd neque in unâ aliquâ ægrotatione univerſa reperiatur notarum congeries, neque in diverſis eadem conjunctio: id inſuper in hâc re judicandi difficultatem auget, quòd ipſæ illæ notæ, quæ in altero minimè periculoſæ ſunt, in altero ſæpius mortem prænuncient. Inde fit, ut præcepta, quæ generatim de morbis hiſce curandis traduntur, mederi volentem aliquando vel non dirigant, vel etiam fallant. In ægrotantium verò hiſtoriis, quæ ſigillatim enarrantur, ſecus accidit: hinc quippe non modò variam mali ipſius naturam, ſed tum affectionis cujuſque vim atque tempora, tum quo medicinæ genere in toto morbi decurſu utendum ſit, perdiſcimus.

Id abunde probat in his commentariis *Hippocrates:* quem in hoc ſcribendi genere authorem ut antiquiſſimum, ita & accuratiſſimum agnoſcimus. Nam erat vir ille, *Celſo* judice, [a] non arte modò, ſed & facundiâ inſignis. *Galenus* quidem hæc de morbis popularibus ad memoriam no-

[a] Præfat.

tâſſe

tâſſe *Hippocratem* ratus [b], fatetur interim eo animo compoſita fuiſſe, ut ederentur. Fuerunt certè, quæ ederentur, digniſſima. Sunt fortaſſe nonnulla, uti notat idem *Galenus* [c], quæ non attigit *Hippocrates*, utpote ad propoſitum ſuum minùs ſpectantia: qui autem opus hoc cum aliquâ judicandi ſolertiâ legerit, nihil unde vel morborum ſigna dignoſci, vel curandi ratio duci poſſit, intactum reperiet. Scripſit nimirum ut artifex artificibus, brevi quidem ſubtilique dicendi genere uſus, ſed expolito atque intelligentibus noto.

Itaque hoc nomine *primus & tertius Epidemiorum* liber, qui ex *ſeptem* ſoli pro germanis habentur, nunquam ſatis prædicari queunt. Hos ſimul jungi volebam, non modò quòd pulchrè unoque ſtyli acumine ſint ſcripti, ſed quòd, in eodem argumento verſati, unum quoddam idque perfectum opus conficiant. Nam qui *duodecim* ægrotantium hiſtorias in principio *tertii* expoſitas ratione animoque luſtrârit, facilè perſpiciet eos eodem planè morbo,

---

[b] Gal. in 6. Epid. [c] Ibid.

ac illos, qui in *primo* memorati ſunt, laborâſſe; adeóque ad cœli conſtitutionem eam, quæ illic deſcribitur, referri oportere. Ita ut hi libri, ſubmonente *Galeno*, *ob argumenti cognationem*, mutuò inter ſe connecti debeant.

Eſt & alia ratio, quæ medicinæ curioſis hos libros præcipuè commendet, quòd in *febribus* enarrandis toti ſint. Hoc etenim morbi genus, uti præ cæteris vulgare eſt, ita propter atrocitatem caſuum artem medicam impenſiùs deſiderat. Morborum nonnulli, peculiari vel loco vel etiam ſeculo ingraveſcunt: Febres ferè ſolæ ſunt omnibus æquè terrarum partibus, omnibus æquè ſeculorum ætatibus communes. Ita ut *Hippocrates* huic de febribus ſermoni, veriſſimo ſenſu *Epidemiorum* nomen indiderit. Etiam id obſervatu dignum eſt, quòd ubi anni conſtitutio eſſet admodum diverſa, ut in libro *primo* & *tertio* notatur, eadem prope fuerit febrium ſpecies, eandemque tractandi rationem ſuggeſſerit.

Febres his, quas delineat *Hippocrates*, nequaquam abſimiles, & ortæ ſunt omni tempore, &, credo, orientur: quod ex omnium

nium authorum, præſertim è *Sydenhami* ſcriptis evincitur. Hic multâ cum ſuâ laude, morem *Hippocraticum* ſecutus, febres, quæ in quoque annorum ſtatu increbuerint, diligenter atque enucleatè deſcripſit; de quo tamen opere liceat mihi dicere, quòd, utcunque, ſive loci poſitione ſive conſtitutione aeris, ab *Angliâ* longiſſimè diſcrepet *Thaſos*, inter febres & ab illo & ab *Hippocrate* adumbratas minimum interſit diſcriminis. Id quoque verè mihi videor eſſe dicturus, febres ipſas, quas pro variâ annorum temperatione in diſtinctas ſpecies digerit *Sydenhamus*, non multùm à ſe invicem abhorrere. Etenim, ſi fortè *Petechialem*[d] exceperis, *gradu* potiùs, quàm *genere* ſunt diſſimiles. Nulla quippe unquam, in quâcunque tempeſtate, apparuit febris, ubi ita conſtanter ſibi invicem reſponderint notæ, ut, quas in uno homine ſimul colligatas inveneris, eædem pariter in altero convenirent: nec tamen ideo non eodem illos morbo affici dixeris. Hæc ita ſe habere argumenti loco ſit ipſa horum morborum tractatio:

---

[d] De Morb. Acut. 216.

nam

nam ad univerſas *octo*, quas Clariſſimus vir diſtinguit, febrium ſpecies ſimilem planè medendi rationem accommodatam video. Tantum abfuit, ut in diverſas curandi vias proceſſerit. Scribit quidem, *febres continuas ita toto, quod aiunt, cœlo differre, ut quâ methodo, currente anno, ægrotos liberaveris, eâdem ipſâ, anno jam vergente, forſitan è medio tollas:* [e] ſed ſi *methodum*, quâ uſus eſt idem ſcriptor in hiſce febribus generis (ut vult) diſſimillimi curandis, quâque ille maximè excelluit, contemplemur, nullum omnino hujus rei reperiemus veſtigium. Ita ferè ſupervacua eſt omnis, quæ nimis curioſè fit, diſtinctio: & præſertim medicinæ ſtudioſos adeò parum juvat, ut potiùs in errorem agat; falſò nimirum opinantes, cùm certam quandam morbo cuilibet proprietatis notam affictam viderint, propriam itidem eſſe & omnino ſuam cuique medendi normam.

Hæc ideo à me dicta exiſtimari velim, nequis ea quæ de febribus divinè ſcripſit *Hippocrates*, ad nos minimè pertinere ar-

---

[e] De Morb. Epid. cap. 2.

bitretur,

bitretur, veluti alio in cœlo alioque hominum genere concluſa.

Ut itaq; ille his præcipuè in ſcriptis, quantus medicinæ ſit magiſter, oſtendit; ita ego in iiſdem explicandis, non inanem mihi operam poſuiſſe videbor, ſi quàm latè pateant in omni febrium acutarum tractatione, quámque facillimè in uſus noſtratium deduci poſſint exempla hæc *Hippocratica*, paucis indicavero. Neque enim *Hippocratis Interpretem* me profiteor; maneat ſua gravi hoc opere perfunctis laus: multi ſanè ingenio atque eruditione præſtantes viri verba & ſententias non ſatis habuerunt fideliter exponere, niſi & cum cæteris *Hippocratis* locis diligenter contuliſſent: inter quos primas ſibi meritò vendicat *Foëſius*. *Galenus* quidem de his *Epidemiorum* libris integra confecit commentaria; in quibus tamen id ſibi unicè propoſuiſſe videtur, ut Dierum, quos *Græci* vocant Κρισίμους, doctrinam traderet, atque hâc potiſſimùm Authoritate confirmaret. Etiam in libris, quos de difficili reſpiratione contexuit, omnes ægrotantium hiſtorias, è *primo & tertio Hippocratis*, recenſuit atque illuſtravit; ita tamen, ut ea tantùm, quæ

ad ſpirandi rationem pertinerent, attingeret.

Alium longè mihi finem conſtituo, atque aliam inſiſto viam: id nempe unum mihi ob oculos habens, quod à cæteris planè præteritum video, ut oſtendam, ex hoc ipſo fonte hauriri poſſe, quæ deſiderantur adeò in febribus acutis, medendi indicia. *Quadraginta duas* febre acutâ laborantium hiſtorias nobis exhibet *Hippocrates:* ex his mortui ſunt *viginti quatuor*; ex reliquis, qui ſalvi evaſerunt, nemo, niſi *evacuatione* aliquâ interveniente, ad ſanitatem perductus eſt. Perſpicuè hinc liquet, quid in hiſce morbis depellendis moliatur natura, & quâ demum viâ Ars, quæ ad naturæ regulam dirigenda eſt, debeat incedere.

Igitur ut rem omnem brevi expediam, liceat mihi *evacuationes* illas, quibus hæ febres ſolutæ ſunt, percurrere: & deinde, quæ de præcipuis evacuandi generibus, quà potiſſimùm ad curandi artem ſpectant, uſu atque obſervatione explorata ſunt, ſubjicere. Evacuationum, quas in his ægrotis recenſet *Hippocrates*, modi ſunt *ſeptem*. Fiunt enim

1. Per *ſanguinis eruptionem*; uti lib. 1. Ægr. 7. lib. 3. ſect. 2. Ægr. 7, 11, 12.

2. Per *Sudores*, uti lib. 1. Ægr. 3, 6, 7, 13, 14. lib. 3. Ægr. 3. ſect. 2. Ægr. 6, 7, 8, 10, 12.

3. Per *Vomitum*, lib. 1. Ægr. 13.

4. Per *Abſceſſum*, lib. 3. Ægr. 1.

5. Per *Sputorum Excreationem*, lib. 3. Ægr. 1. ſect. 2. Ægr. 8.

6. Per *Urinæ profluvium*, lib. 1. Ægr. 6. lib. 3. Ægr. 1, 5. ſect. 2. Ægr. 6, 9, 10.

7. Per *Alvi fluxionem*, lib. 1. Ægr. 10. lib. 3. Ægr. 3. ſect. 2. Ægr. 9.

Illud hic obſervatione dignum videtur, quod ſæpius notat [f] *Hippocrates*, quodque ex eo, aliud agens, haurit intelligentiſſimus Author *Lommius* [g], *morbi liberationem pluribus vacuationibus, non ſemper unicâ perfici conſuêſſe; ut ſi ea fortè per febrem fieri ardentem, ſanguine è naribus fuſo, cœperit, quam mox effuſi ſudores complent, abſolvuntque*, ut lib. 1. Ægr. 7. lib. 3. ſect. 2. Ægr. 3, 7, 11, 12.

---

[f] Lib. 1. 17. [g] Lib. 1. 39.

Sed antequam aggrediar ad ea quæ propoſita ſunt, haud alienum erit de curandi ratione, quâ his in febribus uſus eſt *Hippocrates*, pauca præfari. Remediorum ſanè apud eum mentio occurrit rariſſima: in lib. 1. Æg. 1. lib. 3. Æg. 7. ſect. 2. Æg. 3. præſcriptum eſſe legimus *Clyſterem*: in lib. 1. Æg. 1, 4, 5. lib. 3. Æg. 3, 7. *Balanum*: in lib. 1. Æg. 7. *capitis lotionem*: in lib. 3. ſect. 2. Æg. 8. adhibita *fomenta*, & *venam ſectam* invenimus. In cæteris quonam medicinæ genere uſus ſit, omnino tacet *Hippocrates*: niſi fortaſſe lib. 1. Æg. 2, 12. *dejectiones*, quæ *irritatione* prodierunt, non naturali humorum acrimoniâ, ſed medicamenti ope factas cum *Hieronymo Mercuriali* intelligimus. Sanè quod ad par illud ægrotantium attinet, quibus crapula febrim induxerit, materiæque paululum fluens alvus quotidie ferè expreſſerit, medicinæ, quæ ventrem duceret, locus fuiſſe videtur.

Hoc *Hippocratis* ſilentio inducti, aliqui eum nullis curandi inſtrumentis, niſi quæ in ſingulis ægrotis recenſentur, uſum eſſe contendunt, & proinde *Epidemiorum* commentarios

mentarios ſcripſiſſe, ut eos tanquam ſui in febribus tractandis inſtituti exemplar, relinqueret. Sed ſententiam hanc refellit ipſe *Hippocrates*, qui, etiam ubi de medendi genere conticeat, medicamenta fuiſſe exhibita diſertè docet, veluti cùm lib. 3. Æg. 9. & ſect. 2. Æg. 5. ut in re deſperatâ, *nulla profeciſſe* ſcribit. Igitur ſi ſcire volumus, qualem in quoque morborum genere curationem inſtituerit, ex cæteris ſcriptis diſcendum eſt.

Sed ut huic argumento pleniùs ſatisfiat, *Galeni*, in *Hippocratis* medicinâ verſatiſſimi, judicium afferamus.

" * *Quia verò non in Pythione tantùm,*
" *ſed & in aliis ægris multis, qui ſanguinis*
" *miſſionem, quantum nos ex ipſius ſcri-*
" *ptis conjicimus, videbantur requirere, non*
" *invenitur aſcribere eam, alterutrum ne-*
" *ceſſe eſt cogitemus, aut non detractum il-*
" *lis hominibus ſanguinem, aut hoc eum*
" *auxilii in narratione omiſiſſe. Atqui ne-*
" *mini eorum, qui id requirebant, miſſum*
" *fuiſſe, eſt improbabile, cùm ille vir re-*

---

* Comm. in Epid. 3. 1.

" *medium*

" *medium illud amaret: ut in germaniſſi-*
" *mis ſuis libris ſignificavit, in Aphoriſmis,*
" *in libro de victu in morbis acutis, in libro*
" *de articulis, ipſoque adeò in hoc tertio de*
" *vulgaribus morbis libro, ubi de quodam*
" *ægro in hunc modum ſcripſit:* Octavo
" die cubitum ſecui; multum, ut debebat,
" fluebat. *Nam cum octavo die ſanguinem*
" *illi detraxerit, multò ſanè prioribus die-*
" *bus magis hoc uſum præſidio cenſeas.*
" *Quod autem ſingulis non aſcripſerit, qui-*
" *bus hoc adhibuit remedium ægris, cum*
" *meminerit eo minorum, ipſiuſque adeò*
" *ſuppoſitionis Balani, improbabile eſt.*
" *Ergo ſi quando utrinque eſt oratio abſur-*
" *da, minus abſurdum eligendum eſt. Cen-*
" *ſeo equidem auxilium in multis eſſe aſ-*
" *ſumptum, quod prætermiſſum in oratione,*
" *ut clarum. Quo me adducit potiſſimum,*
" *quod in iis prædictum eſt, quibus octavo*
" *die miſſus eſt ſanguis. Etenim hoc ut ra-*
" *rum ſcripſit; & ſanguinis ante octavum*
" *diem miſſionem ut conſuetam præteriit.*
" *Quod ſi in veris ſuis operibus, magnis in-*
" *feſtantibus morbis, ſemper ſanguinis miſ-*
" *ſione utitur, ſimul cum eâ duo hæc reſpi-*

" *ciens,*

" *ciens, ætatem pariter & ægri vires: &*
" *his ipſis in libris de vulgaribus morbis octa-*
" *vo die cuidam ait miſſum eſſe ſanguinem,*
" *nihil aliud excogitare poſſumus, quam*
" *quod in ægris quidem non præteritum fu-*
" *erit hoc remedium, in narratione verò ut*
" *clarum præteritum fuerit. Quare de*
" *ſanguinis miſſione, quia oratio ad ægros*
" *ſpectat omnes, ſemel dixiſſe ſufficiat, ut*
" *& cætera quæ ſunt communia.* [h] Plani-
" úſque alio loco idem, *in hoc uno ægro-*
" *rum primo & tertio libro deſcriptorum de*
" *ſanguinis miſſione Hippocrates fecit men-*
" *tionem, non ut ſolo cui ſanguinem miſiſ-*
" *ſet, ſed ut octavo die ſolo. Nam tum e-*
" *tiam medici quaſi lege certâ ultra quar-*
" *tum diem venam non ſecabant. Quando*
" *igitur huic octavo die miſſus eſt ſanguis,*
" *multò certè plures cenſeas ſanguinis miſſi-*
" *onem requirentes, ſecundo, tertio, quarto*
" *die auxilio hoc eſſe uſos. Reticuit autem*
" Hippocrates, *ſicut remedia alia omnia,*
" *tamen neceſſe interdum habuit ſcribere,*
" *nihil eos ab iis quæ offerebantur adjutos*

---

[h] Comm. in Epid. lib. 3. ſect. 3, 8.

" *fuiſſe,*

" *fuiſſe, ut malignitatem ſuggereret morbi:*
" *neque enim lucubrationem hîc curationis*
" *inſtituit, ſed præſagitionis conſcribere.*

Hæc Galenus. Quibus id unum adjiciam, mihi nunquam perſuaderi poſſe, ut credam in muliere illâ v. gr. lib. 3. Æg. 7. ad *quintum* uſque diem *Anginam* paſſâ, neglectam fuiſſe ab *Hippocrate* venæ ſectionem, qui in hoc morbo [i] *ægrum cito ſuffocatum iri* pronunciat, *niſi quis ſtatim auxilium ſerat, venaſque & in brachiis & ſub linguâ aperiat.* Quid in *febribus ardentibus Phreniticiſque* affectionibus, quarum utraque omnem ferè hîc implet paginam, feciſſe eum veriſimile eſt, qui, ubicunque acceſſerit inflammatio, millies edicit, quàm nulla ſpes ſine ſanguinis detractione ſit? In [k] *Pleuritico* item, qui non ante triceſimum quintum diem febre ſolutus eſt, an nihil niſi venam *ſemel* ſecuerit? Aut in [l] *Puerperâ*, quam ad diem uſque octogeſimum febriculâ detentam legimus, nihil niſi *Balanum* injecerit? Aut in eo denique, qui [m] *febre ardente* conflictatus eſt quique ad diem 120 *traxit*,

---

[i] Vict. Acut. 39. [k] Lib. 3. ſect. 2. Æg. 8. [l] 1. 5. [m] 3. 1.

nihil

nihil quiquam exhibuerit medicinæ parens, qui in reliquis ſcriptis tam varia medendi genera perſecutus eſt? Id potius arbitremur, *Hippocratem*, qui rei medicæ vim penitus intellexit, eam, ubi profutura eſſet, minimè omiſiſſe: naturam quidem magiſtram eſſe ſecutum, ſed tamen ita ſecutum, ut pro morbi neceſſitate artis ſubſidia adſciſceret. Quid enim opus eſt medico, ſi omnia naturæ permitti debeant? Aut quid cauſæ eſt, cur hæc Ars ſalutis humanæ præſes audiat, ſi ſuâ ſemper ſponte morbi ſaneſcant? Febres ſunt quidem, quæ per ſe nullo modo finiri poſſunt, quæque curantis conſilium omnino exigunt: etiam in iis, quæ interdum ipſo temporis tractu ſolent evaneſcere, hoc efficit artis curatio, ut & breviores evadant, & exitu tranquilliore terminentur. Igitur de præſidiis in hoc morborum genere maximè illuſtribus, quæ vel à naturâ indicata, vel ab arte exculta ſunt, ſingulatim pauca diſſeram: neque enim mei eſt inſtituti de medicinâ integrum volumen conſcribere, ſed ea tantùm, quæ apud alios aut intacta aut non ſatis explicata reperio, perſtringere.

COMMENTARIUS II.

De Sanguinis Miſſione, præſertim de Venarum Jugularium Sectione.

SIT adeò primus de ſanguinis detractione ſermo. Quatuor ægrotos ſponte factâ ſanguinis eruptione ſanari ſcribit *Hippocrates*: quorum quidem Hiſtoriæ ita ab eo contextæ ſunt, ut ſiquando ſimile inciderit morbi genus, clariſſima inde pateſiant ſanguinis mittendi indicia. In primâ quippe ſignata ſunt hæc; [n] *febris vehemens, lumborum gravitas & dolor, delirium.* In ſecundâ, [o] *febris ardens, inquietudo, rubor, ſurditas, vigiliæ, delirium.* In tertiâ, [p] *febris, inquietudo, vigiliæ, convulſiones, dolor, coma, delirium.* In quartâ, [q] *febris ardens, acuta, vigiliæ, capitis gravitas, dolor, faciei rubor, delirium.*

---

[n] 1. 7. [o] 3. ſ. 2. Æg. 7. [p] 3. ſ. 2. Æg. 11. [q] 3. ſ. 2. Æg. 12.

Hæc

Hæc cùm ita ſe prodiderint notæ, nemo eſt in medicinâ vel mediocriter verſatus, cui non ſanguis illico mitti debere videatur, ſi modò *vires* ſinant. Intereſt enim unicè, ſiquid ſanguinis in hiſce morbis detrahendum ſit, quantum ſit virium: quarum etſi multiplex ſit nota, tamen, an validæ exiſtant, certiſſimus index eſt pulſus. Adeò verum eſt quod *Celſus* notavit [r], vim corporis melius ex venis, quàm ex ipſâ ſpecie æſtimari.

Signa ex pulſibus ſumpta *Hippocrates*, licet primus nomen pulſûs literis prodiderit, vel quia non calluit, vel quia non magni uſûs exiſtimavit, prorſus neglexit: [f] quam tandem ſcientiam, eamque ferè ſolam, medicinæ *Hippocraticæ* ſe adjeciſſe perhibet *Galenus*. [t] Certè ad ſanguinis miſſionem plurimum momenti in hâc pulſuum diſtinctione poſitum eſt. Itaque in hujuſmodi febribus, qui ſanguinis pulſum ſatis valentem, addo etiam & plenum, perceperit, abjectâ omni cunctatione venam aperiet. Acri ſæpius judicio opus eſſe fateor, quando in febri-

---

[r] 2. 10. [f] Gal. de Criſ. 4. [t] Prœcog. 13.

bus acutis ſanguinem educere oporteat, quando ſecus: habet enim ea res multas cautiones; hoc unum videtur perpetuum venæſectionis indicium, ſi ad cæteras, quæ modò deſcriptæ ſunt, notas acceſſerit pulſuum robur. Et venam quidem in *Acutis* circa initia maximè ſecari præſtat, cùm vires adhuc integræ ſint: nam aliàs ſæpe, aut inclinante jam morbo nihil proficit, aut inveteraſcente mortem maturat.

Cætera de venæſectione, quæ latiùs fuſa ſunt, præcepta ex aliis petantur: mihi ſatis erit digitum ad fontes intendere. Id potiùs quæſiverim, num peculiarem aliquam ſanguinis mittendi rationem *Hiſtoriæ* hæ *Hippocraticæ* ſubjiciant. Quatuor iſtorum, qui ægrotaverint, caput & cerebrum ita affecta eſſe conſtat, ut in *delirium* omnes inciderint; ejectoque demum per *narium venas* ſanguine, morbo fuerint liberati. Et ſanè ſanguinis hâc ex parte eruptio, uti maximè naturale, ita & aliquando præſentiſſimum eſt vitæ præſidium. Artis igitur cùm ſit naturæ ductum ſequi, in iiſdem rerum anguſtiis eaſdem venas, vel ex eodem ſaltem alveo derivatas aperiri ſanè convenit.

Quænam

Quænam autem ſcalpello tam opportunæ ſunt, quàm ipſæ, (unde cæteræ omnes per caput diſpertitæ oriuntur,) *Jugulares?* Id adeò nequeo non advertere, vix unum aut alterum, quos his febribus correptos ſcribit *Hippocrates*, *delirio* liberum fuiſſe: in quâ quidem cerebri affectione, quoties ad febrim acceſſerit, quoniam ex *Jugularium* ſectione ſingulare levamentum deprehendiſſe viſus ſum, liceat de harum aperiendarum ratione paulò fuſiùs diſſerere, & ut dilucidior ſit eorum quæ dicenda ſunt explicatio, ex Anatomicis pauca aſſumere.

Vena *Jugularis*, eſt vel *externa*, vel *interna*: quarum hæc multò grandior, uti eam poſt *Nicolaum Maſſam* [u] accuratiſſimè deſcripſit *Fallopius* [w], licet in *Brutis*, à quibus venarum harum figuras apud *Veſalium* [x] expreſſas habemus, contrarium prorſus reperiatur. *Externæ* ramuſculi extremi ab ore, à faucibus, à facie, ab oculorum tunicis, ab univerſâ denique capitis cute atque muſculis naſcuntur. *Interna*, quæ multò altiùs deliteſcit, quanquam aliquando

---

[u] Introd. Anat. 62. [w] Obſerv. Anat. [x] Lib. 3. 7.

partibus

partibus jam memoratis ſurculos aliquos, authore *Fallopio*, impertiat, ad imum *cranii* rectà aſſurgit, inque *duræ matris* ſinus laterales immergitur. Ita ut *Jugularis* externæ propagines extremæ, *arteriæ Carotidis* externæ ramis inſerantur: interna itidem *Jugularis* ac *Carotis* interna, vaſculis *duræ matris* intervenientibus, conjungantur ac confluant. Cujus quidem fabricæ artificio ſanguis per cerebrum ac caput ultro citroque commeat. Structuram hanc diſtributionemque venarum ſi penitiùs contemplari libeat, facilè aſſequemur, cui demum fundamento nitatur facta in capitis ac cerebri morbis *Jugularium* ſectio.

Sanguinis ex hoc loco mittendi mos eſt eſt ſatis antiquus, utcunque inter paucos obtinuerit: de quo ſi perbrevis hiſtoria præmiſſa ſit, & lucem aliquam huic argumento afferet, neque erit legenti forſan injucunda. Sunt qui *Galenum* ſecuiſſe *Jugulares* tradunt: ille tamen, ni fallor, non ſectionem ipſam imperare videtur, ſed, ſi caſu aliquo ſecentur, curationis modum præſcribere. [y] In *Vivorum Anatome* [z], *Jugulares*

---

y Method. Med. 31. Art. & ven. diſſect. c. 7. z 25.

aperiri

aperiri jubentur, *in principio lepræ & anginæ anguſtique anhelitûs, in aſthmate acuto, in raucedine vocis, in abſceſſu pulmonis, in ſpirandi difficultate, & in ſplenis & laterum morbis.* Sed perperam iſte liber, qui ſanè perridiculus eſt, & ab *Arabe* quodam ut videtur confictus, *Galeno* aſcribitur. Eadem prope memorat *Sorani Epheſii Introductio:* ſed cùm hoc itidem opuſculum planè commentitium ſit; cúmque *Cælius Aurelianus*, qui ſe in omnibus ferè *Soranum* ſequi profitetur, de hâc re omnino ſileat, nihil hinc, quod hujuſmodi medicinæ antiquitatem probet, colligendum eſt. Sufficiet itaque has venas ſecandi originem ab *Alexandri Tralliani* temporibus repetere, qui [a] *Jugulares* à ſe ſectas eſſe ſcribit, maximéque profuiſſe. Hanc ut quibuſdam familiarem ævo ſuo curationem refert [b] *Actuarius*, quam itaque in *Catoche* & *Phrenitide* deprædicat. Eam in omnibus capitis morbis adhiberi jubent *Arabes*; neque in iis ſolùm, ſed in leprâ acutiſque thoracis affectibus: unde fortè conſuetudo illa ad *Ægyptios* manavit, quam

---

[a] Lib. 4. [b] Lib. 3. cap. 1.

apud eos etiam tum, cùm *Alexandriæ* eſſet, viguiſſe perhibet oculatus teſtis *Alpinus* *. Poſt *Arabum* tempora, niſi in *Bertrucio* [c] & *Arnoldo Villanovano* [d], (qui hoc ex iis ad verbum exprimunt, uti ferè ex *Græcis Arabes*) vix ulla eſt de hujuſmodi venæſectione mentio: donec anno circiter 1500 Anatomes ſtudium pæne intermortuum revocavit *Jacobus Carpenſis*, modumque incidendi [e] *Jugulares* fuſiùs deſcripſit. Quo quidem ſeculo à pluribus pleno ore laudatur hoc curandi genus: ſed longè abfuit, ut in conſuetudinem venerit. Quippe *Botallus*, qui circa annum 1570 ſcripſit, diſertè dicit ſe neque hoc unquam à medico præſcriptum neque à chirurgo tentatum vidiſſe, adeóque aut nunquam in uſu fuiſſe, aut eſſe tum penitus exoletum: & quanquam ipſe primus venæſectionis uſum in *Galliam* induxerit, venamque quamlibet in quocunq; ferè morbo ſecuerit, fatetur quòd in [f] *Jugularibus* id experiri minimè auſus ſit, *reformidans ne propter illius magnitudinem & magni trunci vicinitatem, non ſatis citò ne-*

---

* Medic. Ægypt. [c] Cap. 4. de Phrenit. [d] Reg. San. cap. 37.
[e] Iſagog. Anat. [f] Curat. per. V. S. cap. 40.

que

que tutò ſanguis cohiberi poſſit. Imò *Riolanus* pater, qui recens à *Botalli* ætate fuit, de Apoplexiâ locutus, in hæc verba prorumpit, *Jugulares auſi ſunt quidam ſecare pro extremo remedio.* Etiam *Fabricius Hildanus*, qui Opthalmiis, Hemicraniis cerebrique inflammationibus hanc à ſe medicinam cum *efficaciſſimo ſubſidio* ſæpius adhibitam eſſe prædicat, in Epiſtolâ, quam ad [g] *Doringium* 1614 exaravit, *perpaucos tamen medicos, qui ſectionem harum venarum approbârunt, hactenus ſibi innotuiſſe* ſcribit, eamque *periculoſam agnoſcit, niſi expertus affuerit Chirurgus* [h]. Quinimo in ſcriptis eodem anno editis *Julius Guaſtavinus*, profeſſor *Piſanus*, has venas non ſine periculo ſecari poſſe pronuntiat. Ita pleroſque ab hoc auxilii genere deterritos fuiſſe conſtat, ſive quòd *Jugularium* vulnera aliquando lethalia eſſe obſervaverint, perperamque perſuaſerint ſibi idem ex earum ſectione eventurum; ſive potiùs quòd, ut ſæpe fit, facta hæc à manu imperitâ ſectio parum feliciter ceſſerit, notamque infamiæ experimento in-

---

g Cent. 4. 14. h Combuſt. cap. 13.

 uſſerit

uſſerit. Hoc nimirum uſu frequenter venit, ut, quod remedii genus ignominiâ ſemel notaverit unius inſcitia, dignitati ſuæ vix reſtituere queat ſcientium univerſa conſenſio.

Utcunque verò ea res ſe habuerit, nullum eſt in Hiſtoriâ Medicâ exemplum, ubi rite peracta ſectio aliquid mali attulerit: imò ſæpiſſimè uſus oſtendit morbis compluribus, iis præſertim qui caput attingunt, nullo modo meliùs ſuccurri. Certè in *Phrenitide*, quæ febribus ſupervenit, medicinam hanc quàm maximè efficacem eſſe expertus ſum, cùm alia remedia minùs commodè reſponderint: neque efficacem tantummodo, ſed & adeò tutam, ut valde mirer aliquid de efficiendi difficultate, nedum periculo apud ſcriptores inveniri. Nam hæc vena, uti nullo ferè labore ſecatur, ita & ſecta facillimè omnium ſaneſcit. Haud itaque opinor erravero, ſi quam demum in morbos vim exerceat *Jugularium* ſectio, paulò altiùs inveſtigare conatus ſim, quò certiùs & rationes & tempora ſecandi intelligantur.

Jugularis adeò vel *derivandi* vel *revel-*

lendi

lendi gratiâ inciditur; ut copiâ majore in partes affectas veniat ſanguis, facit *derivatio*, ut minore, *revulſio*. Quæ quidem vocabula, licet ſatis antiqua ſint, tamen nemo unquam intelligere poterit, nec proinde ſecandi leges in alterutro genere rectè ſtatuere, niſi acceſſerit accurata de vaſorum ſtructurâ motuque ſanguinis cognitio. Hocque veriſſimum eſſe facilè agnoſcet, qui ſcriptorem qualemcunque *Harveii* ætate ſuperiorem perlegerit. De quâ re qui dubitat, evolvat unum inſtar omnium librum *Renati Morelli* de venâ ſecandâ in *Pleuritide*, qui omnes omnium authorum ſententias de hâc *derivandi revellendique* doctrinâ congeſſit.

Itaque in morbis, qui partes illas, unde *Jugularis* extimæ ramuli oriuntur, afficiunt, v. gr. in *Anginâ*, *Opthalmiâ*, & *faciei Tumoribus*, quando hujuſce venæ truncum incidimus, *derivationis* cauſâ nos hoc facere manifeſtum eſt, ſi modò quid hâc voculâ intelligi velimus, quod à *revulſione* ſit diſtinctum. Hoc enim aditu patefacto, cùm tollatur renixus, quem ſanguis in extremis venulis poſitus ab eo, qui in *Jugularium*

trunco concluſus eſt, ſuſtinuit; ſanguis ex arteriâ *Carotide*, quam hujuſce venæ ſummis verticibus committi diximus, liberiùs fluit, perque affectam partem velociùs decurrit: ita ut in eam ſub ipſo ſectionis articulo major copia ſanguinis derivetur, quàm venâ nondum inciſâ. Igitur in hujuſmodi re apertis *Jugularibus*, eas à celeritate vires acquirit ſanguis, ut materiam aliquam in minimis ramuſculis hærentem arteriolaſq; obſtruentem perpellere atque abigere poſſit: eodem planè modo ac *Saphænæ* ſectio Menſes deducit.

Ex quo illud intelligitur *derivationis* effectum ſubitum eſſe & maximè expeditum: in quo ſtatu id advertere profuerit, ſi quando hoc conſilium bene ceſſerit, in *recenti* obſtructione valiturum: alioqui, ſi ea obfirmata atque inveterata ſit, ſanguis graviore impetu incurſans vaſa fortiùs premit, facitque ut humores in iis pertinaciùs ſubſiſtentes iter penitus claudant. Idem frequenter accidit ex *Saphænæ* ſectione, quæ aliquando inconſultiùs facta Menſes potenter ſupprimit: pari ratione ac medicamenta *diſcutientia*, quæ tempeſtiviùs adhibita tumorem

morem prorſus diſſipant, ſeriùs admota excitant atque attollunt, & in pus demum reſolvunt. Unde fit, ut in *Anginâ*, v. gr. venæſectionem vel ſcalpello, vel cucurbitis, vel hirudine factam in linguâ, in mento, in faucibus atque cervice, apud *Cælium Aurelianum* exoriente jam morbo imperari videamus, vigente prorſus prohiberi: idemque Author qui ſectæ ſuæ, hoc eſt *Methodicæ*, veſtigiis inſiſtens in morbis quibuſcunque venam non niſi *ſemel* ſecuit, in hoc poſt *quartum* diem incidi vetat; quanquam ante [k] *tertium* diem, contra præſcriptam ab omnibus quos ſequitur in omni morborum genere formulam, id fieri licere concedat.

Recentiores itaque medici, ut Tumoribus hujuſmodi cum Inflammatione ſubortis meliùs occurratur, ordiendum eſſe à *revellentibus* præcipiunt; ut ſcilicet humorum impetu atque ardore jam elangueſcente, obſtructio his auxiliis labefactata leviore tandem negotio à *derivantibus* funditus tolli queat. Eâdem gubernari ratione, ad eandemque planè regulam dirigi debet curantis

---

k. Lib. 3. 3.

conſilium, cùm deriventur humores ex *Jugulari*, à quâ veluti radice omnes iſtæ venulæ propagantur. Hinc in illuſtri illâ hiſtoriâ, quam de gravi oculi dextri inflammatione ad hunc modum ſanatâ narrat *Fabricius Hildanus*, primo die vena in brachio dextro ſecta dicitur, proximo exhibitum *Catharticum*, tertio demum *Jugularis* aperta. Eodem fundamento nititur conſuetudo illa, quâ, ingraveſcente *Anginâ*, poſt *revellentia* feliciſſimo ſucceſſu *Jugularem internam*, circa inferioris maxillæ angulum, incidimus: nam quicquid contradicendi ſtudio oppoſuerit *Riolanus* [1], coram *Chirurgis Londinenſibus* in Theatro Anatomico haud ita pridem demonſtravimus hujuſce venæ ramum ad maxillæ glandulas, & ad fauces exporrigi: qui quidem non modò cum arteriâ extimâ *Carotide*, ſed etiam cum externâ *Jugulari* concurſat: adeóque cùm premente, uti diximus, *Anginâ*, pertunditur, idem efficit, ac ſi revera eſſet *externæ Jugularis* propago. Quod de venis etiam *Mammariis* in eodem morbo ſecandis ſcri-

[1] Animad. in C. Bauhin. Anatom.

bit

bit *Hippocrates*[m], haud utique irriſione tam dignum eſt, quàm *Cælio Aureliano* videtur[n]. Nam & iſtæ, quemadmodum primus docuit *Fallopius*[o], originem aliquando à *Jugularibus* ducunt.

Hæc ex *Jugulari externâ* ſanguinis miſſio, non modò obſtructiones atque inflammationes extra Cranium obortas tollit, ſed iis etiam, quæ *cerebrum* membranaſque ejus corripiunt, optimè medetur. Et ſanè in his tutiùs multò adhibetur, illi utpote periculo minimè obnoxia, quod nonnunquam à *derivatione* metuendum notavimus. Quippe in *cerebri* morbis cùm evacuentur *Jugulares*, fit à parte affectâ *revulſio:* quam rem paulò diſtinctiùs explicabo, quoniam nonnulla contrà diſputari audio; quaſi cerebrum hâc evacuandi viâ non omnino levari poſſit, quia ſcilicet *externa Jugularis* nihil inde deferat, nec cum *internâ Carotide*, quæ cerebrum irrigat, quicquam habeat commercii. Argumentum ſanè ſpecioſum! Sed *Anatomes* perito facilè oſtendam, utut ratio illa, quæ à vaſorum ſtructurâ petitur,

---

m De Morb. 3. 11. n Lib. 3. 4. o Obſ. Anat.

ſit veriſſima, tamen quod inde colligunt ita longiſſimè à veritate eſſe alienum, ut ob ipſiſſimam hanc rationem concluſio in contrarium duci debeat.

Hoc ut clariùs eluceat, ex antedictis repetendum eſt, *Carotidem* Arteriam in duas dividi propagines, externam internamque: quarum hæc cum internâ *Jugulari*, illa itidem cum externâ ſumma ora conjungit. Cùm itaque internæ *Carotidis* ramuſculos obſederit inflammatio, niſus ſanguinis, viſque vaſorum *Elaſtica*, tanquam paribus examinentur ponderibus, in æquilibritate quâdam quieſcunt: diminuto altero, alterum augeſcit: quòd ſi venam ſecando ſanguinis, qui in cerebri vaſa illabi conſuevit, portionem aliquam detrahimus, vis illa, quâ moles ſanguinea arteriolas premit, minuetur, & proinde calor, quæque eum ſequitur raritas, decreſcent; ita ut vaſorum tunicæ quaſi in libertatem vindicatæ fortiùs ſe contrahere valeant, & ſi quid minutiſſimis anguſtiis inhæſerit, exprimere.

Id etiam hâc viâ conſequimur, ut evacuatione ex *Jugularibus* factâ, debilitetur illa, quâ ſibi invicem humores adhæreſcunt, tenacitas:

tenacitas: ita ut ſanguis fluentior factus per vaſa more ſolito faciliùs deferatur. In quibus quidem duabus rebus potiſſimùm poſita eſt *revellentium* omnium virtus.

Sed quò meliùs ea quæ dicta ſunt huic argumento ſatisfaciant, rationem ſic ineamus. Arteriæ *Carotidis* externæ internæque, ſi inter ſe conferantur, ferè æqualis eſt capacitas; itaque à trunco par ſanguinis menſura in utramque immittitur: *Carotidis* porrò tam dextræ quàm ſiniſtræ truncus, ſi res ad calculum exigatur, horæ parte quâlibet ſexageſimâ accipiet uterque ſanguinis uncias $6\frac{1}{2}$, cùm in Aortam, ut plerumque fit, influant unciæ 66. Quantitas autem ſanguinis in vas quodvis derivata hoc modo definitur. Scilicet *momento* ſanguinis, ſi renixum omnem excluſeris, reſpondet. Unde cùm exterior *Jugularis*, quæ cum externæ *Carotidis* ramo coit, ſecatur, Renixus, qui ſanguini obſiſtit, in internâ *Carotide* major eſt quàm in externâ; viſque tunicarum *Elaſtica* impedit, quò minùs in hanc propaginem ſanguis liberè defluat, qui ideo in alteram, nempe *externam*, propellitur. Ita ut hâc ratione, cùm ad ora

internæ *Carotidis* minuatur ſanguinis preſſio, fibrarum motrix facultas vim ſanguinis, quâ unicè diſtenduntur vaſa, excedat, & reſeratis arctioribus viis amotâque materiâ obſtructionem expediat.

Hoc verum eſſe clariùs patebit, ſi modò exquiſitiùs de hâc re ratiocinari libeat. Itaque ſanguinis *momentum*, ſi ad Renixum conferatur, ſit ut 5 ad 1; quæ ſanè, ut parciſſimè dicam, minima reperietur proportio: in hoc ſtatu ſi aperiatur *Jugularis*, copia ſanguinis in internâ *Carotide* fluentis, ad illam, quæ externæ illabitur, eandem rationem obtinebit, quam 4 ad 5. Quocirca aperto foramine, ſi, cùm pars horæ triceſima effluxerit, ab externâ *Carotide* in *Jugularem* externam deriventur unciæ 13, eodem ſpatio interna *Carotis* recipiet uncias 10 ½. Tantillo temporis intervallo erit differentia unciarum 2 ½. Hinc ſatis liquet eam eſſe *revulſionum* omnium non modò maximè compendioſam atque expeditam, ſed earum etiam, quæ à *cerebro* fiunt, fortiſſimam. Si quid ergo auxilii alia quævis venæſectio latura ſit, hæc præ cæteris pollicetur.

Infirmiſſimum itaq; eſt illud argumentum,

quo

quo contendunt nonnulli, hoc ſectionis genere caput minimè levari poſſe, quòd cùm externâ *Jugulari* nulla internæ *Carotidi* intercedat conjunctio: quod longè ſecus eſt; nam ſi quid illæ commercii haberent, nulla prorſus in hujuſmodi re efficeretur *Revulſio*. Concedamus enim internam *Jugularem*, quæ cum illâ Arteriâ copulatur, aperiri poſſe: ex calculo, quo jam uſi ſumus, planè liquet, plus ſanguinis, (uncias nempe 2 ½) in internam *Carotidem* fluxurum, quàm qui venâ nondum ſectâ ſe ingeſſerat: inde vis illa, quâ ſanguis cerebri vaſa comprimit, ad uncias 5 pertinget, ſi loco externæ *Jugularis* interna inciditur.

Supervacaneum videtur pluribus docere, quantum ſit in hoc auxilii genere momentum, quoties quid à *cerebro* retrahendum eſt. Id ratio ſatis uſuſque oſtendunt. Etenim quod in cane omni accidit ſuſpendium paſſo, Anatomes perito ſatis indicat, quantum opis in his cerebri affectibus latura ſit libera ſanguinis ex *Jugulari* externâ eductio: hujus quippe venæ intercluſio cerebri canini vaſa ſanguine obruit, mortemque more Apoplectico infert. Ita facilè

ab his experimentis, uti primùm tracta eſt, ſic & in majus provehi poteſt medendi via. Id tantummodo adjiciam, unum hinc idque illuſtre exemplum depromi poſſe, quàm longè medicam artem promovere queat de *ſanguinis circuitu* doctrina, ſi modò lucem illam, quam immortale hoc inventum largitur, in medendi uſum accommodare velimus. Nam apud eos, qui antea vixerunt ſcripſeruntve, nulla certa aut vera de hoc medicinæ genere poterat eſſe cognitio. Illos quippe latuit omnino, cur in aliis *capitis* affectibus humores *derivet*, in aliis autem *revellat Jugularium* ſectio: quod niſi penitus perſpectum fuerit, vix fieri poteſt, ut in alterutris vel tutò ſanguis mitti queat, vel tempeſtivè. Itaque *Marcus Gatinaria*, ſectioni huic maximè infenſus, qui anno circiter 1440 ſcripſit, quemque centum fere pòſt annis exſcripſit *Jacobus Sylvius*, eam omni quidem in morbo, in *Apoplexiâ*[p] præſertim, prohibet: hoc potiſſimùm argumento fretus, quòd ſanguinem in cerebrum uberiùs tranſ-

[p] Method. Practic. Apoplex.

fundat:

fundat. *Hollerius* autem, qui in eodem morbo *Jugularem* ſecari jubet, in eum opinionis errorem incidit, ut *derivandi* cauſâ id eſſe faciendum dicat. Etiam *Horatius Augenius*, qui grandi volumine omnes venæſectionis vias explicavit, diſertè pronuntiat fieri nunquam poſſe, ut eadem vena ſimul & *revellendis* humoribus & *derivandis* inſerviat.

Ita latè in omnem univerſæ medicinæ ambitum *Anatomica* notitia pertinet: ſine quâ illa aut nulla omnino eſt, aut *Empirica*. Perpetuò quippe fluctuat artificis ſententia, niſi artis fundamenta exquiſitè percipiat: & ſi cui caſu aliquo res bene ceſſerit, nullâ aliâ is laude dignus eſt, quàm quòd omne conſilium in fortunâ poſuerit.

Liceat hæc, quæ de *Jugularibus* ſecandis dicta ſunt, exemplo illuſtrare; quod è multis ideo ſumendum duxi, quoniam, experimento alterâ vice repetito, morbus tandem modo planè ſingulari abactus eſt. *Hippocratis* itaque ut inſtitutum ſequar, morbi formam paucis complectar.

Anno 1705 in eâ, quæ ad *Hiſpaniam* facta eſt, expeditione tam claſſem quàm caſtra

Britannica

Britannica invaſit febris, continua quidem, ferè tamen interdiu remittens: & ad *Stationariam*, quam Annis 1685 & 1686 adumbravit *Sydenhamus*, proximè viſa eſt accedere; niſi quòd in illâ frigus calorem per vices exceperit, hæc caloris tantùm remiſſione deferbuerit. Ineunte *Julio*, potiſſimùm increbuit; neſcio an in cauſâ fuerit præcalida illa, quæ modò præceſſerat, tempeſtas. Acceſſio morbi ſubita & atrox: nam præter vulgares notas, uti ſitim, inquietudinem, oculorum & præcordiorum gravitatem, linguæ ſcabritiem, artuum dolorem, corporis imbecillitatem, alvi deſidiam, *cerebrum* etiam ingruentis mali indicia ferebat; neque quenquam novi febre hâc laborantem, qui vel capitis dolore vel vertigine vacaret. In quamplurimis etiam ventriculus malè ſe habuit. Nonnullis lumbi, quaſi inſtantibus *Variolis*, dolebant. Interdum levi quodam horrore febris acceſſit. Quando ad ſtatum pervenerat, ſpirandi moleſtiam, tendinum ſubſultus, & deliria ferè ſemper intulit, niſi arte tempeſtivè coercita. Increſcente morbo frequen[illegible]ultus, qui aliquando ad biduum du-

râ̂runt citra ægroti periculum. *Athletici* præ aliis & acerbiùs affecti ſunt, & perempti citiùs: cæteri ferè lentâ morte ſublati. Nonnulli, cùm ceſſâ̂ſſe penitus videretur febris, dies quatuor vel quinque, ſine dolore aut ægrotatione, licet imbecilli, jacuerunt: deinde diſtentionibus nervorum repentè obortis, brevi expirabant. Atq; hoc quidem, neglectis *Veſicatoriis*, præſertim obtigit. Convaleſcentibus aliquando ſupervenit ventris fluxus, qui tamen perrarò, niſi terminibus intervenientibus, mortem attulit. Aliàs, vires perquam ægerrimè redierunt, præcipuè *pituitoſis*; quibus etiam diutiùs incubuit morbus. In perpaucis *Parotides*, aut abſceſſus circa Inguen orti morbum ſolverunt; quod ſanè, quantùm advertere licebat, unicum erat morbi remedium, quod natura ſubminiſtravit: ſed ne hoc quidem, niſi *Evacuantibus* parciùs adhibitis, accidere ſolebat.

Hujuſmodi febre correptus eſt D. *Pool*, in nave *Barfleur* Præfecti vicarius, cui D. *Cooper* Chirurgus pro Pharmacopæo fuit.

1. Die queſtus eſt, de artuum doloribus, de æſtu, & capitis gravitate. Pulſus velox & validus; nulla alvi dejectio. Itaq; ſanguis ex brachio miſſus eſt ad ℥xii.

2. Doloribus aliquatenus mitigatis, cætera ferè eadem. Acceſſit & nauſea. Quare veſperi datum eſt *Vomitorium*, à quo non modò alvus dejecta eſt, ſed & capitis levamen eſt ſubſecutum caloriſque remiſſio.

3. Nox inquieta. Ventriculus meliùs ſe habuit. Sub noctem vehementer incaleſcebat. Pulſus celer, & inæqualis. In facie rubor maximus, & in capite dolor. Sitis intenſa. Adhibitum eſt *Nuchæ Veſicatorium*. Temperatis medicamentis uſus eſt; à calidioribus prorſus abſtinuit.

4. Mane pulſus paulò pacatior. Sed poſt meridiem recrudeſcebant omnia. Rediit capitis moleſtia, aliquando & delirabat. Urina pallidior, nec quicquam in eâ ſubſedit. Applicata ſunt *Veſicatoria* ampla utrique brachio.

5. Per noctem multa corporis jactatio. Mane ferè eadem. Pulſus valens, velox, duriuſculus. Itaque cùm fruſtra fuerint *Veſicatoria*, miſſus eſt ſanguis ex *Jugulari*: unde

unde caput maximè recreatum eſt, menſque ſibi conſtitit. Æſtus remiſſior, ſiti utcunque permanente. Ita ferè ad horas ſedecim agebat.

6. Poſt mediam noctem iterum delirabat, aliena multa locutus. Febris, nullâ interpoſitâ remiſſione, admodum ingraveſcebat. Injectus eſt *Clyſter*, & admotum capiti raſo *Veſicatorium*.

7. Eadem omnia. Nulla delirandi intermiſſio. In manibus inſuper tendines ſubſiliebant. Spiratio nonnihil difficilis. Adhibebatur alterum *Enema*.

8. Calor vehementiùs excanduit. Major etiam tendinum ſubſultus. Lingua aliquando hæſit. Scintillabant oculi. Urina haud malè colorata, nihil tamen depoſuit. Aptabantur utrique femori *Veſicatoria*.

9. Nihil omnino intellexit. Lecti fimbrias diduxit, & floccos vellicabat, cùm antea intra verba deſipuerat. Per vices aliquando ſingultu correptus eſt.

10. Quia omnia, etiam *Veſicatoriis* toties adhibitis, in pejus ruere viſa ſunt, & quia Pulſus adhuc ſatis valenter ſe habuit,

iterum ex *Jugulari* eductæ ſunt ſanguinis ʒxii. A quo quidem tempore ſtatim ferè ceſſavit delirium, & cætera ſigna paulatim in melius mutata ſunt, ita ut ex toto tandem ſecuta ſit integritas.

Hæc, quæ de *Venis Jugularibus* dicta ſunt, ad *Arteriæ Temporalis* ſectionem perinde, & quidem propiùs, ſpectant. Hâc quippe apertâ, propter eum quo ſanguis effunditur impetum, ſi modò pleno flumine exiliat, expeditiſſima omnium fit *Revulſio*. *Arterias* ſatis frequenter ſecuerunt medici veteres; conſuetudinemque eam ita apud *Ægyptios* invaluiſſe ſcribit *Alpinus*[q], ut has illi haud rariùs quàm venas ſcinderent. Cæterùm hæc ſectio, ut feliciter cedat, nonnihil difficultatis habet; etiam aliquando cum periculo fit: quare nolo in hoc argumento longus eſſe, præſertim cùm minimè futurum videtur, ut noſtri unquam homines huic medicinæ generi aſſueſcant.

---

q Medic. Ægypt. p. 60.

COMMEN-

COMMENTARIUS III.

De Sudoribus.

NOnnullos, ſudore primùm perfuſos, dein febre liberatos memorat *Hippocrates*, ſive ſudor ille revera morbum finiebat, ſive potiùs ſub fine morbi obortus eſt, quod lib. 1, 6, 7. lib 2. ſect. 2, 7, 11, 12, contigiſſe conſtat. In quibus quidem ægrotis erumpente magis ſanguine, quàm *ſudoris* vi terminari videtur febris. Etenim ſudor perpetuò apud *Hippocratem*, quantùm ego percipio, non ut curandi inſtrumentum, ſed tantùm ut præſagii nota proponitur. Igitur Ille in libris, qui germani habentur, remedii, quod ſudores provocet, nuſquam meminit: etiam in iis, qui *Hippocrati* falſò ſunt aſcripti, *ſemel* tantùm facta eſt hujus, qui medicamentis perficitur, ſudoris mentio. Author quippe libri *ſecundi Epidemiorum* [r] hoc imperat: at quâ demum medendi viâ ſudores ciet? Cubantem ſcilicet *ſtragulis* prudenter operit, deinde *farinam*

[r] Sub fine

coctam vinumque meracum exhibet. Neq; etiam hæc dari ſuadet, niſi in illis febribus, quæ à *laſſitudine*, aut ſimili quâpiam cauſâ proveniunt, quales ferè ſunt quæ vocantur *Diariæ*.

Adeò parum in uſu apud veteres fuit intro ſumpta ad ſudores eliciendos medicina, ut de eâ verbum aliquod ne quidem apud *Latinum Hippocratem* reperias. Siquid ergo adverſùm has febres auxilii attulerint ſudores, id omne à naturâ profectum eſſe videtur. In quibus fortè materia ſuperans faciliùs per cutim diſſipari poterat, vel propter cœli temperationem, vel propter bonos ægrotantium mores, quos neque deſidia, neq; luxuria vitiaverat. Certè, ut nunc eſt hominum vita, fruſtra vel à naturâ, vel ab arte hanc morbi ſolvendi viam expectamus: & ſiqua acerbior inciderit febris, verè mihi videor eſſe affirmaturus, rariſſimè per ſudores ſolos ad integritatem veniri.

Sed tamen ab *Arabum* uſque temporibus cœpit in immenſum ſerpere remediorum ſudores moventium varietas: ut vix ulla ſit febris, adverſùs quam vel *Chymicorum* aliquis, vel Anicula paulò curioſior, nullâ morbi habi-

tâ

tâ ratione, ſingulare *Antidotum* non adinvenerit. Hinc conſuetudo illa ad nos etiam defluxit, ut febricitantes *Cardiacis* maximè, utpote jucundam curationem promittentibus, uterentur. Ita facilè voluptatis cauſâ in errorem incidimus; qui nuſquam periculoſior eſt, quàm ubi de ſalute agitur.

Hanc medendi inſtitutionem, ut nimiùm in calidioribus remediis poſitam, jure repudiat *Sydenhamus*: quæ tamen ex hodiernâ medicinâ non videtur penitus, uti debuit, exulâſſe. Quid enim hâc curandi ratione aſſequuntur medici, niſi ut calidiſſima quæq; exhibendo, ſudoreſque affatim provocando, rapidior fiat ſanguinis circuitus, quod & fatentur ipſi: unde, febre paulatim invaleſcente, & cerebrum tandem occupante, delíria nervorumq; diſtentiones, ſi non accerſi, ſaltem haud arceri videmus. Idque conſtanter experiuntur ii, qui in febribus acutis nihil niſi *Serpentariæ* radicem, *Salemque* de *Cornu Cervino* expreſſum, & ſimilia, amant ingerere. Idem accidere ſolet, ubi in febribus *remittentibus Corticem Peruvianum* importuniùs adhiberi contigerit: cujus hunc ferè exitum percipiunt medentes, ut quæ

antea

antea paululùm ſubſederat febris, jam, nullâ interpoſitâ morâ, vehementiùs excandeſcat. Sed in hoc rerum ſtatu quid demum conſilii capiunt? Scilicet metu exterriti, inque maximâ inconſtantiâ verſati, ultro citroque ſe agere neceſſe habent, & continuò aut ad *Vomitoria*, aut ad *Sanguinis miſſionem*, aut ad *Veſicantia*, tanquam ad extrema remedia, confugiunt. Hunc adeò fructum habet præpoſtera hæc medendi ratio, ut, unde incipere debuerint, ibi morbo jam conſiſtente deſinant; & ea ſalutis præſidia alieno tempore fruſtra ſæpius tentent, quæ Artis periti inter initia valetudinis magno cubantium commodo præcipiunt.

Eſt & alia huic diverſa inſania, quam inſaniunt nonnulli, quorum in *Acidis* poſita eſt omnis curatio; quiq; ſpem nullam niſi in *Aceto*, aut *Pomorum agreſtium* ſucco collocant: quaſi quia nefas ſit ægrotum comburere, ideò protinus frigore enecare oporteat.

Nollem hæc, quæ hactenus dicta ſunt, ita accipi, quaſi nulla in febribus curandis remedia, quæ ſudores eliciant, ſuaderem. Etenim quæ mediæ materiæ ſunt, & temperata habentur, multo cum emolumento adhiberi

& poſſe, & debere haud inficior. Iſta, de quibus antea dictum eſt, cùm utrinque à mediocritate nimiùm abſint, tanquam planè pernicioſa, ex medentis ſupellectile penitus rejicienda ſunt: his etiam, quæ blandiora ſunt, ſi iis ſolis rem totam committimus, parum tutò creditur. Sin præceſſerint *Evacuantia*, & febri meliùs ſuccurrunt, & ſudores evocant expeditiùs. Quod & de *Opiatis* veriſſimum eſt: quibus quidem nulla eſt medicina ad aperienda cutis ſpiracula efficacior.

COMMENTARIUS IV.

De Vomitione.

UNica eſt apud *Hippocratem* Hiſtoria lib. 1. 13. in quâ, ubi præceſſerat *Vomitio*, morbus ſolvi dicitur. Quod quidem obſervatum, in communem medendi uſum traxerunt artis noſtræ principes. Neq; enim ullum eſt remedium ſub initiis febrium æquè ſalutare; ſæpenumero & neceſſarium eſt, ſiquando, quod plerumq; fit, vel nauſea, vel ventriculi

ventriculi gravitas, vel etiam capitis dolor invaſerit. Quod medicinæ genus & apud vetuſtiſſimos *Græcos* haud infrequens fuit, & *Celſi* temporibus *Romæ* perquam familiare. Hâc quippe evacuandi ratione non modò primæ purgantur viæ, crudæq; materiæ redundantia compeſcitur; ſed cùm viſcera muſculique corporis vehementiore motu agitentur, ipſæque medicamenti particulæ in ſanguinem ſeſe inſinuent, ita demum reſolvuntur humores, ut liberior ſit intra vaſa tenuia circuitus, &, ſiquid ſuperfluum ſit per cuticulares meatus diffluat. Igitur in hâc Hiſtoriâ, poſt vomitum excitatum, ſudores multos conſecutos eſſe teſtatur *Hippocrates*.

Ita medicamenti, quo vomitus cietur, interior eſt quædam actio: quæ nuſquam aliàs ſe manifeſtiùs prodit, quàm in celebri illâ radice, *Ipecacoanhâ*. Hujus ſanè vis in attenuandis humoribus eximia eſt; cui & fidem facit ſumma herbæ amaritudo, & vividus ille, qui apparatu *Chymico* elicitur, Sal. Equidem hanc radicem non parcâ manu adhibitam eſſe comperi, cùm nulla ferè vel per os, vel per alvum ſequeretur purgatio:

purgatio: elapſâ autem unâ aut alterâ horâ incaleſcere cœpit ægrotus, ita ut, pulſu excitato, tandem in uberrimum ſudorem colliqueſceret. Atque in hoc, quantum ego conjecturâ aſſequi poſſum, præcipuè conſiſtit egregia illa in *Dyſentericis* affectibus virtus, quam ſibi præ aliis vomendi inſtrumentis *Ipecacoanha* vendicat. Igitur à *Braſilienſibus* [f] præſentiſſimum habetur contra venena auxilium.

Dixi, ſub *initiis* maximè febrium *vomitionem* eſſe tentandam. Neque in contrariam partem teſtis citandus eſt *Hippocrates*, licet circa *decimum quartum* diem evacuatione hâc morbum ſolvi dixerit. Nam mulier hæc, à *ſeptimo*, febre planè libera fuit, treſque ita dies integrè egerat: *undecimo* autem, rigore correpta eſt, quem excepit æſtus intenſior: ita ut hæc febris ex *intermittentium* genere fuiſſe videatur, quæ quidem *continuæ*, ut ſæpe fieri ſolet, ſucceſſerat. Adeóque novo huic morbo, circa principia, finem attulit *Vomitio*: quæ quidem ad extinguendas febres intermittentes

---

[f] Gul. Piſon. Hiſtor. Braſil.

ſemper cum fructu adhibetur, etiam & ad continuas valet, ſi morbus nondum inveteraverit.

Atque hæc ſanè in febribus acutis facere oportet; neque tamen ideo in morbis omnibus, qui febrem habent conjunctam, experiri convenit. Quid enim de iis cenſendum eſt, qui in *Pleuritide* v. g. contra *Celſi* præceptum[t], *Vomitoria*, eaque valentiſſima, præſcribunt? Quaſi unquam vehemens illa lateris contentio, quæ inter vomendum oritur, morbum levaret! Imò augeat neceſſe eſt. Nam eo remedii genere intempeſtivè adhibito, quæ in *pleuram* aut *pulmones* defluxerat materia, altiùs multò impingitur, vaſaque obſtruit pertinaciùs. Quid de iis etiam, qui, *variolis* ferè jam ad maturitatem perductis, vomentia præcipiunt? Cùm nulla prorſus medicina humores potentiùs avertat, quàm quæ *vomitum* ciet: cujus ſanè in revellendo vis ex hoc ſatis intelligitur, quòd ſcilicet *coxarum dolores*, atque *Oedemata* ſæpius expugnet, aliis fruſtra diuque tentatis revellentibus. Hanc itaque ob cauſam,

---

[t] 3. 6.

qui de curandi ratione accuratiſſimè ſcripſerunt Authores, inſtante jam *Criſi*, *Vomitoria* planè prohibent: utpote quæ, *revellendi* vim cùm habeant, iſti levationis viæ, quam, magiſtra optima medendi, natura molitur, proculdubio officiant. Immo Viri Artis *Chirurgicæ* peritiſſimi, hoc ſibi ut perpetuum proponunt; Ubicunque tumor aliquis ad ſuppurationem inclinaverit, ibi non modò à *Vomitoriis*, ſed ab omnibus cujuſcunque generis *evacuantibus* eſſe abſtinendum. Quare, variolis jam matureſcentibus, niſi quid à ſuffocatione ſit periculi, & ratione ipſâ, & univerſâ ſcientium voce damnatur *Vomitio*: quam tamen nonnullis eò uſque placuiſſe vidimus, ut, ſub ipſo ferè mortis articulo, hoc perquam familiariter uſi ſint remedio.

COMMENTARIUS V.

De Excreatione purulenta: De Pleuritide item, & Peripneumonia.

SPuta quidem multa ejecit *Pythion* lib. 3. 1. in quo tamen morbus ita parum excreatione aliquâ materiæ ſolutus eſt, ut non niſi ſuppuratione coortâ tandem deceſſerit. Solus eſt *Anaxion* lib. 3. ſect. 2. 8. cui hâc viâ obtigit integra morbi liberatio. Sanè memorabilis eſt Hiſtoria, quam & ſæpius retractat *Galenus*, & quanto cum judicio eam perſecutus eſt *Hippocrates*, oſtendit; dicitq; varias hîc commiſtas eſſe notas, quæ non ſunt perpetuæ, ideoq; nomen morbi à ſcriptore reticeri: quem ipſe tamen *Galenus* pro germanâ *Pleuritide* agnoſcit. De quâ quidem pauca diſtinctiùs proferam, quia huic argumento ab authoribus parum eſſe ſatisfactum video.

Pleuritis

Pleuritis adeò vera à *Pleuræ* inflammatione oritur: ſiquidem intra parietes hujuſce membranæ (duplex enim eſt) Arteriolæ multæ à ramo intercoſtali deductæ effunduntur, quæ, levi ſæpe de cauſâ nimiùm diſtentæ, obſtrui ſolent, inflammationemque pariunt. Legitima *Pleuritidis* ſigna, quibus ea ab alio quovis morbo diſtinguitur, ſunt quatuor, *dolor lateris vehemens atque pungens*, *ſpirandi difficultas*, *febris*, & *Pulſuum durities*; quod quidem ultimum inter proprietatis notas malim reponere, quàm, cum *Galeno*, *Tuſſim*. Cujus ſanè ſententiam utì ſæpius datâ operâ aſpernari & reſpuere, hominis eſſet valde arrogantis; ita in omnibus ſequi velle, ſuperſtitioſi eſt. Neque enim Authores, in medicinâ faciendâ, ſed Rationis momenta quærenda ſunt.

Riverii Reformati Editor, *Joh. Manelſum* ſecutus (qui, repugnante omni medicorum ſcholâ, *ſerratum* Pulſum in *Hecticis* [n] ſolùm, non in *Pleuriticis* agnoſcit) hanc pulſûs duritiem omnino explodit, tanquam rem in *Pleuritide* nunquam, nedum in alio

---

[n] Bald. Bald. Epiſt. pag. 22.

quocunque

quocunque morbi genere, obſervatam. Sed, præterquam quòd ſcriptores propè univerſi *Pulſûs duritiem* lateris dolori familiariſſimam eſſe tradunt, uſus ipſe ſatis teſtatur eam perpetuò adeſſe, ubi paulò vehementiùs non huic modò *membranæ*, ſed cæteris etiam, cerebri præſertim, inſederit inflammatio. Et certè hujuſce Pulſûs, ſi ad ſenſum provocamus, tam facilis atque expedita eſt diſtinctio, quàm aut validi, aut celeris, aut pleni.

Quòd ſi partium membranacearum naturam propiùs contemplari libeat, duritatis hujus rationem protinus aſſequemur. Siquidem membranæ omnes ſunt *Elaſticæ*, ideoq; à vi externâ diverſimodè vel conſtringi, vel explicari ſolent. Hinc pelles animalium tam mortuorum quàm viventium, ſeſe in arctum retrahunt, ſi calor aliquo modo acceſſerit: idque in omnibus corporibus, quæ flecti & reſilire queunt, perpetuum eſt, ut, ſiqua eorum portio aut porrectior, aut contractior fiat, cæteræ omnes pariter de ſtatu priſtino declinent. Serici quippe aut Chalybis filum, Funis, vel Chorda muſica, ſiquam in alterâ extremitate vim paſſa fuerit, in

alterâ

alterâ vibrabit: quæ quidem omnia per totam æqualiter longitudinem aut intendi, aut remitti videmus. Siquam itidem membranæ partem vehementiùs pervelli & contrahi contigerit, quod reliquum eſt unà conſpirat, & modo planè ſimili afficitur. Totius adeò corporis membranæ mutuum inter ſe invicem habent commercium, ab iiſque propagantur omnes *Arteriarum* tunicæ. Inflammatione igitur obortâ, *Pleura* irritatur admodum & conſtringitur, eandemque rigiditatis ſpeciem in *Arterias* derivat: atque hæc quidem *Arteriarum* contractio, quâ minùs flexibiles, fiunt, digitoq; ſegniùs cedunt, *duritatis* ſenſum efficiet.

Uti nulla legitima *Pleuritis* ſine his, quas modò retuli, notis poteſt conſiſtere; ita multæ aliæ affectibus, quos vocamus *Pleuriticos*, ſæpius adhæreſcere ſolent: quæ tamen ad alium morbum, huicque in multis diſſimilem, *Peripneumoniam* nimirum, petinent. Illud jure aliquis mirabitur, tam confuſam atq; implicatam eſſe utriuſq; hujus morbi deſcriptionem, & à *Veteribus* & à *Recentioribus* traditam. *Veteres* quidem eos inter ſe diſtingui ſcribunt, ſed eaſdem utri-

que

que notas assignant: idque facilè animadvertere licet, quòd, quæ apud illos de *Pleuritidis* charactere leguntur, ad *Pleuritidem* quidem referenda sint, sed cum *Peripneumoniâ* conjunctam. Etenim *Peripneumonia* simplex atque incomitata in eorum scriptis occurrit; de *Pleuritide* verò, quæ *Peripeumoniam* non habuerit adjunctam, nisi *semel* apud *Hippocratem*[x], nihil usquam legimus. *Recentiorum* plerique vix ullum inter hos morbos discrimen ponunt, gradu tantùm dissimiles esse volunt: nonnulli etiam ad *Pleuram* tantillùm attendunt, ut in *Pleuritide* nullas ei partes concedant. Hinc adeò manavit omnis hæc obscuritas: scilicet cùm *Pleura* ita afficitur, ut in *abscessum* veniat, pulmones, uti loco proximi, ita &, si fabricam spectes, tenerrimi, labem facilè arripiunt, *Pleuræque* adhæresçunt: ita cùm *Peripneumonia* *Pleuritidi* supervenerit, describitur tamen morbus, tanquam mera esset *Pleuritis*. Hocq; perspicuum faciunt ii, qui mali hujus decursum scriptis explicant. Fatendum est frequenter accidere, ut pulmones unà laborent:

---

[x] Morb. lib. 1.

sed

ſed id utique in *Pleuritide* minimè perpetuum eſt. Quod ut meliùs intelligi queat, haud alienum erit partium, quæ in his morbis affici ſolent, ſitum naturamque perpendere: quippe in hâc re eam nobis lucem impertiet *Anatome*, ut in alterutro morbo tum ſignorum cauſas, tum medendi rationes clariùs inveſtigare poſſimus.

Peripneumonia itaque uno omnium conſenſu nihil aliud eſt, quàm pulmonum inflammatio: hanc à *Pleuritide* ſecretam atque liberam operæ pretium erit explorare, ut, quæ ſui indicia vi ſuâpte proferat, videamus. Pulmonibus obſtructis atq; inflammatione quâdam correptis fieri non poteſt, quin primum morbi impetum ſuſtineant *Bronchiorum* vaſcula: quibus ſupra modum turgentibus, interior *Aſperæ Arteriæ* tunica ita comprimitur & vellicatur, ut muſculis inde contractis, ac ſpiritu per os rejecto, *Tuſſim* provocet. Hoc onere oppreſſis pulmonibus, quidam gravitatis atque moleſtiæ ſenſus ſuboritur, &, aere tum intromiſſo tum expulſo citiùs, turbatior fit & magis feſtinata reſpiratio: ita ut, cùm calor, quem parit inflammatio, naturali intenſior

ſit, ſpiritus etiam, dum emittitur, incaleſcere videatur. Et hic quidem in ſpirando fervor, tanquam perennis & conſtans *Peripneumoniæ* nota apud *Hippocratem* proponitur: etiam ſola eſt, quæ non communiter & *Pleuritidi* conveniat, quemadmodum morbum hunc & ab illo & à veteribus cunctis deſcriptum accepimus. Cùm itaque diutiùs invaluerit obſtructio, quid factu facilius eſt, quàm ut vaſorum aliquot, quæ agitari plurimùm interque ſe collidi diximus, rumpantur? Quorum tunicis dehiſcentibus profluet ſuo tempore vel tenuis humor, vel ſanies, vel pus, prout ulcerum ratio exigit. Ad hunc modum materia intra membranas *Bronchiales* accumulata, quà natura iter oſtendit, excreatione tandem egeritur. Igitur quando hæc ſimul cum *acutâ febre* concurſant, viz. *Tuſſis, pulmonum Gravitas, Spiritus calidior, Puriſque rejectio*, propria & minimè ementientia ſunt *Peripneumoniæ* indicia. Quorum quidem poſtremum non morbum modò indicat, ſed & plerumque ſolvit; quippe ex *Peripneumonicis* pauci, niſi ſubvenerit pectoris purgatio, evadunt.

Nihilominus

Nihilominus ab omnium ferè ætatum ſcriptoribus, *Tuſſis* atque *ſputorum Excreatio* inter ſigna, quibus ſecernitur *Pleuritis*, recenſentur. Interdum ſanè eſt, ubi *Pleuritin* comitetur *Tuſſis*, cui tamen ex naturæ neceſſitate nulla eſt cum eâ cognatio: pulmones quippe & *Pleuræ* & Coſtis ſæpius adhæſiſſe compertum eſt, minimè interim accedente *Tuſſi*: etiam ab *Empyemate*, in quo materia undiquaque diffluens pulmonum ſuperficiem continuò premit, haud rarò abeſt *Tuſſis*. Quam tamen à *Peripneumoniâ* abeſſe non poſſe ſatis docet *Anatome*: & cuicunque harum ſtructura partium vel mediocriter cognita ſit, is intelligat neceſſe eſt, quàm parum in purgando pectore valeat ſola lateris inflammatio, niſi & idem ſimul ſit in pulmonibus vitium, ſive, quod eodem redit, niſi adſit *Peripneumonia*. Ita ut hoc malo laborantes *Pleuripneumonicos* rectè dixerit [y] *Riolanus*. Hoc nimirum & ratio, & hiſtoria medica confirmant: nam multa *Pleuriticorum* cadavera ſecta ſunt, in quibus *Pleura* quidem corrupta, [z] Pulmo ad-

---

y Anthropolog. de Pulmone. z Bonet. ſepulch. Veſling. Obſ. 36. Bald. Bald. 45. 56. Proſp. Mart. in Hipp. 70.

huc integer repertus eſt: etiam ubi *Pleuritide* ægrotum periiſſe ſcribitur, pulmones nunquam intactos fuiſſe diſcimus, ſiquando & *Tuſſis* & *ſputorum Fluxio* præceſſerint [b]. Itaque optandum eſſet, ut, quemadmodum hæc ſanorum, ita & illa morbidorum corporum accurata inſpectio apud nos in conſuetudinem veniret: etenim res minimè controverſa eſt, lucem eſſe omnem ab arte *Anatomicâ* petendam, quâ Medicus morborum plurimorum & proprias ſedes eruere poſſit, & ſigna legitima internoſcere. Quam ob cauſam factum eſſe arbitror, ut *Celſus* elegantiſſimam illam humani corporis [c] deſcriptionem curandi præceptis inſeruerit: utque, eadem veſtigia perſecutus, breve quoddam de partium ſtructurâ commentariolum morborum Hiſtoriis præmiſerit *Aretæus*.

Legitur apud [d] *Dodonæum* Hiſtoria *Peripneumoniæ* popularis, quæ tunc temporis, viz. annis 1557 & 1565 graſſata eſt, in quâ comites perpetui aderant *Tuſſis*, *Puriſq; Excreatio*: Atque is quidem ad extremum

---

[b] Harder. Obſ. Anat. Bonet. ſepulch.

[c] Lib. 4. c. 1. & 8. 1.

[d] Obſerv. Medicin. 21.

narra-

narratiunculam ſuam ſic claudit, quòd ſcilicet *morbum hunc non Pleuritidem, ſed Peripneumoniam fuiſſe, mortuorum corporum diſſectiones coram oſtenderint.* Et hoc utiq; intelligi velle videtur, medicorum eſſe de eo, tanquam *Pleuritico* affectu, judicium.

Hâc *Tuſſis* Expuitioniſq; ratione habitâ, uti alii veterum multi, ita *Herophilus* (quo nemo in ſcientiâ vel *Anatomicâ* vel Medicâ, ſi *Galeno* credimus, exercitatior fuit) *Pleuritidis* ſedem in pulmonibus ſitam eſſe contendit. Argumentum ipſum, *Cælio Aureliano* interprete, ſic deducitur. " [e] *De-*
" *hinc etiam* Tuſſicula *ſignum eſt ex ante-*
" *cedentibus conſequens morbum fibrarum*
" *pulmonis, eſudati corporis liquoris ſive*
" *Cannæ gutturis: ſingula etiam extuſſi-*
" *ta de pulmone venire manifeſtum eſt,*
" *qui neque venis neque arteriis neque fi-*
" *bris contiguus vel admixtus eſſe lateri*
" *videatur, ut per ipſum latere accepta ex-*
" *cludi poſſe credamus.*" Et ea ſanè eſt hujus argumenti vis, ut, quæ ipſe *Cælius* contra diſputat, nugatoria planè ſint atque in-

---

[e] Lib. 2. c. 16.

firma.

firma. Fatendum eſt quidem *Herophilum Pleuritidis* vocabulo abuſum fuiſſe, qui tamen de tuſſiendi ſputandique ratione rectiſſimè ſenſit: in eâ enim erat opinione, cùm in totâ pulmonum ſubſtantiâ vitium ſit, oriri [f] *Peripneumoniam*; cùm in parte tantùm, *Pleuritin*.

Hunc de *Pleuritide* errorem renovavit ante duo ferè ſecula *Alexander Petronius*, & à pulmonibus tumentibus urgentibuſque *Pleuram* malum omne derivari voluit; membranas ſcilicet negavit inflammari poſſe, ideoque ita parum conceſſit auxilii aliquid in ſanguinis detractione ſitum eſſe, ut eam in *Pleuritide* tractandâ contumaciter repudiaret. Quâ quidem in re eo uſque proceſſit hominis authoritas dicam an confidentia, ut *Romæ* Sectam condiderit: exemplo prope inaudito, ut, opinionem non abſurdam modò ſed jam pridem relictam revocando, Inventoris gloriam adeptus ſit.

Explicatâ ad hunc modum morbi utriuſq; hiſtoriâ, facilè apparet, quàm malè *Pleuritidi* aſcribitur, tanquam proprietatis nota,

---

[f] Ib. cap. 25.

Puris

Puris Excreatio: quámque ineptè atque inaniter operam navent ii, qui vias, quibus hæc *Pleuræ* materia per pulmones deferatur, excogitant. Quorum alii eam à pulmonum tunicis imbibi, alii in ſanguinem reſorberi putant: & quò meliùs ſibi conſtet fabula, vaſa huic fungendo officio perquam ingenioſè aſſignant, aut venam ſcilicet *Azygon*, aut *Vertebrales*, etiam & *Bronchiales Arterias*, prout fert acumen hominum conjecturam modò huc, modò illuc ducentium. Atque huic fundamento maximè nititur, quæ à ſcriptoribus medicis præcipitur curandi Ratio, tam in ſimplici, quàm in eâ, quæ *Peripneumoniæ* conjungitur, *Pleuritide*, ubi omnis ferè, quam adhiberi volunt, medicina ad ſputa elicienda dirigitur: cùm tamen in ſimplici *Pleuritide* ſæpenumero nihil coeat, quod expui debeat; neque, ſi debeat, ſine *Peripneumoniæ* interventu, ſurſum evocari poſſit. Adeò qui in iſtâ *Pleuritidis* ſpecie hanc tantummodo medendi viam ſequitur, haud ſanè intelligo, cur non idem & in pedum inflammatione ſputum moventia præſcribat.

Frequens

Frequens eſt hujuſmodi *Pleuritis*, quæ etiam & à *Spuriâ*, ut vocatur, facilè diſtingui poteſt: hæc aliquando in ſuppurationem abit; & materiæ vis vel in vacuum Thoracis ſinum effunditur, vel aliquando etiam, citra tuſſim ullam purgationemve pectoris, aut per alvum, aut per veſicam abducitur. Idem & nonnunquam accidit, ubi parcior fuerit per ſputa materiæ rejectio. Exemplo eſt *Pythion*, qui exorto poſt quadrageſimum diem circa ſedem abſceſſu, ita ut Puris plurimum cum Urinâ effluxerit, ad ſanitatem pervenit. Sunt etiam *Pleuritides*, quibus nulla ſupervenit ſuppuratio; quas cum *Tuſſi ſiccâ* junctas deſcribit ſive [g] *Hippocrates* ſive quis alius, & proinde *aridas* & *ſine ſputo* appellat. Haſque veras eſſe *Pleuritides* argumento eſt, quòd cum lateris dolore *Febris* etiam *invaſerit*. Igitur eas *venæſectione* ſæpius, medicamentiſque *diſcutientibus* curari tradit. Hinc *Aretæus*, qui inter *Græcos*, ab *Hippocratis* laude propiùs abeſt, tum quòd eleganter admodum, linguâ *Ionicâ*, ſcripſerit, tum quòd à ſe

---

g Morb. lib. 1. 25. & 2. 42.

pleraque

pleraque depromens, alienis veſtigiis minimè inſtiterit, venam *primo die* aperiri jubet. Neque dubium eſt, in hâc *Anaxionis* ægrotatione, eandem medendi viam ab *Hippocrate* fuiſſe inſtitutam, & in principio quidem morbi, cùm nondum *octavum* diem attigerat, neque adhuc ſputorum ulla fuerat maturitas. Ego quidem hâc ipſâ, quæ proximè elapſa eſt, hyeme, *Pleuriticis* interfui non paucis, quibus nulla fuerit puris expuendi ſignificatio: qui tamen omnes, venâ ter aut ampliùs ſectâ, admotiſque *Veſicatoriis*, ad ſanitatem pervenerunt. Et in hoc rerum ſtatu non dubitans dixerim, *Oleoſa* omnia, quæque ad ſputum excitandam idonea habentur, per ſe ipſa, parum proficere.

Sunt fortaſſe, qui hæc, quæ paulò ſubtiliùs de his affectibus diſceptata ſunt, non ita multum ad curandi artem conferre exiſtiment. Quorum tamen pace dixerim ad rem medicam plurimum intereſſe, ut certa nobis ſit, tum de notâ morbi propriâ, tum de ſede, cognitio. His quippe repertis, medendi facultatem feliciùs reperiemus. Igitur qui *Pleuritidis* naturam bene perſpectam

habet, facilè ſentiet, quàm præſens inter initia ſit à venâ ſectâ auxilium: hinc quippe ita pendet omnis ægrotantium ſalus, ut, ſi ab hoc medicinæ genere diſceſſeris, aliud fruſtra quæras. Hanc in *Pleuritide* tractandâ viam tenuit *Sydenhamus*, ſanguinemque liberrimè detraxit, de remediis, quæ ſputa extruderent, parum ſolicitus. Eandem hanc viam nunquam deſeret, cui corporis morbique ratio explorata ſit: quæ quàm accuratè à medico intelligi debeat, hâc ipſâ in re *Petroniani* iſti inſigne documentum reliquerunt. Nam ii, quia morbi ſedem ignoraverint, neque ad *Pleuram* omnino pertinere putârint, ideo ne ſanguinem quidem mittendum cenſuerunt. Ita opinionem falſam in re, ut videri poteſt, leviſſimâ magni errores conſequuntur: & hæc præſertim circa morbos commenta id habent periculi, ut eorum artifices, cùm mederi volunt, vehementer peccent, & cum *Petronianis* ſola, quæ in medendo valitura ſunt, præſidia aut negligant, aut planè rejiciant. Qui quidem quanquam optima petere videantur, non voluntate quidem, ſed curſûs errore falluntur.

COMMEN-

COMMENTARIUS VI.

De Abſceſſu: Deque Coli & Veſicæ Ulcere.

SIngularis eſt illa *Pythionis* hiſtoria, in principio *tertii* deſcripta: in quâ demum abſceſſus circa Sedem ſubortus, cùm per Urinæ itinera puris plurimum effuderat, integrum febri finem attulit. Qui notulas, quæ his Hiſtoriis ſubſcriptæ leguntur, affinxit, hanc morbi liberationem *Urinæ copioſiùs effuſæ* tribuit: id quidem perperam; neque enim ad urinæ quantitatem, ſed ad qualitatem potiùs, utpote quæ fuerit purulenta, *Pythionis* ſanitas referri debet. Neque leve eſt quod *Hippocrates* his in libris ſæpius obſervat, Urinam, quoties materia illa purulenta per veſicam abducta eſt, cum difficultate & dolore reddi conſuêſſe, ita ut Stranguriâ laboraverit ægrotus. Cujus rei rationem erit aliàs opportunior exponendi locus.

Morbos abſceſſu ſolvi ſatis vulgare eſt, qui frequentiſſimè quidem febribus & variolis ſupervenit, maximè circa aures atque inguina. Nonnunquam & toto corpore diffuſa excreſcunt tubercula, quæ in Pus aliquando reſolvuntur. At hæc circa Urinæ meatus ſuppuratio haud ita admodum frequens eſt, niſi in Calculoſis: ſaltem quæ *febricitantibus* ſalutem præbuit, in medicorum monumentis perrarò legitur. Mihi ſanè ſemel videre contigit, quod huic *Hippocratis* exemplo planè reſpondeat: ita tamen ut hoc interſit; quòd, utcunq; abſceſſu facto paulatim deceſſerat febris, ægrotus tamen ſanitati minimè reſtitutus ſit. Cujus quidem ægrotationis Hiſtoriam, quia ſimilem neque in libris unquam invenerim, neque auditione acceperim, hoc in loco perſcribere haud putavi alienum.

Vir & ingenio peracri, & ſtudio flagranti, & doctrinâ eximiâ, & memoriâ ſingulari excellens, anno ætatis ſexageſimo tertio, circa *Autumni* initium, valetudinem amiſit. Urgebant nempe viſcerum dolor, flatus, & quaſi quædam convulſio: langueſcebat admodum ſtomachus. Pòſt autem aliquantò aderat deſidendi

ſidendi mingendiq; cupiditas, ſtranguria, dolor juxta inguen & circa glandem permoleſtus, præcipuè poſt extremam mictionem graviſſimus, in *Perinæo* ad veſicæ cervicem pondus: atque hæc omnia & nova, & repentina. Urina primùm difficilis, atque interciſa; deinde mox magno cum impetu & ſonitu quodam, quaſi ventus aliquis erumperet, excreta: in quâ quidem color inerat naturalis, nihil tamen ſubſedit. Dolor aut reſupinato, aut inclinato, aut etiam cùm diſtenderetur veſica, levior. Atque hæ inter mingendum moleſtiæ ad vitæ uſq; finem perdurabant. Acceſſit interdum ſitis.

Hoc ferè modo ad medium *Novembrem* traxit: quo tempore, dolores ſtatim exacerbeſcere ſenſit, ſiquid paulò calidius hauſerat: per biduum vomitu omnia rejecit; cruciari ſibi inteſtina, & abdomen vehementiùs tendi querebatur.

Nov. 18. Inter meiendum dolor acerrimus; febris cum ſiti ſatis acuta: quæ tamen, die tertio elapſo, aliquantulùm remiſerunt. Arenulæ aliquot aſperæ, quæ magnitudine caput aciculæ æquabant, ejectæ. Color urinæ ſaturatior: in quâ ſubſedit plu-

rimum

rimum muci glutinoſi & ſubflavi, ſanguine hinc inde, aliquando etiam carunculis ramentiſve reſperſi: qui quidem à pure minimùm aberat, niſi quòd neque tenax admodum eſſet, neque malè olens. Cum Urinâ ſæpe ejuſmodi flatus proruperunt, ut æger quendam quaſi crepitum reddere videretur.

Nov. 26. Recruduit dolor; obortus eſt rigor; horrore totum corpus intremuit. Pulſus celer, & depreſſus; lingua arida. Urina ſanguine plurimùm tincta; quam quidem non niſi in lecto cubans excernere potuit.

Dec. 3. Dolorum requies; ſeu potiùs ſenſus obtuſior. Caput quippe tentari cœpit. Febris, ſingulis diebus veſperi ingraveſcere ſueta, tandem ferè prorſus elanguit. Spiritus paulò difficilior. Urina mordax, planéque mali odoris: pus eâ largitate profluens, ut urinæ copiam propè exceſſerit. Huic malorum moli paulatim acceſſit ſenſuum ſtupor. Ita in hoc Viro ille animi motus, quo nihil celerius aut acutius eſſe poterat, veterno tandem obtorpuit. Quis autem non jure beatum illum dixerit, vel

quòd

quòd vitam doloris expers tamdiu produxit, vel quòd, cùm diutiùs haud ſine dolore vivendum eſſet, vivere deſiit?

Aperto cadavere, Urinæ iter accuratiùs perveſtigatum eſt. Nam ad ſectionem ita animo parati acceſſimus, quaſi qui Calculum eſſemus inventuri. Sed neque in veſicâ, neque in ureteribus, neque in renibus ipſis, ullum omnino ſabuli, nedum Calculi apparuit veſtigium. Dum ulteriùs viſcera ſcrutamur, Colon ita pertinaciter veſicæ adhæreſcere animadverſum eſt, ut nè cultro quidem facilè dividi poſſet. Quâque in parte adhæreſcebat, in conſpectum venit Diametri quaſi ſeſquiuncialis ulcus rotundum, quod non modò *Coli* ipſius tunicas penitus abſumpſerat, ſed etiam veſicæ membranam extimam perederat. Hinc via per tunicam veſicæ mediam ſive muſculoſam perforata eſt, quæ pennam anſerinam reciperet: unde continuò pus ab ulcere intra veſicam defluxit, adituſque patuit, quo in Urinæ ductum ab inteſtinis commigrarent flatus; de quibus quidem, dum viveret, ægrotum ſomniâſſe perperam credidimus.

Satis

Satis jam credo intellexit Lector, ſigna hîc omnia præceſſiſſe, quæ Calculo in veſicâ ſito propria habentur. De quo nè dubitare poſſemus, maximo ſanè erat argumento, quòd ea ſe ita clarè prodidiſſent. Sed nos demum erroris coarguit, magiſter in morborum cauſis eruendis optimus, cultер *Anatomicus*. Igitur in hujuſmodi re, ubi inciderit Calculi ſuſpicio, niſi is inter explorandum *Chirurgi* manu deprehendatur, de eo non ita fidenter pronunciare convenit. Neque enim erubeſcendum eſt, ſi haud ſemper nobis liceat, quâ ratione morbos aut gignat aut abigat natura, ſuſpicari: ſaltem honeſtius eſt nos aliquid neſcire nos confiteri, quàm tandem in opinione fictâ atque vanâ convictos turpiter erubeſcere.

Sæpenumero mihi de his ipſis ſignis cogitanti non ita obſcura videtur ratio, quemadmodum ea, etiam ſine Calculo, pus ſuâpte vi producere potuiſſet. Nam ſatis mihi videor intelligere, cur pus, interiorem veſicæ membranulam ſtimulans, tot tragœdias excitârit: cur eâdem de cauſâ meiendi ac deſidendi cupiditatem, cur dolorem, etiam ad extrema glandis, commoverit: cur

urinæ

urinæ ardorem ſtillicidiumque, aut circa veſicæ anguſtias ſubſiſtens, aut urethram deinde transfluens, invexerit. In hoc unicè hæreo, unde nimirum fieri potuit, ut tantilla puris effluxio alicujus ponderis ſenſum, eumque haud mediocrem, exciverit: nam aderat circa pubem gravitas continua, qualis Calculo premente ſentiri ſolet. In quamcunque partem hoc argumentum verſo, fateor memet mihi parum ſatisfacere; quod igitur viris in hoc ſcientiæ genere exercitatioribus diſcutiendum relinquo, iis, ſiqua in re tam reconditâ rationum momenta proferre voluerint, gratiam habiturus.

COMMENTARIUS VII.

De Purgatione: Quam vim habeat in febre putrida, quæ Variolis confluentibus ſupervenit, inque capitis Eryſipelate.

ÆGrotis pluribus, nempe lib. 1. 10. lib. 3. 3. ſect. 2. 9. ex *alvi reſolutione* valetudinem eſſe reſtitutam conſtat. De quo quidem auxilio ita multa in *Epidemiorum* libris habet *Hippocrates*, ut hanc omnium frequentiſſimam fuiſſe animadvertat, quam natura in Morbis hiſce liberandis molita eſt, viam. Idem &, qui deinde ſecuti ſunt medicinæ magiſtri, multiplici experimento comprobant: neque hîc quidem ſubſiſtens *Fernelius*[a], febrem continuam aut *ſudore*, aut *ſanguinis profluvio*, aut *abſceſſu* denique ſolvi poſſe pernegat, " *unâ inte-*
" *rim alvi ſpontaneâ ſolutione tutò ac per-*

[a] Meth. Med. 70.

" *fectè*

" *fectè judicari pronuntiat. Ea quippe*
" *(inquit) ſola poteſt putridam febris ma-*
" *teriam perfectâ jam concoctione appara-*
" *tam prorſus excludere, atque viſcera &*
" *majores venas ſordidâ illuvie obſeſſas, ci-*
" *tra virium & naturæ jacturam & offen-*
" *ſionem, expedire.*

Itaque naturæ conſuetudinem inſtitutumque imitatus, ipſe aliquando *Hippocrates* eandem in acutis febribus curandi viam tentavit: cui & ex *Recentioribus* nonnullos neque infrequenter neque infeliciter inſtitiſſe video. Sanè ſiquid in his caſibus præſidii à purgatione petendum ſit, Recentiores eam ſatis tutò inſtituere poſſe videntur, & quidem meliùs Antiquis: hi quippe remedia in hoc genere non niſi acria maximéq; valentia ſequebantur; iis jamdudum in uſum ſuppetunt, quæ leniſſima ſunt, quæque medentis arbitrio faciliùs obſequuntur.

Sunt ſanè ejuſmodi febres, quæ purgantia commodè recipiant; ſunt etiam, quæ omnino deſiderent. Tamen, cùm locus iſte longè latéque pateat, hæc medendi ratio tam multas habet cautiones, ut neque ullæ de eâ ſatis accuratæ ab Authoribus tra-

dantur regulæ, neque, niſi laboris ac judicii plurimum acceſſerit, tradi poſſint. Nam & perito ita ſuam in hâc re ſententiam perſequi, ne erret, haudquaquam facile: ſcriptis verò ita aperire, ut alii in errorem non incidant, difficillimum. Itaque medentibus, ut hanc uſu atque exercitatione conſequi poſſint intelligendi prudentiam, relinquendum.

Hoc ſolummodo mihi nunc oneris ſuſcipio, ut certum aliquod *febrium* genus deſignem, in quo potiſſimùm valitura ſit *Cathartica* medicinæ virtus. Ita cùm ſimpliciſſima ſit quæſtio miniméque involuta, magis expedita erit eorum, quæ dicenda ſunt, explicatio. Atque ex *febribus* quidem nullam aliam æquè purgationi opportunam reperio, ac eam, quæ *Variolas confluentes*, maturitate puſtularum aut uigente aut jam inclinatâ, ſemper excipit. Ea quippe febris uti omnium maximè putrida eſt, & periculi plena, ita præ cæteris curationem hanc aptiùs recipit. Morbus cùm ſit ille notiſſimus atq; apud omnes pervulgatus, hoc eum in loco deſcribere ſupervacuum planè videtur: ea tantùm attingam, quæ ad hanc medendi viam

viam propiùs ſpectant. Quam quâ demum ratione, quoq; potiſſimùm tempore ſectari oporteat, ex propriis cujuſque ægroti hiſtoriis dilucidiùs patebit, quàm ſi ea fuerit generatim atque univerſè explicata: hoc ut facerem, eò magis adductus ſum, quòd in novo argumento id expectent lectores, id jure quodam deſiderent. His igitur ut ſatisfaciam, enitar.

Hiſtoria Prima.

Vir illuſtri loco natus, ætate florens & viribus, Febr. 3. 1709, *Variolis* correptus eſt: quæ quidem, dum erumperent, atrociſſimum dorſo dolorem intulerunt. Medici, qui inter initia affuerant, venam ſecari, vomitoriumque adhiberi imperabant.

Febr. 6. Per totum undique corpus, perinde ac faciem, multitudine ingenti effuſæ ſunt puſtulæ, exiles, depreſſæ, confluentes; in genis quaſi pelliculæ ſpeciem præbentes: aliàs item, poſt primum in erumpendo impetum, lentè admodum evocatæ. *Diætâ* uſus eſt tenui & temperatâ: *Fracaſtorii Confectio*, aquâ vel *Ceraſorum*, vel *Lactis* ſoluta,

ſoluta, maximè pro medicinâ fuit. Somnum quippe perdifficiliter capiebat: atque hoc non ex ægrotatione modò, ſed ex naturali temperie profectum: ita ut, cùm non ita pridem febriculâ tentatus *Genuæ* decumberet, per ſeptem ferè continuos dies ſomnum vix viderit.

Sputatio ad triduum, utcunq; mediocris, ſatis tamen feliciter proceſſit; deinde ex toto intercidit. Ex quâ quidem re peſſimum præſagium cepi: quanquam aliis aliter viſum eſt, qui hanc in *Variolis* ſputorum profluentiam ex naturæ, neſcio quâ, *malignitate* proficiſci credunt. Certè, utut maligna ſit, in hoc morbo, ubi confluxerint *Variolæ*, ferè neceſſaria habetur. *Sydenhamus*, qui *Variolas* exquiſitiſſimè omnium deſcripſit, non niſi unum ſe vidiſſe perhibet, cui in hoc confluentium genere ſputa non prodiiſſent: in quibus quidem pro more fluentibus ægroti ſalutem æquè verti, ac in eo, quòd aut facies rite intumeſceret, aut puſtulæ maturitatem haberent ſuam, judicavit.

Febr. 9. Puſtulæ circa mentum ferè nigræ evaſerunt: quæque in genis confluxe-

 rant,

rant, Pergamenam aut glaciem lævitate imitabantur. Fauces iis obſitæ condoluerunt: facies modicè turgebat. Veſperi, ad ciendum vomitum, exhibita eſt *Oxymelitis Scillitici* uncia.

Febr. 10. Viſus eſt ſibi aliquantulùm recreari. Facies in tumorem magis elata, licet adhuc, quàm morbi natura exigeret, depreſſior. Sputatio rediit; elapſis autem horis circiter decem, prorſus deceſſit. Sub noctem, *Veſicatorium Nuchæ* appoſitum.

Febr. 11. Manus paululùm intumeſcebant. Nequid verò in hoc difficili tempore (quippe *nonus* jam erat dies) deterius accideret, veſperi de *Veſicatoriis* brachio admovendis convenit. Neque hoc quidem nimis maturè factum eſt; nam & tendines ſubſilire, & labia convelli cæperunt. Noctem hanc in maximâ moleſtiâ egit: nimirum febris vehementer excanduit; acceſſit delirium, totiuſque corporis tremor.

Febr. 12. Mane nec loquendi, nec deglutiendi facultas erat ulla: itaque de eo planè conclamatum eſt. Injectus tamen eſt *Clyſter*, unde alvus percommodè fluxit. Poſt meridiem, cùm *Veſicatoria* nimirum

jam

jam optatiſſimè reſpondiſſent, ad ſe prorſus rediit: Febris, nervorumq; diſtentio remiſerunt. Puſtulæ exarefactæ à capite deciderant: quod quidem undiquaque ulcuſculis ita ſcatebat, ut, tanquam *Veſicatorio* eroſum, tenuem humorem uberrimè funderet. Idem & in facie aliquantò pòſt contigit, ubi recentis materiæ copia maxima ſub cruſtâ jam ſicceſcente exudavit.

Febr. 13 & 14. Febris inhærebat aſſiduè: pulſus tamen, qui, ex quo decubuerat, inæqualis admodum fuit, his diebus ad normam magis compoſitus. Tumor penitus ſubſederat. Medicamenta *Cardiaca*, & *Diaphoretica* per aliquot dies ſine fructu fuerant adhibita: neque enim aut ſudoris, aut madoris minimum erupit. Itaque *Clyſterem* alterum ſuaſi: ſed hinc id periculi timebatur, nè, ſi alvum plus ſimplice vice moverit, mortem afferret. Cæterùm applicatus eſt tandem; &, ventre *bis* ſubducto, aliquantulùm levamento fuit.

Febr. 15. Iterum vehementior tendinum ſubſultus. Delirium crebris intervallis revertebatur. Neque enim adhuc deceſſerat febris, neque illa medendi ratio, quam inſtitueramus,

ſtitueramus, quicquam profecerat. His adeò de cauſis, quia & ſanguinis miſſio non ſatis commodè ceſſura videbatur, de ventre leniter ducendo ſermonem intuli. Multa de periculo dejectionum reſponſa: eamq; curandi viam à ſe fuiſſe tentatam, neq; tamen unquam ſatis ex ſententiâ proceſſiſſe. Quam tamen à me aliquoties feliciter eſſe uſurpatam dixi; nullumque aliud medicinæ genus relinqui, quod in his ferè deſperatis ægroti rebus valeret. *Variolæ* quippe partes ſuas dudum expleverant; neque ſpes ulla reliqua erat, per cuticulares meatus aliquid amplius excludi poſſe: in eo nimiùm diu à nobis elaboratum eſt; clarèque apparuit materiam hanc purulentam, à quâ & fomitem febri & pabulum ſuppeditari in confeſſo erat, per aliquas corporis vias abduci oportere. *Clyſter* alvum bis ſolverat; unde neque fluxûs periculum, neque ulla virium jactura. Scire vellem, quam demum ob cauſam, poſt *Variolarum* deceſſum, *purgantia* præciperent omnes omnium gentium medici, niſi quòd materiæ hujus reliquias à ſanguine exterminari voluerint, quæ, ſi intus deliteſcerent, eſſent læſuræ. Dominus *Buſſiere*,

qui ægroti ulcera curabat, nepotis ſui hiſtoriam narravit, qui ex *Variolis* febricitans, hâc purgandi ratione, die *decimo ſeptimo*, ad integritatem pervenit. Propugnatum eſt pro medicamentis *Cephalicis*, quæ delirio tremoribuſque nervorum tollendis habentur idonea: quæ quidem medendi ratio, ut ut bene ceſſerit, morbi ramos amputare potuiſſet, non omnes radicum fibras evellere. Nam utcunq; cætera conquieſcerent, malorum omnium cauſa, Febris, perſtitiſſet. Nihilominus *Spiritum Cranii humani, ſalemq; Armoniacum Volatilem* præſcripſimus.

Febr. 17. Mane cum febre & convulſionibus graviùs luctabatur, evaſitque planè veternoſus: à triduo nullum opiatum ſumſerat. Itaque rurſus, ut purgaretur, inſtiti: ſed eodem ac priùs modo occurſum eſt. Novum argumentum ex hoc *Comatis* acceſſu natum eſt, periculum ſcilicet eſſe, ne ſi duceretur alvus, nimio æger fluxu interiret: hujuſmodi enim fluxum in *Comate* inter notas maximè lethales haberi. Quâ quidem argumentandi viâ minùs mihi ſatisfactum eſſe fateor, quòd ipſum hoc *Coma* nihil aliud eſſet, quàm alterius morbi nota: quòd

ſi

ſi morbus fuiſſet primarius, ne tum quidem rectè interdicendum eſſet purgantibus: quæ ab omnibus medicis in uſum duci video, cùm in *Comate* alvus parum liquida extiterit. Quid quòd in *Comate* tantum abſit, ut illa ventris reſolutio ſemper cum periculo fiat, ut aliquando ſuâ ſponte oborta morbum ſummoverit. Sed fidere *Cephalicis* commodiſſimum viſum eſt: ad quem finem *Julapium* eſt ordinatum. Poſt meridiem febris ita invaleſcebat, ut in eaſdem æger anguſtias deductus eſſet, quibus *ſexto* abhinc die conflictabatur. Itaque de eo, ut hâc ipſâ nocte morituro, præſagium factum eſt; cognatique, tanquam extremo munere functi, diſceſſerunt. In hoc rerum diſcrimine, an medicina poſſet quicquam proficere, valde dubitatum eſt: certè ſiqua ſubeſſet ſalutis ſpes, in eo maximè poſita eſſe videbatur, ut flueret alvus. Hoc ut efficeretur, diu à me flagitatum eſt: quod ſi fuiſſet effectum, viribus nondum attritis, poterat prodeſſe. In ſummo tamen periculo præſtaret anceps experiri remedium, quàm nullum. Pronuntiatum eſt eſſe moriturum, ſive purgaretur ſive non: pur-

gari tamen nullatenus conceſſum: id enim eſſe affirmabant, ut extra artis regulas poſitum, ita rationibus ſuis incongruum. Ad extremum verò ita convenit, ut horâ nonâ hoc ſumeretur *Catharticum.*

℞. *Decoct. Sen. Gereon.* ℥iiij.
Sal. Mirabil. Glauber. ℥j.
Aq. Cinnamom. Hord. ʒvj. *M.*

Trium ferè horarum ſpatio, alvus ingenti copiâ bis deſcendit: dejectioneſq; hæ cùm ſolidæ & nigræ, tum admodum fætidæ fuerunt. Dominus *Buſſiere*, qui unà aderat, teſtis eſt, quemadmodum convulſiones illico remiſerunt. Febris plurimùm inclinata, pulſuſque valentior factus. *Coma*, quo graviter laboraverat ægrotus, evanuit: poſt aliquot horas, non eâ quidem quâ priùs vehementiâ, recurrit.

Febr. 18. Omnia in deterius ibant, febriſque præſertim acriùs exarſit. Itaque alterâ vice *Nuchæ* admotum eſt *Veſicatorium.* Veſperi, cùm ultra ſpem adhuc vitam traheret, cúmque, quid valere poſſet medicina, etiam nunc experiri commodum videretur, de *Flore Sulphuris* injecta eſt mentio. Quærenti mihi, quid tandem eſſet id, quod ea medicina

medicina efficere poſſit, reſponſum eſt eam fortaſſe poſſe ventrem ſolvere, poſſe etiam tuberculum extrudere: eſſe enim in propellendis humoribus efficacem. Fuiſſe nuper in re ſimili adhibitam, unde alvus creberrimè fluens ægrum ad ſanitatem perduxit. Siquidem illa alvum moverit, ſatis eam mihi placere; eam quippe unicam evacuandi rationem reliquam eſſe, quâ ægro ſalutem polliceri poſſe videbamur. Itaque *Sulphuris* drachmam partitis vicibus ſumpſit. Quæ quidem alvum minimè ſolvit. Mediâ ferè nocte, cùm ex *Veſicatorio* profluxerat humor uberrimus, mente omnino conſtitit: nullum delirii, neque *Comatis* veſtigium: Convulſiones haud antehac ita mediocres: Febris mirum in modum tenuata; pulſuſque tum viribus valentior, tum intervallis diſtinctior. Facies, quæ conſanuiſſe videbatur, novâ materiæ acceſſione recruduit. In eodem planè ſtatu ad horas circiter triginta permanſit.

Febr. 19. Magnam ex valetudine in melius mutatâ voluptatem captavimus, naturæque, ſuo ut fungeretur munere, permiſimus. Veſperi, cùm de curandi ratione

conſilium

consilium esset initum, occasionem arripui de fructu illo, quem ex *Evacuantibus* percepimus, pauca loquendi: edisserens id apertissimis indiciis significari, ut eadem illa medendi via, ne recurreret morbus, teneretur. Contrà disceptatum est: verum quidem esse, quòd morbus multò levior fieret: id tamen neque à *Vesicatorio*, neque à *dejectionibus*, sed à *sulphure* profectum. Rem maximæ difficultatis esse, ubi plura adhibentur remedia, dignoscere, utri in morbo liberando primas deferre oporteret. Esto: at quotidiano usu comprobatum est, Febrem ac delirium *Vesicantibus* remediis *purgantibusque* tolli solere, *sulphuris* drachmâ extingui posse hactenus inauditum. Ea quidem quæ procurata est alvi dejectio, quanquam morbi impetum omnem haud penitus fregerat, magnâ tamen ex parte levârat: unde venter non supervacuo modò, sed & noxio illo onere liberatus est, neque ullum secutum est, quod tantopere timebatur, incommodum. Vires instaurâsse potiùs, quàm exhausisse videbatur purgatio; quæ si non fuisset adhibita, periculum esset, ne ægrum sola *Vesicatorii* vis ex hâc crudeli

necessitate

neceſſitate minùs eripere potuiſſet. Certè ſi illa materiæ putridæ moles, per alvum effuſa, intus adhuc reſtitiſſet, ſperandum vix erat, aliam quamvis medicinam quicquam profecturam. An non plus immineret periculi à tantâ intro concluſâ putredine, quàm à medicinâ, quæ eam ex inteſtinis eliceret? Rem enim ipſam ſatis loqui, naturam nimio oppreſſam pondere ſuccumbere: variolarum maturatione materiam illam, quæ fovit atque aluit morbum, non ſatis fuiſſe exhauſtam: & quam porrò viam eſſe reliquam, hoc quo maximè opus erat efficiendi, niſi ut per alvum lenis atque continua fieret purgatio; quam quidem ſine ullo vitæ diſcrimine fieri licebat. Etenim id facile erat advertere, quòd *evacuatione* quâcunque factâ, ſive ea *Veſicantium*, ſive *Clyſteris*, ſive *purgantium* ope proceſſerit, ad tempus ſaltem valde levaretur morbus, pulſuſq; perpetuò invaleſceret. Quod ad *purgantia* quidem ſpectat, eam præ aliis medendi rationem, in putridis hiſce febribus, quæ variolis ſuperveniunt, ſuadet *Sydenhamus:* eandemque mihi à ſe ſæpius inſtitutam narravit, vir in re medicâ celeberrimus, *Radclivius*, qui

qui in Remediis adhibendis, ſummâ ſuâ cum laude nec minori ægrotantium commodo, hoc ſibi unicè propoſuit, ut naturam per omnia ducem ſequeretur. Profectò tantum abeſt, ut hoc curandi genus recenter excogitatum fuerit: cum morbo ipſo vetuſtate poteſt contendere. *Rhazes* enim, qui inter *Arabas* & authoritate fuit & antiquitate princeps, quique primus omnium non modò Variolas deſcripſit, ſed duo quæ nunc ſunt earum genera [b] explicuit, hiſtoriam hanc ſingularem literis conſignavit. " [c] *In puellâ* (inquit, poſtquam " variolarum puſtulæ deciderant) *remanſit* " *tamen aliquid Febris acutæ, & putavi* " *quòd eſſet reſiduum humorum non eductorum* " *per egeſtiones, & non poterat ſubitò* " *& ſemel in totum purgari propter debilitatem* " *virtutis ejus; feci tamen ipſam aſſiduare* Aquam Fructuum *quindecim diebus* " *in Aurorâ, & Ptiſanam, & aſſolebat* " *ex hoc bis in die, & fuit mundificata* " *perfectâ mundificatione.* Hæc *Rhazis* monumenta fuſiùs illuſtravit *Zacutus*, iiſque, quæ ex hâc Hiſtoriâ notavit, animadver-

[b] De peſtilent. [c] Mirab. Cur.

ſionem

ſionem adjecit perappoſitam, eamque ſanè haud futilem; " [d] *Licet ulcera in cute non* " *omnino deleta ſunt, medicamentum cle-* " *menter expurgans ſemper erit utile, quia* " *tunc non curamus Variolas, ſed novum* " *morbum; qui cùm à pravo humore ori-* " *ginem ducat, ſi non expurgetur, damna* " *poteſt committere, quæ difficilem poſtea,* " *aut nullam admittant correctionem.*

Sed demus nullum habere autorem, nullo exemplo fieri hoc purgandi inſtitutum, tamen vel ex hoc, quod nos ipſi fecimus, experimento ſatis elucere arbitrabar, cur hâc nunc potiſſimùm viâ inſiſtendum eſſe ſtatueremus. Quæ, ſi in hâc morbi gravitate ſemper eſſet nocitura, mortem maturâſſe debuerat, non ægrum in ſpem ſanitatis erexiſſe. Quid ſi ei nullas in præſenti periculo depellendo partes concedimus? Id ſaltem negari non poſſe, tutiſſimè eam poſſe adhiberi: eam jam fuiſſe adhibitam, unde valde levatus eſt morbus, nec quicquam incommodè ceſſit. Adeò inanis erat nimii fluxûs timor. Tamen de hoc etiamnum

---

[d] Hiſtor. Med. Princ. lib. 4.

timere non eſt deſitum, utpote à quo, ſi intervenerit, æger maximè eſſet periclitaturus. Id quoque haud prætermiſſum eſt, multa eſſe à *Sydenhamo* prolata & venditata, quæ nullo fundamento niterentur: veluti quæ de *Equitatione* ſcripſit, tanquam, ſicut in Febre intermittente *Cortex Peruvianus*, item hæc in Tabe non dubiè valeret: id quidem quotidianâ experientiâ refelli. Quid in cæteris ſcriptis præſtiterit *Sydenhamus*, mei non eſt decernere: in his quæ ad *Variolas* ſpectant, eas ita amplè atque accuratè pertractavit, ut omnibus in eodem argumento verſatis jure anteponi debeat. Ea verò, quæ apud illum de *purgantibus* in hoc Variolarum ſtatu adhibendis leguntur, in eo opere propoſuit, quod extremum [e] publico dedit; quaſi ultimum eſſet animi ſui judicium, quod longinqui temporis uſu atque periclitatione firmaverat. In quâ quidem medendi ratione ita parum temere proceſſit, ut, ſi verum dicere liceat, non ſatis audax fuerit; nam eam nimis arctis conditionibus aſtringit, nec niſi *faceſſente morbo* [f],

---

[e] Schedul. Monit. [f] 91. ibid.

niſi

niſi *die decimo tertio*, niſi *præmiſſâ venæſectione*, fieri patitur: cùm & ſine ſanguinis miſſione, & ante diem decimum tertium, & in ſummo morbi impetu tutiſſimè factum eſſe viderimus: ſed hanc nimirum ille, uti ſerò admodum ſenex didicerat, ita paulò timidiùs & diffidentiùs adhibebat.

Sed iterum de *ſulphure* agitata eſt quæſtio: magno eſſe argumento, cur eâdem utendum ſit medicinâ, quòd tam proſperè ceſſerit: nullam aliam eſſe regulam, quam in remediis deligendis ſequi oporteret: id quoque eò fortaſſe acceſſurum, ut à *ſulphure* expelli poſſit tuberculum. Parum ex re fore arbitrabar, ut exhiberetur *ſulphur*: quia niſi id alvum ſolveret (quam ab eo minimè ſolutam iri experimento ſatis conſtabat) calorem excitaret, febremq; denuo accenderet; quam quidem ſemper à *Diaphoreticis* exacerbuiſſe comperimus. At contrà affirmatum eſt, id in *refrigerando* valere, *Oleumque* ex eo perquam frigidum ſolere exprimi. Certè, ſi utrumque ex viribus æſtimemus, *Oleum* à *Floribus* longè diſcrepat: ſiquidem in re *Chymicâ* verſatum minimè latet, partes duas, eaſque plurimùm diverſas, in *ſul-*

phure contineri; & quò *Oleum* rite elici poſſit, neceſſe eſſe, ut igne partes eæ, ex quibus *Flores* maximè conſtant, in ſublime ferantur: itaque, ſi refrixerit *Campana*, *Oleum* non ita commodè ſecernitur. Ex centum *ſulphuris* nativi libris, *Olei* circiter quinque proveniunt; ex totidem, dum *Flores* furſum evehuntur, quod *Caput mortuum* audit, non niſi ad viginti libras aſſurgit. Ita cùm ad partes volatiles ferè nullam rationem habeant fixæ ſive acidæ, *ſulphur* ipſum, ut calidum, perpetuò deſcribitur: & nullum credo ſcriptorem extitiſſe, qui id inter *calefacientia* non recenſuerit. Si refrigerandis humoribus aptiſſima eſſet medicina, quomodo eadem in propellendis, uti dictum eſt, vim haberet? Calidum eſſe, effectus ipſi demonſtrant; nam & ſudores evocat, & abſceſſus cuticulares maturat. Tuberculo quidem nihil optatius eſſe: cujus tamen cùm nulla eſſet ſignificatio, intellectu difficillimum eſſe, quomodo id tandem *Flos ſulphuris* efficeret.

At *ſulphure* in malignis febribus uſus eſt *Hippocrates*: id quoq; pro vero perperam ſumitur. Nam quamvis hiſtoria clariſſimè docet,

quàm

quàm mirabiliter in peſte ſenandâ excelluerit *Hippocrates*, tamen, quâ ille medicinâ id præſtiterit, prorſus ignoratur. Sanè in *Hippocratis* ſcriptis nulla hujuſmodi invenitur mentio. Neque in medicorum veterum monumentis ulla extat memoria, eum hoc remedio peſtem diſpuliſſe. *Helmontius* utique, ſcriptor pene fanaticus, hoc *Hippocratis* arcanum ab *Angelo* indicari fingit: * quam quidem fabulam, tanquam res eſſet ſeria, exſcribit, ſuiſque inſuper commentariis illuſtrat vir bonus, *Kircherus*. Ii tamen id eſſe exhibendi in peſte *ſulphuris* conſilium declarant, ut ſudores provocentur; oſtenduntque, quo demum modo illud parari debeat, ut commodè cedat. Recentiores plerique ad eundem finem *ſulphuris Florem* in peſte præcipiunt; itaq; apud eos in *Diaphoreticorum* [g] claſſe locatur. Sed quid ſi *Hippocrates* in malignis febribus *ſulphur* præſcripſerit? Quorſum id exempli his ægroti rebus aptum eſſet, & conveniens? Si hujuſmodi argumentis uti libeat, multa itidem exempla proferri poſſe, ubi in iiſdem febribus

---

[g] Diermerb. de Peſte 124.

* Tumul. Peſtiſ.

magno

magno emolumento fuerit *purgatio*: quæ quantum vel in ſummo diſcrimine valeat, luculentum ſpecimen exhibuit *Riverius* [h]. Quin ex hoc ipſo *Flore ſulphuris* aliqua fuit alvi ſolutæ promiſſio: quòd ſi probaretur dejectio, modò eam *Flos* ille concitâſſet, cur non medicinâ uti liceret, quæ eandem certò movere potuerit? Num ab *Electuario Lenitivo*, vel re ſimili quâpiam, ventrem bis deſcendiſſe magis nocuerit, quàm ſi itidem à *Flore ſulphuris* bis deſcenderat? Hunc ſaltem ægroto cuidam adhibitum humores vehementer expurgâſſe: id ſatis argumento eſſe, quòd ne nimius quidem in hoc morbo fluxus ſemper cum periculo fieret. Et ſanè uſum hoc abunde teſtari, quemadmodum in hâc febre putridâ, etiam ubi res in ultimum diſcrimen adducta eſſet, alvus ſuâ ſponte fluens, aut *Clyſtere* ultra morem irritata, ſalutem attulerit. Ægrum ne nunc quidem planè deſperatum eſſe; ſufficere ei vires, hoc medicinæ genus ſuſtinere, tempuſque ſinere, ut experiri poſſit. Nam & languore vacabat, & à febre tempora

---

h Obſerv. Cent. 2. 87.

ſatis

ſatis liberaliter quieta habuit: pulſus valentior factus, ad naturalem tarditatem propiùs acceſſit: in Urinâ quod ſubſedit valde probabile. Etenim Urina in toto morbi decurſu optima ſui ſigna præbuit, licet aliquando in *Comatis* acceſſionibus paulatim, interdum & ſine voluntate deſtillaverit. Ita hunc, et proximum diem agebat. Repetita ſunt remedia jam præſcripta: nam neque de *ſulphure*, neque de *purgantibus* convenit.

Febr. 20. Veſperi in deterius vergebant omnia. Vix impetratum eſt, ut *Clyſterem* ſumeret: qui ne nimiùm prodeſſe videretur, ſemidrachmâ *ſulphuris* quàm maturrimè adhibitâ præcautum eſt.

Febr. 21. Mane, ex advigilantium ſermone intelleximus eum, *Clyſtere* reddito, levatum eſſe, & noctem placidè duxiſſe. Tanti fuit *ſulphur* cepiſſe! Sed res multò ſecus deprehenſa eſt: nam & *Coma* redierat, & jam cætera omnia mala ingraveſcebant: in Vrinâ nihil quicquam deſedit. *Veſicantia* utrique femori ſunt admota. Circa meridiem *Calomelanos* gr. viij. præſcripſimus, cum *Electuarii Lenitivi* ʒſs. in

Aquâ Lactis ſolutâ. Sed alvus minimè fluxit. Itaque veſperi, *Clyſtere injecto*, ne tum quidem niſi parcè commota eſt.

Febr. 22. Noctem inquietus egerat; mente admodum turbatus eſt: & jam illico moriturus videbatur. Mediâ tamen circiter nocte, iterum eadem ad alvum ciendam ſumpſit. Unde ter illa dejecta eſt: quod quidem in ipſis mortis faucibus luctantem ita parum præmaturè ſuſtulit, ut

Febr. 23. Mane delirium prorſus evaneſceret; neque animi deliquium, neque convulſionis quid aderat. Sed pulſus debilis, & vires penitus exhauſtæ. Ad hunc modum cùm vitam aliquandiu pertraxiſſet,

Febr. 24. Deſideratus & à ſuis & ab omnibus, interiit. Qui idem dies, ſi *Sydenhami* computum ſequamur, eſt morbi *Vigeſimus quartus*, nam *Februarii primo* invaſit morbus, *tertio* eruperunt Variolæ. Ita ut *triduo* terminum illum exceſſerit, quem ut huic morbo ultimum ponit *Sydenhamus* [i].

---

[i] Sched. Monit. 77.

Hiſtoria hæc à me paulò latiùs atque prolixiùs deducta eſt, eo tantùm animi conſilio, ut, quia neque ex conſuetudine eſſet, neque communi medicorum ſententiæ congrueret hoc purgandi inſtitutum, quid hoc tandem valeat efficere, aut quid inde boni expectare conveniat, Lector ex hâc explicatione diſtinctiùs factâ internoſcere poſſit. Quod quidem medicinæ genus ita parum uſu eſſe receptum fateor, ut minimè mirer pleroſque huic admodum adverſari. Liberum cuique ſuum ſit judicium: nec dubito quin ii, à quibus diſſenſeram, habeant ea argumentorum pondera, quibus ſententiam ſuam tueantur. Sua illis placuit opinio; mihi fortaſſe nimiùm mea. Siquid liberius ſit dictum, id non contradicendi, ſed veritatis in re tam gravi aperiendæ ſtudio dictum putetur. Fortaſſe magis acriter animo meo hâc in re obſecutus ſum, tum quòd de hujus medicinæ commoditate mihi perſuaſiſſimum eſſet, tum quòd juvenem illum Nobilem, uti par erat, coluerim & dilexerim maximè. Sed huic, unde nihil nunc præter mærorem luctumque duci poteſt, argumento ſuperſedeamus.

Ut itaq; eò, unde defluxit, redeat oratio; mihi ſæpiùs uſu venit, ut in hoc *Variolarum* ſtatu, ubi puſtulis exareſcentibus *Febris* nihilo ſecius invaluerit, ad *purgantia* confugerem. Quæ ita periculo vacare, ita commodè adhiberi poſſe expertus ſum, ut multorum vitas ab hâc maximè medendi viâ conſervatas eſſe haud abſurdè dixerim. Quò autem medicinæ hujuſce inſtituendæ & tempus & ratio meliùs dignoſci queant, liceat hanc ex multis hiſtoriam, eamque, ut mihi videtur, ſatis ſingularem excerpere.

Hiſtoria Secunda.

.....*Browne*, Domini *Bampfylde Baronetti*, qui jam ex *Variolis* convaluerat, famulus in eundem morbum incidit. Jan. 6. 1710 Puſtulæ ſeſe circum tempora extulerunt: quæ deinde, pro more morbi progreſſæ, non modò faciem omnem, ſed & artus undique & pectus ingenti copiâ occupabant. Erant autem & mole exiguæ, & confluentes: quoad cætera, non mali moris.

Jan.

Jan. 9. De faucium tumore, & deglutiendi difficultate querebatur: quibus, *Veſicatorio* applicato, levatus eſt. Ad *duodecimum* diem ſine ullâ gravi moleſtiâ ſatis commodè pervenit; pridie, *Glande* ſubditâ, alvum bis dejecerat. Jam exaruerant omnes puſtulæ: ex facie tumor deceſſit, etiam in manibus aliquantulùm reſedit. *Duodecimo* autem die ex quo eruperunt, (qui eſt *Sydenhami decimus quartus*, quique apud eum, *in crudiore genere* [k], ut periculoſus maximè notatur) *febris* vehementer exarſit, cum pulſu celeri & depreſſo: cutis quaſi flammâ admotâ excanduit: ſubſiliebant tendines; accedebant delirium, & ſpirandi difficultas. Nox proximè elapſa ſomnum nullum attulerat. Re in hoc diſcrimen adductâ, ſanguinem mitti jubet *Sydenhamus* [l]; neque, priuſquam is miſſus fuerit, alvum ullo modo duci [m] concedit. Sed ea moderatio, quam is ſecutus videtur, haud ſemper eſt aptiſſima: igitur, licet venam aliquando ſecare plurimùm proſit, tamen ab

---

[k] Sched Monit. 77. [l] Sched. Monit. 87. [m] Ibid. 91.

hâc regulâ mihi diſcedendum putavi, tum quia ex *Pulſu* ſanguinem haudquaquam mitti oportere judicabam, tum quia ſæpe aliàs percepi vires ex alvo leniter ſubductâ minùs quàm ex miſſo ſanguine imminui: etiam & neglectâ ſanguinis miſſione, hanc purgandi rationem feliciter poſſe teneri.

Quamobrem die *decimo tertio, Januarii* ſcilicet decimo octavo, cepit *Extract. Rudii* gr. xvi. in *Aq. Pæon. C.* ſoluta. Unde alvus *quater* liquida, mucoſa, & graveolentia demiſit. Illico invaluit *Pulſus*: delirium tamen, & convulſiones perſtiterunt. Veſperi, brachiis appoſita ſunt *Veſicatoria*; & *hauſtu* ſomnifero uſus eſt, cui & in noctes proximas aſſuevit.

Jan. 19. Mane idem in omnibus Tenor, quanquam humores effuſiſſimè eduxerant *Veſicantia*: horâ decimâ cepit *Electuarii Lenitivi* ℥ſs in *Aquâ Lactis* ſolutam: unde alvus *bis* mota levamento fuit. Veſperi tamen cum febre exacerbeſcebant omnia. Igitur utrique femori ut adhiberentur *Veſicatoria*, juſſi. Noctu alvus *ſexies* fudit prioribus ſimilia.

Jan.

Jan. 20. Mane, *Pulſus* valens magis & ſedatus; cerebrum aliquâ ex parte levatum, non prorſus liberum. Tremores perſtabant. Medicinam ex *Fracaſtorii Confectione* maximè compoſitam, quæ neque fluentem alvum nimis reprimeret, neque vires ultra modum atteri pateretur, mane & veſperi ad diem unum & alterum præſcripſi. Hodie tamen *bis* deſedit. Noctu venter *octies* ſolutus.

Jan. 21. *Pulſus* fere in ordinem adductus, cætera item in melius ibant. Hodie *quater* fluxit alvus.

Jan. 22. Febris, cum reliquo malorum agmine, deceſſit. Æger quotidie vires ſibi inſtaurari ſenſit, quanquam per tres hinc ſecutos dies alvus ſæpiùs deſcenderit, tandemque integrè convaluit. Id in hâc hiſtoriâ maximè notari debet, quòd *quatridui* ſpatio, dum & febris plurimùm ſæviret, & vires vehementer eſſent afflictæ, alvum ferè *tricies* dejecerat; unde tamen nunquam ne quidem langueſcere ſibi viſus eſt.

Teſte, *Antonio Baller*, *Pharmacopæo*.

Ex

Ex hoc uno licet exemplo discere, quàm opportunè febri huic putridæ occurrant purgantia: quamque nullo fundamento nitantur *Canones* illi, ut vocantur, ab Authore nuperò positi, [n] " *Catharticum nem-*
" *pe, saltem violentius, nullatenus exhiben-*
" *dum esse, priusquam appetitu & temperie*
" *integrè restitutis constet venenum foras pe-*
" *nitus expulsum esse, ne spiritibus labefa-*
" *ctatis venenum intus cohibitum Ossium ca-*
" *riem, Hypercatharsin, sive grandem ali-*
" *quem morbosum affectum inducat.* Multa sanè frequenter incommoda Variolis superveniunt, multa ille in *Historiis* recenset: sed ut liberè dicam quod sentio, magna mihi eorum pars videtur accidisse hâc potissimùm de causâ, quòd non satis maturè facta fuerit *purgatio.* Saltem in *duabus* iis *Historiis* [o], in quibus scribit, *morbo ipso finito* [p], *usum Cathartico rum prorsus deleterium fuisse, Cariemque ossium induxisse*, summâ cum suâ injuriâ incusantur *Cathartica.* Nam legenti credo facilè patebit, *Venenum*, ut cum Authore loquar, vim suam *deleteriam*

---

[n] Pyretolog. 313. [o] Ibid. 59, 60. [p] Ibid. 312.

penitus

penitus inſinuâſſe, antequam exhiberetur *Catharticum:* neque extingui potuiſſe, ſi id non fuiſſet exhibitum. Sed ſit ſanè ille, ſicut fuit, huic purgandi modo infenſiſſimus; ſive quòd ei ob inſolentiam rei ipſa medendi ratio haud arriſerit, ſive ii fortè, qui hâc uſi ſunt, minùs placuerint: nos cum eo, uſque dum *Venenum* iſtud ægrotos occiderit, ne expectemus.

Quæcunque tamen ſit de his quæ dicta ſunt legentium opinio, gratiam apud eos me eſſe conſecuturum ſatis ſcio, ſi ſuper hâc re Virorum in arte Medicâ illuſtrium ſententias patefecero. Quod igitur hujus argumenti reliquum eſt, ex eorum doctiſſimis, quibus me cohoneſtare dignati ſunt, *Epiſtolis* petatur.

Amiciſſimo

Amiciſſimo Viro,

Johanni Freind, M. D.

GRatias tibi ago Vir Chariſſime, quòd ſingularem *Variolarum confluentium* mecum communicaveris Hiſtoriam; utque meliùs conſtet, quàm planè Tecum ſentio, de *Catharticorum* uſu ac neceſſitate, in *ſecundariâ*, quæ iſtius morbi declinationem comitatur, *Febre*, mitto ad Te ægri cujuſdam, qui meæ curæ commiſſus eſt, caſum; cujus conditio ſub morbi finem, eadem pene erat ac illius à Te memorati: quin & morbus ipſe, cùm in altero ſtadio ſatis levis, in altero eſſet graviſſimus, notatu videbatur haud indignus.

Apr. 9. Juvenem annorum 13 occupavit illa *Variolarum* ſpecies, quas *Cohærentes* nominat *Mortonus*: Invaſit etiam delirium, quod ad diem uſque Apr. 12 perſtitit, etſi 10 admota erant *Veſicatoria*.

Apr.

Apr. 18, *nono* ſcilicet die, à *Variolarum* eruptione, primo mane ſubſedit faciei intumeſcentia; puſtulæ cruſtâ prorſus obductæ ſunt, & pene extra periculum collocari videbatur æger. Tempore autem pomeridiano ex improviſo ingruebant tremores, & per omnes ferè artus ſpaſmi: præcipuè verò convellebantur cervicis, & capitis muſculi. Suppreſſus fuit omnino Ptyaliſmus, detumuerunt manus, vehemens etiam ſupervenit Febris, cum pulſu inæqualiter citato, & delirio frequenter recurrente. Exhibitus eſt hâc nocte *Bolus Cardiacus* cum *Julapio*; applicata etiam ſubter axillas *Veſicatoria*.

Apr. 19. Mane aliquantulùm remiſerunt ſpaſmi, Febris autem hactenus permanſit.

Habitâ pulſûs ratione, ſanguinem vix tutò detrahendum judicavi; itaque ut aliqua ſaltem fieret *Evacuatio*, *ſuppoſitorium* præſcripſi, quo ſemel tantùm, ſed largâ ſatis copiâ, ſubducta fuit alvus; unde ſe plurimùm refici confeſſus eſt juvenis. Veſperi repetita ſunt medicamenta *Cardiaca*, & *Hauſtus Paregoricus*.

Ad mediam noctem ſatis placidè dormivit, tremoribus & ſpaſmis prorſus immunis;

qui tamen proximo mane circiter horam tertiam, cum magno impetu denuo redierunt.

Apr. 20. Pleræque ex facie deciderunt ſquammæ; omnes ferè per truncum corporis exſiccatæ ſunt puſtulæ; quæ per manus & brachia diſpergebantur, flaccidæ erant & prope exaridæ; Febris interim haudquaquam remiſit.

Cùm itaq compertum eſſet, quòd, priori nocte, multò meliùs poſt *ſedem* ſe habuerit ægrotus, *Enema* hodie injiciendum decrevi, quod alvum aliquantò magis ſubduceret, quàm *ſuppoſitorium* pridie præſcriptum. Rejecto *Enemate*, iterum exhibitus eſt *Bolus Cardiacus* cum *Julapio*: & ob hanc profectò cauſam in *Cardiacis* aſſumendis perſiſtendum eſſe cenſui, quoniam ex eorum uſu modici perpetuò elicerentur ſudores, unde ad aliquod temporis ſpatium ſublati ſunt motus Convulſivi, etſi Febris neutiquam deceſſerit, niſi poſt *evacuationes per alvum* factas. *Enematis* uſum tres ſatis largæ inſecutæ ſunt dejectiones, ſine minimo virium diſpendio; dehinc etiam evanuit delirium; Febriſque remiſit, vel potius ex toto quievit.

In

In hoc igitur rerum ſtatu, authoritate *Mortoni* permotus, ſtatui mecum experiri, quid ad recidivam hanc febrim abigendam valeret *Peruvianus Cortex*, quem per intervalla adminiſtrandum curavi.

Die autem 21, Febris & ſpaſmi iterum vehementer urgebant: alterum itaque injectum eſt *Enema*, eodem ac prius ſucceſſu: Hodie & deinceps per triduum repetitus eſt *Cortex*; ſtato tamen tempore & Febris, & ſpaſmi quotidie revertebantur.

Poſtquam igitur ſatis exploratum eſſet, quòd *Febris* non obſtante *Cortice* quotidie rediret, etiamſi medicamenta *Cardiaca* officio ſuo in ſudoribus ciendis plenè ſatisfecerant; *Catharſi*, quæ hactenus feliciter ceſſerat, rem omnem tutiſſimè committendam judicavi: veſperi itaque die 23 *Lenitivam* potionem præſcripſi, alteramque proximo mane denuo exhibui: hiſce aſſumptis, quatuor largas admodum & fætentes ſedes excrevit juvenis, neque ullam poſtea perſenſit vel Febris, vel ſpaſmorum acceſſionem.

Hæc habui Tibi in præſens impertienda; quibus, uti arbitror, ſatis intelligi queat,

non modò quàm efficax medendi methodus in hujuſmodi Febre ſit *Catharſis*, verùm etiam quàm parum valeat, neglectâ *Catharſi*, quodvis aliud remedii genus. Abunde mihi fuerit, ſi hæc Tibi arrideant Ratiocinia: ſiquid enim unquam in Rei Medicæ uſum ex me profectum fuerit, id omne illi ſemper acceptum referam, quòd mihi tecum per multos annos interceſſit ſtudiorum conſortio.

VALE,

Vir Amiciſſime,

& Amare perge

Tui Amantiſſimum,

Oxon. ex Æde Chriſti
Jul. 20. 1710.

RI. FREWIN.

Tibi

Tibi roganti ſemper facilis, inter plures à me curſim collectas, has duas præcipuè, quia proximè recentiores, Hiſtorias medicinales, utcunque imperfectas, Vir literis omnibus eruditiſſime, ſummo opere conabor tibi fideliter impertire.

Variolis populariter graſſantibus, de *Evacuationibus* & variis *evacuandi* methodis in hujuſce generis exanthematis, æquè ac in aliis putridis, (ut aiunt) febribus ſermonem tecum amicè habui: ideò uti noſtra hæc familiaris diſceptatio, ita etiam & hiſtoriæ ſequentes ad fædum hunc *Epidemicum* morbum propriè & præſertim ſpectabunt.

Duos ab hinc menſes ad generoſam quandam annos circiter triginta vel quadraginta natam *Variolis*, iiſque maximè *confluentibus*, laborantem advocatus, (uti moris eſt inter medicos in hoc morbo) *Alexipharmaca*, eaque lenia præſcripſi uſque ad ſextum vel ſeptimum diem; poſtea applicabantur *Epiſpaſtica* nuchæ, & brachiis, & *Ægrota* poſt *Bolum Cardiacum* ſingulis noctibus Hauſtum ſuperbibebat *Paregoricum*. Undecimo die, cùm febrilis adhuc æſtuatio maximas inquietudines & Medico & Adſtantibus crearet,

crearet, & Ægrota decreſcente pulſu, & linguâ aridâ adhuc nigreſcente dejectiones, ex quo eruperunt exanthemata, nullas haberet: *Enema* ex Oleo lini, ſyrupo de ſpinâ Cervinâ, & decocto commun. pro Clyſteribus, injiciendum curavi. Brevi temporis ſpatio dejiciente bis vel ter alvo, maxima fætidæ & purulentæ materiæ quantitas ab inteſtinis exoneratis fluebat. Exinde durus molleſcit pulſus, lingua madeſcit arida, febrilis denique æſtus ſævit mitiùs. Febricitat (fateor) adhuc ægrota, non verò febre æſtuat, ideò ab *Alexipharmacis* (ut antea dixi) lenibus bis vel ter in die nondum abſtineo, nec ab Hauſtu *Paregorico* nocte. Die autem *decimo tertio*, quoniam Febris adhuc perſiſteret, ab eâque planè periculum immineret, Catharticum (ut memini) ſequens exhibui,

℞. *Man. optim.* ʒj. *Diſſolve in Aq. Lactis Alexit.* ʒiij. *Colaturæ adde Pulp. Caſſiæ* ʒij. *Aq. Pæon. comp.* ʒſs. *M.*

Quod ad tres, vel quatuor vices placidè exoneravit inteſtina: poſtea indies decreſcens febris, brevi tota evanuit, & poſt tres vel quatuor potiones purgantes debito tempo-

ris intervallo exhibitas, tuta evaſit Ægra, & incolumis.

Hiſtoriam alteram juvenis breviter tibi narrabo. Rure enutritus hanc adit civitatem, forſan amicos viſurus. Poſt aliquot dies variolis maximè malignis correptus eſt; quinto die ad illum advocatus *Alexipharmaca* præſcripſi, *Epiſpaſtica* applicanda curavi. Die undecimo *ſuppoſitorium* ad alvum toto morbi curriculo adſtrictam, ſollicitandam applicui; die proximo *Enema* injiciendum curavi. Sed neq; à febre, neque à cæteris, quæ ſupra modum urgebant, ſymptomatis liberatus eſt: nam ardor erat intenſiſſimus; acceſſit ſpirandi difficultas; intercurſabatque aliquando delirium. Itaque in *Evacuantibus* ſpem omnem poſitam eſſe ratus, die *decimo tertio Catharticum* lene exhibui: quo alterâ vice repetito, Ægrotus, variis, iiſque periculoſiſſimis anguſtiis ereptus, tandem plenè convaluit. Atque hanc quidem medendi methodum (quæ *Catharticis* potiſſimùm nititur) uti in compluribus tentavi, ita rariſſimè ſuo deſtitutam eſſe ſucceſſu expertus ſum.

Non pluribus te morabor. Accipe ergo

go æquo animo hoc meum obſequium tuæ amicitiæ, tuis meritis, tuis denique poſtulatis debitum: Nullum enim officium, Amice chariſſime, à me fruſtra requires, ſi quid erit in quo tibi queam gratificari.

Tibi devinctiſſimus,

Datum ex Ædibus noſtris
Junii 10. 1710.

H. LEVETT.

Rogas (Vir ornatiſſime) ut ſententiam meam de uſu *Phlebotomiæ* & *Catharſis* in *Variolis Confluentibus*, poſt plenam Puſtularum maturationem, tibi per literas notam facerem: Voto itaque tuo, verbis ſi minùs idoneis, iis tamen, quæ mihi occurrunt, reſpondere conabor.

In *Variolis Confluentibus*, quamdiu faciei tumor & inflammatio manet, & ſaliva rectè fluit, à *venæſectione* & *Catharſi* (pari ratione ac furunculo maturante) prorſus abſtinendum eſſe duco. Scilicet ne iſtæ evacuationes, materiæ morbidæ à maſſâ ſanguineâ

guineâ ſeparationem, & per puſtulas, tanquam per tot *Phlegmonas*, (cui unico hoc tempore Natura incumbit) ejectionem obturbarent. Adeſſe enim, medici eſt, non obſtare Naturæ.

Inſuper, procedente morbo, ſi eo tempore, quo facies detumere, & Ptyaliſmus decreſcere incipit (quod die nono, vel decimo vel ſaltem undecimo ab eruptione accidit) ſi his, inquam, diebus manus debito modo tumeant, & nulla malæ notæ appareant ſymptomata, haud omnino (me judice) vel *Phlebotomia*, vel *Catharſis*, adhuc indicatur; ſed totum negotium rectè committitur Naturæ. Interim tamen in hoc morbi ſtatu *Enema* quotidie injiciendum præſcribo, quo alvum fæcibus exonerare, & febris furorem coercere curo.

Attamen facie, diebus prædictis criticis, detumente, quoties (quod nimis frequenter evenit) puſtulæ corporis non turgent maturo pure, nec manus intumeſcunt; unde (nempe à materiâ morbidâ in ſanguinis maſſâ remanente, eamque inquinante) ardens febris naſcitur; Reſpiratio brevis & frequens oritur, corporis jactatio, & obſtinatæ (*Narcoticis*

coticis incaſſum exhibitis) vigiliæ urgent; quoties equidem diris his ſymptomatibus vexatur æger, medico imcumbit per *venæſectionem* & medicamenta leniter *Purgantia*, ſæpiuſque debitis intervallis repetita, humorem peccantem detrahere, & eo, quo poſſit, modo, laboranti ſubvenire.

In *Variolis* denique *Confluentibus*, licet facies & manus, & puſtulæ corporis debito modo ac tempore intumuerint, & ſaliva ſatis copioſè ſtatuto tempore fluxerit; ſi tamen, Ptyaliſmo deſinente, & dictis partibus jam ſubſidentibus, febris utcunque (quod in hâc morbi ſpecie ut plurimùm accidit) gravior aſſiduè inhæreat, & ſymptomata, ex hâc nata, (utpote anheloſa Reſpiratio, vigiliæ, anxietates, cum pallidâ & dilutâ Urinâ) indeſinenter urgeant ægrotantem; rebus ſic ſtantibus, neceſſe habet medicus ſanguinis quantitatem *venæſectione* minuere, (nimirum ut exinde pars reliqua magis placidè per vaſa fluat) & materiam morbidam (quæ per puſtulas, jam induratas & cruſtâ obductas, ampliùs tranſire nequit) *Catharſi* ſæpius repetitâ evacuare. His enim evacuationibus omiſſis, ſemper evenit

ut, vel memorata ſymptomata indies augeantur, & inter diem *duodecimum*, & *viceſimum quartum* lethalia evadant; vel humor putridus in pulmonibus extravaſetur, eorumque veſiculas corrumpat; unde ægrotus miſeram vitam pauliſper trahit, & brevi moritur tabidus.

Anheloſæ Reſpirationi, Criſi ſuperveniente (quo vix ullum pejoris ominis ſignum hic morbus habet) *Phlebotomia*, fæliciter ac unicè occurrit; quæ niſi, hoc urgente ſymptomate, confeſtim peragitur, fatum adſtans ulteriori deliberationi raptim præveniet. Licet autem ſanguinis miſſio Reſpirationi difficili ſubvenit, *mictum* tamen *Cruentum* (quoties hoc morbo laborantes invadit) non modò non cohibet, ſed auget, & mortem in procinctu ſtantem accerſit. Hoc tamen funeſtum fati impendentis prænuntium (*Camphorâ* bis in die exhibitâ, & acidis largâ manu propinatis) amovi, ægroque brevi morituro ad tempus ſuccurri: ſed, ut vera fateor, ne unum quidem variolis affectum, cui urina cruenta fluxerit, diem *decimum ſextum* ab eruptione ſupervixiſſe notavi.

Nec à ſanguinis detractione, quoties impedita *Reſpiratio* hanc ſuadet, Pulſus humilis

milis & anguſtus me terret. Quippe ſæpius obſervavi vacuato ſanguine Arteriam fortius vibrâſſe: unde conſtat Pulſûs obſcuritatem non infirmitati virium, ſed humoris lædentis oneri deberi. Utcunque rebus in lubrico ſtantibus, ſatius eſt remedium anceps experiri, quàm nullum.

Compertum habeo nonnullos medicos *Catharſin* in *Variolis* vehementer improbâſſe: Eſſentiam enim hujus morbi in malignitate quâdam circa Cor deliteſcente hi ponunt; & ſtatuunt medici eſſe officium hanc malignitatem *Alexipharmacis* calidioribus ad extrema propellere, ideoque medicamenta *Purgantia* culpant, utpote quæ virus à circumferentiâ (uti loqui amant) ad centrum revocant. Veruntamen hæc hypotheſis fallaci nititur fundamento. Morbus enim, de quo agitur, eſt ex genere *inflammatorio*; proinde nullus hunc ſcitè curat, niſi qui ſanguinis ebullitionem compeſcit, & eo modo putridi humoris ſeparationem, & per puſtulas expulſionem promovet. Enimvero dum febris furit, ac ſanguis nimis celeri & turbido motu agitatur, nequit Natura particulas morbidas ſegregare, & per habitum

bitum corporis protrudere, quod non niſi ſenſim, & lentis paſſibus perficitur. Quoties autem præ ingenti materiæ morbidæ copiâ, totam colluviem per puſtulas eliminare non potis eſt Natura; licet, etiam incumbit medico laboranti opem ferre, & corruptum humorem arte educere, quem ejicere non valet Natura. *Catharſin* vero, utpote evacuationem huic indicationi apprime accomodatam, ipſa Natura, tanquam digito, monſtrat. Siquidem in *Variolis Confluentibus*, quoniam putridi humoris ejectio non æque feliciter procedit per humiles ac depreſſiores hujus ſpeciei puſtulas, ac in alteris *diſcreti* generis majoribus; ideo providens Natura *Ptyaliſmum* ſubſtituit, qui excretionis per puſtulas defectum compenſet. In teneris autem *infantibus* (qui expuere neſciunt) *Diarrhæa Ptyaliſmi* vicem ſupplet, quæ hunc morbum jugiter comitatur, ac in his ad vitam conſervandam æquè neceſſaria eſt, ac Salivatio, aut puſtularum elevatio in *adultis*. Ideoque qui haſce dejectiones *Aſtringentibus* perperam exhibitis cohibet, ægrum infantem certò extinguit. Cùm itaque in *Infantibus* hoc morbo

morbo affectis partem materiæ morbidæ, quam ex toto per puſtulas ejicere non valet, Natura ipſa per *alvum* ex inſtituto dejicit; haud mehercule incongruum quid aggreditur medicus, qui, Naturæ veſtigiis inſiſtens, etiam in *adultis* humorem peccantem, quem per corporis habitum nequit, medicamento *Cathartico* per interiora detrudere conatur.

Ex prædictis ideo liquet, quòd in *Variolis Confluentibus*, poſt Criſin imperfectam, *Phlebotomia* & *Catharſis* ad ægrotantis ſalutem ut plurimùm requiruntur. Horum ſanè uſum ratio ſuadet, cui ſuffragatur experientia: plures etenim hâc methodo orci faucibus ereptos novi.

Habes, Vir eruditiſſime, meam de quæſitis ſententiam, licet minus ornatè, fideliter tamen enarratam; & *Praxim* per plures annos huic opinioni ſedulò accommodavi, neque aliquid ex eventu hucuſque obſervavi, quod animum aut praxis rationem me mutare inducat. Sum tibi

Amiciſſimus,

Dabam ſexto Iduum
Septemb. 1716.

SALUSBURY CADE.

Viro Doctiſſimo

JOHANNI FREIND,

RICHARDUS MEAD.

S. D.

FIdem tandem libero, Amiciſſime Vir, & Rationem, quam in *Variolis* Curandis teneo, unà cum Exemplis aliquot quæ hanc illuſtrant ſimul & confirmant, quæ à me petiiſti ut Chartis mandarem, ea nunc ad Te mitto.

Sermo noſter erat, uti memini, de Morbo, ubi ad ſummum incrementum pervenit, & quo modo eo tempore continendus ſit Æger; dixi me jam ab aliquot Annis uſu comperîſſe, Commodiſſimum eſſe, pleriſq; ſaltem in Caſibus, *Alvum Ducere*; nunc, quo Conſilio, & quâ cum Cautione id primùm fecerim, deſcribam breviter.

Medicos noſtros ita plerunque ſollicitos habet *Puſtularum* Conſideratio, ut ab omni

ni fere Vacuatione Periculum eſſe putent, nimirum ne ab hâc Materiæ Corruptæ Concoctio turbetur, aut in Partes Propulſio prohibeatur.

In *Faciei & Manuum Intumeſcentiâ* ſpem omnem ponit *Sydenhamus*; cùm tamen mori videamus quotidie, quibus Cutis etiam ad ſummum intumuit, &, ipſo fatente, plurimis in Caſibus nullâ Arte promoveri poſſit ſalutaris ille *Tumor*.

Mortonus, dum in Committendis cum *Veneno Morbido Spiritibus Animalibus* totus eſt, ita calidiſſimis Alexipharmacis, *Copiis*, ſi Diis placet, contra *Deleterium Hoſtem Auxiliaribus*, aſſiduè pugnat, ut novas in ſanguine Turbas cieat, & accendat quam reprimere debuit Febrem; hinc illæ ipſæ, quas adducit, *Hiſtoriæ* palam faciunt, Pleroſque, quorum Curam habuit, *Ægrotos* aut excalefactos interiiſſe, aut ſaltem ὡς διὰ πυρὸς evaſiſſe.

Mihi Res hæc ſic ſe habere videtur; in *Confluentibus Regularibus Sydenhamo* dictis, cùm jam inclinato Morbo, detumuit Facies, accedit, ex corruptâ Materiâ, aut in Pus nondum verſâ, aut ex *Puſtulis* in ſanguinem

guinem rejecta, *Putrida Febris*, quæ Calore, inquietudine, ſimilibuſque indiciis ſe prodit, &, niſi ſuccurratur, intra biduum triduumve plerumque Ægrum è medio tollit, interdum verò ad plures dies protrahitur.

Utcunque verò varia jam inſtent & ſuccedant *Symptomata*, illud tamen omnibus commune eſt, ut *Exinanitionem* aliquam deſiderent. Plerumque fit, ut Æger *nono* aut *decimo*, à primâ Puſtularum Eruptione, die, cum Linguâ aridâ, Pulſu Arteriarum vehementiori, & ſpiritu difficiliori, incaleſcat; ubi hæc adſunt, immiſſo ſub veſperam ad ventrem ſolvendum *Clyſtere*, poſtero die leni *Potione Catharticâ* Alvum duco, veſperì *Hauſtum Narcoticum*, ſi opus fuerit, ſumendum do.

In hoc Morbi genere Manus & Pedes *Intumeſcunt:* adeò verò non cohibet aut reprimit hunc *Tumorem Purgatio*, ut illum poſt hanc feliciùs procedere ſemper obſervaverim.

Evenit autem non rarò, maximè in peſſimæ notæ morbo, ut cum Pulſu Arteriarum exiguo & languido, ſine ullâ inſigni

Manuum *Intumeſcentiâ*, febricitet Ægrotus, & imminutis admodum viribus torpeat magis, quam Calore uratur.

In hujuſmodi Ægritudine, imponenda ſunt Brachiis & Cruribus *Emplaſtra Veſicatoria*; neque tamen ab omni *Purgatione* abſtinendum eſt, ſed ea eſſe debet leniſſima & Viribus Ægrotantis accommodata, & per intervalla repetita; eo enim magis neceſſaria eſt, ubi non *intumeſcunt* Partes, *Ventris Solutio*, quoniam in pleriſque his Caſibus, etiam ipſa, quæ in Puſtulis eſt, ſanies magnam partem in Pus non convertitur.

Illud in univerſum hic tenendum eſt, majorem jam habendam eſſe *Virium* Ægri, quam *Puſtularum* rationem: Peracta jam eſt omnis quæ per Cutem fieri poteſt morbidæ materiæ propulſio; per alias igitur Vias ducendus eſt, qui periculum minatur noxius humor. Ceſſant ab Officio nunc *Salivæ Canales*, quique à primis ferè morbi diebus magnâ copiâ per hos fluxit, viſcidus jam hæret, & vix exſpuitur Liquor. *Urinæ* Excretio, ſi forte fuit per aliquot dies larga & benigna, ſæpiùs tamen illa hoc tempore cum difficultate & ſolito parciùs redditur.

redditur. Reſtant igitur expurgandæ *Inteſtinorum Glandulæ*, quæ eo ſunt Corruptis humoribus è ſanguine derivandis accommodatiores, quo naturâ craſſiorem Lentorem expellunt.

Id verò Monuiſſe debueram, non hoc tantùm tempore, ſed & nullo non morbi die, Ægro protinus *Mittendum* eſſe *Sanguinem*, ſi *Reſpirandi Difficultas* urgeat, ſi ſupervenerit *Phrenitis*, aut alia quævis nimii Fervoris Febrilis ſe prodant Indicia.

Ex innumeris *Exemplis* quæ mihi quotidiana experientia ſuppeditat, Pauca tantùm ſeligam, ut quomodo hæc medicina ad Varios & difficillimos caſus accommodetur, oſtendam.

Adoleſcenti annorum ferè ſedecim, *nono* Ægritudinis die *Intumuerunt* admodum caput & manus; acceſſit verò febris, cum magno Præcordiorum Æſtu, ſpiritu difficili & delirio. Miſſo quamprimum è Venâ Brachii ad ℥xvj. ſanguine, dedi *Pil. Ruff.* ʒſs. & elapſis horis decem, cùm nondum reſponderet alvus, *Elect. Lenitiv.* ʒvj. largiter Purgatus *Hauſtum* ſumpſit *Anodynum*; hinc adeò ſe remiſit Febris, & levata ſunt

 ſymptomata,

ſymptomata, ut, præter ſpem, brevi convaluerit, licet in Miſellum adeò ſævierit Morbus, ut, vitiatâ à *Puſtulis* in utroque oculo *Tunicâ Corneâ*, viſu privatus vitæ Dulcedinem amiſerit.

In uno atque altero adoleſcente eodem ferè modo laborante feliciter expertus ſum, minimè ab hac medicinâ abſtinendum eſſe, etiam ſi (quod non rarò fit) crebra in Puſtularum Intervallis *Exanthemata* erumpant, & *Malignitatis* nomine adſtantes terreant; hæc enim non Febrem ſolvunt, ſed *Materiæ Morbidæ* copiam & Lentorem indicant; quo magis neceſſarium eſt, interpoſito tempore, *Alvum* ſæpiùs *Ducere*.

In Puellâ quinque annos natâ, apparebant inter Puſtulas à primis Decubitûs diebus hic illic *Maculæ* Purpureæ & Lividæ; manus verò *nono* die *Intumuerunt*; die *decimo*, aſſumpto *Electuario Lenitivo* mota eſt alvus; poſtero die, Frons, quam alba quaſi veſica obduxerat, Livore decolorata eſt: hanc *Spiritu Vini* tepido Foveri juſſi; ſingulis noctibus medicamento *Narcotico* conciliatus eſt ſomnus; *decimo quarto* die, nunc primùm imminuto manuum Tumore,

iterum

iterum *Purgata* eſt; ut & die *decimo ſexto*; jamque quæ Faciem exaſperaverat *Cruſta* nigra dehiſcere cœpit, & tardè licet dirupta certam tamen ſpem ſalutis oſtendere.

Accidit interdum, ſed rarò, ut ſub finem Ægritudinis *Repullulet* quaſi morbus, & ſuccedentibus ſub Cruſtis, quibus obducta eſt Cutis, novis Puſtulis, *Renaſcatur*; unde pro humoris abundantiâ etiam ultra *Viceſimum* diem porrigitur malum; illud nuper vidi in nobili Fæminâ annorum quadraginta, quæ opimo Coporis habitu, etiam *tertiùm* ſuccreſcentibus Variolis materiam ſuffecit; facta hinc eſt per omnia membra continuata *Exulceratio*, ad diem uſque *viceſimum & octavum* ſe excipientibus Cruſtulis, ita ut ex longo decubitu *Ulcera* in Lumbis *Gangrænæ* metum attulerint. Die *duodecimo*, leni Potione *Purgata* eſt; *decimo quinto*, ſubſidente qui ad hunc diem duraverat, manuum Tumore, iterum alvum ſubducere neceſſe habui; &, interjectis tribus vel quatuor diebus, *Purgationem* repetiit ad uſque morbi exitum; reſtituto tandem in integrum, poſt longam valetudinem, ulcerato corpore.

Omnem

Omnem de *Purgatione* dubitationem tollit nonnunquam in graviſſimis Caſibus ipſa Natura, dum in inferiora noxiam materiam depellit, continuato per plures dies *Alvi Fluxu*; hoc cùm fit, ita nunc *Comprimi* nunc *ſolvi* debit venter, ut ne nimiæ dejectiones vires proſternant. Incolumis hoc modo evaſit nuper admodum Nobiliſſimus adoleſcens, annorum 18. Huic Facies *ſexto die*, ſine ullo Tumore, *Chartæ Pergamenæ* ſpeciem referebat; *Suppurationis* ſigna nulla erant; quapropter impoſita ſunt membris *Emplaſtra Veſicatoria*, quæ ſolito plus humoris educere obſervavi. Die *nono*, manibus nihil prorſus intumeſcentibus, ſupervenit *Diarrhæa*; hanc ſumptum ſæpiùs cum *Confectione Fracaſtorii Rhabarbarum* ita compeſcuit, ut ter tamen quaterve quotidiè minimùm dejiceret Æger; *decimo quarto* die, ruptâ in Facie *Membranâ* tenui ſanie eroſa ſubtus apparebat cutis, non ante *Viceſimum* diem decidentibus penitùs *ſquamulis*; alvus verò, per omne id tempus, eo quo dixi modo, fluebat.

Et ſanè, ut Finem tandem faciam, vix quenquam graviter hoc morbo correptum

ſalvum fieri vidi, niſi cui, declinante Febre, aut largitèr *profluens Urina*, aut *Reſolutus Venter*, ſaluti fuit. Ut de *Infantibus* nihil dicam, quos per totum morbum *Cita Alvus* periculo plerunque liberat.

Hæc habui, Vir eruditiſſime, quæ tecum ſuper hâc re Communicarem; Tu illis ſic Utaris velim, ut dum noſtras has rationes acri Tuo judicio perpendis, quantum momentum eæ habere poſſint etiam in aliis interdum Febribus, quæ difficulter & tardè ſolvuntur, diſpicias. Mihi certè ita feliciter ceſſit hæc medendi via, ut humani generis intereſſe putem, ut illa publici juris fiat. Sed de hoc Tu ſtatues, ut voles; ego ſatis ſuperque habeo Tibi morem geſſiſſe, & quanti Tua mandata faciam hoc officio comprobâſſe. Vale, & me Tui Amantiſſimum, quod facis, Ama.

Dabam Calend. Septemb. 1716.

Hiſtoriam,

Hiſtoriam, quam mecum communicavit vir doctiſſimus D^us^. *Gibbons*, Lectori non invidebo. Eſt enim rariſſima. Is, cùm *Oxonii* ageret, accerſitus eſt, ut cuidam ex *Variolis* novem jam dies laboranti ſuccurreret. Erant illæ confertæ plurimùm, depreſſæ, confluentes; facies ad eum modum iis undique obſita, ut apum favos planè referret. Febris vehemens & continua, ita ut æger jam animam acturus videretur. Itaque cùm nihil ampliùs per cuticulares meatus egeri poſſe perciperet Vir experientiſſimus, aliam ſibi aggrediendam eſſe viam, quâ naturæ opitularetur, propoſuit. Eâ adeò nocte, *Opiatum* præſcripſit; mane proximo, die ſcilicet *decimo*, lene *Cathartícum*; unde alvus ſatis probè reſpondit. Repetitum eſt *Opiatum*, & *undecimo* etiam *Catharticum*: *duodecimo* iterum inſtituta eſt *purgatio*, tanto quidem cum ægroti commodo, ut febris, quanquam haud penitus deceſſerat, plurimùm tamen ſe remiſerit. Igitur cùm & ſanguis abundaret, & vires ſufficere viderentur, die *decimo tertio* venam ſecuit: idem experimentum *decimo quarto*,

quarto, & *decimo quinto*, ut magno cum judicio, ita insigni cum fructu tentavit. Nam his demum *Evacuationibus* per *sex dies* continuos factis, ægrotus morbo liber evasit.

Viro Clarissimo,

RICARDO MEAD, M.D.

Johannes Freind,

S. P. D.

SInas me, Vir amplissime, literarum officium non modò à Te poscere, sed Tibi invicem referre: quòd enim quædam de *Variolis* à Te scripta in publicum dari concesseris, non tam meo unius, quàm legentium omnium nomine gratiæ solvendæ sunt; quos facilè video, cùm Tuarum rationum, tum Authoritatis Tuæ momento impulsos, in eandem Tecum ituros esse sententiam.

Etenim quod ad *Alvi ducendæ* consilium attinet, satis luculentèr explicâsti, quàm aptissimè id cum naturæ motibus consentiat; quæ ipsa per se hanc morbi abigendi viam sæpenumero tentat, arte tentatam vix un-

quam incommodè fert. Nam uti nemo ferè eſt ita morbo debilitatus, ut hanc alvi dejectionem, ſaltem quæ paulò leniùs fit, ſuſtinere non poſſit; ſic & ab eâ, modò mediocritate aliquâ temperata ſit, vires refici potiùs quàm minui experimentis conſtat. Cujus rei exemplum mirificum præbuit Puer undecennis, quem nos nuper conjunctis utriuſque noſtrûm conſiliis periculo maximo eripuimus: quod quia multa in ſe contineat minimè vulgaria, id mihi veniæ dabis, ut Tecum morbi ejus memoriam paucis recolam.

Erant in illo Puero acervatim diffuſæ per univerſum corpus puſtulæ: naturæ ordine ita minimè ſervato, ut, cùm in Facie cohæreſcerent tantùm, circa artus multis in locis confluerent. Cutis ſicca, &, ſquammarum inſtar, rigida. Factâ eruptione, *Febris*, quòd rariſſimè fit, nihilo minùs remiſſa. Procedente morbo, ſputatio nulla omnino: Puris veſtigium ferè nullum: ex Veſiculis tamen plurimæ tenui atque acri admodum humore refertæ, ita ut, cùm diſrumperentur tandem, Cutim, perinde ac affuſo *Vitrioli Oleo*, eroderent. Quare artus omnes *Cerato* undiq; obduci neceſſe fuit. *Sexto* die, aderat perpetua mingendi cupiditas, quæ ad

quatriduum permanſit. Urina interim non niſi parciſſimè demiſſa eſt. *Octavo*, efflo-reſcebant per Variolarum interſtitia novi generis puſtulæ, *Milii* ſeminibus haud abſimiles. Quæ quidem cùm ad Variolas acceſſerint, uti & illa micturiendi moleſtia, inter Notas peſſimas vulgo habentur. Facies nullo modo intumuit, febriſque inhærebat aſſiduè; pulſus tum celer, tum & aliquantulùm languidus. Duas,, quæ præceſſerant, noctes inſomnis egit; ſic ut interdum aliena loqueretur. *Veſicatorio* admoto, paulò magis ad quietem compoſitus. *Nono*, alvus ter deſcendit. Itaque, cùm neque puſtularum ulla eſſet maturitas, neque quicquam ultrà per cutim à ſanguine abduci poſſet, id noſtri eſſe muneris nos rati, ut naturæ ductum ſequeremur, hanc ventris reſolvendi viam inſtitimus. Veſperi ſcilicet, *Rhabarbari* ℈j. præcepimus: unde, *decimo*, quater mota eſt alvus. Eâdem medicinâ itidem adhibitâ, *undecimo*, quinquies; *duodecimo*, ter; *decimo tertio*, *Rhabarbari* ʒſs. mane ſumptâ, quinquies; *decimo quarto*, bis dejecit. *Decimum quintum* & *ſextum*, maximâ cum moleſtiâ & vigiliis traduxit. *Febris* quippe, quæ jam à primo morbi acceſſu

continenter inhæſerat, nondum deferbuit. Pulſus tamen paulò magis invaluit. *Decimo ſeptimo*, ima Calcanei pars ita Sphacelo correpta eſt, ut immiſſo ſpecillo nullus excitaretur ſenſus. Is ad Perioſteum uſque pervadens, ipſum os tantùm non attigit. Sed neque caſus hic ſatis acerbus nos ab inſtituto noſtro deterruit: nam quanquam, ſi Sphacelum ſpectemus, nulla magis aliena fortaſſe videatur medendi ratio, quàm quæ *purgatione* inſtituitur: tamen cùm virium redintegratio in eo jam erat ſita, ut modicè flueret alvus, non fuit quòd, ſuperveniente etiam Sphacelo, ab hoc auxilii genere deſiſteremus. Itaque *Rhabarbari* gr. xij. ſub noctem exhibitis, *decimo octavo* alvus bis mota eſt. *Decimo nono*, *Febris* multò remiſſior. Quare *Rhabarbaro* ad ℈j. repetito, die *viceſimo*, quinquies deſedit. Pars corrupta atq; emortua ab integrâ carne, rite jam inflammatâ Puriſque aliquantulum exſtillante, cæpit diſcedere; neque ultrà ſerpebat Sphacelus. *Viceſimo tertio*, conſiſtentia & ſolida ter alvus extruſit. Tamen neque adhuc *Febris* penitus conquieverat. Igitur *viceſimo quinto*, *Decoct. Sen. Gereon.* ℥ij. cum *Mannæ* ℥ſs. præſcripſimus, quibus venter ſexies fuſus eſt.

Ab hoc tempore Febris omnino evanuit; & de Puero, quem ſuſpicio aliqua fuit in *Tabem* incidere poſſe, nobis jam affulſit certa redituræ ſanitatis fiducia.

Vides, Vir Amiciſſime, quàm liberè utar patientiâ Tuâ, recenſendo ea, quæ Tu omnium optimè intelligis: quod tamen à me faciliùs feres, dum, ut alii ea intelligant, laboro. Reperiuntur ſcilicet variæ admodum atque multiformes Variolarum ſpecies, quarum diſſimilitudines, etſi inter ſe magnæ ſint, hactenus haud ſatis diligenter ſunt à ſcriptoribus animadverſæ. Ad quas omnes tamen, ubi jam exareſcentibus licet puſtulis adhuc incubuerit febris, præſens ab *Evacuantibus* eſt auxilium: ea autem *Evacuandi* via, quæ per *alvum* ſit, non modò ægrotos à mortis diſcrimine, circa *nonum* aut *undecimum diem*, ſæpenumero liberat, ſed malorum illam congeriem, quæ Variolis ferè ſuccreſcere ſolent, omni aliâ medicinâ potentiùs avertit.

Id ſuſpicor nimiùm frequenter fieri, ut morbus hic pro inſanabili habeatur, cùm tamen, (ſaltem ſi diutiùs traxerit) curationem recipere commodiſſimè poſſit: At certè Medici eſt, non omnem protinus ſpem abjicere, ſed Artis præſidia omnia, quæ aut comprobârit uſus, aut ratio ſuggeſſerit, experiri.

Præſertim

Præſertim cùm experiundi opportunitatem morbus ipſe exhibeat: fit enim plerumque, ut is non repentino aliquo impetu ægros interimat, ſed ad plures dies, ad *Viceſimum*, ad *Triceſimum*, etiam aliquando ad *quadrageſimum* detineat, ita ut tandem planè *Hectici* contabeſcant.

Quibuſdam religio eſt ventrem ducere, priuſquam ex toto deceſſerit febris: etiam depulſâ jam febre, non niſi poſt multos dies *purgantia* præcipiunt. Id quo conſilio faciant, haud intelligo: nam ſi abſit febris, certè primo quoque tempore alvus cieri debet; ſi adſit, vix ullâ aliâ viâ ad ſanitatem pervenitur. Iidem, ubi febris ultra morem ſævierit, in eo ſpem ferè unicam ponunt, ſi aut uberiùs manaverit Urina, perſtiteritque vel artuum tumor, vel ſalivæ fluxio: quidni verò & per *inteſtinorum* itinera liceat febrilem hanc materiam abducere? Sed nolo cum his in certamen venire: ne & cum iis aliquando diſceptandum ſit, qui Variolas aut Arte præcaveri, aut etiam inoculatione traduci poſſe contendunt.

Tu abunde intelligis, quàm nullo cum fructu, vel potiùs quanto cum Periculo, *Diaphoretica*, *Alexipharmaca*, *Cortex Peruvianus* &c. quibus ii nituntur unicè, in hâc morbi aſperitate ingerantur: idque Tibi notiſſimum

mum eſt, *Purgatione* rite inſtitutâ, nulla ferme alia *Cardiaca* à naturâ deſiderari, niſi quæ ſint ex *Opio* confecta.

Vale, Vir egregie, atque ut facis, perge Artis noſtræ tum ſcientiam excolere ingenio Tuo, tum dignitatem Tui celebritate nominis Tueri.

Dabam 6to Cal. Dec. 1716.

Eſt & aliud morbi genus, idque ſatis periculoſum, in quo etiam, cùm minimè deferbuerit febris, ita mirificè proficiunt *Purgantia*, ut aliquando ſine iis ad ſanitatem perveniri non poſſit. Morbus is eſt, capitis *Eryſipelas*; à pluribus quidem ſcriptoribus, maximè ab *Hieronymo Fabricio*, amplè pertractatus; à quibus tamen omnibus, in eo quod ad *Purgantia*, in medio febris impetu adhibenda, pertinet, exquiſitius quiddam & diſtinctius requiro. In quâ quidem re ita lentè ac dubitanter proponunt omnia, ut plerumque ipſi ſibi non diffidant modò, ſed & diſſentiant: alii quippe *Purgantia* non probant, *niſi bile abundet corpus, magnuſque affectus ſit; minuſque vacuari, magis refrigerari* [a] debere contendunt; etiam, ut ut in refrigerando vacuandoque conveniant, in *ſudoribus* [b] plus auxilii, quàm *purgatione* poni volunt: alii,

[a] Tagault. Inſtit. Chir. Lib. 1. 8. [b] Paræus de Tumor. Lib. 6, 15.

quamquam

quamquam *Purgantia* aptè miniſtari poſſe fateantur, tamen cùm *Febris* intenſior ſit, ita ut *Delirium* & *Phrenitidem* [c] accerſat, *medicamentis malignitati reſiſtentibus* utendum eſſe potiùs cenſent; neque priùs eſſe *Purgandum*, quàm reſtinctus ſit febrilis ardor [d]; ſaltem ſiqua admoveantur *Purgantia*, *Scammoneata propter febrem* omnino fugienda pronuntiant. [e] *Sennertus* morbum hunc *Germanis* familiariſſimum eſſe ſcribit, ideoque illius *curationem tutiùs à Germanorum experientiâ & obſervatione, quàm ab exterorum libris peti poſſe* [f]: qui autem, ipſe *Germanus*, pleraque, quæ de *Eryſipelate* tradit, à *Fabricio Italo* mutuatur: ita tamen, ut de *Purgatione*, quam aliquando ille, conſiſtente jam incremento morbi, præcepit, ne verbum quidem fecerit. *Etmullerus* denique, idem *Germanus*, ubi caput occupaverit *Eryſipelas*, *internis ſudoriferis Cephaliciſque* remediis rem geri oportere dictitat, *Purgationem verò quamcunque ſummè vitari.* [g] Ita ferè in ultimo morbi diſcrimine, vel nulla dant ſcriptores conſilia, vel timiditatis atq; hæſitationis plena: quaſi, cùm in præcipiti res ſit, medicum minùs eſſe audacem deceret, quàm ubi nulla eſt periculi ſuſpicio.

---

[c] H. Fabric. Chir. Part. 2. lib. 1. 9. [d] Wiſeman. [e] Fallop. Tumor. P. N. cap. 12. [f] Febr. lib. 2. 16. [g] Medic. Chirurg.

Sed

Sed ut complectar, quod propoſui, brevi; ſatis mihi experimentis eſſe edoctus videor, ut pronuntiem in *Capitis Eryſipelate*, ſiquando cerebro tentato oboriatur Coma, delirium, nervorum diſtentio, aut nullam ſubeſſe ſalutis ſpem, aut *Purgantia* maximè profectura: neque in his rerum anguſtiis expectandum eſſe, quod & in *Variolis* experimur, dum vel Febris lenita ſit, vel Tumor planè ſubſederit. Nam *Cardiacis refrigerantibuſve* remediis contra Febrem pugnare, *Topica* admovere, quid demum aliud eſt, quàm nugas agere, donec in medio curationis curſu æger intercidat? Quòd ſi morbum jam ad extrema perductum ſubmovere poſſit *purgatio*, certè eadem temporiùs adhibita, ne is ita longè ſerpat, præcavebit. Hæc itaque ut exemplo illuſtriora fiant, quod recentiſſimum eſt minimèq; vulgare, ſubjiciam.

Virgini, generoſâ admodum ſtirpe ortæ, facies *Eryſipelate* correpta intumuit: levis horror & febricula pro morbi more præceſſerant.

Proximo die non facies modò, ſed circa aures atque collum, cutis cum rubore tur-

geſcebat. Febris invaluit. Aliquantulùm per intervalla delirabat. Applicatum eſt *Nuchæ Veſicatorium*.

3. Ita proceſſit tumor, ut ingentem in molem accreverit. Qui cùm & intenſiùs rubeſceret, videri poterat ex eo genere *Eryſipelas*, quod *Galenum* ſecutus *Phlegmonodes* appellat *Fabricius*; purum quippe, ſub illo Authore [a], in facie nunquam ferè reperitur. Sub noctem penitus delira evaſit. D^nus. *Burges* Pharmacopæus *Veſicatoria* brachiis admoverat, *Clyſteraſque* ingeſſerat; qui quidem nullo cum fructu ſunt rejecti.

4. Exaſperata ſunt omnia. Cùm eam primò, pomeridianis horis, inviſerem, delirium erat cum febre vehemens: multa locuta eſt, ſed omnia incondita. Nonnunquam quaſi veternoſa jacuit, nervorum diſtentionibus, circa manus præcipuè & humeros, ſubinde obortis. Tumor ferè idem, niſi quòd perpaululum de rubore deceſſerat. Pulſus non tam validus, quàm concitatus. Itaque ſtatim utrique Cervicis lateri

---

[a] Part 2. lib. 1. 8.

admo-

admovenda curavi *Veſicatoria*; de quibus ſanè apud Authores, quos ſupra poſui, literam inveniri nullam vehementer admiror: præſertim cùm id auxilii genus in hâc, ſiquâ in aliâ morborum ſpecie plurimùm valeat; ſed quia, cùm ita in propinquo videretur exitium, neque ſic profici poſſe conjectabam, niſi alia in ſubſidium veniret materiæ avertendæ via, hujuſmodi *Purgatio*, horâ tertiâ Pomeridianâ, inſtituta eſt.

℞. *Decoct. Sen. Gereon.* ʒiij.
Tinctur. Sacr. cum Vin. alb. pp. ʒj.
Syr. de Rhamno Cathartic. ʒvj. *M.*

Unde alvus quidem minime deſcendit. Itaque circa mediam noctem *Tincturæ Sacræ* ʒij. propinatæ ſunt.

5. Omnia eadem, niſi quòd quietior, ſeu potiùs morbi gravitate obtuſior, jaceret. Alvus adhuc aſtricta. Quare ad meridiem *Catharticum* aliud exhibitum eſt, quod fuit hujuſmodi.

℞. *Tinctur. Sacr.* ʒij.
Syr. de Rhamno Cathartic ʒj. *M.*

Sed ne nunc quidem venter deſcendit. Veſperi adhibita ſunt cubito utrique *Veſicatoria.*

6. Idem omnium ſtatus; Calor tantùm miteſcere viſus eſt. Mane primo repetitum eſt *Catharticum*, quod jam proximè præceptum eſt. Vnde alvi perpauca dejectio, ſed quæ parum auxilii tulit. *Clyſter* acris itidem fruſtra injectus. *Purgantia* hoc ordine ideo ſumenda juſſi, quia neque ab hâc medendi viâ, dum reſponderet, deſiſtendum eſſe; neque, ſi illa non reſponderit, alio modo ſuccurri poſſe ſignificavi. Itaque licet *quater* tentata fruſtra fuerit, in eâ tamen ut pertenderem, mihi perſuaſiſſimum erat. Siquidem in hoc morbi ſtatu res perinde ſe habet atque in *Variolis*: nam neque per *Tumorem* diſſipata eſt, neque alio ferè modo averti poteſt febrilis materia, niſi aperiatur per *Glandulas iuteſtinales* via.

7. Tandem, rebus in deterius ruentibus, ſequenti medicamento uſa eſt,

℞. *Pil. ex Duobus gr.* xv. *in Aq. Theri-cal.* ℥j. *ſolut.*

Syr. de Rhamno Cathartic. ℥ſs. *M.*

Hinc alvo *quinquies* ſubductâ, ad ſe rediit: ſed nullam eorum, quæ ab his *Sex* diebus acta ſunt, memoriam retinuit. Tumor ſubſedit, Febriſque ita deceſſit, ut eo-

dem

dem *Cathartico* bis iterum exhibito, priſtinæ prorſus ſanitati reſtitueretur.

Id utique medicinæ genus, cujus non exigua pars conſtabat ex *Scammoneo*, quod plerique ut hoc in morbo planè perniciosum repudiant, ægrotam ſummo periculo liberavit. Ita Authorum vel maximè celebrium decreta Medica haud ita facilè recipienda ſunt, quæ non multiplex uſus firmaverit.

De Excretione Inteſtinali.

Quoniam multus de *purgatione* ſermo incidit, plurimumque momenti in eâ ſitum eſſe diximus, opportunum erit purgandi rationem omnem paulò altiùs repetere. Quod eò minùs hoc in loco alienum videbitur, cùm alii hoc evacuandi genus nimis facilè contemnant, alii id quod per *Urinæ* itinera fit, vel etiam quod *Clyſtere* efficitur, huic longè præ ſe ferant anteponere.

Peyerus, qui inteſtinales *glandulas* primus detexit, hoc iis munus tribuit; ut humorem

morem chylo diluendo elaborandoque idoneum ſuppeditent. Ab hoc fonte proficiſci arbitratur, ut, cùm exhibetur *Catharticum*, tanta dejectionum copia deſcendat. Quam tamen humorum abundantiam, ſive naturæ lege, ſive artis auxilio, ab his glandulis excerni poſſe negant nonnulli: qui de naturali quidem excretione hanc maximè ob cauſam dubitâſſe videntur, quòd nequaquam intelligerent, quemadmodum ex hâc ferè unâ ſcaturigine adeò ingentem retrimentorum vim derivare queat *Catharticum*. Quæ dubitatio facillimè tolli poteſt, ſi rem hanc ad calculum exigamus.

Sanctorii leges *Staticæ* oſtendunt evacuationem alvinam, ſi cum cuticulari conferatur, eſſe ut 1 ad 10: ea itaque horarum viginti quatuor ſpatio erit ut ℥34. 36. ℈j *gr.* 4. ad ℥348; horæ autem unius ſpatio, ut ℈4. *gr.* 16. ad ℈348. In regionibus frigidis ob perſpirationem parciùs factam paulò altiùs fortaſſe aſſurgit hæc per alvum evacuatio: quam quidem ii, qui de his rebus diſputant, cum eâ, quæ per Glandulas fit, excretione temere confundunt: ſed quàm longè hæ à ſe invicem diſcrepent, ſatis erit diligenter attendentem

tendentem penitus videre. Cutis quippe inteſtinorumque eandem ferè conſtat eſſe fabricam, & glandulas alterutrinque ſcatere: quæ quanquam nudo oculo minùs pateant, Microſcopii tamen ope in conſpectum facilè veniunt. Atque hæc quidem quò meliùs fiat per inteſtina excretio, providè à naturâ cautum eſt, cùm vaſa ſanguinea in eorum Tunicas ingenti multitudine diffuderit. Cutis, ſi mediâ quâdam viâ rationem conficimus, continet uncias quaſi 2640 quadratas: Inteſtina, cùm eorum longitudo ſit ferè pedum triginta, ambitus autem mediocritate quâdam æſtimatus unciarum ferè quatuor, Cylindrum conſtituunt in quo Unciæ 1440 quadratæ continentur. Ita ut ſuperficies inteſtinalis, ſi cum cuticulari comparetur, pluſquam dimidii rationem obtineat. Sed quia Glandulæ non ita confertim in inteſtinis ac in cute reperiantur, ſuperficies, ex quâ humoris aliquid egeritur, eâ proportione æſtimetur, quam habet 1 ad 4. Horæ igitur ſpatio ſi cutis ɔ48. ejiciat, ex inteſtinis profluent ɔxij. Neque hanc facilè quiſpiam Lymphæ effluentis copiam inteſtinis denegabit, qui ſecum reputet, quàm

multò

multò ampliùs in his, quàm in Cute Vaſorum excernentium ora dehiſcant: atq; hæc quidem ex glandulis ipſis, quæ magnitudine valde exſuperant, perſpicuè liquet.

Ita ſi hanc rationem ſequamur, longè plus, quàm quod naturali dejectione effunditur, ab his glandulis ſuffici & poſſe & conſueſſe percipimus. Cùm verò alimenti reliquiæ magnam in dejectionibus partem, etiam maximam, cùm hæ ſolidæ ſint, ſortiantur, oſtendi facilè poteſt, quòd materia illa, ab inteſtinorum glandulis derivata, ita parum ex toto foras excluditur, ut unà cum Chylo in vaſa *Lactea*, inque ſanguinis vias remigret: eodem planè modo, ac *Lympha* ex infimi ventris partibus redire conſueverit. Igitur, uti experimentis conſtat, quandocunque haud ſuppetat qui in vaſa Lactea derivetur Chylus, ea Lymphæ hujuſce ex glandulis expreſſæ ſunt pleniſſima.

Hæc cùm minùs animadverſa fuerit diſtinctio, eos in errorem induxit, qui, cùm quæ ſit commodiſſima evacuandi via differant, [b] *rationem ſecretionis circularis adven-*

---

[b] Curat. Febr. per Evacuat. 12

tralem

tralem majorem eſſe ſtatuunt, *quàm rationem centum ad unum.* Nam adhibito Cathartico, inteſtina jugi irritatione pervulſa, non modò alimenti reliquias, ſed id omne, quod à glandulis excernitur, demittunt. Ita ut hanc unam ob cauſam a medicinâ purgante *quadruplo* major efficiatur evacuatio, quàm quæ in naturali ſtatu contingit.

Purgantia duobus potiſſimùm modis vires ſuas exerunt; vel ut ſtimulo quodam irritantia inteſtinorum tunicas, vel ut ſanguinem velociùs circumagentia: ea quæ valentiora ſunt, utrumque efficiunt. Stimulus quidem, quo pollent purgantia, non modò Lymphæ copiam majorem ex glandulis exprimit, ſed & humores ita revellit, ut ad harum ora glandularum minùs quàm alibi uſpiam impedimenti ſit, exituſque facilior; huc igitur ii uberiùs confluunt, ſive quod idem eſt, ſanguinis celeritas his in locis incitatur: pari ferè modo, ac Cutis, *Veſicatorio* eroſa, ſerum effundit. Quæ in ſanguinem ſe inſinuant Purgantia, ut velociùs ille decurrat faciunt, quia & ſtimulum augent, & humorum cohærentiam attenuant atque diſſolvunt. Hoc ſatis patet ex

calore, quem excitant Purgantia; immo *Pulſus*, qui & valentior & plenior & concitatior fit, idem indicat.

Quantum hinc, nempe ex ſanguine velociùs acto, ad alvi fluxionem accedat, hujuſmodi ratiocinium facilè oſtendet. Arteriarum *Meſentericarum*, quibus inteſtina irrigantur, amplitudo ad *Aortæ* baſin eam habet rationem, quam 1 ad 10. Cùm igitur experimentis conſtet horâ quâlibet in *Aortam* derivari ſanguinis ʒ4000, iſtæ Arteriæ eodem temporis ſpatio ʒ400 in inteſtina deferent. Aliquid etiam huc ex uno aut altero *Cæliacæ* ramulo advehitur. Naturalis, quæ inde fit per glandulas, excretio non niſi ad ɜxij pertingit. Ratiocinandi gratiâ ſi ponamus ſanguinem *duplo* citiùs ferri (quem ſanè ita ferri, adhibito valentiore *Cathartico*, pulſus demonſtrat) Arteriæ *Meſentericæ* ſingulis horis ʒ800 apportabunt, iiſdemque intervallis fere ɜ24. excernent Glandulæ. Quippe excretio quæcunque, ſi cætera ſint paria, ſolâ *velocitatis* regulâ metienda eſt. Sin *triplo* increſcat velocitas, quod propter ſtimulum, ſaltem ad ora glandularum, fieri haud abſurdè quis conceſſerit, effluent ɜ36. Quòd ſi itidem Vaſorum excernentium Diametri

duplo

duplo ampliores fiant, (quod, ubi paulò acriùs fuerit *Cathartícum*, contingere minimè dubium eſt) inteſtinorum glandularis excretio ad ℈144 aſſurget, i. e. quantitatem à naturâ præfinitam *duodecies* excedet. Ita hâc ratione, *octo* horarum ſpatio, dum munus ſuum obeunt purgantia, ex his glandulis elici poſſunt ℥48.

Sed dum evacuationem iſtam, quæ Purgantibus fit, æſtimamus, *Bilem* haud oportet negligere. Itaque ſi intra horam, ipſâ Naturæ vi, *Bilis* drachmæ duæ, uti oſtendit Vir in his rebus peritiſſimus D. *Jacobus Keil*, in inteſtina profluant, *Cathartícum* exhibitum ℥36 a Jecinore eliciet, ſi modò uti diximus tripla ſit in ſanguinis curſu Velocitas, Vaſorum interim Diametris minimè dilatatis. Hinc, alvo per artem concitata, dejectiones ferè bilioſæ reperiuntur. Id autem animadvertendum eſt, Bilem, quò magis feſtinatè aut ubertim effluat, dilutiorem evadere. Ad hunc modum per has inteſtinorum vias, quanquam neque alimenti reliquias, neque ſuccum *Pancreaticum* æſtimaveris, à *Cathartico* expurgari poſſunt lib. iiijſs. Vaſis autem ſimul ampliatis, copi-

ofior multò erit humorum effluxio, ſcilicet in ratione Diametrorum duplicatâ. Quæ cùm ita ſint, perſpicuum eſt, quàm minimè idem à *Clyſteribus* expectandum ſit: qui quidem alvum ſtercore obſitam ſatis commodè eluunt, atq; liberant; ſed neque bilem elicere, neque has Glandulas, quæ in *Ileo* potiſſimùm ſitæ ſunt, ullo modo poſſunt attingere.

Ita quando vel morbus inteſtinis penitus inſederit, vel vehementior fuerit purgatio, ſi celeriùs æquo ſanguis fluat, aut Vaſorum ora pateſcant latiùs, ad gradum multò altiorem perduci poteſt hæc per Glandulas excretio. Exemplo ſit morbus, quem *Cholieram* dicimus: in quâ incredibile prorſus eſt, quanta humorum copia à ſtimulo illo eliciatur, quem Fructus Horarii, aut aliæ quævis cruditates inteſtinis admovent. Ora autem Glandularum multò ampliùs, quàm à naturâ conſtituta ſunt, diſtendi poſſe ſatis manifeſtum eſt ex alvi fluxione, non *Symptomaticâ* modò ut vocatur, ſed & *Criticâ*: quarum quidem hæc materiam illam, in Fauces pulmoneſque frigore rejectam, ita ſæpe expedit, ut perſpirationis Vicaria evadat.

dat. Scilicet eadem humorum copia, quæ trans Cutim eliminari debuerat, per has glandulas exitum quærit: quæ ſanè ubi obtingit evacuatio, naturalem hujuſce Lymphæ fluxum *decies* ſuperat.

Tam perpetuâ naturæ lege progreditur hæc per inteſtina excretio, tamque chylo rite elaborando neceſſaria reperitur, ut ſi fortè obſtruantur hæ glandulæ vel occalleſcant, oritura ſit aut alvi aſtrictio incurabilis, aut morbus *Cæliacus:* quo quidem præcipuè in morbo contingere hoc docent Mortuorum ſectiones. Cùm autem ad tempus aliquod breve permanſerit hæc glandularum obſtructio, vel earum aliqua portio ita glutinoſis humoribus occluſa fuerit, ut Lympha, alimento ſubigendo comminuendoque neceſſaria, haud ſatis ſuppetat, oritur illa morbi *Cæliaci* ſpecies, quæ ſanationem recipit; quamque à *fluxu Chyloſo* diſtinguimus, qui, ſi propriè loqui libeat, ducit à *Lacteis* obſtructis originem.

Si Glandularum, Lymphæque, quam ejiciunt, uſum attentiùs exploremus, cauſam hujus morbi penitus aſſequemur: neque ullo opinor argumento clariùs doceri poſſe,

quantum

quantum ad medicinam non intelligendam modò, ſed adhibendam conferat Ars *Anatomica*, quàm hâc Glandularum *Peyerianarum* notitiâ. Etenim Veterum monumenta intuenti facilè patebit, quàm perperam ii, ne dicam quàm abſurdè, morbum *Cæliacum*, *vel quia temperies nimis frigida eſſet atque humida, vel quia vis retentrix debilitaretur*, naſci voluerint. Sed hanc Caliginem diſpulit *Anatome*, quæ fabricam inteſtinorum diſtinctiùs explicando, morbum hunc ex eo proficiſci clarè oſtendit, quòd humor ille, à Glandulis exprimi ſolitus, aliquâ ſaltem ex parte intercludatur. Itaque ea remedia, quæ alvum leniter irritant, glandularumq; ora detergunt, in hoc morbo vim habere maximam comperimus. Ita morbi exquiſitior notitia ad curationem bene inſtituendam rectiſſimâ nos deducit viâ: in quâ ut defecerunt Veteres, ita malè ſuſceptam medendi rationem tenuerunt, utpote *Aſtringentibus* unicè innixam. Quis enim non videt eos hanc ideo amplexos eſſe, quòd opinioni iſti congrueret atque faveret, quæ morbi cauſam in quâdam inteſtinorum Ατονίᾳ, ſive imbecillitate poſuerit? At profectò

fectò ſiquis hunc curandi modum perſequi velit, neque aliud quicquam in remediis niſi *Aſtringendi* vim conſectetur, quod fecerunt *Methodici*, næ is Glandulas non deterget, ſed obſtruet: ita ut morbus hoc medendi inſtituto non tam abigi poſſe, quàm confirmari videatur.

Sed ſit hujus diſquiſitionis modus; ſatis enim jam expoſuimus, quo demum naturæ artificio peragatur, quibuſque uſibus inſerviat hæc glandularis excretio: quòd ſi quæ dicta ſunt probè teneantur, rationem eorum, quæ magno cum judicio de *Purgantibus* notavit *Verulamius*, facile erit intelligere. " *Fidenter (inquit) dicimus* [c] *Pur-*
" *gationes repetitas atque factas familiares,*
" *longè magis ad diuturnitatem vitæ facere,*
" *quàm exercitia & ſudores. Etenim certiſſi-*
" *mum eſt per ſudores & perſpirationes ex-*
" *teriores, non ſolum humores & Vapores*
" *excrementitios exhalari & abſumi; ſed*
" *unà etiam ſuccos & ſpiritus bonos, qui*
" *non facilè reparantur. In Purgationibus*
" *autem, ſi non fuerint admodum immode-*

[c] Hiſt. Vit. & Mort. 163.

" *ratæ*

" *ratæ, non item; cùm ſuper Humores præ-*
" *cipuè operentur.* Hæc ille ſuo philoſophandi more. Qui autem rationes ad hanc rem *Anatomicas* accommodat, facilè perſpiciet, quomodo hic purgantium uſus non ora modo *Lacteorum* aperiat atque abſtergat, ſed glandulas à craſſis humoribus, quibus ſæpe obſtrui ſolent, liberet: ita ut eæ jugi tenore Lympham perpetuò ſuppeditent Chylo conficiendo deſtinatam, à quo & omnis manat nutritio, & vita ipſa propagatur. Ita maximè hâc purgandi ratione in ſecundâ valetudine cavetur, ne adverſæ præſidia conſumantur.

COMMEN-

COMMENTARIUS VIII.

De Urinæ profluvio.

PLures apud *Hippocratem* ex Febre poſt *Urinæ* profluvia evaſiſſe legimus: qui quidem uti in Urinis notandis multus eſt, ita ex his præcipuè curandi indicia traxiſſe videtur. Utrùm verò in Febribus urinam moventia adhibuerit, planè non conſtat. Neque enim adhuc reperta eſt medicina, quæ in ejuſmodi caſibus Urinam ita potenter eliceret, ut ab eâ ſperaretur, qualem à purgatione percipimus, materiæ febrilis detractio. Itaque ſi *evacuationem* ſpectemus, parum eſt, in Febrium tractatione, *Diureticis* fidendum. Neq; hujus rei obſcura eſt ratio, partium fabricam contemplanti: quippe, utut *Arteriæ Renales* ferè *Meſentericas* capacitate æquent, paremque fortaſſe ſanguinis portionem excipiant; tamen, cùm in Renibus multò pauciora ſint, quàm in Inteſtinis, ad humores excernendos vaſcula, non

perinde larga utrinque ſecutura eſt evacuatio. Id inſuper tenendum eſt, non eam, quam *Vomitoria* atque *Purgantia* poſſident, virtutem itidem *Diureticis* ineſſe, ut medentis conſilio ſemper reſpondeant. Ea quidem Urinam aliquando mirificè movere poſſe confiteor; ſæpius tamen ſpem fallere, experimentis comprobatum eſt: quod in Aquâ intercute & Urinæ difficultate, in quibus potiſſimùm morbis deſideratur hoc à *Diureticis* auxilii, nimiùm frequenter ſolet contingere. Ita ut hodie hæc medicinæ pars, quæ ad Urinas provocandas pertinet, ſit omnium maximè manca.

Invaluit jamdudum conſuetudo, ut qui *Variolis* aut *febribus* correpti decumbunt, largis admodum crebriſque potionibus utantur. Quæ quidem conſuetudo non noviter, ut quidam putant, inſtituta eſt, ſed ab ipſo olim *Hippocrate* planè tradita: nam ille, ut *Victum*, quo in *Acutis* morbis uti deceat, accuratiùs præciperet, varia *Sorbitionum*, *Ptiſanæ* præſertim, genera deſcripſit; ita ut, qui *Regimen*, ut vocatur, temperatius dilutiuſque primùm apud nos induxerunt, id ferè omne ex hoc *Hippocratis* libello hauſerint.

hauſerint. Et certè hæc medendi ratio fructum habet uberrimum. Nàm & dilutis illis potionibus miteſcit febrilis ardor, & ſanguinis moles ita tenuatur & comminuitur, ut per vaſa liberiùs devehi poſſit, & ſiquid ſuperflui ſit aut per cutis aut per Urinæ meatus egerere. Neque tamen ideo, quòd Urinam moveant, potiones hæ inter *Evacuantia* protinus reponendæ ſunt. Quippe non tam vi aliquâ *Diureticâ* hoc faciunt; quàm quia dilutiſſimæ ſint, uberriméque ingeſtæ. Ita quamvis effuſiſſimè proruperit Urina, fieri poteſt, ut nullo modo exhauriantur Vaſa, in quibus eadem humorum menſura curſu perenni circumfluit. Igitur contenti ſimus bono eo, quo præſtant hæ potiones, quòd *diluant* ſcilicet: *evacuandi* virtutem, quam negavit natura, iis ne quæramus affingere.

De Vesicantibus, quæ Cantharidas recipiunt.

COMMENTARIUS IX.

PErcursis jam omnibus *evacuandi* viis, quas aut Natura tentavit, aut ejus interpres optimus in usum deduxit *Hippocrates*, liceat unam adjungere, tanto viro incognitam: quæ, utcunque excogitata recentiùs, non ultimum tamen in *Febrium* restinctione locum vendicat. *Vesicantia* à me intelligi, nemo est qui ignorat: quorum cùm materia multiplex sit, de iis tantummodo sermonem instituemus, quæ *Cantharidas* recipiunt. Hæc quippe uti valentissima sunt, maximéque efficacia, ita morbi vim allevant modo quodam expeditiore magisque inopinato, quàm cætera quæcunque *Evacuantia*, venæsectionem si exceperis, solent.

Cantharidas quidem, ut medicinam introsu-

troſumendam, ſæpe commendat *Hippocratcrates*; ad *Veſicas* excitandas nuſquam adhibuit: quanquam aliquid de earum virtute, vel *Hippocrates*, vel alius quiſpiam, etiam cùm Cuti admoverentur, odoratus eſſe videatur; qui enim libellum de *Superfætatione* ſcripſit, illas inter alia irritandi inſtrumenta, ad purgandum Uterum, [a] *Peſſo* immiſceri præcipit. Primus has cuti capitis affricari, ad ulcuſcula inurenda, jubet *Aretæus*; cujus etſi incerta ſunt tempora, *Galeno* ſaltem aut ſupparem, aut eo etiam antiquiorem ſuſpicari licet: is adeò eas in *Epilepſiæ* tractatione [b] utendas ſuadet, monetque, ut triduo antè lacti aſſueſcat *Epilepticus*, nè Veſicam lædant *Cantharides*. Eandem in hoc morbo, ut & *nervorum reſolutione* curandis rationem tenuit, referente *Ætio*, [c] *Archigenes*: cui ut ſectâ, ita & ætate erat conjunctus, quantum conjicere licet, *Aretæus*. Deinde *Galenus* Emplaſtra ex muſcis hiſce confecta ad *Areas*, ad *Scabiem*, ad *Impetiginem*, bene uſurpari poſſe tradit: ſed ille, uti rectè animadvertit Cl.

---

a De Superfætat. 25. b Curat. Diuturn. Morb. 1. 4.
c Tetrab. 2. Serm. 2. 28 & 50.

Clericus,

Clericus, (cui de *Medicinâ vetere* accuratiſſima debemus commentaria) hoc auxilii genus in pleriſque morbis vel parvi admodum fecit, vel, ut ex ſcriptis conſtat, tanquam periculi plenum haud ſæpe tentavit. Qui *Galenum* inſecuti ſunt *Græci*, uti nec in aliquo ferè quocunque, ita nec in hoc ipſo argumento quicquam novi afferunt: itaque & *Arabas* fruſtra conſulueris, qui, utcunque in medicamentorum formulis concinnandis feraciſſimi ingenii ſint, quantum ad hanc rem attinet, more ſuo *Græcorum* veſtigiis inhærent. Apud *Latinos*, *Cantharides* nullo ferè in pretio fuiſſe videntur: earum ipſe *Celſus*, qui in *Sinapiſmis* multus eſt, haud ſcio an aliàs uſpiam quàm in *Papulis* detergendis, *Miconem* ſecutus, meminerit. *Cantharidas* quidem illitas prodeſſe, ad *Lepras*, & *Lichenas* [d], item ad *tela extrahenda* [e] valere ſcribit *Plinius*: unus *Scribonius Largus*, *Cerato* admiſtas, tanquam *ſtigmatibus* [f] *tollendis* utiles, deprædicat.

Hic ferè apud veteres *Cantharidum* cuti impoſitarum uſus; iſque ſanè perrarus, ut-

---

[d] 29. 4. [e] 30. 13. [f] 231.

pote

pote qui, non niſi in *frigidis humoribus*, maloque jam *inveterato*, locum haberet. Nec liberiùs diu etiam poſt renatas literas adhibitum eſt hoc medicamenti genus: ita ut *Fernelius* id non niſi in [g] *Cæcitate* & [h] *Hydrope* præceperit, edixeritque *prudenter eo atque arte ſummâ eſſe utendum*. *Fernelio* quidem æqualis *Hollerius*, ſcriptor ſanus imprimis, & in veterum ſcriptis verſatiſſimus, ad *Lethargum* excutiendum, *Cantharidum* pulverem *Phænigmo* admiſceri jubet; quanquam, qui *Hollerii* ſcriptis *adverſaria* attexuit, *Duretus*, *Sinapiſmos minimè uſurpandos eſſe moneat in Lethargo, quòd conjunctus cum febre ſit, quæ hæc calida reſpuit* [i]. Illa autem, quam cum *Paræo* * tentavit *Hollerius*, mirabilis eſt curatio: nam Fœminæ nobili, cui vultus circum undique *puſtulis ardentibus*, &, tanquam in *Elephantiaſi*, admodum fædis deformis erat, perſuaſerunt, ut *univerſæ faciei Veſicatorium ex Cantharidibus imponeret*. Unde ea quidem tantis doloribus tantâque febre correpta eſt, ut ferè

---

[g] Conſ. 12. [h] Conſ. 34. [i] Edit. 1577. 31.
* Paræ. lib. 20. cap. 28.

nulla

nulla eſſet de ſalute relicta ſpes: ſed cùm eam ex hoc periculo egregia viri utriuſque ars liberâſſet, *evanuit in perpetuum, quæ antè faciem occupabat, deformitas.* Idem *Hollerius*, de *Pyroticis* verba faciens, veſicarum, quas *Cantharides* excitant, ope "*Coxarios, Podagricos, Hemicranicos, Cephalgicos ſæpenumero relevari dicit; repurgari viſcera, atque omnino corpus ſordibus & excrementis liberari,* SEXCENTA *denique vitia vetuſta contumaciaque percurari*" [k]. Id adeò præterire non poſſum, omne hoc de *Cantharidum* virtute præconium, in iiſdem *Hollerii Inſtitutionibus Chirurgicis*, quæ cum *Tagaultii* ſcriptis Anno 1543 primùm prodierunt, quam etiam editionem ſecuti ſunt *Geſnerus* atque *Uffenbachius* [l], omnino deſiderari. Unde jure quis ſuſpicetur, medicinæ hujuſce uſum poſt id demum temporis increbreſcere cæpiſſe. De quâ tanta tamque abſurda eâ tempeſtate invaluit ſuſpicio, ut *Adolphus Occo*, qui anno circiter 1560 floruit, *Cantharidas*, ne in perâ quidem geſtari ſineret, cùm quendam,

---

[k] Inſtitut. Chir. 3. 5.

[l] Scriptor. Chirurg.

qui

qui eas ita geſtâſſet, ſanguinem minxiſſe conſtaret [m]. Sed hæc ſunt non differentium medicorum, ſed ſomniantium commenta.

Quòd ſi recentioris memoriæ ſcriptores adeamus, ab hoc medicinæ genere multos, etiam ſeculi *decimi ſeptimi* initio, abhoruiſſe reperiemus: eamque non niſi timidè admodum & cunctanter admoveri conſuêſſe docent tum alii, tum præcipuè *Banzerus Auguſtanus*, qui *Veſicatoria Coronati latitudinem vix excedere debere* pronuntiat [n]. Quinimo ea *Thaleri* magnitudine metitur *Etmullerus*; & in morbis, *febribus* præſertim, tractandis ita frigidè ac non abq; metu quodam medico laudat, ut hanc medendi rationem *Italis* potiùs, quàm Popularibus ſuis familiarem velit [o]. Atque ea quidem apud *Germanos* ita parum exculta eſt, ut in magnis illis *Sennerti* voluminibus, omni medicamentorum farragine refertis, *Veſicantium* tamen mentio rariſſimè occurrat: quanquam ille quidem ſe iis *ſexcenties* uſum eſſe narret [p].

---

[m] Schenk. lib. 7. Obſ. 37. [n] Fabric. Recept. lib. 2. ſ. 2. 21. [o] Comm. in Schröed. de Compoſ. Medic. [p] Lib. 6. p. 8. cap. 26.

Quæramus itaque, quid illa *Felix prole virûm* protulerit *Italia*. Cùm & *Patavii* & *Venetiis*, Ann. 1575 & 1576, acerbiſſimè ſæviret peſtis, à medicis omni diligentiâ inveſtigatum eſt, quâ potiſſimùm ratione malum illud aut depelli poſſit, aut præcaveri. Peſtem hanc accuratiſſimè deſcripſit, Vir eruditionis ſummæ, *Hieronymus Mercurialis*, & qualis ad eam curandi via accommodari debuerit, fuſiùs docuit: interq; auxilia, quæ huic morbo inſigniter proſunt, hujuſmodi *Veſicantia*, ut præſtantiſſima, commendat [q]. Is utique ea inter *Italos*, uti reor, princeps invexit; neque ſanè hoc illi quicquid eſt laudis invidendum eſt, quanquam antea idem medendi modus, tum à *Marſilio Ficino* [r], tum ab *Alexandro Benedicto* [s], ad *Carbunculos* peſtilentiales curandos prædicetur; & ſuperiore ſeculo, ut ipſe ingenuè fatetur [t], à *Jacobo de Partibus*, *Galliarum* Regis Archiatro, in iis quæ de [u] peſte commentabatur, ſit deſcriptus. Haud ita multò pòſt, Anno ſcilicet 1590, *Piſauri* pe-

---

q De peſte. c. 26. r Epidem. Antidot. 15. s De peſtilent. t Ibid. u Comment. in Avicen. ſupra primam quarti.

ſtis

ſtis erupit, ita ut *Urbinatium* Dux univerſos ſcholæ *Patavinæ* medicos conſulendos cenſuerit, quò meliùs invaleſcenti malo occurreretur. Sed iis inter ſe de Remediorum, *Veſicantium* præſertim, commoditate diſſentientibus, *Hercules Saxonia*, ut ſententiam ſuam tueretur, de *Phænigmis*, quatenus ad *febres peſtilentes* curandas pertineant, diſputationem edidit. Hinc tantæ eâ de re turbæ coortæ ſunt, ut ſummâ medicorum diſſenſione certaretur: adverſantium agmen duxit *Alexander Maſſarias*, acriterque *Veſicantia* impugnavit; tum quòd æmulatione quâdam ductus *Saxoniam*, utpote ætate minorem, non tulerit, tum quòd non niſi in veterum veſtigiis ſtare voluerit. Quid autem melius ab homine ſene præjudicatiſque opinionibus occupato ſperandum, qui ſe cum *Galeno* malle errare, quàm cum recentioribus vera ſentire gloriatus eſt? Sed omnia, quæ contra diſputata ſunt, refutavit *Saxonia*, libellis tribus de *Veſicantium* uſu editis: in quibus quidem totum hunc locum ità copioſè pertractavit, ut, qui eum conſecuti ſunt, ſequerentur planè, nihilque ferè huic argumento adjecerint.

Ab hoc itaque tempore consuetudo invaluit, ut inter *Vesicantia* principem semper locum tenerent *Cantharides*: quas quanquam plurimis in morbis, *febribus* præcipuè, proficere testetur experientia; quâ tamen vi, quo demum modo humores attingant, ac commoveant, nemo satis adhuc explicavit. Quid in cute efficiant, ita oculis omnium expositum est, ut medicinæ scriptores ad hoc unicè attendere videantur: & in ipso quasi limine subsistentes, quicquid uspiam à *Vesicantibus* venit auxilii, ab unâ *seri evacuatione* derivare satis habuerint. Hoc à *stimulo*, quem admovent *Vesicantia*, & ab humorum, uti loqui amant, *Fusione* proficiscì volunt; ita ut, cùm quasi aculeis quibusdam pungatur cutis, *serum* exudet. Sanè fatendum est propter hujus, quo cutis foditur, *stimuli* vim, uberiùs istuc, quàm pro more, confluere humores: neque tamen ideo effluere *Serum*, cætero sanguine intus coercito, quòd, ut ii comminiscuntur, id præcipuè modo quodam peculiari à *Cantharidum* particulis aut *imbibatur* [x], aut *alli-*

[x] Willis. Pharm. Rat. p. 2.

ciatur [y],

ciatur [y], credendum eſt. Nam cùm perpaululùm eroſa ſit vaſorum tunica, non aliâ quàm tenuitatis ſuæ ratione elabitur *Serum*; Globuli autem, qui ſanguinem rubore tingunt, cùm foràmina iſta mole exſuperent, exitum reperire non poſſunt. Atque hoc quidem perſpicuum faciunt eæ, quæ igne excitantur, *Veſicæ:* cujus vi ſcilicet ad eundem planè modum divulſa, quæ vaſorum ora defendere debuerat, Cuticula, ſero viam aperit.

Ita cùm & dolorem concitent, & *Serum* eliciant, magno in morbis adjumento ſunt *Veſicantia:* & hæc quidem *ſeri evacuatio*, indicii cujuſdam loco habenda eſt; nam, niſi id eruperit, parum ea feliciter ceſſura rectè auguramur. Tamen intra hos limites minimè conſiſtere videtur *Cantharidum* virtus: quæ tam latè patens tamque mirifica eſt, ut nullatenus explicari queat, niſi rationem eam, quâ non cutim modò, ſed & ſanguinem afficiunt *Cantharides*, aſſequamur. Nam ſi eæ ideo proficerent, quòd *Serum* evocarent, eadem ſanè *ſeri* copia per

---

y Andr. Cæſalp. ſpecul. Art. Med.

Urinæ

Urinæ iter excluſa pariter prodeſſet. Atqui in omni ferè morbo *ſeri* tantundem per meatus iſtos ejicere licet, quantum *Veſicatorio* admoto educitur; ſed in nullo fructum inde æqualem percipi poſſe, experimentis conſtat. Id utique ſatis apparet, introſumptæ quam vim habeant *Cantharides* in evacuandis humoribus, in obſtructionibus expediendis, in ſanguinis curſu incitando: itaque ad Menſes ciendos, ad Hydropem expurgandum, ad fætum excludendum, ad lumbricos evocandos, ad venenum rabidi canis perdomandum, ad cuticulares denique meatus, inveteraſcente jam impetigine, adaperiendos, à Veteribus uſurpari ſolebant. Verique ſimile eſt eas, etiam cùm cuti admotæ ſint, altiùs pervadere, humoreſque eodem planè modo commovere. Aliter enim quomodo contingeret, ut in Pleuritide, in Peripneumoniâ, in Diſtillatione, in Gravedine, nervorumque diſtentionibus egregiè valeant *Cantharides* cuti appoſitæ? Ut dolores, coxarum præcipuè, pervetuſtos tollant, obſtructioneſque liberent? Ut, iis demum appoſitis, humores ſeſe ad perſpirandum magis accommodent, ut

ſudores faciliùs fluant, ut puſtularum omne genus à cute promptiùs foras emicet? Atqui hæc ſic fieri ſolere ex uſu quotidiano abunde diſcimus.

Ii quidem, qui interiorem hanc *Veſicatorii* vim aut negant, aut prætereunt, tamen cùm de cruciatu illo atque exulceratione, quæ inde in Urinæ meatibus ſæpe oriuntur, explicationem inſtituant, fatentur ipſi *Cantharidum* particulas in ſanguinem penetrâſſe: quorum ſales acerrimi cùm iis, quos fert urina, adhæſerint, has tragædias excitant. Ita ferè qui rationem malè ſemel inſtitutam mordicus tenet, in eas delabitur difficultates, unde expedire ſe vix poteſt, niſi à ſeipſo diſſideat ipſe, ſecumque diſcordet. Quòd ſi in partibus à cuti longè diſſitis, earum virtus ita vehementer ſe exerit, quid cauſæ eſt, cur in cæteris locis ceſſare eas, & quaſi ab opere feriari arbitremur? Quid obſtat, quò minùs humorum mutationem aliquam moliantur, quæcunq; demum per vaſa permeant? Certè incommoda, quæ *Veſicantium* aliquando uſum conſequuntur, non aliâ ratione explicari poſſunt, quàm quòd *Cantharides* in ſanguinem,

nem, eo quo diximus modo, vim exerceant. Hoc autem posito fundamento, intellectu erit facillimum, quare *Hecticis* (præcipuè si sudoribus colliquescant) *biliosis* item, iisque, qui ad *febriles* æstus naturâ suâ feruntur, interdum noxiæ sint; etiam ubi corpus plenius fuerit, si scriptoribus habenda sit fides, nisi venam secueris, periculosæ: siquidem, cùm sanguinis molem admodum attenuent cursumque intendant, *Febres*, *inflammationes*, & *deliria* pariunt; vel, quod in *Hecticis* contingit, eas opes, quas vitæ sustinendæ natura destinavit, per cutis spiracula nimis effusè dissipant. Pari modo in *lentis Febribus*, in quibus *Pulsus* imbecillis languidusque deprehenditur, siquid auxilii tulerint *Vesicantia*, eum illico invalescere sentimus: quod à perpauculâ *seri* detractione proficisci omnino incredibile est.

Bellinius, qui in eo, quòd stimulent, *Vesicantium* vim omnem esse positam contendit, eâdem etiam dè causâ *Pulsum* excitari pronuntiat. Sed id utique libenter quærerem, num idem & cæteri stimuli efficiunt? Num aut *Caustica*, aut *Fonticuli*, aut *Setacea*, aut etiam ipsa, quæ *Cantharidum* expertia

expertia ſunt, *Veſicantia*, eâ ſtimulandi virtute polleant, ut *Pulſum* non modò ad tempus attollant, ſed ita inſtaurent, ut curſum ille ſuum tenere poſſit naturalem? *Purgantia*, quæ ſanguinis vias haud attingunt, ſtimulum inteſtinis admovent: unde tamen nihil quicquam virium Pulſus acquirit. Sanguinis quidem curſum, ad glandularum ora, paululùm incitant; molem ipſam humorum non ita afficere poſſe videntur, ut aliquid inde ad Pulſuum robur accedat. Itidem Aqua bulliens, aut carbo ignitus & pruritum in cute & *veſicas* commovet; ita tamen, ut ne minimum ſanguini motum afferat. Itaque cùm in morbis quamplurimis, iis præcipuè qui caput impetunt, expeditum nec opinatum levamen præbeant *Veſicantia*, non tam quòd aut *revellant*, aut *irritent*, aut *evacuent*, quàm aliâ quâdam virtute id videntur eſſe conſecuta. Quòd ſi animum ad hanc, quæ interiùs exercetur, vim advertimus, *Veſicantium* rationem omnem aſſequemur; &, quo demum modo ad curandos morbos feliciùs accommodari poſſint, judicabimus. Certè hinc lucis aliquid erui poterit, quâ id tandem, in quo medicorum

diligentiam desidero, effici queat, ut accurata de *Vesicantium* in *Diuturnis affectibus* usu præcepta tradantur, quæ & perspicuitatem habeant, & quasdam errare in medendo non patientes vias.

Sed ut ad locum, qui est in manibus, aliquando revertar: in *Febribus acutis* tutum maximè atque expeditum auxilium præstant *Vesicantia*; quæ quidem, licèt materiam febrilem à *cerebro* potentissimè avertant, fluxiones tamen cæteras, *Sudorum* præcipuè atque *Urinæ*, sæpenumero juvant, saltem nullo unquam modo reprimunt. Neque in eo percuriosiùs hærendum, ut semper ad ægroti *habitum* aptentur: quæcunq; enim fuerit corporis constitutio, utcunque sive *bile* sive *tenui* sanguine fervidior, si febris ultra morem sævierit, levia incommoda non tanti sunt, ut de vitâ interim ipsâ non simus soliciti. Sæpissime enim in id discriminis res venit, ut nihil, nisi à *Vesicantibus*, spei reliquum sit: quod quidem in *Podagricis*, ubi, quæ ad extrema corporis defluere solebat, materia in caput incubuerit *febremque* accersiverit, ut frequentissimè fit, sic & nuperrimè exemplo maximè memorabili factum

ctum eſt: ſcilicet dum, præ nimio cavendi deſiderio, à *Veſicantibus* prorſus abſtinetur, pauciſſimis diebus compertum eſt, quàm vana fuerint magnifica illa ſalutis aliunde derivandæ promiſſa. Idem in *Variolis*, *Morbillis*, *Febre* ſive *Scarlatinâ*, ſive *Erysipelatoſâ*, quotidie experimur: in quibus morbis licèt ſanguis ardentiùs æſtuet, incitatiùſq; feratur, hoc tamen auxilii genere haud dubitanter neque infeliciter utimur. Quare nequaquam audiendi ſunt ii, qui in *affectibus nervoſis*, in *febribus ardentibus & continuis*, etiam ſi *ſopor*, aut *delirium* acceſſerit, *Veſicantium* uſum repudiant[x].

Id utique haud temere quis dixerit, hâc plures, quàm aliâ ullâ medendi viâ, ex *febribus* liberos evaſiſſe; etiam ab hâc, quàm à reliquis omnibus, pluribus ſanitatem eſſe reſtitutam liquidò poſſum confirmare. Igigitur ad curandas *febres*, quæ Annis 1674, 75, 79, 85, populariter graſſatæ ſunt, *Veſicantia* adhibuit *Sydenhamus*: id quidem optimo conſilio: ſed quare in cæteris prætermiſerit, haud ſatis intelligo; cùm alii,

---

x Bagliv. de Veſicantibus.

de quibus ille meminit, *Anni* nullam febrem intulerint, in quâ non æquè profutura fuiſſent *Veſicantia*. Quorum ſanè vis in omni morborum *Acutorum* tractatione ita latiſſimè patet, ut eum, qui has *Hippocratis* Hiſtorias diligenter perpenderit, febrem haud opinor aliquam reperire poſſe, in quâ non huic maximè auxilio locum eſſe fateatur. Neq; tamen is ſum, qui, cum *Cæcilio Folio*, *Hippocraticam Hiſtoriarum correctionem* in me temere velim ſuſcipere, *ut appareat, quomodo illos curare potuiſſet Hippocrates, quos mortuos ſcribit* [w]. Id ſaltem haud inverecundè mihi videor eſſe dicturus, ægrotis iſtis hanc unam, ſi modò ulla fuiſſet profectura, prodeſſe potuiſſe medicinam.

Illud autem præ aliis commodi habet hæc evacuandi via, ut nunquam non tutiſſimè in uſum duci poſſit: Cæterarum quippe ita perdifficilis & lubrica eſt ratio, ut nonnunquam eæ, ubi atrocior fuerit morbus, non ſine periculo tentari poſſint; id quod in *Venæſectione* ſæpe experimur. Quotuſquiſq;

---

[w] Bartholin. Epiſt. Med. Cent. 1. 61.

tamen

tamen eſt, qui, ut à *Veſicantibus*, ſic & à venâ ſecandâ, utcunque plus diſcriminis habente, abhorreat? Sed hoc fortaſſe ægrotantium imbecillitati dandum; ut, cùm ſuadente naturâ dolorem maximè reformident, etiam à medicinâ, quæ vix ſine aliquo dolore proficit, refugiant. Eadem in medente mollities adeò non ferenda, ut maximè in vitio ſit: quem ſanè, humaniſſimum licèt, ubi vitæ periculum immineat, potiùs Tortoris vicem præbere decet, quàm huic cubantium timiditati ſubſcribere.

Sed ut huic de *Evacuantibus* ſermoni finem aliquando imponam; hæc tibi ſint, benigne Lector, quæ expoſui, quaſi indicia fontium illorum, ex quibus *acutarum Febrium* omnis haurienda eſt curatio. Nam & præcipua evacuandi genera, quo demum tempore, pro multiplici morbi naturâ, adhibenda ſint, & quâ moderatione, cùm adhibeantur, uti deceat, eâ quâ potui brevitate perſecutus ſum. Tui erit rationum momenta ita expendere, humorumque inclinationem omnem ita acri atque attento animo intue-

ri;

ri, ut, quâ maximè viâ detrahi poſſit febrilis materia, ſolertiùs perſpicias. Hoc unum Tibi ſpondeo Te experiundo comprobaturum, quòd *ſcilicet ex febribus multæ* Evacuantibus *ſolis, etiamſi haud alio fueris remedio uſus, cedere conſueſcant; vix ullæ autem, quæ paulò vehementiùs invaluerint, medicinâ qualicunque, ſi ab hoc* Evacuandi *inſtituto diſceſſeris, reſtingui poſſint.*

FINIS.

ERRATA.

	Pro	Leg.
Pag. 10	*Viginti quatuor*	*Viginti quinque*
16	ſerat	ferat
55	petinent	pertinent
70	tenax	læve
93	ſenandâ	ſanandâ
112	maturationem	eruptionem
147	acriùs	acrius